L. Binstock

Ex = Libris
L. Binstock

רודאלף ראקער

Ex-Libris
L. Binstock

זעקס באראקטערען אין דער וועלט-ליטעראטור

LIBRARY
Jewish Home for the Aged.

אידיש פון א. פרומקין

ארויסגעגעבען פון דעם רודאלף ראקער שריפטען קאמיטעט
ניו יארק, 1929

Ex-Libris
L. Binstock

אינהאַלט־פֿאַרצייכעניש

זייט

די זעקס 5

דער ערשטער וועג 7

דער צווייטער וועג 39

דער דריטער וועג 75

דער פֿערטער וועג 105

דער פֿינפֿטער וועג 141

דער זעקסטער וועג 175

די ערוואַכונג 209

Ex - Libris
L. Binstock

די זעקס

רוי איז דער הימעל. עס גענויגט דער מדבר. אויסגעשטרעקט אין דעם ברוינעם מדבר־זאמד ליגט א ספינקס פון שוואַרצען מאַר־מאַר־שטיין, דער בליק פֿארזונקען אין׳ם רייך פון ווייסטע וויטקייטען.

ניט קיין שנאה, ניט קיין ליבשאפט שטראלט פון דעם דאָזיגען בליק ארוים, דאָס אויג איז פֿאַרשלייערט פון טיפען טרויס, און אויף דער קאַלטער פּראכט פון די שטומע ליפען שוועבט שטיל־שמייכלענדיג די שטילסטע אייביגקייט.

זעקס וועגען טרעפען זיך צוזאמען ביים בילד פון דער ספינקס, זעקס וועגען, וועלכע ציהען זיך פון פרעמדע לענדער און קומען זיך דאָ צונויף ביי דעם זעלבען ציל.

א וואנדערער מארשירט אויף יעדען וועג, פארפאַלגט פון׳ם שיקזאל׳ס בייזען פלוך, אויף׳ן שטערן די צייכענס פון דער שווערער האַנד פון פרעמדע מאַכטען. ער שפּאַנט אנטקעגען א וויטער וועלט, וועלכע טונקעלט דאָרט טיף ביים האָריזאָנט, אזוי ערדען־וויט און דאָך אזוי נאָענט צום גייסט.

דער ערשטער וועג

אין וויכע בערגלעך איינגעבעט ליגט די שטאָט. די אַלטע דעכער גליהען רויט אין׳ם אָוונט-גאָלד פון דער אונטערגעהענדער זון. דיקע מויערן מיט פעסטע טורעמס רינגלען ארום דעם פיל-פאַרביגען געמיש פון די ענגע גאַסען און געסלאָך, וועלכע לויפען אומרעגעלמעסיג איינע דורך די אנדערע ווי די וועגען פון אַ לאַבירינט. און יעדעס געסעל מאַכט דעם איינדרוק, אזוי ווי עס וואָלט געהאט צו באַהאַלטען עפעס אין זיך, וואָס ניט יעדער פראָסטער בשר ודם קאָן לייכט דערגעהן דעם סוד דער-פון. פאַררוקט אין טונקעלע ווינקלען און ארום די גרויע גאַניקעס פון די אַלטע שפיציגע הייזער ליגען פאַרטראַכט לאַנג-פאַרגאַנגענע, פון דער צייט פאַרגעסענע געשעהענישען.

שטיל פלעסקעט דער אלטער מאַרק-ברונען ווי מיט פיל, פיל יאָהרען צוריק. מאַסענווייז, געדיכט לייגען זיך אוועק די שאָטענס פון דער אלטער קירכע אויף דעם שטילען פלאַץ, וואָס זעהט היינט אוים אזוי וועלט-פאַרלאָזען. בלויז איין איינגעשרומפענע אַלטיטשקע שטעהט איינזאַם ביים אַלטען ברונען, חלומ׳ט פון פארשוואונדענע צייטען, וועלכע וועלען זיך קיינמאָל ניט אומקערען.

דער פריהלינג איז פלוצלינג געקומען אין לאַנד און האָט מיט איינמאָל געמאכט א סוף צו דער טיראַניי פון׳ם לאנגען ווינטער. דער שטראַלענדער הימעל און דאָס יונגע גרינס פון די פעלדער און לאָנקעס האָבען אין אָט דעם ערשטען טאָג פון פּאַסכע ארויסגעלאָקט די מענשען צו די טויערען פון דער שטאָט, און א פרעהליכער עולם האָט זיך געלאָזט וואוילגעהן, זיך געטומלט אין די וואַרעמע שטראַלען פון דער יונגער פריהלינג־זון, וועלכע האָט אויפגעלייזט אלין וואָס איז געווען פאַרגליווערט און וואָס האָט געהאַלטען די הערצער געפאַנגען. יונג און אַלט, גרוים און קליין איז היינט ארוים אויף דער פריי, כדי זיך אראָפצושאָקלען דעם שטויב פון דער נשמה און זיך פאַרגיטיגען פאַר־דער גרויער מאַנאָטאָניע פון די אומעטיגע ווינטער־טעג.

ביסלאכווייז איז צוגעפאלען די נאכט, און פייערליך האָט אָפּגעקלונגען דער קלאַנג פון די אַלטע גלאָקען דורך דער לעבליכער לופט, דערמאָנענדיג די ביהגער אז זיי דאַרפען זיך אומקערען אהיים. דורך די טויערן פון דער שטאָט שטראָמען מחנות פון פרעהליכע מענשען, אָנגעלאָדען מיט בלומען־קרענץ און גרינע צווייגען, און דער לוסטיגער קלאַנג פון לידער דרינגט דורך די לופט. די אַלטע גאַסען פילען זיך אָן מיט רייד־עוודיגע, פלוידערענדע גרופּעס, וועלכע געהען שטיל און מיט לייכטע הערצער צוריק צו זייערע וואוינונגען, און מיט דער וואַקסענדער טונקעלקייט שטאַרבט ביסלאכווייז אָפּ דאָס לעבען אויף די גאַסען און די אָפענע פלעצער.

די לעצטע שטראַלען פון דער שיינענדער זון זיינען שוין לאַנג פאַרגאַנגען, און די לעכליכע פריהלינג־נאכט שפּרייט אוים שטילערהייט איהרע פליגלען איבער די פארלאָזענע

זוינקלען און געסלעך, וועלכע שפּיגלען זיך וואונדערליך אין׳ם ליכט פון דער לבנה.

פון די קליינע פענסטערלעך איז דער שיין פון די לאָמפּען ביסלאכווייז פֿאַרשוואונדען. נאָר דאָ און דאָרט פונקעלט נאָך אן איינזאָם ליכט אין דער בייגאכטיגער שטילקייט. ווער ווייס? פילייכט קעמפּט דאָרט א קראַנקער מיט זיינע וויי־טאָגען, אָדער א שטאַרבענדער גיט איבער זיין מידע נשמה צו גאָט.

איבער די שלאָפענדע הייזער ליגט א טיפֿע, פייערליכע רוה, וועלכע ווערט נאָר פון צייט צו צייט אונטערבראָכען דורך דאָם ערנסטע שלאָגען פון׳ם אַלטען קירכען־זייגער און דורך דעם וואָכזאָמען טרומייטער פון׳ם שטאָט־וועכטער.

אויף א בערגעל אין האַרץ פון דער טרוימענדער שטאָט הויבט זיך אויף אן אלטערטימליכע, שטאַטליכע געביידע, וועלכע זעהט נאָך אוים וואונדערליכער און עלטער ווי די הייזער ארום איהר. אין א טורם־פאַרמיגען צימער זיצט בייַ איינעם פון די שמאָלע גאָטישע פענסטער א זקן מיט לאנגע, וויסע האָר און מיט א געדיכטער כוואָליעדיגער באָרד און קוקט ארוים פאר׳חלומ׳ט איבער די שפּיצען פון די אַלטע דעכער, וועלכע בלישטשען גרינליך אין דעם בלייבען ליכט פון דער לבנה.

דער שווערער דעמבענער טיש אינמיטען צימער איז אָנ־געלאָדען מיט ביכער און פּאַפּירען, וועלכע ליגען צוואוואַרפען אין א מאָדנעם מיש־מאַש. איבער דער לענג פון די אָפּגע־בליאָקעווטע וועגט זיהען זיך לאַנגע פּאַליצעם, באַדעקט מיט זעלטענע מישונגען און אָפּאַראַטען. א קונסטפול גע׳ארבייטער העגג־לאָמפּ פילט אָן דעם חדר מיט א שוואַכען שיין,

וועלכער באַמיהט זיך אומזיסט אריינצודרינגען אין די טונ־קעלע ווינקלען פון׳ם ציימער.

מיט א מידער מינע שאַרט זיך דער אַלטער ארויף די האַר פון׳ם שטערן, און פאַרטיפט אין געדאַנקען מורמלט ער פאַר זיך:

נו, איז ווידער אמאָל אלצדינג שטיל ווי אין קבר, און אזוי ווי פון שנים קדמוניות אָן שפּרייט זיך אוים איבער די שלעפער דער אומבאַגרענעצטער רוים, אין וועלכען מיליאָנען וועלטען וואנדערן אין זייערע קרייזען. — מעג דער שלאָף וואויל באקומען דעם גערעכטען און ניט געשטערט ווערען דורך שלעכטע חלומות! גליקליך איז אזא מענש. א לעבען, וואָס דרעהט זיך שטענדיג בלויז ארום דעם מאָגערן באגעהר פון דער שטונדע און האָט קיינמאָל ניט דעם נסיון צו בויען בריקען אין׳ם רייך פון דער אייביגקייט. אז וואויל איז זיי! דער בורא האָט זיי ניט באשאַנקען מיט צו גרויסע פאַדערונגען. ס׳איז ניט לייכט זיי ארויסצובריינגען פון גלייכגעוויכט. דערפאר זיינען זיי באַשיצט קעגען די שטענדיגע גיהנום׳שע יסורים און דעם וויטאַגדיגען דראנג, וואָס פרעסט זיך נאר איין ביי דעם איינצעלנעם אין דער נשמה, ווי א וואַרים זואָס קאָן קיינמאָל ניט זאָט ווערן.

ווי באַהאַלטענער, בגנבה קריכענדער גיפט ליגט עס מיר אין בלוט, ארום דער דאָזיגער צייט, ווען די אומערגרינדליכע נאַטור דרעהט זיך אין קרעמפען פון איהר וויידערגעבורט און שפּריצט מיט נייעם לעבען פון צענדליגע טויזענטער קוואַלען אין אלץ נייע פאַרמען און געשטאַלטען. ביז דער פריהלינג פאַרגעהט אויך לאַנגזאַם, זומער און הערבסט פאַרשווינדען

ביסלאכווייז און דער בייזער ווינטער הילט ווידער איין אלצ־
דינג אין תכריכים. און דאָן הויבט זיך אָן דאָס זעלבע אַלטע
שפּיל פון דאָס ניי. וועז מען וואָלט פּאַרט געקאָנט דערגרונ־
טעוועז דעם טיפּען זין פון אָט דעם אייביגען ווערן און פּאר־
געהן, אין וועלכען טויט אוז לעבען מישען זיך אוים אויף א
וואונדערליכען אופּן אוז יעדער סוף וועלט שוואַנגער מיט א
נייעם אָנפאַנג!

איז דער טויט ווירקליך א סוף אָדער בלויז א נייער אָנ־
הויב, אָדער ביידע זאַכען, אָנהויב אוז סוף אין׳ם קרייז־לויף
פון׳ם געשעהן? וואו איז דער גרענעץ, וואָס אונטערשיידט
דאָס געוועזענע פון׳ם קומענדען, דער טיפּער אור־גרונד, פון
וועלכען יעדעס ז י י ן קומט ארויס?

וואָס מעהר איך מאַטער זיך מיט אָט דער טונקעלער
רעטעניש, אלץ פרעמדער קום איך זיך אליין פאָר. א געהיי־
מער שרעק נעמט מיך ארום פאר דעם אייגענעם וועזען, וואָס
ליגט שוועד אוז אומפּארשטענדליך פאר מיינע אויגען, ווי די
שטומע אייביגקייט פון אָט דעם אומכאגרעניצטען רויס.

פון וואַנען קומען מיר? וואוהין גיעהען מיר? בין איך
שוין געווען, איידער דער מאמע׳ס בויך איז אויפגעלאָפּען צו
נייעם לעבען? וועל איך אויך ווייטער זיין, וועז דער לעצטער
פונק פון מיין זיין וועט אמאָל פאַרלאָשען ווערן ווי א שטאַר־
בענדער פלאָם?

פּאַראַן אזויפיל טונקעלעם אוז געהיימניספולעם אין אונז,
וואָס ליגט באַגראָבען טיף אין דער נשמה אוז קומט קיינמאָל
ניט ארויס אויף דער אויבערפלעך פון דער ערשיינונג. וואָס
מיר האָבען זיך צו דערצעהלען איינע די אנדערע מכח דער
קליינער נויט פון׳ם טאָג־טעגליכען לעבען אוז וועגען דעם

ביסעל פרייד, וואָס פאלט אונז זעלטען צו אויף אונזער וועג, דאָס געהט ניט טיף און ווירקט כמעט ווי א מעכאנישע ער־שיינונג, וועלכע קומט פּאָר האַלב אומכאַוואוסט. אָבער די זאַכען, וועלכע דרעמלען דאָרט אין דער טיפֿענישׂ, רייסען זיך ניט אין דער עפענטליכקייט, זוכען ניט אנטפלעקט צו ווערן און ליגען טעמפּ און רעטענישׂ־שוואר אויף'ן גרונד פון דער נשמה, וואו פינסטערע אור־קרעפטן ציהען ארום אין זייערע שטומע קרייזען, ניט אנזהענדיג קיינמאָל דאָס ליכט פון דער זון.

אין דער טיפענישׂ ליגט דאָס גאַנצע שווערע און פרעמ־דע, וואָס שטעלט זיך אונז אין האַלז, יעדעס מאָל ווען אן אָפּגעריסענער קלאַנג פאַרבלאַנדזשעט פון'ם אָפּגרונד, ווען א שטום מויל סטראַשעט צו קריגען לשון. אין דער טיפענישׂ שטעהען אויך פעסט איינגעוואָרצעלט די ווענט, וועלכע מיר שטעלען אויף צווישען אונז, ווענט צווישען מענש און מענש, אין וועמעס שאָטענס די גרויסע איינזאַמקייט און די אומבא־שרייבליכע בענקשאַפט געהען זיך שטיל זייער וועג. נאָר דאָס לעצטע און טיפסטע ווערט אונז קיינמאָל ניט אנטפלעקט און מיידט אבזיכטליך אוים דעם קוש פון דער דרויסענדיגער וועלט.

אפילו דאָרט, אין'ם הייסען ברען פון דעם געשלעכט, וואו קערפּער דריקט זיך ציטערנדיג צו קערפּער, און עס קוקט אוים ווי צוויי זעלען גיסען זיך צונויף אין דער באַרוישונג פון דער העכסטער לייַדענשאפט, — זאָגאר דאָרט בלייבט נאָך אלץ עפעס פרעמדס, וואָס לויערט שטום אין'ם הינטערגרונד פון די געפיהלען, כדי ניט יעדעס וואָרט זאָל ארויסגעזאָגט ווערן, ניט יעדע טיפסטע און אנגסטיגסטע לוסט זאָל באפרי־

דיגט וועלן. אויך דאָרט, וואו די ליעבע לאָזט זיך אריין אין עקסטאָזען, טונקעלט נאָך אלץ אין דעם אונטערגרונד פון די געדאַנקען א סטראשענדער און רעטענישׂ־טיפער „ווער וויים?“.

אָט, וועלן מיר וואָלטען געהאט די געלעגענהייט צו כאַפען א קוק ביים בורא אין דער וועלקשטאָט און זעהן דעם אָנהויב און דעם סוף פון אלע זאכען, דאָן וואָלטען מיר אויך געוואוסט, וואָס עס איז פארבאָרגען הינטער יענער דינער וואָנט, וועלכע נעמט ארום דעם מוח, וואו געהיימע געדאנקען שטויסען זיך איינע די אנדערע אין׳ם ענגען רוים, און זאכען, וועלען וועלכע מען האָט קיינמאָל ניט געחלום׳ט אפילו, ליגען צונויפגעקאָרטשעט אין די אָפגרונדען. דאָן וואָלט דער זין פון׳ם לעבען מעהר ניט געווען פאר אונז קיין פאַרשלאָסען בוך. אבער צו וואָס טויג דאָ דאָס גאַנצע גריבלען זיך און טראַכטען? מיר אָרעמע מענשען האַלטען זיך מיט אונזערע געדאַנקען בלויז אָן דער אויבערפלעך פון׳ם געשעהען, און גראָד דעמאָלט וועלן אונז דוכט זיך אוים, אז עס איז אונז ליכטיג געווארן אין די אויגען, זיינען מיר בלינדער ווי וועלן עס איז.

אזוי פאַרברייגט איך נעכט אין אַנגסטען, זיץ דאָ אין אָט דעם וויסטען הויז און אין מיין אָרעמען מוח יאָגען זיך וועלטאומפאָסענדע געדאַנקען, וועלכע דארפען מיר בריינגען דערלייזונג פון די שטענדיגע יסורים.

דערלייזונג? אָה, גנאָד־רייכע יונגפרוי ה. ריינע, געבענשטע, וואָס דו שווענסט דאָרט אויבען ארום גאָט׳ס הייליגען טראָן! פון דיין געבענשטען לייב איז געבוירען געווארן דער משיח, וועלכער האָט געבראַכט די מענשען דערלייזונג

פון דעם זינד־פלוך. אָבער עס זעהט אויס, אז פאר מ י ר איז קיין משיח ניט געבוירען געווָארן; וואָרים קיין דערליי־זער האָט נאָך קיינמאָל ניט אויסגעלאָשען אין מיין ברוסט דעם פייער פון דער טיפער בענקשאַפט.

אך, וויפיל לייכטער איז עס צו באַפרייען דעם מענשען פון דער קליינער זינד, איידער פון די שטורמדיגע געדאַנקען, וועלכע שרייען נאָך דערקענטעניש און ליגען פארטיפט אין איינגעהויקערט איבער אָפגרונדען! — צי וועט וען שלאָגען די שטונדע פון דערלייזונג פאר אָט דער גרויסער בענקשאפט, וועלכע לעכצט נאָך אנטפלעקונג און געהט אויס אין פאר־צווייפלונג און אין טעמפע יסורים?

וויא לייכטענדער שטערן האָט אַמאָל די דערפילונג פון יעדען בענקען ארומגעשוועבט איבער מיין קאָפּ, אבער מיט דער לאַסט פון די יאָהרען איז זי כסדר אוועקגעפלויגען וויי־טער אין די וווייטקייטען און האָט איבערגעלאָזט בלויז מדבריות הינטער זיך.

וען די יוגענד האָט נאָך פארשטאָהלט, פאַרהאַרטעוועט מיין קערפער און איך האָב געקוקט מיט ליכטיגע אויגען אויפ׳ן לעבען, דאַן האָב איך געטרוימט פון א העכערער שעה, וען יעדער קנופּ, וואָס דאָס שיקזאל האָט מיר פארקניפט, וועט זיך לייכט אויפבינדען אונטער מיינע הענט. אין חיי־סען דראַנג האָט זיך מיין גייסט א וואַרף געטאָן אויפ אלצדינג, וואָס מענשען־גייסט האָט ארויסגעגעבען, און געזוכט דעם לעצטען ציל פון יעדער חכמה אין אַלטע ביכער און סיסטע־מען. אָבער יעדעס מאָל, וען עס האָט זיך פאר דער בענק־שאפט א טירעל געוויזען, וען דער גייסט האָט ביים האָרי־זאָנט א לעצטען ציל דערזעהן, איז דאָס געוען בלויז אן אָנ־

פֿאַנג, אנגסטיג און שווער, א פֿאַרבלענדעניש, א פֿארפֿיהרע-
ריש ליכט, וואָס טאַנצט ארום פֿול מיט שפֿאָט איבער קברים.

ביז איך בין אין׳ם שטילען לויף פֿון די יאָהרען געקומען
צו דער איבערצייגונג, אז אונזער גאנץ וויסען און קענען
העלפֿט אונז ניט צו דערגעהן דעם טיפֿסטען זין פֿון די זאכען.
ווי די בלינדע באוועגען מיר זיך שטענדיג אין דעם זעלבען
קרייז. מיר געהען אנטקעגען א לעצטען ציל, און מיר קערען
זיך כסדר אום צוריק צום אַלטען אָרט.

צי זיינען אויך אויף אייניער פֿון אַט די וועלטען, וועלכע
דרעהען זיך ארום אזוי וואונדערליך אין יענעם אייביגען, אַל-
אומפֿאַסענדען רוים, פֿאַראַן אזעלכע ברואים, — צי אַטעמען
אויך דאָרט וועזענס ווי אויף דער דאָזיגער ערד, וואָס לעכצען
נאָך דערקענטעניש און אין זייער הייסען דראַנג געהען זיי
שטיל איין אין גיהנום׳שע יסורים און הימלישען גליק?

אָפּט דאַכט זיך מיר, אז איך הער פֿון ווייט ווייטקייטען
דעם שטילען ריטם פֿון יענע וועלטען, וועלכע מאכען זייערע
קרייזען טיף אין׳ם רוים. ווי ברויזענדע אקאָרדען לאָזט עס
זיך אַראָפּ טיף אין מיין נשמה: מיר קומט פֿאָר, אז איך
פֿאַרנעם די האַרמאָניע פֿון די ספערען, און קלאָר ערשיינט
פֿאָר מיר פֿלוצלינג יעדעס זיין. אָבער קוים גיב איך נאָר א
ריהר מיט די פינגער און פֿרואוו צונויפֿבינדען אָט די אינער-
ליכע איבערלעבעניש אין וועלטער, צופֿאַלט זיך דער צויבער
פֿון דער רגע ווי א זייפֿן-בלאָז; א פינסטערע וויסטקייט
נעמט מיך ארום פֿון אלע זייטען.

און דאָך, ניט קוקענדיג דערויף וואָס איך בין שטענדיג
געגאַנגען פֿון ענטוישונג צו ענטוישונג, פֿארשווינדט קיינמאָל
ניט יענע גרויסע בענקשאַפֿט, וועלכע נעהרט זיך פֿון׳ם בלוט

פון מיין זעלע, דאָס פייער וואָס שרייט נאָך דערקענטעניש. אויך היינט, וועו דער קראַנקער קערפער זעהט שוין פאַר זיך די געפענטע טירען פון׳ם קבר, וויל די גרויסע בענקשאפט בשום אופן ניט אויפהערען. עס זעהט כמעט אוים, אז די שטילע יסורים ווערן נאָך שטאַרקער. פארוואָס, פארוואָס?

און איך בין דאָך תמיד געווען אזוי פרום, אן ענטשלאָסענער, אומדערשראָקענער אָנזאָגער פון דיין הערליכקייט!

דאָ דרינגט פון א טונקעלן ווינקעל פון׳ם צימער א הייזעריג געלעכטער צו דעם זקן אין אויער, און א שטים רעדט:

דו נאַר, דו אַלטער נאַר! פיהלסט שוין אין די צופוילטע גלידער די קיהלע נאָנטקייט פון׳ם טויט און קאָנסט נאָך אלץ ניט אוועקווארפען דיין נארערי, דיינע פוסטע אילוזיעס. צי האָסטו גאָר קיינמאָל ניט אריינגעקוקט אין דיין טיפסטען וועזן? דו האָסט זיך אינגערעדט, אז דו ביזט דיין גאַנץ לעבען פרום געווען, אָבער פרום ביזטו קיינמאָל ניט געווען. וויסטו, וואָס אמת׳ע פרומקייט באדייט? א מענש איז פרום, וען ער ווערט געטריבען פון אן אינערליכען דראַנג, און ער פאַלגט ניט פרעגענדיג, אַהן שום באדינגונגען, דעם הייליגען געבאָט. ער רעכענט ניט, האָט קיין טענות ניט, ווערט ניט געפלאגט פון הייסע שטומע וואונשען, וועלכע לויערן מיט כיטרעקייט אין דער טיפעניש און ברענען און שמאַכטען נאָך דערפילונג.

פאַר דיר איז די פרומקייט בלויז א מיטעל צו א באַשטימטען צוועק. דו לויבסט דיין בורא׳ם גדולה, זיין הערליכקייט, פאַלגסט געטריי די געבאָטען וואָס ער האָט דיר געגעבען, אָבער טוסט ביי דיר אינעווייניג לעבסטו מיט דער אייגבילדונג,

אז אלם שכר, אלם לוין דערפאר וועסטו אַמאָל קריגען דער־קענטניש און אז גאָט וועט דיר אַראָפּנעמען דעם שלייער פון די אויגען, כדי דיר צו אַנטפּלעקען דעם זין פון זיינע ווערק.

אומזיסטע מיה, אלטער! דיך נאָרט אָפּ א פּוסטער גע־דאַנק, וואָס קאָן קיינמאָל ניט דערפילט ווערן. דיין היים אויג פֿאַלגט נאָך די כימערע, דאָס לופט־בילד, וואָס גלאַנצט פֿאר־פיהרעריש אין טויזענט קאָלירען און פֿאַרנאַרט דיך בלויז טיפער אין מדבר אריין.

דיין גאָט איז אייפערזיכטיג ווי א מוסולמאָן, דורך איהם וועט דיר קיינמאָל ניט קומען קיין דערקענטעניש. ער צי־טערט פאר זיין אייגענער בריאה און זעהט שוין פֿאַראויס דעם טאָג, אין וועלכען דער מענש קאָן נאָך רעוואָלטירען קעגען זיין הערליכקייט. דאָן וואָלט דאָך געווען א סוף צו זיין געטליכקייט.

מחמת דעם פֿאַרבלענדט ער דעם מענשן׳ס מוח און שפּילט זיך מיט זיין בענקשאפט, ווייזט איהר כלומר׳שט א לעצטען ציל, וואָס קייקעלט זיך און רוקט זיך אלץ ווייטער אין דער ווייטקייט, וואָס מעהר ער באמיהט זיך עם צו דערטאַ־פּען. אזוי איז דער מענש געגליכען צו דער אַלטער לעגענ־דאַרישער בריאה, וואָס קוקט שטענדיג ארוים מיט פּיבער־הייסע אויגען, זעהענדיג פֿאר זיך קיהלע, פּרישע פרוכטען. וועלכע קאָנען קיינמאָל ניט דערגרייכען צו זיינע דאַרשטיגע ליפּען. יאָהר־טויזענטער ווערט ער ארומגעפיהרט ביי דער נאָז און ער מערקט נאָך אלץ ניט, ווי מיאוס ער ווערט אָפּגע־נאַרט.

דו ביזט אויך א פֿאַלשען וועג, אַלטער! אויב דו ווילסט קריגען דערקענטעניש, מוזטו אַנקלאָפּען אָן מיין טיר. —

די שטים ווערט אנשוויגען; א שטילער גערויש געהט דורך דורך'ן צימער.

ווער רעדט דאָס צו מיר? פּרעגט דער זקן מיט א שטיל־לען ציטערן, און שניידענדיג קלינגט אָפּ פון'ם ווינקעל דער ענטפער:

ווער עס רעדט צו דיר? דער מענש רופט מיך די מאַכט פון דער פינסטערניש, ווייל איך האָב געגנב'עט דאָס פייער פון'ם הימעל, כדי צו ברענגען ליכט פאר די קינדער פון דער ערד. דער גייסט פון ליגען האָט ער מיך געשופען, ווייל איך האָב איהם דעם ערשטען אמת אין אויער אריינגעשושקעט.

א קליין וואָרט איז ארויסגעקומען פון מיין מוח, דאָס פשוט'ע וואָרט פ א ר ו א ס. מיט דעם דאָזיגען וואָרט האָב איך אויפגענומען דיינע גרויע אור־אור־עלטערן, ווען זיי האָבען אַמאָל אריבערגעטראָטען דעם שוועל, ווי דער מענש שיידט זיך אָפּ פון דער חיה. טיף האָט זיך דאָס וואָרט אויי־געבוירט אין'ם טעמפּען מוח און האָט זיך ארונטערגעלאָזט אויף'ן גרונד פון זייערע נשמות ווי א שווערע, שווערע לאַסט.

אומענדליכע מענשען־מחנות האָבען זיך געווארפען אַר טויזענט געטער אין שטויב, געפייניגט זייערע לייבער, אין מורא'דיגע יסורים געקרעכצט און געקלאָגט אויף זייערע זינד. איך בין געווען דער עדות פון זייער זעלענ־נויט און איך האָב געפרעגט בלויז דאָס אויינע וואָרט: „פאַרוואָס?"

פאַרשקלאַפּטע מענשען־קינדער האָבען געפראַצעווועט געאַרבייט אין'ם שוויים פון זייער אננעזיכט און געבויט פי־ראַמידען און פעסטונגען, כדי די נעמען פון זייערע הערען זאָלען איבערגעהן לדור דורות. איך האָב צוגעזעהן דעם שגעון פון די קנעכט און בלויז געפרעגט: „פאַרוואָס?"

עס זיינען געווען צייטען, וועו דאָס וואָרט, וואָס איז געלעגען אויף׳ן גרונד פון זייערע זעלען, האָט פּלוצלינג אויפגעפּלאָמט און זיך צוגליהט אין א רויטען שטראלען־גלאַנץ. דאָן זיינען זיי געקומען צום שכל. געטער זיינען געפאַלען פון דער אַלער־הייליגסטער הויך אראָפּ, טראָגנען זיינען צושמעטערט און צושאָטען געוואָרן אין רינשטאָק, און צובראָכען זיינען געוואָרן קייטען, וועלכע מען האָט געשמידט פּאר דער אייביגקייט. אָבער דאָס האָט קיינמאָל ניט געדויערט לאַנג. דער קראַנקהאפטער באַעהר נאָך דער בייטש איז זיי געלעגען אין בלוט, און זייערע פּלייצעס האָבען געבענקט נאָך א נייעם יאָך.

וועו עס רעדט צו דיר? איך בין דער גייסט, וואָס האָט זיך אמאָל באוויזען פּאר דיין מוטער אין גן עדן און זי באַשוואָרען, אז זי זאָל אויסשטרעקען די האַנד נאָך דער פּרוכט פון׳ם עץ הדעת, פון׳ם בוים פון וויסען. איך האָב איהר אריינגעשושקעט אין אויער: „גאָט וויים, אז אין דעם טאָג וואָס איהר וועט עסען דערפון, וועלען זיך אייערע אויגען אויפעפענען, און איהר וועט זיין וויי גאָט און וויסען, וואָס גוט און וואָס שלעכט איז".

איז עס געווען מיין שולד, וואָס ער האָט דיינע עלטערן וויי די הינט אַרויסגעיאָגט פון גן עדן, פּארשאָלטען די ערד וואָס האָט זיי געזאָלט דערנעהרען און זיי איבערגעגעבען דעם טויט און דער שקלאָפערייי? איז דען דערפאר דאָס וואָרט, וואָס איך האָב ארויסגערעדט, וועניגער אמת געווען?

אָן ווידער אַמאָל שווייגט די שטים. א ציטער גיהט דעם זקן אריבער איבער׳ן קראַנקען לייב, און פון זיינע ליפּען קלינגט עס אָפּ טעמפּ און שווער:

שטן, דו ביזט עס וואָס רעדט צו מיר. ווילסט ברייגנען מיין נשמה צו א נסיון, מיך אריינטרייבן אין די אָרעמס פון פאַרדאַמונג? עס גיהט מיר אריבער א גרויל פאר דער שפּיציגער שאַרפקייט פון דיין לאַגיק. און דאָך שרייט מיין גאַנץ זיין דיר אַנטקעגען. זאָגסטו מיר דען ניט צו דערקענטעניש און וויסען? די אַלטע וואונדען הויבען אָן צו בלוטען, מיין האַרץ גליהט ווידער אמאָל אין אנגסטיגע יסורים, און וואונשען, וועלכע איך האָב שוין לאַנג געהאַלטען פאר באגראָבען, הויבען זיך אויף פון דער טיפעניש פון מיין נשמה און רייסען זיך ארויף אין הייסען דראַנג. פאר'שרפה'ט וועלט מיין זעל פון'ם ווילדען פייער, און אין מורא'דיגע יסורים, אין טויזענט וועהען דרעהט זיך מיין גייסט. צי וועט ענדליך דאָך שלאָגען די שטונדע פון מיין בענקשאפט?

אָבער מען זאָגט, אז דעם טייוועל קאָן מען ניט טרויען. פאר מצות, אוים רייגער ליעבע, טוט ער זעלטען עפעס. דערום זאָג מיר קלאָר און אָהן צוריקהאלטונג: וואָס פאָדערסטו פון מיר פאר דיין דינסט?

ניט פיעל, קלינגט עס ווידער אַף פון'ם ווינקעל. קוים וועלט צו רייזען דעריבער. — אזוי לאנג ווי דו לעבסט, זאָל דיר קיין וואונש ניט אָפּגעזאָגט ווערן. וואָס דיין פאַנטאַזיע קאָן נאָר אויסטראַכטען, דיין מוח באגעהרען, — דו וועסט זיך קיינמאָל ניט וועגדען צו מיר אומזיסט. קלאָר ווי קריש־טאָל וועט צייט און רוים אין טויט און אייביגקייט זיך אויפּדעקען פאר דיר, און די טעמפּע שוועבעריקייט פון יעדער רעטעניש וועט זיך אויפּלייזען. דו וועסט דערקענען דעם גרונד פון'ם גאנצען זיין און דעם גוט־דורכגעטראַכטען פּלאַן פון'ם

געשעהן. פּאַר דיינע אויגען וועט פּארשווינדען דער לעצטער גרענעץ, אַן וועלכען דיין גייסט איז ביז אהער געווען געבונדען. אויך דער קלענסטער פון דיינע קאפּריזען וועט זיין פּאר מיר א באַפּעהל, און זאָל וועז עס איז קומען א מאַמענט, וועז איך וועל דיר שולדיג בלייבען אן ענטפּער אויף עפּעס, דאַן וועלט איבערגעריסען דער באַנד, וואָס בינדט דיך צו צו מיר.

נאָר אַז עס וועט אמאָל קומען די לעצטע שעה, וועז דיין לעבענס-קראַפט וועט פּאַרלאָשען וועלן אוז דיין גייסט וועט זיך צוגרייטען צו דער גרויסער רוה, — איז וואָס עס וועט דעמאָלט קומען, דאָס ליגט ביי מיר אין די הענט. וועגען דעם פּאָדער ניט קיין דין וחשבון.

א שטילער גערויש געהט דורך דורך'ן באַלקען, אוז לייכטע שאַטענס שוועבען ארום דעם ליכט פוּן'ס הענג-לאָמפּ. אין דעם אַלטען'ס נשמה ציהען דורך הימעל אוז העל, דער גן עדן אוז דער גיהנום, אוז זיי קעמפּען ביידע פּאר'ן זיעג. — מיט אמאָל בליצט אָפּ א שאַרפּער שיין פון זיין אויג אוז פּעסט קלינגט אָפּ די שטים, בעת ער רעדט:

זאָל זיין אזוי: איך בין גרייט איינצוגעהן אויף'ן מסחר. וויסען! דערקענען! אוז מעג עס זיין בלויז אויף א קורצער זויילע. פּארזינקען דעם בליק אין דעם גאַנצען וויכער פוּן'ס געשעהן אוז דערזעהן די גרינדען, די סבות פון יעדען דאזיין, וועלכע איך האָב אזוי לאַנג געזוכט. כ'קאָן עס קוים באגרייפען; ס'איז אלזאָ פּאָרט געקומען די לאַנג-געגאַרטע שעה, וועלכע דאַרף מיר בריינגען דערלייזונג! — אוז איך האָב דאָך געמיינט, אז יענער משיח, וועלכער איז פּאר אזוי פיעל מענ-

שען געשטאַרבען, וואָלט ניט געקאָנט ווערן קיין דערלייזער פאר מ י ר.

וואָס קימערט מיך טויט און תחית המתים, פארדאמנג, גיהנום, צייט און אייביגקייט, אזוי לאַנג ווי מיין גייסט לעכצט אומזיסט נאָך וויסען, נאָך דערקענטעניש, און מיין זעל געהט אוים אונטער יסורים פון בענקשאפט! איז אָט דער אומגעשטילטער דראַנג, וואָס נאָגט מיר ביים האַרצען, דען ניט ערגער אידער די ערגסטע גיהנום־פיין? ס׳איז דערום בעסער, איך זאָל נעמען אויף זיך אלע יסורים פון דער אייביגקייט, איידער שטענדיג ליגען איינגעהויקערט ביי פאַרשלאָסענע טירען און קיינמאָל ניט דערגעהן דעם גרונד פון דער רעטעניש.

שטן, איך בין גרייט! א בליק אין הארץ פון דער אייביגקייט באצאָלט פאר אלע מאַטערנישען פון׳ם גיהנום!

דאָ שפּאַנט אַרויס פון׳ם טונקעלן הינטערגרונד פון ציטער א הויכער, שלאַנקער בחור און בלייבט שטעהן אין דעם שטילען ליכט־קרייז פון׳ם הענג־לאָמפּ, מיט א האַהן־פּעדער אויף׳ן הוט, דער קערפּער איינגעהילט אין א רויטען מאנטעל. די שארפע צוגען פון׳ם בלייכען געזיכט זיינען ווי מיט א מעסער אויסגעשניצט, און א קלוגער שפּאָט שפּילט זיך ביי איהם אויף די דינע ליפּען.

אזוי, אלטיטשקער, געפעלסטו מיר, זאָגט ער מיט א קוויטשיגען טאָן. כ׳האָב געוואוסט, אז דו וועסט נאָך קומען צו מיר. דו פּאַסט זיך אויך שוועריך אריין אין דעם אנדערן קרייז. א מענש, וואָס האָט אין זיך אזעלכע טיפענישען, איז ניט געמאַכט פאר גאָט און זיין געזעץ.

GRIOA

אָבער אצונד ארויס פון אָט די ענגע וועגע! אין צופויל-טען קאסטען פוילט אויך דער גייסט. אויב דו ווילסט דער-געהן דעם טיפסטען זין פון׳ם לעבען, מוזטו ברייגגען לענדער אונטער דיינע פים, דארפסט ניט איינשמידען דיין נשמה אין קייטען הינטער פארשטויבטע פענסטער און הינטער אָפּגע-בליאָקעווטע, פארגעלטע פאַרמעטען. דאַרט אויף דרויסען לאָכט דיר אנטקעגען אן אַנדער וועלט, וועלכע וועט ברייג-גען דיין אומרוהיגען גייסט דעם לאַנג-געגאַרטען פרידען.

נאָר אייזער מיר פארלאָזען דאָס דאָזיגע צימער, וואָס איז פאַר דיר אזוי אָפּט געווען א מאַרטער-שטוב, מוזטו אי-בערביטען די אויסערליכע געשטאַלט. די עלטער איז די שווערסטע משא, וואָס דריקט די מענשען. אין דעם אַלטען קערפער עלטערט זיך אויך דער גייסט. דער אמת, וואָס פאַרמירט זיך שטיל אין אן אלטען מוח, טראָגט שוין אין זיך צופוילטקייט, אזוי גיך ווי ער ווערט נאָר געבוירען, און דער-מאַנט אָן וועריגקייט און אָן קברים-לופט.

נעם דאָס דאָזיגע פראַשיקעל, צולאָז עס אין וואַסער, און באַנעץ דערמיט דעם קאָפּ און די גלידער. די ווירקונג דער-פון וועסטו גאָר גיך דערשפירען.

דער אַלטער טוט ווי מען הייסט איהם, באנעצט דעם קראַנקען קערפער מיט׳ן הייל-וואַסער און קאָן קוים באגרי-פען דעם וואונדער, וואָס איז פלוצלינג געקומען איבער איהם. די גריבער, וועלכע די צייט האָט איהם אויסגעגראָבען אין שטערן, זיינען ווי אָפּגעווישט, געוואָרן דורך דער קראַפט פון׳ם צויבער. פאַרשוואונדען איז די ווייסע בארד, די ווייסע האָר, וועלכע האָבען ביז צו דער דאָזיגער רגע באדעקט זיין

קאַפּ, פּארשוואונדען די לאנגזאמע פּארניכטונג פון דער על־טער, וועלכע האָט איהם יעדע שעה דערמאָנט אָן דעם סוף.

א יונגער בחור שטעהט ביים פענסטער, בלאָנד און שטאַרק. פון זיינע אויגען שטראָלט די קראַפט פון דער יוגענד. ווי שטראָמען פייער געהט עם איהם דורך די גלידער, געהיימע כוחות פאַרהאַרטעווען יעדען נערוו. די גאַנצע וועלט קוקט איהם אצונד אוים עפּעס אזוי אנדערש; ער פיהלט דאָס קלאַפען פון׳ם לעבען׳ס דופק אין די אָדערן, אומ־געהייערע, ריזיגע כוחות רייסען זיך איהם פון דער ברוסט.

אין מזרח גענהט שוין אויף דער ערשטער שיין, וועו זיי שפּאַנען ביידע אריבער דעם אויסגעטראַטענעם שוועל פון׳ם אַלטען הויז און די שוואַרצע טיר הינטער זיי פאַלט צו מיט א קראַך אין שלאָס. מיט שנעלע טריט לויפען זיי דורך די שטילע, פאר׳חלום׳טע גאסען פון דער שטאָט צו דעם אלטען טויער. א פּארשלאָפענער עפענט זיי דער גרייז־גרויער וועכ־טער א שמאָל טירל, דורך וועלכען זיי גענהען ארוים אויף דער פּריי.

אצונד ליגט די שטאָט הינטער זיי און מונטער, מיט חשק שפּאנען זיי ארויף אויף דעם קליינעם בערגעל, ביז׳ן סאַמע שפּיץ, פון וואַנען זייערע בליקען נעמען פּרום די פּרעכ־טיגע אויסזיכט פון דער גאַנצער וויטער געגענד. מיט פאר־שכור׳טע אויגען קוקט דער יונגער מאַן אראָפּ אין טאָל, בעת זיין שלאַנקער באגלייטער באטראכט די סצענע גלייכגילטיג, מיט א מיענע פון לאנגווויליגקייט.

אין׳ם שטראָלען־גלאַנץ פון דער יונגער זון ליגען וואַלד און פעלד. זינגענדיג הויבט זיך די לערכע אויף אין דער לופ־

טען אוֹן באגריסט פּרעהליך דעם גרויסען, שטראָלענדיגען שטערן. א לוסטיגע סוויטשטשערי קומט ארויס פון בוימער אוֹן קוסטען. זומער-פּייגעלעך וויגען זיך אויף טוי-פּרישע בלומען, אוֹן פון דעם נאָנטען וואַלד קלינגט אַפּ דער לאַקענ-דער רוף פון׳ם קוקוק-פּויגעל. אונטען אין טאָל געהט זיך דאָס קלייניע טייכעל זיין וועג, פּלוי-דערענדיג, מורמלענדיג, אוֹן אויף יענער זייט ליגט די אלטע שטאָט איינגעהילט אין צאַרטע שלייערן, א פּאר׳כשופּ׳טע וועלט אין׳ם צויבער פון שלאָף.

אזוי שען איז איהם די נאָטור נאָך קיינמאָל ניט פּאָר-געקומען. קיינמאָל האָט ער ניט געפּיהלט ווי היינט די גרוי-סע אינהייט פון זיין וועזען מיט יעדער באַשעפּעניש. דער שווערער דרוק, וואָס איז איהם די אלע לאַנגע יאָהרען געלע-גען אויף דער נשמה, איז איצט אינגאנצען פּאַרשוואונדען, אוֹן שטיל האָט זיך זיין גייסט געוויגט אין׳ם בלויען עטהער, ווי א שיפּעלע אויף א שטילער אָזיערע.

מיט הייסע בליקען טרינקט ער די גאנצע הערליכקייט, וועלכע רינגעלט איהם ארום: יעדער טאָן, וואָס קלינגט אַפּ אין זיינע אויערען, באגליקט זיין הארץ ווי דער קוש פון א מיידעל.

אַפּגעלאָזען, מיט לאַנגזאַמע טריט שפּאַנען די צוויי וואנדערער אצונד מיט דער אנדער זייט בערגעל אין טאָל אַראַפּ אוֹן געהען ביים ברעג פון׳ם טייכעל, וועמעס וואַסערן קרימען זיך אוֹן פּליסען שנעל אין פּארשידענע ריכטונגען צו זייער וויטען ציל. ביז וואנען דער וועג בריינגט זיי צו א שמאָלער בריק.

א מיידעל אין א לייכט קלייד־על אוֹן מיט בלומען אין די

גאַלדענע האַר, קוים זיבעצעהן אָדער אכצעהן זומערן אַלט, שטעהט שפּילעוודיג בייַם אנדערן ברעג, און איהרע טיפּע אויגען קוקען נאַאיוו און פול מיט אומשולד אויף די צוויי וואַנדערער. דער יונגער בחור כאַפּט גיריג אויף דעם דאַזיגען וואַרעמען בליק, וואָס שטראַמט ארויס פון די האַרציגע אויגען, און א געפיהל, וואָס ער האָט ביז אַהער ניט געקענט, נעמט שטיל דורך זיין קלאַפּענדיג האַרץ.

צי איז דאָס ניט אקאַרשט ליעבע? ער האָט פריהער קיינמאָל ניט געוואוסט, וואָס ליעבע הייסט. ליעבע איז פאַר איהם שטענדיג געווען די קליינע זינד פון מענשען מיט א שוואַכען ווילען, וועלכע האָבען ניט קיין שום ערנסטען צוועק אין לעבען. די פרוי איז איהם פאַרגעקומען ווי דער סך הכל פון דער זינד און פון דעם ביליגען פאַרגעניגען, וואָס פיהרט אַראָפּ דעם מאַן פון דרך הישר, פון׳ם וועג פון פליכט און ערנסטע געדאנקען, מאַכט א תל פון זיינע כוחות און נעמט צו יעדען ציל פון זיין לעבען.

מחמת דעם האָט ער פארטריבען פון זיך דאָס אנדערע געשלעכט, כדי קיין זינדיגע תאוה זאָל ניט שטערן זיינע מחשבות, ניט פאַראַליזירען די פליגלען פון זיין גייסט. קיינמאָל האָט א פרוי ניט אַריבערגעטראָטען דעם שוועל פון יענעם זעלטענעם חדר, אין וועלכען ער האָט פאַרבראַכט דעם גרעסטען טייל פון זיין פריהערדיגען לעבען, אליין מיט זיינע ברויזענדע געדאַנקען, וועלכע זיינען געזעסען אייגעהויקערט דאַרטען אין יעדען ווינקעל, ווי צושראָקענע שליחים פון אומבאַקאַנטע וועלטען. דאָס איז ניט געווען קיין אַרט פאר פּוסטען צייט־פאַרטרייב און גלידער־באַפרייענדע תאוות.

אָבער אצונד, וועו דער בליק פון דעם דאַזיגען מיידעלע

האָט געברענט אין זיין האַרצען, איז איבער איהם געקומען א ניי געפיהל, וואָס איז געווען פולשטענדיג אין איינקלאנג מיט דער טיפער איינהייט פון זיין וועזען און אלצדינג וואָס האָט איהם ארומגערינגעלט. דער דראַנג נאָך צוֹאַרטער אנטפּלעקונג, די בענקשאפט נאָך דעם אומבאקאנטען האָבען איהם אזוי זים דורכגעשטראָמט דורך אלע גלידער און דורכגעוואָרעמט זיין נשמה. זיין טריט בלייבט שטעקען אינמיטען וועג. א צומישטער קוקט ער פון דער זייט אַן דעם לאַנגען בחור, וועלכער האָט איהם די גאַנצע צייט באַטראַכט מיט קוים אונטערדריקטען שפּאָט.

וואָס זשע, אַזא רושם האָט דאָס וויסע מילך־פּנימ׳ל געמאכט אויף דיר, זאָגט ער. א פיין בריאה׳לע, בנאמנות! נאָך פריש פון טוי און אפּעטיטליך צום עסען. לייג ניט ארויף קיין צוים אויף דיינע געפיהלען, פּאַרזאָם קיינמאָל ניט דאָס, וואָס די שטונדע שאַרט דיר צו! פּאָרווערטס, נאָר פּאָרווערטס, דו אידעלער יונקער, ניט געקווינקעלט! עס וועט זיך ניט בריקען, דאָס יונג מיידעלע. בינו־לבינו וועל איך אויף א וויילע אָפּציהען פון דאַנען; אז דו וועסט מיך דארפען, בין איך גרייט דיך צו דינען.

ענטשלאָסען לויפט דער יונגער מאַן צו צום אנדערן ברעג, נעמט ארום מיט א לאַסטשענדען בליק דער מיידעל׳ס צוֹאַרטע געשטאַלט. זיינע ווערטער פּאַרכאַפּען און באצויבערען איהרע חושים. א פּארשעמטע לאָזט זי אראָפּ די אויגען און איהר געזיכט ווערט היים און רויט ווי פּייער. — אצונד זיצען זיי אויף א שטיין באדעקט מיט מאָך, אין שאָטען פון אן אלטען בוים, און רעידען פּארטרויליך איינער צום אנדערן ווי

פריינט, וועלכע האָבען זיך פון תמיד אַן געקענט. ביז די ענט פלעכטען זיך צונויף איינע אין די אנדערע און די ליפען באַגעגענען זיך שטומערהייט צום קוש.

נאָר וען דאָס יונגע פּאָר'ל הויבט זיך שטיל אויף און לאָזט זיך געהן איינג געאַרעמט צו דעם נאָהנטען וואַלד, פאַלגט זיי נאָך דער רשעות'דיגער בליק פון'ם לאַנגען בחור, וועלכער שטעהט ביים אנדערן ברעג מיט צוזאמענגעלעגטע אַרעמס און רעדט מיט שפּאָט:

אָה מענש, דו יאָמערליכע בריאה, געמאכט פון גייסט און ערד־בלאָטע! זיין גייסט וויל שטענדיג זיך אויפהויבען צו דער העכסטער הויך, אָבער די בלאָטע ציהט איהם אראָפּ צו דער ערד, אזוי אז ער איז אייביג קלעפּיג און אייביג לעכ־צענדיג. א קאָמישער בחור איז דער מענש! ער האַלט תמיד אין איין זוכען דעם שטיין פון די קלוגע, נאָר דאן וען ער פיהלט זיך אם נאָנטסטען צו דער דערקענטעניש, באגעהט ער גראָד די גרעסטע נאַרישקייט פון זיין לעבען. אין הימעל־שער בענקשאפט, אין שטערען־חלומות שוועבט זיין גייסט, אָבער ער אליין באמערקט ניט, אז ער ליגט אין רינשטאָק ווי א שכור, וועמען דער יונגער ווייַן האָט אונטערגעשטעלט א פיסעל.

אָט דער חברה־מאַן איז געזעסען זיבעציג יאָהר אין הויז און אין חלום האָט ער געבויט בריקען צו דער אייביגקייט, זיך געפּיניגט אין זעלבסט־געמאַכטע יסורים און איז שיער פון זינען ניט אַראָפּ, וואָס זיין גאָט האָט איהם ניט אראָפּ־גענומען דעם שלייער פון די אויגען, כדי ער זאָל קאָנען קלאָר זעהן דעם גרונד פון אלע רעטענישען. אין זיין מוח האָט ער געטראָגען וועלט־אומפאָסענדע געדאנקען און האָט אפט גע־

מיינט, אז ער פארנעמט דעם ריטם פון ווייטע וועלטען. מיט פיבערהאפטע בליקען האט ער געווארט אויף דער שטונדע, וואן עס וועט זיך ענדליך אויפהויבען דער טונקעלער פאר־האנג, וועלכער האט איהם ביז אהער פארשטעלט דעם צוועק און זין פון׳ם לעבען. — און אז ער איז ביסלאכווייז געוואהר געוואָרן, אז זיין גאנץ טראכטען איז שטענדיג געבונדען אן צייט און רוים, אז עס קאן זיך דעם גייסט קיינמאל ניט איינ־געבען צו דערפארשען דעם גרונד פון די זאכען, דאן האט איהם שיער דאס הארץ געפלאצט, און זיין זעל האט אויסגע־שריען צו מיר אין אומבאשרייבליכע יסורים.

אבער היינט איז דער נאיוער מענש שוין קורירט. קוים האט ער נאר פארזוכט דעם טעם פון בלוט, וועט שוין די גרויסע בענקשאפט ביסלאכווייז פארשווינדען פון איהם. זיין גייסט, וואס האט זיך אמאל פארמאסטען ארויפצוקלע־טערן אויף די העכסטע הויכען, וועט זיך מוזען באנוגענען מיט דעם „וועגוס־בארג". אנשטאט צו דערזעהן דעם גרונד פון די זאכען, וועט ער זיך אויסלערנען צו דערגרונטעווען דער פרוי׳ס שוים. און אט די קונסט וועט זיך איהם בעסער איינגעבען, אידער די לופט־שלעסער פון זיינע גדאנקען, וועלכע ער האט זיין גאנץ לעבען געבויט, און וועלכע האבען דאך קיינמאל ניט געוואלט אננעמען קיין פארם. אזוי וועט זיך אויסברענען די אומגעשטילטע בענקשאפט פון דער לעצ־טער האפנונג אין׳ם וואונש פון קיינמאל ניט זאט ווערענדער לייד־ענשאפט, און ביליגע תאוות וועלען פארטרייבען דעם דראנג נאך דערקענטעניש.

פונדעסטוועגען וועט ער קיינמאל ניט באגרייפען זיין נארישען שפיל. וואָרים אויך אין קלייניגקייטען איז זיין

אויג אַנגעשטעלט נאָר אויף פרעספּעקטיוון, און ער זעהט ניט וואָס עס ליגט איהם פאר דער נאָז. ער בארימט זיך מיט זיין פרייען ווילען, מיינט אז ער איז אליין דער שמיד פון זיין שיקזאל און איז דאָך ניט מעהר ווי די מאַריאָנעטקע, וואָס דרעהט זיך אויף דעם פּאָדים פון טונקעלע מאַכטען.

נו, איז ער ברוגז אויף זיין גאָט דערפאַר וואָס ער האָט איהם געגאַרט, איהם יאָהרען־לאַנג ארומגעפיהרט ביי דער נאָז, און ער האָט קיין אהנונג ניט, אז ער איז ווידער אריינגע־פאַלען אין נעץ, אז ער האָט שוין אייגעביסען אין א נייעם גע־שמאַקען ביסען און צאפּעלט זיך ווידער אמאָל אויף א האט־שיק. אז ער האָט דעם נעץ מיט דעם געשמאקען ביסען אליין אויסגעלעגט, אז ער האָט דעם נייעם האטשיק אליין געשמידט, ווי אלע פריהערדיגע, דאָס קומט איהם, פארשטעהט זיך, קיינ־מאָל ניט ארויף אויפ'ן זינען.

און דאָך ליגט אָט דער אמת אזוי נאָענט צו איהם. איך און מיין ברודערל דאָרט אויבען, וואָס זיינען מיר דען, אויב ניט די באשעפענישען פון זיין פינסטערן דראַנג! ז י י ן גייסט האָט אונז געשאַפען, די דריקענדע היץ פון'ס גלויבען האָט אונז אויף דער וועלט געבראכט און אונז אריינגעשליי־דערט אין'ס רייך פון דער וויטקליכקייט. —

אזוי הזר'ט זיך תמיד איבער דאָס זעלבע שפיל, וואָס וועט סוף כל סוף מוראַ'דיג לאנגווייליג, מחמת די ראָלען זיינען שטענדיג גלייך. וואָרים צי עס איז דער שטן אָדער גאָט, וואָס ציהט ארוים די העכסטע טרומפען אין דעם דאָ־זיגען שפיל, איז דאָך כ'לעבען אלצאיינס און ענדערט גאָר־נישט אין דעם רעזולטאַט, אין וועלכען דער מענש וועט דאָך שטענדיג אייגעשטעלט אין קאָן. —

די יאָהרען פליהען אין׳ם פילפאַרביגען שפיל פון דער צייט און אומרוהיג געהען ביידע וואַנדערער זייער וועג דורך פרעמדע לענדער, איבער פרעמדע ימ׳ען. מעהר ווי איין פיינע שטוקע האָט איהם דער לאנגער געוויזען. דאָס ליעב פובליקום פאררייסט דעם קאָפ און שטרעקט אוים די הענט, אזוי גיך ווי ער הויבט נאָר אָן שפילען זיינע קונצ־שטיק, צלם׳ט זיך אויך איבער און טרעט איהם אָפ דעם וועג פול מיט שרעק.

ער באַקענט זיך ווי געהעריג מיט די הויכען און טיפ־קייטען פון׳ם לעבען, איז ביי סטודענטען, פויערים און ארום־פאָהרער ווי ביי זיך אין דערהיים; אָבער אויך דער גלאַנץ פון די גרויסע איז איהם גוט באַקאַנט. אין מעהר ווי איין הויף איז ער א געווינשטער, אָנגענעמער גאַסט, וועלכער דערפרעהט מיט זיין כשוף די הערצער פון די גאָט־געזאַלבטע, פילט אָן זייערע קופערטס מיט גאָלד און אמוזירט זיי נאָך דערצו דורך מאסקעראד און פארשידענערליי שווארץ־קינצ־לעריי.

דער לאַנגער האָט דאָ כ׳לעבען גאָרנישט קיין גרינגע און פרעהליכע ארביט, וואָרים ווי דער זאָמד ביים ברעג פון ים אזוי אומצעהליג זיינען די קאפריזען פון׳ם בחור, וועמען זיין קונסט האָט געגעבען די צווייטע יוגענד. זיין קאָפ איז פול מיט טויזענט תאוות און באגעהרען, און יעדער וואונש ווערט באַלד דער פאָטער פון א נייעם שטראָם פון וואונשען. אין אָט דעם כאַאָס פון פלאַטערענדע געדאַנקען איז ניטאָ קיין רוה־פונקט, קיין פעסטער אָרט. אידעען שטראָמען און שטו־רעמען ארויף און אראָפ אין א משוגענעם טאנץ און שטאר־בען גלייך אָפ, נאָך איידער ער האָט זיי ביז צום סוף אויס־

געדענקט. ס׳איז א שטענדיגער ארויף און אַראָפּ פון גע־
פיהלען, א שטורם פון אומרוהיגע ליידנשאפטען, אָהן יעט־
וועדען צוועק, אָהן וואָס פאר עס איז ריכטונג.

דאָס וואָס האָט אַמאָל פאר אסך יאָהרען געברענט ביי
איהם אין האַרצען, די טיפע בענקשאפט נאָך דעם גרונד פון
די זאַכען, דער הייסער דראַנג וואָס האָט געשטרעבט צו דער־
קענטעניש, דאָס איז שוין לאַנג אָפּגעשטאָרבען און טיף בא־
גראָבען. זעלטען וועט עס דערמאָנט איהם נאָך א שטילער
קלאַנג אין שטילע שטונדען אָן דער פארגאַנגענער צייט. דאָן
שטורעמט פלוצלינג אויף אין איהם די אַלטע בענקשאַפט,
און ציטערענדיג פיהלט זיין גייסט דאָס רוישען פון וויטע
וועלטען. אָבער דער לאַנגער רייסט איהם דאָן אויף גיך
ארויס פון זיינע חלומות דורך מאַסקען־שפיל און פוסטע קליי־
ניגקייטען פון דער שטונדע. שנעל פאַלגט זיין גייסט די נייע
שפור, וועלכע ווערט איהם אָנגעוויזען, און יעדע בענקשאפט
פארשווינדט אין דער טיפענים.

אזוי פאַרגעהט כסדר א יאָהר נאָך א יאָהר, און שטיל
יאַווען זיך צום צווייטען מאָל די עלטער. די האָר ווערן
בלייך, די אויגען מוטנער, און טיף אינעווייניג עפענט זיך
בריט פאַנאַנדער די גרויסע פוסטקייט.

אצונד לאָזט איהם שוין דער לאַנגער אויך צורוה און
שטערט איהם זעלטען אין זיינע גריבלעריין. די גרויסע
איינזאמקייט באפאלט איהם, נעמט איהם אָן מיט א ציטער
ביים האַרצען, און וויסט ליגט דער וועג פון׳ם לעבען פאר
זיינע אויגען.

מיעד ציהט דורך דער הערבסט דורך׳ן לאַנד, און שטיל

פּאַלען די בלעטער פון אלע בוימער. פּאַרוויאַנעטע בלעטער דרעהען זיך אין׳ם ווינט, דאָס גרויסע שטאַרבען געהט דורך דורך וואַלד אין פּעלד. און אויך אין איהם איז ביסלאכווייז געוואָרן הערבסט; נאָר טיף אין האַרצען טליעט נאָך ביי איהם א פונק פון יענעם פייער, וואָס האָט איהם אמאָל פּאר־צעהרט און איהם ארויסגעטריבען פון׳ם היים־לאַנד אויף פרעמדער ערד.

ווי אַמאָל זיצט ער אויך היינט ווידער אין הויז און גע־דאַנקען, טעמפּ און שווער, קייקלען זיך אין זיין מוח. ווילד יאָגט דער הערבסט־ווינט דורך דער קאַלטער נאכט און טרייסלט מיט שפּאָט די אַלטע געבוידע. ביים פענסטער זיצט ער, ווי מיט פיל יאָהרען צוריק, און מיעד בלאַנדזשעט זיין אויג דורך דעם טונקעלן צימער. אָבער היינט לייכט איהם פון דאָרט ניט קיין שטערן, קיין לבנה־שטראל דרינגט ניט דורך די פינסטערניש. שוואַרץ, ווי אן אָפּגרונד, עפענט דער הימעל אויף זיין מויל איבער איהם. ווי איינגעמויערט פיהלט ער זיך אין דער שאַכט פון א ברונען, און טונקעלע שאָטענס קומען ארויף פון דער טיפענישּ.

נו, קומט אלזאָ א סוף צו דעם משוגענעם שפּיל, מור־מעלט ער. דער לאנגער גנב האָט, ווייזט אוים, אָפּגעצויגען. פונקט היינט, ווען ער האָט מיר געדארפט אָפּגעבען דין וחשבון, האָט ער מיך אויף א שענדליכען אופן אוועקגעוואָר־פען. — און דאָך, וואָס טויג ער מיר אין אָט דער שעה? איך קאָן איהם סיי ווי לענגער ניט אַריבערטראָגען. בין איך דאָך שטענדיג געווען אליין, אויך דעמאָלט, ווען אנדערע האָבען זיך מיט מיר פּאראיניגט. היינט איז עס טאָפּעלט גוט צו

זיין אליין, אזוי אז קיין שפּאָט זאָל מיר ניט פּארשטערן די לעצטע שטונדען.

ווי א שטילער חלום לאָזט עס זיך אראָפּ אין זיין האַרץ, און פון דער טיפענישׂ קלינגט אָפּ א שוואַכער קלאַנג. איז דאָס דער שטילער ריטם פון ווייטע וועלטען, וועלכען ער האָט פאר צייטען אָפּטמאָל פארנומען, ווי דאָס שטילע רוישען פון דער טיפסטער אייביגקייט?

א קיהל ווינטעלע נעמט ארום דעם חיסען שטערן, און שנעלער קומען ארויף די געדאנקען פון דער טיפענישׂ. קלאָר ווי קרישטאָל קוקט איהם אויס יעדעם וואָרט, וואָס פּאַרמירט זיך אָהן מיה ביי איהם אין מוח. אזוי טיף האָט ער די זאַכען נאָך קיינמאָל ניט דערזעהן.

איז דאָס די לעצטע אנטפלעקונג? פרעגט ער זיך מיט שרעק. די לעצטע אנטפלעקונג פאר'ן סוף? — אצונד זעה איך קלאָר, ווי שופען וואָלטען מיר אראָפּגעפאלען פון די אוי־גען; צובראָכען אין שטיקער ליגט די לעצטע אילוזיע. צום צווייטען מאָל פארראָטען און פארקויפט! און כ'האָב ויך דאָך געפיהלט אזוי שטאַרק אין מיין אייגבילדונג!

דעם מאַסען־מענש באַטריגט מען בלויז איינמאָל אין לעבען. מיך אָבער, וועמען די וועלט האלט פאר דעם גרויסען חכם, האָט מען צום צווייטען מאָל אָפּגענאַרט.

אפריהער איז עס געווען גאָט, וואָס האָט מיך ארומגע־פיהרט ביי דער נאָז, דערנאָך האָט מיך דער שטן געלערנט קונצען, מיך דרעסירט ווי א הונט. און איך, איך נאָר האָב ניט דערקענט דאָס עקלהאפטע שפיל און זיך געפיהלט ווי א האַר און מייסטער, בעת איך בין דאָך בלויז געווען דער אָפּ

פון זיין ווילען, דאָס בלינדע וועלקצייג פון זיין שווארצקינצ־
לעריי!

ווי גרויס און מעשה־באַשעפֿער האָב איך דאָס אויסגע־
קוקט אין מיינע אויגען, ווען איך האָב מיט א בייזער האַנד
צוריסען דעם באנד וואָס האָט מיך ביז דאן געהאַט צוגעבונ־
דען צו גאָט! דערגרונטעוועון האָב איך געוואָלט, דעם אַנ־
פאַנג, דאָס קערנדל פון די זאכען דערזעהן, פארטיפען, פאר־
זינקען דעם גייסטַ אין דער קלוגשאפט פון דער גאנצער עקזיס־
טענץ. נו, האָב איך די גליקזעליגקייט פון מיין זעל געפֿא־
פערט, די קללה פון דער אייביגקייט אויף זיך געזומען פאר
א קורצען שפאַן פון ברענענדער דערקענטעניש.

דער שטן האָט עס מיר צוגעזאַגט. און איך, איך נאר,
איך האָב געגלויבט זיינע וועלטער, זיך געלאַזט פיהרען פון
איהם ביי דער נאָז און קיין אהנונג ניט געהאַט, אז איך בין
געווען דער שפיל־באַל פון זיין קאַפריז.

דערקענטעניש האָט ער מיר צוגעזאַגט. אָבער אַנשטאָט
פאר מיר אויפצודעקען דעם זין פון׳ם לעבען, דעם אַנהויב און
דעם סוף פון אַלצדינג, האָט ער מיר צום ביליגען, לפי־שעה׳־
דיגען צייט־פֿארטרייב געגעבען די פרוי אלם צוציהונג, וואָס
האָט צופלאַקערט אין מיר דאָס פייער פון די תאוות און גע־
בראכט דעם גייסט צום שטילשווייגען. אין קליינגעלד האָט
ער אויסגעביטען דעם דראַנג פון דער זעל, און די פליגלען פון
מיין בענקשאפט האָט ער מיר אונטערגעהאקט, נאָך איידער
איך האָב אליין געהאט אן אהנונג דערפון.

אָבער אצונד דעקט זיך אויף פֿאר מיר דער גרונד, דאָס
קערנדל פון דער רעטעניש. גאָט און דער שטן זיינען פון׳ם
זעלבען שטאַם, די צוויי פֿאַלען, ארום וועלכע אונזער לעבען

דרעהט זיך. אָהן גאָט איז ניטאָ קיין שטן, קיין שטן אָהן גאָט! אלס צווילינג געבוירען אין דער זעלבער שעה, זיינען זיי געשמידט אין דעם זעלבען יאָך, וואָס האלט זיי צוזאמען ביז'ן סוף פון די צייטען.

דעם מענשען'ס לעבען ליגט אין דעם דאָזיגען קרייז. מיר שיפען זיך כאָדר פון איין פאָל צום אנדערן, אָבער מיר קענען זיך קיינמאָל ניט ארויסדרעהען פון דעם צירקעל, וועלכער האלט אונז געפאָנגען אין זיין צויבער. און קומט אונז אין א ליכטיגער שעה ארויף אויף'ן געדאנק, אז איינער פון די צוויי מאכט אונז בלויז צום נאר, דאָן וועלען מיר זיך גלייך צו דעם אנדערן, אז ער זאָל אונז ארויסהעלפען פון דער נויט, ווערן פאר אונז א משיח און א דערלייזער.

און יענער וואַרט שוין אויף אונז, גיט אונז דעם זעלבען שטאָף, ארומגעקלעפט מיט נייע מוסטערן, כדי מיר זאָלען ניט דערקענען די אַלטע סחורה. גאָט און דער טייוועל חיסט די אַלטע פירמע. איינער קאָן ניט זיין אָהן דעם אנדערן, אָניט וואָלט באַלד געווארן א סוף צום מסחר.

אזוי לאַנג ווי אונזער גייסט דרעהט זיך אין דעם דאָזיגען צירקעל, וועט פאר איהם קיינמאָל ניט לייכטען דאָס ליכט פון דער דערקענטעניש. וואָרים די דערקענטעניש — דאָס פיהל איך קלאָר — ליגט אויסערהאלב פון גאָט'ס און פון'ם שטן'ס קרייז; אָבער ביז איצט איז ניטאָ קיין וועג וואָס זאָל פיהרען צו איהר רייך. —

פאַר מיר איז שוין אצונד צו שפעט, כ'פיהל, אז די שטונדע קומט. די מידע גלידער שמאַכטען נאָך רוה. אָבער מיין געשלעכט וועט ניט שטאַרבען מיט מיר. אזוי לאַנג ווי דער מענש וועט וואוינען אויף דער דאָזיגער ערד, וועט זיין גייסט

זיך מיהען און שטרעבען צו דערקענטעניש, ביז זיין זאמען וועט פֿאַרגעהן אין׳ם שטראָם פון דער צייט.

נו, ליגט די צוקונפט קלאָר פֿאר מיינע אויגען. ווי וויטע אַרגעל-קלאנגען הילכט עס אָפֿ אין מיינע אויערען. ס׳איז די הימנע פון קומענדע דורות:

באַפֿרייאונג פון׳ם מענשען דורך זיך אליין! דערליזונג דורך דער אייגענער קראַפֿט!

וויט, וויט אין מזרח גליהט נאָך א זון, וואָס האָט קיינמאָל ניט באַלויכטען די דאָזיגע ערד! אָבער פֿאר מיר איז געקומען די צייט, די לעצטע שטונדע דערנענטערט זיך. שוין זעה איך דעם טונקעלן זוים פון׳ם מדבר.

* *
*

גרוי איז דער הימעל. עס גענויצט דער מדבר.

אויסגעשטרעקט אין דעם ברוינעם מדבר-זאמד ליגט א ספינקס פון שווארצען מארמאָר-שטיין, דער בליק פארזונקען אין׳ם רייך פון ווייסטע וויטקייטען.

ניט קיין שנאה, ניט קיין ליעבשאפט שטראַלט פון דעם דאָזיגען בליק ארוים. דאָס אויג איז פארשלייערט פון טיפען טרויס, און אויף דער קאלטער פראַכט פון די שטומע ליפען שוועבט שטיל-שמייכלענדיג די שטילסטע אייביגקייט.

דער ערשטער וואנדערער קוקט אריין דער ספינקס אין די אויגען, אָבער ער קאָן קיינמאָל ניט לייזען איהרע רעטע-נישען, און שטום, ניט אויסרייד ענדיג קיין וואָרט, לאָזט ער זיך אַראָפֿ אין דעם שטויב פון׳ם מדבר.

דער צוויטער וועג

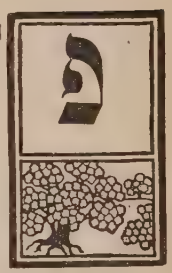

פּן אנדאלוזיע קומט דער וועג, אוּן אַנהויבן הויבט ער זיך אָן אין די ענגע גאַסען פון סעווילא, די שטאָט פון ליעבע אוּן פון אַוואַנטיורע.

ווען די זון וואַרפט איהרע הייסע שטראַלען איבער וויסע מויערן, ווען קיין הויך קיהלט ניט אָפּ די בלעטער פון די פּאלמען-בוימער אוּן א שווערע פּאַרע שפּאַרט ארויס פון דער ערד, דעמאָלט רוהט סעווילא, ציהט נאַכלעסיג אויס די גלידער אוּן וואַרט אויף דעם קיהלען ווינטעל פון׳ם אָוועגט.

נאָר ווען די נאכט לאָזט זיך שטיל אראָפּ אוּן טויזענט שטערען פונקלען אין די וואַסערן פון׳ם שטראָם; ווען עס רוישען שטיל די פּאַלמען-בלעטער אוּן זיסע דופטען קומען פון די גערטנער, דאָן וואכט סעווילא, דאָן שפּאַנט די זינד מיט לייכטע טריט דורך די אַלטע גאַסען אוּן הילט אין די גאַנצע שטאָט אין איהר מאַנטעל.

פון פינסטערע ווינקלען לאָזען זיך הערען מאַנדאָלינקלאַנגען, גיטאַרען-שפּיל אוּן ליעבעס-סערענאַדען. אין טיפער באַרוישונג פלאַקערט אויף דאָס פייער פון די תאוות. עס צערטעלט זיך די כוואַליע אין די פּליסענדע וואַסערן פון׳ם

שטראָם, עס שושקעט זיך די בלום מיט דעם לעבליכען ווינט, און פייער־זשוקלעך גרייטען זיך צום ליעבעס־פעסט. די לופט איז אָנגעפילט מיט דער הין פון חיסע קושען. ס׳קוקט אויס, אזוי ווי די ערד וואָלט שטיל געציטערט אין א חיסען, ברע־נענדיגען באַגעהר, וואָס שטראָמט איהר ארויס פון אלע פּאָ־רען.

הויך איבער די שטאָלצע מויערן פון׳ם אַלקאַזאַר שיינט העל דער גילדערנער סערפּ פון דער האַלבער לבנה, אן עדות פון לאַנג־פאַרגאַנגענע פּראַכט. קיין קריסטען־נאָט איז ניט געווען שטאַרק גענוג צו פאַרטרייבען דעם אַלטען צייכען פון דעם וועלט־רוים. און זיינען די דרייסטע מהמד׳אנישע מחנות געפאלען אין בייזען קאַמף, באזיגט, צומאָלען פון דעם שווע־רען קרייץ, לויכט אָבער דעם נביא׳ס צייכען נאָך אלין אראָפּ פון הימעל און שפּיגעלט אָפּ זיין גלאַנץ אין שפּאניען׳ס טיי־כען.

אויף אָט דער חיסער ערד איז ער געבוירען געווָארן, די ליידענשאפט פון דער זינד ליגט איהם אין׳ם בלוט, פילט איהם אָן מיט דעמאָנישע פאַרלאַנגען.

שוואַרץ קרייזלען זיך די לאָקען ארום דעם שטאָלצען קאָפּ. פון זיינע געזיכט־צוגען רעדט ארויס די ווידערשפּעניג־קייט, די צו־להכעים שפּראָך פון׳ם־רעבעל, דער ווילדער דראַנג פון דער דרייסטקייט, וואָס קיין געזעץ קאָן ניט האַלטען אין צאָם, קיין חיליגטום קאָן ניט צוטרייסלען.

פון טונקעלע אויגען שפּריצט גיהנום׳שער פייער און הימעלשע גליקזעליגקייט. אָבער וועה צו דער פרוי, וועלכע איז פאר׳כשופ׳ט פון׳ם דאָזיגען בליק, וואָס דרינגט אריין אין

דער נשמה, שרפה'נדיג ווי די היץ פון'ם מדבר. דער מורא'-דיגער פאַרלאַנג פון דער זינד שפרינגט און טאַנצט איצט ארום ביי איהר אין בלוט, דער קערפער דרעהט זיך אין וויל‌דע פיבער־היצען, און יעדער נערוו שרייט אוים אין ברענענדען באַגעהר.

וועו ער שפּאַנט שטיל, אַהן געוויש, ווי א לעמפערט אין דער פינסטערניש, דאַן איז די געפאַהר ביי דער האַנד. אויפ'ן שפּיץ פון זיין שווערד טאַנצט דער טויט, און ס'איז שרעקליך איהם אריינצוברענגען אין כעס, צו רייצען זיין צאָרן. וואו ער באוויזט זיך, דאָרט געהט איהם נאָך דער פינסטערער שיין פון מאָרד, די אומגעצאמטע לויידענשאפט פון'ם גיהנום.

די טייבעלעך אויפ'ן דאך כאַפּט אָן א ציטער, וואָרים קיין וואַנט איז ניט צו הויך, קיין פאַרקען ניט צו שטאַרק פאַר איהם. שטאָלץ ווי דער שטן באַשטעהט ער אויף דעם פּלאַן. דער ריגעל רוקט זיך צוריק, די וועגט פאַלען איין. דאָ העלפט ניט קיין בעטען, העלפט ניט קיין וויינען. ער בלייבט ניט שטעהן אויף האַלבען וועג, אוֹן אויף זיין שליאַד פאַלגט דער טויט, די שאַנד און די קיינמאָל ניט פארגעהענדע יסורים פון דער פארצווייפלונג.

וועו ער הוליעט אַט די גאנצע נאַכט אין קרייז פון פרעה־ליכע טרינקער; וועו דער בלוט־רויטער וויין פונקעלט איהם אנטקעגען אין בעכער, דאן טרינקט ער הימעל־לוסט אוֹן ער־דענ־גליק. וואָרים יעדער טראָפען, וואָס גיהט איהם דורך די אָדערן, וויקעלט בלויז פאַנאַנדער די פינסטערע כוחות פון זיין וועזען, וואָס איז אונטערוואַרפען זיין אייגענעם גיעזעץ.

אין'ם וויין גליהט דער פייער־שטראָם פון דער וואַרהייט,

נו, הויבט ער דאן אָן צו רעזאָנירען, צו טענה'ן מיט זיך אליין. אָבער יעדע ווארהייט איז בלויז א טרוים. אין דער בארוישונג פאלט אראָפּ דער שווערער יאָך פון'ם ליגען, די וואנד וואָס די טיראניי פון'ם פארשטאנד האָט אוועקגעשטעלט, כדי איינצוצאמען דאָס געוואגטע שפיל פון די חושים.

וען אזא גוט־ערציִעניגער נארישער בחור טרעט אריין וויִ א דרעסירט הינטעל אין לעבען, פארשטעהט ער אויף א מיסטערהאפטען אופן צו אונטערשיידען צווישען גוט און שלעכט. עס טריפט פון איהם מיט אנשטענדיגקייט, פיינקייט און גוטע זיטען אין ער צושפרייט זיך ווי א פאַווע מיט זיינע עטיק־פעדערן, וועלכע זיינען ווי אָנגעמאָסטען פאר איהם אין פייערטעג. ער רעכענט אוים יעדע באַווענונג, וועגט איבער יעדעם וואָרט, פארדעקט מיט א פרומער האַנד די נאַקעטקייטען פון'ם געפיהל און היט שטאַרק אָפּ יעדען אַלטען מנהג.

פאר אַלצדינג האָט ער א זין און א צוועק. זאָגאר דער זינד גיט ער איהר נאָרמע, און זינדיגט ער, איז דאָס שטענדיג מיט מאָס, כדי ער זאָל חלילה ניט ארויסגעהן פון דער רעלע. — עס כאפט מיך אָן אָן עקעל, וועו איך באַטראַכט אָט די בריאה.

אָבער עס טרעפט אמאָל, אז אזא נודניק פארגעסט זיך און דער וויין צוטומלט איהם, פארנעבעלט איהם דאָס שטיקעלע מוח, דאָן שוויצט די תאוה'לע איהם ארוים פון אלע פאָרען. די שען פארקעמטע טוגענד פאלט פון די פים, וואל־גערט זיך ארום וויִ א חזיר אין דער בלאָטע. דער דינער קאַנווענציאָנעלער לאַק הויבט זיך אָן ברעכען, צום טייוועל געהט

די גוטע ערציהונג, און בלויז א הייפעלע שמוץ בלייבט אויף איהר אָרט.

אזוי גיך אָבער ווי דער רויש פון׳ם ווין גיהט נאָר אריבער, כאַפּט איהם גלייך אַן דער גאַנצער יאָמער פון דער מענשהייט. דאָס הערצעלע קלאַפּט פון חרטה. — דאָס האָט אודאי דער ניט־גוטער איהם אונטערגעשטעלט א פיסעל. פונקט ווי דער טייוועל וואָלט זיך געקימערט וועגן אזעלכע ברואים!

קלעגליכע מענשען, וואָס זיינען ניט דערוואַקסען צו דער העכערער קונסט פון דער גרויסער זינד. דאָס וואָס זיי רופען אַן זינד, דאָס זיינען בלויז תאוה׳לעך פון שוואַכע שטונדען, וועלכע ווערן לייכט דערפילט און שנעל פארגעסן. און גיהט אַזאַ „יאָלד" אַמאָל אויף פאַרבאַטענע וועגען, געטריבען דערצו פון׳ם פייערל וואָס ברענט אין איהם, קוקט ער מיר אויס ווי א סרים וואָס שטאַמעלט ליעבע־ווערטער מיט א האַלבען מויל, אָהן קראַפט. זאָגאר די זינד מאכט ער אימפאָטענט.

פון זינד וויסט ער ווירקליך ניט צופיל, און דער קרבן פון זיין דערלייזער וועגט ניט שווער. מ׳שטיינם געזאָגט, וואָס עם וואָלט דאָ געווען צו דערלייזען ביי אזעלכע באַשעפענישען!

אָבער די גרויסע זינד, וואָס נעמט מיך געפאַנגען, וועלכע גיהט דורך נאַקעט און ניט געשמינקט דורך׳ן לעבען, שרעקט זיך ניט פאַר׳ן גיהנום און לאַכט זיך אויס פון׳ם הימעל׳ם פלוכען; די זינד, וועלכע בויגט זיך ניט פאר קיין גאָט און קוקט מיט שטאָלצער פאַראַכטונג אויף דער אָנגעצייכענטער רעגעל פון די מענשען, — זי פיהלט זיך איינפאַך באַלוידיגט, געשענדעט דורך אַזאַ לומפּ!

נאָר מעהר נאָך ווי דעם הייסען רויש פון׳ם וויין איז ער איבערגעגעבען דעם משוגע׳נעם שפיל פון דער ליעבע. דאָ איז זיין מלוכה, דאָס שלאָכטפעלד פון זיינע מעשים. קיין מיטעל איז פאר איהם ניט צו שלעכט, קיין רשעות ניט גרויס גענוג. ער קעמפט מיט קונצשטיק, מיט כיטרעקייט, מיט געוואַלט, כדי צו פארפיהרען פרויען־הערצער. אין הויפענם שטויב צופאַלט די שטאַרקסטע פעסטונג, וועלכע ווערט גע־שטורעמט פון זיין ברענענדיגער תאוה.

אָבער קוים האָט ער נאָר מיט א פאַרברעכערישער האַנט צובראָכען די פרוכט, וועלכע האָט איהם אַמאָל געריצט, זוּאַרפט ער זי אוועק און לאָזט זי איבער אויפ׳ן מיטען וועג. אזוי גיך ווי די תאוה איז דערפילט, ווערט איהם נמאס דער גענום, און זיין זעלע גאַרט נאָך נייע האַוות. בלויז די ערָא־בערונג רייצט איהם, ניט דער באַזיץ.

זיין אויער איז טויב פאַר ביטעם, געשרייען, געוויינען. און שרייט זיין אָפּפער אוים מיט טיפסטע יסורים, בעט זיך ביי איהם און באַשוועָרט איהם, אז ער זאָל באַשיצען איהר עהרע, איהר געבען די האַנט, ווי ער האָט איהר צוגעזאָגט, און אויף אזאָ׳ן אופן באַזייטיגען די שאַנד, וואָס ער האָט איהר אָנגעטאָן, דאָן פאַרציהען זיך זיינע ליפּע מיט א לייכ־טען שפּאָט, און מיט א בייסענדען חוזק־טאָן פטר׳ט ער אָפּ איהר טרערען־שטראָם:

געוויבטע אומשולד, ליעב קינד, פאַרלאָרענע עהרע? גלויב מיר, דאָס איז ניט פיעל ווערט. טיף ווי דער ים איז מיין זעלע. ווי וואַלט איך זיך געקענט פאַרבינדען אויף אי־ביג מיט איינער, ווען עס זיינען פאַראַן אזויפיל ליפּען, וועלכע זיינען נאָך ניט געקושט, אזויפיל בלומען, וועלכע זיינען נאָך

ניט אָפּגערופֿן! וועט עס וויסט, ווי אָפּצושאַצן דעם געגנום פון דער שטונדע, די משוגענע פרייַדן פון א ליעבעס-נאַכט, פּאַר דעם איז די ערשטע ביליג אויסלייז-געלד.

בין איך געשאָפּן פּאַר דעם באַנד פון הירשט? א בונד פּאַר קרעמער און פּילגרימען, וועלכע וועלן געבוירן מיט די פּארצוויגטע הערנער! זיי זיינען צופֿרידן וואָס זייער בי-סעלע פּייערדיגע ליידנשאפט וועט געראַטעוועלט דורך חילי-גען געזעץ און טראַגט דעם שטעמפּעל פון א העכערן ווילן.

א הירשט-בעט! א גרויל געהט מיר אריבער איבער'ן לייב! ס'איז דער קבר פון דער ליעבע, דער קבר פון דער זינד! וואָרים ליעבע אָהן זינד איז אן אָפּגעשמאקטער טרונק. פּאַר דעם בראַווען, שרהליכען בירגער וועט א מזבח, וואו ער איז מקריב זיין קרבן, וואו ער ברענגט זיין „קטורת", זיין וויהרויך מיט אן אויסגערעכענטען צוועק צו פּארמערן זיין שטאַם.

וואָס איז דער וואונדער, וואָס עס זיינען פּאַראַן אזויפיל שוטים אויף דער וועלט! וואָרים וועט עס וועט געבוירן אויף אַזאַ פּערזענע, דעם ליגט ניט קיין צו שוועכט משא אויף'ן קאָפּ, און לאַנגזאַם, נאַכלעסיג קלאַפּט איהם דאָס בלוט אין די אָדערן. וועט עס מאַכט זיך ניט פון צייט צו צייט עפּעס א צופאַל און א רויב-פויגעל פּאַלט אריין אין'ם היהנער-שטאַל-כעל, כדי דעם בראַווען פּארהירשטען מאן לייכטער צו מא-כען די ארבייט, וואָלט דאָס בישעלע געהירן, וואָס אָט די בריאה באַזיצט, שוין לאַנג געווען צושמאַלצען. אזוי איז די אומטרייקייט אין דער הירשט אייגענטליך א חילק פּאַר דער רעסע און זי ברענגט נאָר וועט ניט וועט א ניצליכען דור.

דו באַגרייפסט עס ניט, מיין קינד? ווײַנסט דיר די אויגען אוים און חלומ׳סט פון א פּריהצייטיגען טויט? — נו יאָ, דאָס וואָלט כ׳לעבען ניט געווען דאָס ערגסטע וואָס קאָן פּאַסירען. וואָרים ווער עס קאָן ניט אריבערטראָגען דאָס לעבען, דער דאַרף זעהן, אַז דאָס שטאַרבען זאָל זיך איהם איינגעבען. ס׳איז שלעכט ארויפצוווינגען אויף דעם מענשען א לאַסט, וואָס ער קאָן קוים דערשלעפּען אויף זיין וועג. דערום, ווער עס האָט אין לעבען ארויסגעצויגען א פּארלוירענעם לאָטעריי־צעטעל, פּאר דעם איז דער טויט א זיכערער געווינם.

ביזטו שוואַך צו טראָגען די הייסע לוסט פון דער זינד, טו מאַך זיך פּאַרטיג פּאר אנדערע געביטען! דער קיהלער טייך, דאָס זיידענע שטריקעל, א ביסעלע גיפּט זיינען גוטע דערלייזער, זיי וועלען דיר שנעל ארויסהעלפּען פון דער נויט פון דער שטונדע און עפּענען פּאר דיר דעם וועג פּרוים פון דעם דאָזיגען יאָמער־טאָל אין יענער ליכטיגער וועלט, וועגען וועלכער דו טרויסט.

מען דאַרף קיינמאָל ניט צוהאָלטען דעם מענשען, וועלכער שטרויכעלט. ווער עס קאָן ניט שטעהן אויף זיינע אייגענע פּיס, דער מעג פּאַלען! געבענשט זאָל זיין דער, ווער עס העלפּט איהם פּאַלען וואָס שנעלער! וואָרים מיטלייד איז די ערגסטע פון אלע אויסגעלאָסענקייטען, וואָס דער מענש האָט ערפונען. עס שענדט דאָס געפּיהל, פּאַרדאַרבט דעם גייסט און מאכט פון מענשען פּאַריאָס, פּרויסגעשטויסענע פון׳ם לעבען. מיטלייד איז מאָסקירטע פּארגוואָלטיגונג, אויסגעפּוצטע, געשמינקטע טוגענד, וועלכע שפּרייט זיך אויס ווי א הור אינמיטען מאַרק, הילט איין דעם גענמיינסטען ענאָ־איזם אין א מאנטעל פון מענשען־ליבע און בארעכענט אין

דער שטיל דעם פּראָפּיט, וואָס עהרליכע מענשים ברייגען דעם וואָס טוט זיי.

פּאר דעם שוואַכען איז עס ניט קיין חילוק, עס שטופּט איהם נאָך טיפער אין דער בלאָטע. אָבער פּאר יענע, וועלכע פּאַרשטעהען, ווי אזוי דורך כיטרעקייט און פּאלשקייט אריינ־צוקריגען געלד און כבוד, — פּאר זיי איז רחמנות א באקוועם פּלאַסטערל פּאר זייער אנגסט, די מורא פּאר „יענער וועלט". דער גנב וואַרפט אריין א פּאָר אָפּגעריבענע גראָשען אין א בעטלער׳ס האַנד און גלעט זיך דערמיט אוים דעם וועג ארויף אין דעם הימעל־רייך.

אז מען האָט אַמאָל פּארבונדען מיט איהם א געשפּרעך וועגען יענעם אַלטען, וואָס האָט געפּאָרשט און געזוכט דעם גרונד פון אלצדינג, וועלכער האָט געוואָלט פּארזינקען דעם בליק אין׳ם לויף פון די צייטען, דורכדרונגען פון א הייסען פּאַרלאַנג צו דערגעהן די שפּור פון׳ם לעצטען אמת, — האָט ער זיך שפּאָטיש צולאכט און געזאָגט:

דו אַלטער נאַר! וואָס קימערט דיך דער זין פון׳ם לעבען, דער אַנהויב און דער סוף פון אלצדינג? דאָס לעבען גופא האָט ניט קיין ציל און קיין צוועק. ס׳איז דער מענש, וואָס קלערט אוים זין און צוועק און רעדט זיי אריין אין לעבען. פּאַרגאַנגענהייט און צוקונפט זיינען א פּוסטע פּאַנטאַזיע. — די ערשטע אן אָפּגעפּאַלענע פרוכט, די אנדערע א ניט גע־שריבען בוך, פּאר וועלכען עס איז נאָך ביז איצט ניט ערפונען געוואָרן קיין טיטול.

וואָס אַרט עס מיך, וואָס איז געווען, וואָס וועט קומען. דאָס וואָס בלייבט ליגען אויף דער שטרעקע, וועלכע מיר

לויפען דורך, איז טויט, געשטאָרבען און באַגראָבען. דאָס וואָס ערוואַרט אונז, איז נאָך ניט געבוירן. ס׳איז ניט גוט זיך צו רעכענען מיט דעם שטויב פון די קברים, נאָך וועניגער זיך נאָכצוגיין נאָך די זייפענבלאָזען, אין וועלכע עס שיי־מערירען פילפאַרביג די צוקונפט־וועלטען. די רייזע פיהרט אין׳ם לאַנד פון שאָטענס און גייסטער.

פאַרשוואונדענע הערליכקייט איז א הויפען אלטע שמאַ־טעס, וואָס איז גוט בלויז פאַר מאָילען און וועריס צום פרע־סען. נאָר אויב דו אליין נעמסט זיך צו דער דאָזיגער שפייז, דאַן הויבט דער גייסט דיר אָן שימלען און שפינען דרינגען אריין צו דיר אין מוח, כדי דאָרט אויסצושפינען זייערע דינע נעצען, אין וועלכע די געדאַנקען וועלן געפאַנגען מיט כיט־רעקייט.

דער פארביילויפענדער מאָמענט איז פאר מיר דער בעס־טער פריינד, מיין וועלט איז דער חיינט. די וועלט־געשיכטע האָט זיך אָנגעפאַנגען אין יענעם טאָג, וועו איך האָב צום ערשטען מאָל דערזעהן די זון; זי ענדיגט זיך, וועו דער לעצ־טער פונק פון מיין זיין וועט פאַרלאָשען וועלן אין׳ם שוים פון דער צייט.

דאָס לעבען עקזיסטירט ניט, אז מען זאָל עס קאָמענטי־רען, פאַרטייטשען, זיך גריבלען איבער דעם און וועלען ענט־דעקען א זין, וועלכער איז ניטא. א פולער בעכער איז דאָס לעבען פאַר אונז; מען טרינקט פון איהם מיט גרויסע, פולע זופען און מיט א בארוישענדען פאַרלאַנג. און אז דער טרונק געהט אוים און דאָס שפיל פון די ליידענשאפטען איז צו ענד, דאַן וויין ניט ווי א פארצויגען קינד. צוברעך דעם ליידיגען בעכער אויף שטיין!

LA1 IMIA1

דו פּרעגסט, פון וואַנען מיר זיינען, וואוהין מיר גיהען. אָבער אין דער צייט וואָס דו צוברעכסט זיך דעם מוח אוּן פּיניגסט זיך די נשמה צו גיעפינען א גרונד פּאר דעם וויבדען שפּיל פון די חושים, פּארלויפּט די שטונדע ניט געוואָר אוּן ניט אויפּגעשלאָסען. וואָרים פון׳ם גאָרנישט זיינען מיר ארויסגעקומען, אוּן וויבדער אונטערגעהן וועלען מיר אין׳ם גרויסען גאָרנישט; דערום זעה, אז די קורצע צייט פון׳ם לעבען זאָל דיר אויך ניט צורונען וועדן אין גאָרנישט!

דיין אויג פּאָלגט נאָך די שטערן, וועלכע דרעהען זיך ארום אין׳ם וועלט־רוים, אוּן דיינע ליפּען פּרעגען שטום: פּארוואָס? דער שטילער קלאַנג פון די ספּערען קלינגט אָפּ אין דיין אויער; דו וויבדסט דעם ריטם גלייך אויפּאסען אין האַרטע, טרוקענע וועדטער אוּן דו יאָמערסט, וועדן דאָס שפּיל גיט זיך דיר ניט איין.

נאָר, הערסטו ניט דעם ריטם, וואָס ברויזט ביי דיר אין בלוט? דעם שיר השירים פון דער ליידענשאפּט אוּן דער זינד, וואָס פּאַלט אָפּ אוּן פּליסט וויבדער פּאָראוים וויי די כוואַליעם פון׳ם ים אוּן וועקט אויף טויזענט וואונשען אין דיין ברוסט?

אז איך קוק אריין אין א מיידעל׳ס הייסע אויגען, דאן זעה איך שטערן, וועלכע האָבען פּאר דיר קיינמאָל ניט געלויכטען. פּאר אָט דעם שטערן־פּייער שענק איך דיר אוועק דעם גאַנצען וועלט־אַל פון די אסטראָנאָמען, וואָרים דאָס זיינען שטערן, וועלכע ציטערן אין געהיים, וויי אָנגע׳שכור׳ט פון הייסע תאוות.

וועו בלאַנדזשענדע ליפּען געפינען זיך אוים צום קוש אוּן קערפּער פּרעסט זיך צו קערפּער אין מורא׳דיגער לוסט; וועו

צייט און וועלט פארשווינדען ביים האַריזאַנט פון דער זינד, דאַן פיהל איך טיף דעם אייביגען גרונד פון׳ם דאזיין, די ווילדע אנטפלעקונג פון די ליידענשאפטען.

וועו אין בעכער בלישטשעט ווי רובינען דער ווין און פאַרפיהרעריש איז דער צאַרטער קלאַנג פון די סטרונעם, וועלכער צופלאַקערט אין מיר דעם חיסען פאַרלאַנג נאַך נייע קושען, דאן פיהל איך דעם לעבען׳ם לעצטען זין. אָבער ס׳איז נאַריש צו לעבען בלויז אין ערוואַרטונג און זיך גריבלען אין־בער דעם גרונד פון פינסטערע רעטענישען, בעת די בלומען בליהען אויף׳ן וועג און רייפען שטיל־שעפטשענדיג וועגען דערפילונג.

אזוי פארשווינדען איהם די יאָהרען, געשמיסען פון שטורם. ווי א רויטער צפון־ליכט־שיין בלייבט הינטער איהם די שפור, באדעקט מיט שטארבענדע, וועלכע שיקען איהם נאַך זייער פלוך אין וועה־געשרייען דורך דער לופט. און קברים הויפען זיך אַן אויף נאַקעטער ערד און דערצעהלען, וואו ער האָט אַמאָל פארווויילט.

וועו צעהלט די וואונדען, וואָס זיין שווערד האָט געמאַכט, זיך באַדענדיג אזוי אָפט אין פיינד׳ם ברוסט, די פרוי־ען־הערצער, וועלכע ליגען געבראַכען און פוילען דאַרט אויף׳ן וועג הינטער איהם? דאָס וועה־געשריי פון צושטערטע לע־בענס פאַלגט נאַך זיינע שפורען און גסיסה־זיפצען, אזוי מורא׳דיג וו דער גלאַקען־קלאַנג ביי א לויה. מעהר ווי איין טויטע פויסט דריקט זיך צוזאמען און הויבט זיך אויף געגען זיין קאָפּ, און בלייבע ליפען קלאַגען אַן אין ווילדען שמערץ. אָבער קיינמאָל קערט ער זיך ניט אום, וועגדט ניט אום

דעם בליק א קוק צו טאָן אויף דאָם פארגאַנגענע. דאָם וואָס ליגט הינטען, איז פארבי, געשטאָרבען, פאַרשלונגען פון דער אומבאַשרענקטער מאַכט פון די צייטען און רייצט ניט מעהר די באַגעהרען, די תאוות פון די חושים. וואָרים טויט איז טויט; דאָם וואָס איז אמאָל געווען ברענגט ניט קיין אייביג־קייט צו נייעם בליהען.

דערפאר וועל עס גריבעלט זיך איבער אלטע קברים, ביי דעם רויבט דער הויך פון׳ם טויט אוועק די קראַפט פון טאָן. וואָרים פון חורבות, פון איינגעפאלענע מויערן שטייגט ארויף די בלייכע מחנה פון גייסטער. דאָרט שלענגלט זיך די חרטה צווישען קברים אוו וויי א גנב קריכט זי אריין אין האָרץ אוו מוח. אוו וועל עס ווערט באַפאַלען פון דער דאָזיגער פעסט, פאר דעם איז דער חסד, די גינסטיגקייט פון׳ם מאַמענט אויף אייביג טויט.

דערפאַר זאָלען די טויטע אליין זאָרגען פאר זייערע טויטע. דער וואָס פארזינקט דעם בליק אין געווועזענעם, איז אליין געווועזען. א שאָטען וואָס נעהרט זיך פון די פלייש־לאָזע, ניט־ממשות׳דיגע געשטאַלטען פון׳ם אבסטראַקט. זיין גייסט איז געגליכען צו א מאָזאַלעאום, א פראכט־קבר, וואו בלייכע שאָטענ־בילדער ליגען באַהאַלטען אונטער מארמאָר.

פון יענע גריבער שטייגט ארויף די בענקשאפט נאָך דער־קענטעניש, די אנגסטיגע פראגע נאָך דעם גרונד פון די זאכען. דאָ וואוינט דער גייסט, וואָס הערשט איבער קברים אוו וועל־כער ראַיעט זיך וויי א לייכען־רויבער אין טויטע אש, ביז זיינע אויגען ווערן ביסלאכווייז פארנעבעלט פון׳ם רויך פון פוילקייט, אזוי אז ער זעהט מעהר ניט דאָם פיל־פאַרביגע שפיל פון דער שטונדע.

נאָר אן אנדער גורל האָט ער פאר זיך אויסגעקליבען. די פריידען פאַלען איהם ניט פון זיך אליין, אָהן מיה אריין אין שוים. דאָס וואָס ער גענים אין הייסער תאוה, איז אוים־געקעמפט, אָפגעריסען פון׳ם לעבען. דאָס ביינדעל וואָס דער צופאַל וואַרפט איהם אַמאָל צו, רייצט איהם ניט, און וואָס ער קריגט אָהן מיה, האָט ביי איהם א קנאַפען ווערט. נאָר דאָס וואָס ער מוז געווינען פאר זיך אין קאַמף, געדראָהט פון געפאַהר און טויט, איז איהם אנגענעם. אם בעסטען פיהלט ער זיך דאָרט, וואו טויט און לעבען שוועבען ארום דעם שפיץ פון זיין שווערד, אויף וועגען, וואו דער פום פארלירט די גלייכגעוויכט, שטעהענדיג ביים סאַמע אָפגרונד.

די בליצען פון׳ם שיקזאל צוקען ארום זיין קאָפּ, דער שטורם נעמט ארום זיין גאַנצען וועזען. ער זינדיגט אוים פרינציפ און באגעהט פארברעכען, וויל עם געפעלט איהם אזוי. וועז ער שפאַנט וויי א דעמאַן פארביי שוידערליכע טי־פענישען, וועז ער שטייגט ארויף מיט א זיכערן פום אויף דעם שארפען, משופע׳דיגען ראַנד פון א בארג, דאַן פרעהט ער זיך אָהן א שיעור מיט זיין קראַפט און לאַכט זיך אוים פון דעם שיקזאל׳ם מאכט. אין ווילדען טאַנץ בושעוועט דאם בלוט אין זיין ברוסט און זיין זעלע ברויזט אין פלאַמען־שטראַמען, וואָס גיסען זיך ארוים ווי לאַווע פון פינסטערע טיפענישען.

שטאַלץ ווי אן אָדלער וויגט ער זיך ארום אין׳ם רוים און טרינקט מיט פולע זופען דעם שארפען טרונק פון דער פריי־הייט. נאָר דאַן, וועז ער האָט יעדען טאָג אוסגעקעמפט פאר זיך דאָס לעבען, פיהלט ער, אז ער איז דער האַר, דער בעל

הבית פון זיין ווילען און געהט זיך זיין וועג מיט זיכערע, דרייסטע טריט. —

מיט אַמאָל פאַלט זיין בליק אויף א קינד פון א „גראנדע", אן אדעליגען; א מיידעל, וואָס שענער פון איהר האָט ער נאָך קיינמאָל ניט געזעהן. פון איהרע אויגען שטראָלט ארויס דאָס בילד פון דער אומשולד, און די הערליכקייט פון איהר שטאָלצען קערפער איז ארומגעוועבט מיט דעם צארטען דופט פון צניעות, פאר וועלכען יעדער זינדיגער וואונש ווערט פאַרשטומט.

זעלטען וועָן קומט זי ארויס אין דער וועלט. זי לעבט אין איהר אייגענער שטילער ספערע, וואו דעם פאַטער'ס אויג היט זי אָפּ, כדי קיין פרעמדער ווילען זאָל איבער איהר קיין שליטה ניט האָבען.

דאָס איז א שפיל, וואָס איז ווערט די מיה. אויף אזא יאָגד צו גיהן, איז פאַר איהם דאָס גרעסטע פאַרגעניגען. דאָס וואָס זי האָט שוין צוגעזאָגט איהר הארץ אן אנדערן, מאכט איהם דעם געוואָגטען שריט נאָך אנגענעמער, פארשטאַרקט בלויז דעם חיסען רויש פון דער זינד. ניט בלויז די משוגענע בענקשאפט פון דער ליעבע וויקט איהם דאָ צו, דאָ דראָהט געפאַהר, אונטערגאַנג און טויט, פונקט דאָס, וואָס ער דאַרף, כדי צו דערפילען זיין תאוה.

מיט שווינדעל און כיטרעקייט גנב'עט ער זיך אריין אין דעם שטילען אָרט, וואו זי שושקעט זיך מיט רויזען, שפילט זיך מיט פייגעלעך און מיט א פאר'חלום'טען בליק פאַלגט זי נאָך דעם שמעטערלינג, וואָס פליהט ארום א פאר'שכור'טער פון בלום צו בלום.

אָט שטעהט דער שרעקליכער פאר איהרע אויגען און מאכט, אז איהר האַרץ זאָל פארגליווערט ווערן ווי א שטיק אייז. ווי צוגעשמידט, ווי איינגעוואַרצעלט שטעהט זי אויף אן אָרט. א שטילער שוידער גענהט איהר אַריבער איבער'ן שלאַנקען לייב. דאַן הויבט זי שטיל־שוויגענדיג אויף די אויגען, כדי אַנצוקוקען דעם, וואָס האָט זיך פאַרמאַסטען אריינצודרינגען אין איהר וועלט. ברענענדער צאָרן פלאַמט אויף אויף איהרע באַקען, און סטראשענדיג הויבט זיך אויף די האַנד צום באַפעהל.

דאָ באַגעגענט זי א בליק פון'ם מאן'ס אויגען, און אָהן כוחות פאַלט צוריק דער שטאַלצער אָרם. פון אָט די אויגען שטראַלט ארוים א גיהנום־פייער, א הימלשע אומבאגרענעצטע גליקזעליגקייט. זי פיהלט ווי די ערד וואקעלט זיך אונטער איהרע פיס. א מורא'דיג, א שוידערליך פאַר־גענפיהל כאפט איהר אָן ביים האַרצען, און מיט אימפעט קלאפט דאָס בלוט איהר אין די שלייפען. האַלב ווי אין חלום הערט זי דעם קלאַנג פון ווייטע ווערטער, וועלכע לאַסטשען און פאר־כשופ'ן איהר יונגען מוח, וועלכע רעידען צו איהר פון דער ליעבע און איהרע פרעידען.

פאַרצווייפעלט נעמט זי צוזאמען איהרע כוחות. אין איהרע אָדערן פליסט דעם פאַטער'ס בלוט, די עהרע פון דעם „גראנדע" הויבט זיך פלוצלינג אויף, אָפּצואוועהרען דעם מורא'דיגען דראנג פון די ליידענשאפטען. — הערט! צי איז דאָס ניט דעם פאַטער'ס שטים, וואָס דרינגט אריין צו איהר אין די אויערן?

מיט אַמאָל דערפיהלט זי ווידער יענעם שוידערליכען בליק, וועלכער פאַלט ווי א בליץ אין איהר נשמה. און הייסע

ליפּען פּרעסען זיך אָפּ אויף איהר מויל, א שטילער „זיי גע־זונט" קלינגט איהר אין די אויערן, און ווי א שאָטען פּאר־שווינדט די געשטאַלט פון איהר בליק.

א היבשע ווייל שטעהט זי ווי פּאר־כשופּ־ט אויף דעם זעלבען אָרט, דאן פּיהלט זי, ווי איהרע כוחות געהען איהר בּיסלאכווייז אוים, און מיט א וועה־געשריי לאָזט זי זיך אראָפּ אויף דער מארמאָרנער באַנק. דאָס שטילע פּליוסקען פון די פּאָנטאנען קלינגט אין איהרע אויערן, אזוי ווי עס וואַלט געקומען פון א ווייטער וועלט, כדי אָפּצושוואַכען דאָס ווילדע קלאַפּען פון איהר האַרץ.

דאָ דערהערט זי ווידער אַמאָל דעם פּאָטער'ס קול. פון'ם שאָסיי לאָזען זיך הערען שווערע מענער־טריט און הויכע ווערטער קלינגען אָפּ אין איהר צאַרטען אויער. און אָט קומט דער פּאָטער אָרם אין אָרם מיט יענעם מאַן, וועמען זיין ווי־לען האָט פּאר איהר אויסגעקליבען אלם מאַן. ווי א פּיבער־פּראָסט דרינגט עס אריין אין איהר האַרץ, א טעמפּער קרעכץ רייסט זיך איהר ארוים פון דער ברוסט, און איהר זעל ווערט געפּייניגט פון שטומע יסורים.

צי האָט זיך די וועלט איבערגעקערט, דער זין פון די זאַכען פּארדרעהט? אזוי פּרעמד קוקט איהר פּלוצלינג אוים אָט דער מאַן, וועמען איהרע ליפּען האָבען געשוואָרן טרייו־הייט. און ווידער אַמאָל דערפּיהלט זי יענעם הייסען בליק, וואָס פּלאָקערט ווי צונטער אין איהר נשמה, און וועלכער האָט פּאנאנדערגעשפּענט פּאר איהר אומבאַקאַנטע טויערן, פון וועלכע איהר נאַאיוו, פּשוט האַרץ האָט קיינמאָל ניט גע־טרויעט.

רוהיג נעמט דער אַלטער אָן איהר צאַרטע האַנד. — פאר׳חלום׳ט, מיין קינד? זאָגט ער מיט א לייכטען שפּאַס. נו, דאָס איז פונקט די צייט פאר טרוימעריין — דער יוגענד־טרוים, וואָס אַיז נאָך ניט באַלעסטיגט פון קיין שום פליכט!

עס ליגט א טיפער זין אין גאָט׳ס וועלט, וואָס ער האָט דעם יונגען עולם געגעבען די עלטער אלס קאָמפּאניאָן, אלס געהילף. וועלן די יוגענד לאָזט זיך אריין אין דער וועלט פון חלומות, דאן מוז די עלטער זאָרגען דערפאר, אז פון די חלומות זאָלען ווערן ווירקליכקייטען.

אוּן אָט דאָס האָב איך טאַקע געטאָן, מיין קינד. נאָך אייער דער הערבסט וועט אָנקומען אין לאנד, וועסטו שוין וואַנדלען אָרם אין אָרם מיט דיין מאַן. אזוי וועט דיין טרוים פאַרווירקליכט ווערן.

ווי טרויער־געזאַנג ביי א קבר, אזוי קלינגען איהר דעם פאָטער׳ס ווערטער. איהר האַרץ ציט זיך צוזאַמען אין טיפּ־טע יסורים, אָבער ווי א געטרייע, געהאָרכזאַמע טאָכטער זאָ־גען איהרע ליפּען א דאַנק דעם פאָטער, וועלכער איז איבער־גליקליך, געבענדיג דעם יונגען פּאָר׳ל זיין ברכה.

עס קומט דער טאָג פון דער חתונה. פון׳ם קלאָרען הי־מעל שטראַלט דער זון׳ס גילדערנע קרוין, און ליעבליך קלינגט דער גלאָקען־קלאַנג צום פרעהליכען יום טוב. ביים קאָמאַ־דיר אין פּאַלאַץ רוישט עס פון צענדליגע געסט, וועלכע פאר־ברענגען די צייט אין לוסטיגען שפּיל.

פון דער קליינער פאמיליען־קירכע לאָזט זיך הערען דער קלאַנג פון אָרגעל, און פייערליך פאראיניגט דער גלח דאָס איידעלע פּאָר׳ל. נאָר אין דעם מאָמענט, וועו די בלייכע

האַנד פון דער שענער כלה באריהרט די פעסטע האַנד פון איהר מאַן, און פון איהרע ליפען קומט שטיל, קוים וואָס מען הערט, ארוים דאָס וואָרט „יאָ", דאָן דערפיהלט זי ווידער יענעם טייוועלשען בליק, וואָס שטראָמט דורך ווי א פייער דורך איהר נשמה. ווי אַן אומגעריכטער בליץ נעמט זי יענער בליק דורך און דורך, און פארשווינדט שנעל אין פינסטערע טיפענישען.

אין שטומען שוידער ציטערט דער שלאנקער קערפער; ווי א טויטען-פראָסט וועהט עס ארום איהר שטערן. זי פיהלט די קללה פון׳ם שיקזאל אויף איהר קאָפ און מיט א בלאָנ־דזשענדען בליק קוקט זי אַן דעם מאַן איהרען, וועלכער איז פאר׳שכור׳ט, פאַרבלענדט פון זיין גליק.

דאָן קעמפט זי מיט דער גאנצער קראַפט פון׳ם שטאָלץ, זיך צו באפרייען פון׳ם כשוף וואָס פענטערט איהר האַרץ. אין איהרע אָדערן רוישט דאָס בלוט פון׳ם „גראנדע" און העלפט איהר צו פארטרייבען יענע פינסטערע מאַכט, וואָס האָט זיך אזוי פאַרבראכט אריינגע׳גנב׳עט אין איהר וועלט.

ענדליך קומט איבער איהר די גרויסע רוה. ווי א קברים-קעלט לעגט עס זיך ארום איהר האַרץ. זי פיהלט, עס איז די גרויסע רוה פאר׳ן שטורם.

שטאָלץ געהט זי געאָרעמט מיט׳ן מאַן אריין אין דעם זאַל. דער בלייכער פנים מאכט נאָך בולט׳ער, נאָך קענטיגער איהר רייצענדע שענקייט, און אלע אויגען ווערן ווי צוגע־שמידט צו דעם דאָזיגען בילד. דאָן הילכט דער זאַל מעכטיג אָפּ פון יובעל און פרייד, און חונדערט בעכערם הויבען זיך אויף צום פרעהליכען גרום.

ליעבליך, מיט א ווייכען חן ניגט זי שטיל דעם קאָפּ און באגריסט די באגיימטערטע מחנה פון געסט. אומבאגרע־ניצט, אָהן אָפּהאַלט, ווערט איצט די פרייד. דער הויכער זאָל הילכט פון לוסטיגע ליעדער; עס פונקעלט דער ווין אין פרעכטיגע באָקאַלען, און פרעהליכע ווערטער פליהען אין דער לופטען. א לייכטע בארוישונג לעגט זיך אויף האַרץ און מוח, אין זיסען שווינדעל וויגען זיך די פּאָרלעך, און טיפע פרייד פילט אָן יעדעם האַרץ. פון הייסע אויגען שפריצט אַרויס פּאַרבאָרגענע בענקשאפט, די גאַנצע וועלט קוקט אויס ווי ניי־געבוירן, און יעדער פיהלט אין זיך דער יוגענד׳ס קאָ־כעדיג בלוט.

אזוי פארפליכט שעה נאָך שעה, און אויף דרויסען שפּרייט די נאכט שוין לאַנג אויס איהרע פליגלען. באַלד קומט די שטונדע, ווען חתן־כלה וועלען אין גיהיים זיך צו־גרייטען צום שטילען אָפּשיד. מיט א הייסען בליק נעמט דעם מאַן׳ס אויג ארום די רייצענדע געשטאַלט פון דער יונגער פרוי און שושקעט איהר אריין גיהיימע ליעבעס־ווערטער אין אויער.

א צאַרטע רויטקייט באַפּאַרבט איהרע בלייכע באקען, איהר אויג זוכט אויסצומיידען דעם מאַן׳ס בליק. מיט אמאָל גיהט עס דורך ווי א בליץ דורך איהר זעל, און אזוי ווי זי וואָלט געטריבען געוואָרן פון פינסטערע כוחות, הויבט זי אויף איהרע אויגען און ווי פארגליווערט בלייבט איהר בליק העננען אויף׳ן מיטען זאל.

אָנגעשפּאַרט אָן א מאַרמאָר־זייל, מיט צונויפּגעלייגטע אָרעמס, ווי פון שטיין אויסגעהאקט, שטעהט דער פרעמדער,

וועלכער האָט זיך דערוועגט אריינצודרינגען אין איהר חיי-
ליגטום. זיין אויג איז אָנגעשטעלט אויף איהר און נעמט זי
דורך מיט א מורא'דיגען פייער. זי פיהלט זיך ווי פאר-
כשופ'ט פון דעם דאָזיגען בליק; די טויערן פון גיהנום עפע-
נען זיך פאר איהר, און פלאַמען שיסען פון דער טיפענישׂ.
פאר איהרע אויגען שפריצט דאָס רויטע פייער, זי פיהלט, אז
אָט, אָט וועט איהר דאָס האַרץ פלאַצען, און ציטערענדיג
פרעסט זיך די האַנד אויף דער ברוסט.

איהר שאַרפער שטאָלץ איז פלוצלינג ווי אוועקגעבלא-
זען, צושמאַלצען אונטער דער חין פון יענעם בליק, וואָס
זויגט איהר אויס דאָס בלוט פון טיפסטען האַרצען, וואָס
שמידט איהר נשמה מיט טויזענט קייטען.

מיט אַמאָל פיהלט זי, ווי די פארגליווערונג פארשווינדט
ביסלאכווייז, און א מורא'דיגע לוסט פארדרעהט איהר דעם
קאָפּ. זי וואָלט גערן געוואָלט אויסשרייען, אויסרופען אין
היימען דראנג: ניט אָט דער איז עס, צו וועמען איך בין
פארהיראט! ניין, יענער, וועלכער ענטבלויזט מיר די זעלע,
ער איז דאָס, פאר וועמען מיין האַרץ שלאָגט!

און זי זוכט שוין מעהר ניט צו קעמפען, זיך וועהרען
קעגען דעם וואָס איז איהר באַשערט. זי וויים גאַנץ גוט, אז
דאָרט שטעהט איהר שיקזאל, א פינסטערער שליח פון'ם
שטן'ס מלוכה, וואָס ציהט זי מיט צוואנגען און לאָקט איהר
זעלע מיט'א מורא'דיגן, עקשנות'דיגען באגעהר. זי פיהלט,
ווי דאָס בלוט שטראָמט איהר צום הארצען, דער אָטעם שטעלט
זיך אָפּ, די•כוחות געהען לאנגזאם אויס. שנעלער, שנעלער
אלזאָ! וואָס קווייקעלט ער זיך, וואָס טראַכט ער אזוי לאנג?

זי קאָן מעהר ניט אריבערטראָגען אָט די גסיסה, אָט די יסורים פון טויט!

אזוי ווי דער פרעמדער וואָלט געהערט איהר פיין, פאר־לאָזט ער פלוצלינג זיין אָרט און געהט צו מיט זיכערע טריט צו איהר. מיט א לייכטען שפּאָט גליטשט זיך זיין בליק ארי־בער איבער דעם פארהייראטען מאן, וועמען ער בעט שטי־לערהייט איהם אויסצוהערען. פארוואונדערט, ניט פארשטע־הענדיג וואָס ער וויל, קוקט איהם דער דאָזיגער אריין אין געזיכט, דאָך צווינגט איהם אן אינערליכע קראפט נאָכצו־גהען יענעם ביז אין מיטען זאל. דאָרט הערט ער וועלכע קאָכען אין איהם אויף דאָס בלוט. זיין האַרץ קלאַפּט מיט אימפּעט, נאָר ער האלט איין זיין שטאָלץ און ניט אוים־רייד־ענדיג קיין וואָרט וווייזט ער דעם געוואָגטען בחור די טיר.

אָבער יענער קוקט איהם אָן מיט אומבאשרייבליכען שפּאָט און שליידערט איהם א וואָרט פון אויסלאכעריי אין פּנים אריין. אָט בליצען שוין די שווערדען אין דער לופטען, און שארף קלינגט אָפּ דער הארטער שטאָהל פון די קלינגען. אין דעם גרויסען זאל הערשט א טויטענשטילקייט, אזוי ווי דער שרעק וואָלט פּאַראַליזירט יעדעם הארץ. און אלע אוי־גען זיינען אָנגעשטעלט אויף דעם שוידערליכען שפּיל, אין וועלכען דאָס לעבען קעמפּט מיט דעם טויט.

א וועה־געשריי רייסט זיך ארוים פון דעם מיט יסורים פּארצוויגענעם מויל. געטראָפען אין הארצען פּאַלט דער פאר־הייראטער מאן אנידער, און יענער קוקט מיט א פינסטערן בליק אויף דעם פיינד, וועמען ער האָט אומגעבראכט אין פו־

לער יוגענד־קראפט. דאן געהט ער זיך רוהיג דורך דורך'ן שטומען זאל און דורך דער ברייטער טיר שפאנט ער ארוים אין דער נאכט.

בלייך ווי א שטיינערנע סטאטוע זיצט די איידעלע דאנא און קוקט מיט אויסגעגלאצטע אויגען אויף דעם שטילען מאן, וועלכער פראווענט אצונד די חתונה זיינע, זיך באדענדיג אין זיין בלוט. פאר איהר בליק עפענט זיך פאנאנדער די טיפע־ניש פון'ם אפגרונד, זי פיהלט דאס אומבאקאנטע רייך פון'ם טויט, פיהלט, ווי איהר יונג הארץ ווערט פארגליווערט אין אייז.

ביסלאכווייז פארגעהט דער קאלטער צויבער פון שרעק, וואס האט פאראליזירט דאס גאנצע לעבען ארום אין זאל. מען הערט געשריי, טומעל, ווילדע קולות, און דאס וואס די בלייכע מורא האט פריהער געהאט פארטריבען אינעווייניג אין הארצען, קומט אצונד פלוצלינג ארוים מיט אימפעט, מיט גרעסערער מאכט.

מיט אמאל קומט אריין אין זאל דער גרייז־גרויער פא־טער, וועלכער האט זיך געהאט צוריקגעצויגען פון דער פרעה־ליכקייט און אין א שטילען ווינקעל־צימער געווארט אויף זיינע קינדער, כדי זיי פאר'ן אפשיד צוזודריקען צו זיין האר־צען. דאס וועה־געשריי פון דער מאסע האט איהם צוריק־געבראכט אהער. ער באמערקט דער טאכטער'ס שרעקליכען בליק, זעהט דעם טויטען, וועלכער ליגט דארט פארגליווערט אויף'ן דיל און קוקט מיט פוסטע אויגען ארויף צו דער סטע־ליע, און פון אפגרי־ע וועדטער דערווייסט ער זיך וואס עס איז געשעהן.

דאָ לאָזט זיך דער אלטער מיט אימפעט ארויס אין דער שטילער נאַכט, כדי אָנצוויאָגען דעם פאַרברעכער, וואָס האָט געשענדעט זיין הויז און אָהן רחמנות צושמעטערט זיין גליק אין שטיקער. נאָך איהם לויפען נאָך א פאָר פריינט זיינע פון׳ם פארזאמעלטען עולם, און דורך די ענגע גאסען געהט אָן די ווילדע יאָגד.

אויף א שטילען פּלאַץ, וואָס איז באשטראלט פון דער לבנה, דערזעהען זיי דעם פרעמדען׳ם פינסטערע געשטאלט.— שטעה, דו פייגלינג! — שרייט אויס דער קאָמאנדיר מיט א דונערענדער שטים. — ציה דיין שוועדד, כדי איך זאָל זיך קענען נוקם זיין פאר דער שמאך, וואָס דו האָסט געבראכט איבער מיין הויז!

א פייגלינג — איך? אלטער, דו ביזט אפנים ניט ביים זינען! זאָגט דער אנדערער מיט שפּאָט. ס׳וואָלט שוין בעסער געווען פאר דיר, וען דו זיצסט רוהיג אויף אן אָרט. דיין אָרם איז ניט שטאַרק גענוג צו באפרידיגען דיין נקמה־געפיהל. כ׳לעבען, עס פּאַסט ניט פאר דער עלטער צו מאכען דעם אָנשטעל און זיך בלאָזען ווי אן אינדיק!

דאָ פליהט דעם אלטען׳ם שוועדד ארויס פון דער שייד; אצונד מוז אויך דער שפּאָטער ציהען זיין שוועדד. אין׳ם ליכט פון דער לבנה שלאָגען זיך אָן די קלינגען איינע אָן די אנדערע, און בלויע פונקען שפריצען פון׳ם חיסען שטאָהל. דער אלטער פארשטעהט גאנץ גוט, ווי צו קעמפען מיט׳ן שוועדד, דער שרעקליכער האָס קען איהם ניט פארבלענדען די אויגען. אָבער ארום דעם פרעמדען׳ם קלינג בושעוועט דער טויט, און ער איז אומבאזיגבאר ווי דער טייוועל.

א פאַרדריקטער געשריי, פון׳ם אלטען׳ם האַנד פאלט

ארויס דער שווערד. און בשעת די פריינט מיהען זיך ארום איהם, פארשווינדט דער פארבראכער שנעל אין דער נאכט.—

עס פליהען די חדשים. זעלטען וועז מען רעדט נאָך וועגען יענעם חתונה־יום טוב פון׳ם טויט. א נייע מצבה באצירט דעם בית עולם פון סעווילא, געקרוינט פון׳ם קאַמאנדיר׳ס מארמאָרנע סטאַטוע. דאָרט שטעהט ער א בלייכער, די האנד ביים שווערד־נארטעל, די אויגען געוענדט צום הימעל. פון אויבען שיינט אראָפּ דער בלאַסער שיין פון דער לבנה און ציטערט שטיל איבער אלטע קברים. גייסטערהאפט שטראַלט דאָס מארמאָר־בילד פון דעם קאַמאַנדיר, נאָך שארפער, בים־טרער זיינען די שטרענגע קנייטשען פון׳ם מויל. ווי א סימבאָל פון נקמה שטעהט ער דאָרט, א שליח פון די שאַטענס פון א שטומער וועלט.

מיט אמאָל קלינגען אָפּ לייכטע טריט פון׳ם וועג. פון׳ם טונקעלען שאַטען קומט שנעל ארויס דער פרעמדער און קוקט מיט פינסטערן שפּאָט אויף׳ן בילד פון זיין קרבן.

נו, אַלטיטשקער, ווי געהט עס? זאָגט ער מיט א שפּאָטישען, חוצפּה׳דיגען טאָן. לאַנגווייליגט מען זיך דאָרט אין דער וועלט פון די גייסטער? פליסט דאָרט ניט קיין וויין, איז דאָרט ניטאָ קיין ליפּען צו קושען, און הערט מען דאָרט ניט ביים טרינקען פון סטרונעם דעם זיסען קלאנג?

ס׳טוט מיר לייד פאַר דיר, אָבער ס׳איז ניט געווען מיין שולד. דיין אייפער האָט מיך געשטופּט צום קאַמף. נאר פאַרפאַלען, דאָס וואָס איז געשעהן, קען ניט געענדערט ווערן, און עס וואַלט געווען ארויסגעוואָרפן צו טראַכטען און זיך גריבלען וועגען דעם. פונדעסטוועגען כדי דו זאָלסט זעהן,

אז איך האָב גאָרנישט צו דיר, לאַד איך דיך איין מאָרגען ביי־נאַכט צו דער הוליאנקע ביי מיר אין הויז. א גוט־געגרייטער טיש, מיט דעם בעסטען ווײַן און שענע ליפּען צום קושען. האַרצעלע מיינס, וואָס נאָך ווינשסטו! דאָס איז געגוג צו ריהרען אפילו א מאַרמאָר־בילד. — דו קומסט? נעמסט אָן מיין איינלאַדונג?

מיט אמאָל הויבט דער קאַלטער שטיין אָן זיך ריהרען, זיך אויסשטרעקען, און סטראַשענדיג שטראַלט אָפּ א ליכט פון׳ם ווייסען שטערן. די ווייסע ליפּען ציטערן שטיל, און ווי פון די טיפענישען פון קברים קלינגט עס דעם פּאַרבּרעכער אין די אויערן:

איך וועל קומען. זיי גרייט!

ער שטעהט א צומישטער, רייבט זיך אוים די אויגען.— וואָס איז דאָס געווען? האָט מען ניט גערעדט צו מיר? נארט מיך דער רויש פון׳ם ווײַן, די פּאַרבלענדענישׂ פון די חושים? מיר דוכט, דער טויטער האָט אָנגענומען די איינלאַדונג. — דאָס וואָלט וויר־קליך געווען א שפּאָס! א גאַסט פון מארמאָר־שטיין צו דער הוליאנקע! — זאָל זיין אזוי, איך בין גרייט איהם אויפצונעמען!

העל באַלויכטען איז דער זאָל, אָנגעפילט מיט דעם זיסען קלאַנג פון כשופ׳דיגע סטרונעס. דער טיש איז געדעקט, אָבער עס פעהלען נאָך די געסט. וואָרים אויף דרויסען ברויזט דער שטורם מיט אומגעהייערער מאַכט. פון׳ם שוואר־צען הימעל שפּריצען טויזענט בליצען, און קראַכענדיג הילכט אָפּ דער דונער דורך׳ן צימער. אזוי ווי די נאַטור־געלעמע־טען וואָלטען זיך ראַרשוואָרן. די לופט איז שוואר, דריקענ־

דיג און ווי מיט הין אַנגעלאַדען. ווי פייער לעגט עם זיך ארום האַרץ און מוח.

דער פרעמדער פרעסט צו דעם שטערן צו די שויבען, ארומגעפלאקערט פון׳ם שרייענדען שיין פון די בליצען, און קוועלט אַן פון דער נאַטור׳ס משוגענע מעשים. ווי א וואַק־כאַנאַליע פון דער זינד קוקט איהם אויס דאָם דאָזיגע שפיל, דאָם ווייסטע, פינסטערע בושעווען פון די עלעמענטען, און שנעלער קלאַפט דאָם האַרץ אין זיין ברוסט.

אזוי פארשווינדט ביסלאכווייז שעה נאָך שעה, און אלץ שטאַרקער און צאַרנדיגער ברויזט דער שטורם. ס׳איז שוין באַלד האַלבע נאַכט, אַבער לייזיג בלייבט היינט דער זאַל. קיין גאַסט קומט ניט צו דער יום טוב׳דיגער סעודה.

דאָ זעצט ער זיך אליין אוועק ביים ליידיגען טיש און גיט א וואונק דעם דינער איהם צו דערלאַנגען די מאַלצייט. — אומזיסטע מיה! אין אָט דעם וועטער וועט קיין גאַסט ניט אריבערטרעטען מיין שוועל. אַבער דאָם וואָם איז ניט היינט, וועט זיין מאָרגען. נו, בין איך מיר דאָ מיין אייגענער גאַסט ביי דער דאָזיגער סעודה. „לחיים", ברודערל, „לחיים"! אָט דאָם ערשטע גלעזעל טרינק איך פאר דער פרייהייט און פאר דער זינד!

אַבער אין דער רגע וואָם ער נעמט דעם בעכער צו די ליפען, שלאָגט דער זייגער צוועלף. האַלבע נאכט. פלוצלינג דערהערען זיך שווערע טריט דורך דעם מורא׳דיגען שטורם, און מיט גערוישׁ עפענט זיך דער הויז־טויער. איצט הילכען די טריט אָפ דורך די קאָרידאָרען, און א שווערע האַנד קלאַפט אָן אין דער טיר.

דער דינער שטעהט ביים טיש, פארגליווערט ווי א שטיין,

און קוקט מיט שטומען שרעק צו דער טיר. דאָ מוז שוין דער בעל הבית אליין זיך מטריח זיין, אויפצונעמען דעם שפּעטען גאַסט צו דער סעודה. מיט פּעסטער האַנד עפענט ער די טיר, און אויף'ן שוועל שטעהט די שטיינערנע סטאַטוע פון דעם קאַמאַנדיר.

איינגעלאַדען האָסטו מיך, זאָגט ער מיט א קבר־שטימע. נו, בין איך דאָ. געהט דיר אריבער א גרויל ביי דעם באַזוך? נעמט די חרטה דורך דאָס פּאַלשע הארץ דיינס? די טויטע ברעכען קיינמאָל ניט זייער וואָרט.

זייט מיר ווילקאָמען, איידעלער האָר! ס'איז פּאָר מיר א גאנץ באזונדערער כבוד אייך מיט ווירדע אויפצונעמען ביי מיר אין הויז. זעצט זיך צום טיש! אבער גיט אַכטונג, דער שטול איז ניט געמאַכט פאר אזעלכע גסטן. מעג איך אנגיסען? דער ווין איז גוט. א טראָפּען, וואָס בעסער פון אים טרעפט מען אין ערגעץ ניט!

ניט צו פּאַרברענגען, צו לעבען מיט דיר א גוטען טאָג בין איך דאָ, זאָגט דער גאסט, און די ווערטער קלינגען אים אָפּ פון די ליפּען, פונקט ווי זיי וואָלטען ארויסגעקומען פון קברים. דער וואָס איז אריין אין דער וועלט פון די שאָטענס, האָט מעהר ניט קיין פּאַרלאַנג נאָך עסען און טרינקען. געקומען בין איך, צו קעמפּען קעגען דיין פּאַרברעכען, א נקמה־נעמער פּאר גאָט, וועמען דו האָסט חוצפּה'דיג אויסגעלאַכט.

זעהסטו דאָס ווילדע בושעווען פון דער נאַטור, דעם הימעל'ס בליצען, וועלכע שניידען דורך די לופט ארום דיין

חויז? הערסטו דאָס קראַכען פון׳ם דונער איבער אונז? עס איז דעם בוראׂס צאָרן, וועלכער פאָדערט דין וחשבון פאר די פאַרברעכען אַהן א צאָהל, וואָס דו האָסט אין ווילדער אויס־גלאסענקויט אַנגעלאָדען אויף דיין קאָפּ.

פון יעדען רים, וואָס דער ווינט גיט, קלינגט דער פלוך פון די קרבנות, די וועה־געשרייען, די גסיסה־קרעכצען פון די, וועמען דיין פוס האָט צוטראָטען. פאַרראטענע ליעבע באווייזט דיין שולד, געבראָכענע הערצער קלאָגען דיך אָן פאַר גאָט. די שטונדען פון דיין לעבען זיינען געצאהלט. טאָ ניץ אוים די פארבּיי־לויפענדע סעקונדען צו ראַטעווען דיין נשמה. טו תשובה, זינדער! גיב צו דיין שולד! זאָל דיין האַרץ דורכדרונגען ווערן פון טיפער חרטה, כדי דו זאָלסט געפינען גנאָד נאָך דיין טויט!

פאר א מאַרמאָר־בילד איז דאָס ניט שלעכט געראַטן, פאַלט איהם דער אנדערער אומפאַרשעמט אריין אין די רייד, אָט אפנים מען ווייס ווי אַפּצושאַצען רעטאָריק דאַרט אין דער וועלט, וואו עס האַלטען זיך אויף די שאָטענס. אבער איהר האָט ניט געטראָפען דעם אָרט. איך שטעה ניט א געבויגענער, א צובראָכענער פאר מיינע מעשים, און איך בין גרייט צו באצאָלען דעם פולען פרייז פאר יעדער שטונדע פון הייסער זינדען־לוסט. דערפאר האָב איך פאַרפאַקט יעדע קומענדע אַפּרעכענונג און איך לאָך פון יעדער קללה, וואָס פאַלט אויף מיין קאָפּ!

הא, וועו עס וואַלט נאָר אמת געווען, אז עס וועט אמאָל זוארטען אויף מיר א ריכטער, כדי צו פאַדערן פון מיר דין וחשבון פאר מיינע מעשים! איך וואַלט אָהן מורא איהם

אַרײַנגעקוקט אין די אויגען און וואָלט געשפּאַט פון דער אל־מעכטיגקייט פון זיין צאָרן. איז ער דער גרויסער בורא, דער באַשאַפער פון אלין וואָס עקזיסטירט, דאן איז די זינד זיין ווערק. און איז דאָס וואָס איך טו דעם בורא ניט צום הַאר־צען, דאן איז די גאַנצע שעפּפונג דער קאַפּריז פון א קאַליקע. פון׳ם ווערק מוז מען אורטיילען איבער דעם מייסטער.

אַמאָל, ווען גאָט האָט פון ערד געמאכט מענשען, האָט ער אַרײַנגעבלאָזען לעבען אין דער טויטער מאַסע און עס איז איהם בשעת מעשה ניט ארויפגעקומען אויף׳ן זינען, אז לע־בען איז גייסט. און גייסט איז נשמה, אייגען געזעץ. זיין ווארט, דאָס ווארט פון׳ם בורא, באהערשט דעם ערד־חויפען, אָבער קיינמאָל ניט דעם גייסט, וואָס ער האָט באַשאַפען. דעם קערפּער פארטיליגט ער מיט דער קאַסע פון׳ם טויט, אָבער דער גייסט לעבט ווייטער אין קבר און לאָזט איבער זיין ירושה פאר די קומענדע דורות.

ס׳איז מ י ן גייסט, וועלכער רעבעלירט געגען איהם. ער קען מיך צושמעטערן אין בלינדען צאָרן, אָבער ער קען קיינמאָל ניט צאַמען מיין גייסט. פארניכטען קען ער, אונ־טעריאַכען ניט! דער גייסט איז דער באַשעפּער פון זיין אייגענעם רייך און לאַכט זיך אוים פון יעדער געטליכער גענוואַלט. ביים קבר נאָך ציהט ער אויף די פאָהן פון רע־וואָלט!

האַלט אויף, דו העזה׳ניק! רופט אוים דער טויטער נאסט. אצונד זעה איך קלאָר, אז אפילו דער גיהנום וואָלט ניט געקענט ברעכען דיין ווידערשפּעניגקייט. גאָט וואָלט געקענט דיך צוטרעטען ווי א וואָרים, אָבער די גאַל פון דיין

שפּאַט וואָלט נאָך פון די העלישע אָפּנרונדען ארויפגעשפּריצט צום הימל. דיין תליון אָבער מוז ווערן די צייט. וועז דיין לעבענס־קראָפט וועט ביסלאכווייז אויסגעטריקענט ווערן אוז גייסט אוז קערפּער וועלען פון דער לאַסט פון די יאָהרען אַלט אוז שוואַך ווערן, דאַן וועט דיין רשעות לאַנגזאַם פּארשווינדען. דאָס לעבען, וואָס דו נעמסט היינט אזוי חיים ארום, וועט אמאָל זיין דער נקמה־נעמער פּאר דיינע מעשים.

ביז דעמאָלט איז נאָך דאָ א היבשע ווייל, זאָגט דער אנדערער מיט שפּאַט. איידער דער שניי פון דער עלטער וועט באַדעקען מיין קאָפּ, וועט א שווערד מיר דורכלעכערן דאָס האַרץ. אָבער די יאָהרען אפילו וואָלטען ניט געקענט ברעכען מיין וויידערשפּעניגקייט.

ניין, דו וועסט לעבען, זאָגט דער בלייכער גאַסט. קיין שווערד וועט דיר ניט פּאַרקירצען די ערד־רייזע, וואָרים ווי א פּאַנצער וועט דאָס שיקזאל באשירעמען דיין ברוסט. טאָ לעב אַלזאָ, ביז די צייט וועט זיך דערפילען אוז עס וועט קומען פּאר דיר די שווערע שעה! —

מיט שווערע טריט פּארלאָזט דער בייזער גאסט דאָס הויז. וויילד וואַיעט דער שטורם, רייסט אוים בוימער אוז צוברעכט זיי אין שפּענער, אָבער דאָס מאַרמאָר־בילד געהט זיך זיין וועג דורך נאכט אוז שרעק, ארומגענומען פוז׳ם גייסטערהאפּטען שיין פון די בליצען, ביז דער קלאַנג פון זיינע טריט שטאַרבט אָפּ אין דער וויטקייט.

יאָהר נאָך יאָהר פּארגעהט אין׳ם לויף פון די צייטען.

נאָך'ן גרויען ווינטער קומט דעם פריהלינג'ס פראַכט, דעם זומער'ס היצען שוואַכט אָפּ דער קיהלער הערבסט.

פונקט ווי דער שטורם־וואַלקען, פון וועלכען עס פלאַמען אויף די בליצען, געהט דער וואנדערער דרייסט אויף'ן וועג פון זיין שיקזאַל. עס זעהט כמעט אוים, אז די יאָהרען האָבען פארשטאָהלט, האַרטער געמאכט זיין ווילען און דאָס פייער פון זיינע ליידענשאפטען נאָך ווילדער צופלאקערט. ווי א דעמאָן שוועבט ער פארבי אָפּגרונד־טיפענישען, אבער קיין קאָפּ־שווינדעל שטעלט ניט אָפּ דעם טריט פון זיינע פיס. ווי א ווילדער לויפט ער פון לוסט צו לוסט אין משוגענער ליידענ־שאפט, ציהט אויף דרייסט די פון שטורם צודרעהטע פאָהן פון דער זינד, און נאָך איהם קומען איבעראל טויט און גיהנום'שע יסורים.

נו, האָט ער ווידער אמאָל פארפיהרט א פרויען־האַרץ און אין א שטילער נאַכט לאָזט ער זיך געהן צו זיין ליבלינג אין איהר גוט־באַשיצטען ווינקעל־צימער. אין גאַרטען זינגט די נאַכטינאל שלוכצענדיג איהר ליעד, און שווערץ דופטען דרינ־גען אריין דורך'ן פענסטער. בארוישענדיג איז די מילדע זומער־נאַכט, אָנגעלאָדען מיט דעם פיבער־פייער פון הייסע קושען. ווילד פרעסם זיך דער פרוי'ס בוזים צו זיין ברוסט, און סאָפענדיג טרינקט זי זיינע הייסע קושען. אָ ליעבעס־נאַכט, פול מיט געהיימע זינד, אָ נאַכט פון ליידענשאפט און זיסע תאוות, — אך, ווען דו וואָלסט קיינמאָל, קיינמאָל ניט פאַרגאַנגען!

די שטונדען פארשווינדען שנעל אין זיסער פאַר־שכור'ט־קייט, אָט באווייזט זיך שוין דאָרט אין מזרח דאָס בלייכע

ליכט פון׳ם אויפגעהענדען טאָג. דאָ הויבט ער זיך אויף פון׳ם ווייכען בעט און נעמט ארום מיט א פינסטערן בליק די שענע פרוי, וועלכע ליגט אצונד פאר איהם, פארזונקען אין טיפען טרויס.

שלאָף דו נאָר, שלאָף רוהיג, זאָגט ער מיט מיט שטילען שפּאָט. שווער וועט זיין די שעה, וען דו וועסט זיך אויפכא־פען. ס׳איז דערום בעסער, אז איך זאָל זיך אָפּטראָגען, אזוי לאַנג ווי דער שלאָף האַלט נאָך דיינע אויגען געשלאָסען. ס׳איז דאָך שטענדיג דאָס זעלביגע אלטע לידעל, מכח די נאָגענדע געדאנקען פון טיפער חרטה, שטראָמען הייסע טרערען פון ביטערער שאַנד.

נאָר וען ער לאָזט זיך שנעל צו צום פענסטער, דערזעהט ער פלוצלינג זיין בילד אין שפיגעל. ער שמייכעלט פאר פאר־געניגען, נעמט אראָפּ דאס היטעלע פון קאָפּ; דאָ געהט איהם מיט אמאָל אריבער א שוידער איבער׳ן לייב, וואָרים אין דער טונקעלער פראַכט פון זיינע לאָקען דערזעהט זיין בליק דאָס ערשטע ווייסע האָר.

א וויים האָר, דער שליח פון דער נאָהנטער עלטער. ווי פינסטערע שאָטענס לאָזט עס זיך אראָפּ אין זיין ברוסט. ער פיהלט דאָס שטילע קלאפען פון דער צייט׳ם פליגלען, אָבער שנעל רייסט ער זיך אוועק פון׳ם בילד און לייכט און זיכער טראָגט ער זיך אָפּ פון׳ם באלקאָן.

אָבער דער געדאנק לאָזט איהם שוין מעהר ניט אָפּ. ער בויערט זיך טיף אריין אין׳ם גרונד פון זיין נשמה און לויערט שטום אין דעם אָפּגרונד פון׳ם געפיהל. ווי א געשפענסט שטעהט ער ביי איהם אין מוח, און וועט די ערינערונג פּארלאָזט

איהם אויף א ווייַלע, דאַן הערט ער, ווי עם קלאַפּט שטיל אין דער דינער וואַנט.

אומזיסט סטאַרעט ער זיך צו פּאַרטרייבען דעם שרעקענס־גייסט. נאָר, זאָגט ער צו זיך אליין, וואָס קימערט דיך וועגען זאכען, וועלכע זיינען נאָך פּאַראַרגען אין דער צייט? די געגענווארט, דאָס איז דער נאָמען פון דיין וועלט, די „חיי שעה", די גינסטיגקייט פון דער שטונדע, דער שטערן פון דיין שיקזאל!

נאָך רופט דער קלאַנג פון סטרונעס, דער ווין, די ליעבע. ווילסטו דעם פריהלינג, טראַכט ניט וועגען דעם הערבסט! א רגע צעהלט מעהר ווי טויזענט יאָהר! א פייגלינג איז דער, וואָס כאַפּט ניט אריין די שעה!

אָבער די ערינערונג וויל בשום אופן ניט פּאַרשווינדען; ער קען פון איהר ניט פּטור ווערן. וועג ער פּאַרבראַנגט אין קרייז פון פּראַהליכע טרינקער, מיט דעם פּולען בעכער צו די ליפּען, דאן דערמאָנט ער זיך פּלוצלינג אָן דאָס וויסע האָר. ער זעהט דעם שניי פון דער עלטער אויף זיין קאָפּ, דעם פּאַרטערטען בליק פון פּארלאָשענע אויגען — און אין באָקאל פּאַרוואנדעלט זיך דער ווין אין גאַל.

וועג ער נעמט אין הייסער תאוה ארום דעם קערפּער פון א פרוי און דריקט מיט ווילדען פייער אָפּ זיינע קושען אויף פייכטע ליפּען, דאַן לויפט איהם דורך דער גענאַנק דורך'ן מוח און פּאַרלעשט יעדע לויידנשאפט, יעדען הייסען באַגעהר.

קלינגט פּאר איהם דאָס שפּיל פון סטרונעס צום לוסטיגען טאַנץ, דאן גנב'עט זיך אריין די ערינערונג צו איהם אין האַרצען און טרויער־קלאַנגען פילען אָן זיינע אויערן. א

טרויער־מאַרש, זאָגט ער דאן צו זיך אליין, און א טויטען פיהרט מען שטיל צום קבר. מיר דוכט, עס איז מיין אייגענע לויה, איך אליין געה נאָך נאָך מיין ארון. —

זאָל זיין אזוי! דער גרויסער הערבסט איז נאָהנט. ס׳קען זיין, אז די עלטער וועט דעם רויש, די פרייד פון לעבען פֿאַרביטערן, אָבער מיין ווידערשפּעניגקייט וועט קיין שום הערבסט ניט איינצאָמען.

אזוי געהט ער זיך שטענדיג זיין שיקזאָל־וועג דורך וויי־טע לענדער, איבער וויטע ים׳ען, ביז ער דערזעהט דעם לעצ־טען גרענץ פֿאר זיך. —

* *
*

גרוי איז דער הימעל. עס גענויגט דער מדבר.

אויסגעשטרעקט אין׳ם ברוינעם מדבר־זאָמד ליגט א ספינקס פון שוואַרצען מאַרמאָר־שטיין, דער בליק פֿאַרזונקען אין׳ם רייך פון וויסטע וויטקייטען.

ניט האָם, ניט ליעבע שטראַלט אַרויס פון׳ם דאָזיגען בליק. דאָם אויג איז פֿארשליערט פון טיפען טרויס, און אויף דער קאָלטער פּראַכט פון די שטומע ליפּען שוועבט שטיל־שמויכלענדיג די שטילסטע אייביגקייט.

דער צוויטער וואַנדערער קוקט אריין דער ספינקס אין די אויגען, נאָר איהרע רעטענישען קען ער ניט כאַפּען, אזן שטום, ניט אויסריידענדיג קיין וואָרט, לאָזט ער זיך אַראָפּ אין דעם שטויב פון׳ם מדבר.

דער דריטער וועג

ער קאַלטער פראָסט פון׳ם צפון נעמט ארום די ערד מיט זיינע לאַפּעס. ווי א שאַטע־ בילד שטייגט אויף דער נעבעל פון׳ם ים אן שפּרייט זיך אוים איבער׳ן לאַנד. די נאַכט איז שווער און פול מיט ערוואַרטונג. דער אַלטער שלאָם קוקט אוים ווי פארשלייערט, ווי געדיכט ארומגעשפונען פון די פעדים פון׳ם שיקזאל, און זיינע וועגט שטעהען ווי איינגעגראָבען אין זיך, פאַרזונקען אין מחשבות איבער א גרויסער שולד.

קיין שטערן־שיין דרינגט ניט דורך דעם קאַלטען רוים, אויפצוואוועקען אין דער ברוסט פון׳ם מענשען א שטילע בענקשאַפט און צויבערהאפטע, ערד־וויטע טרוימען.

מיט אייזערנע טריט גיהט זיך דאָם שיקזאל זיין וועג, קאַלט, מורא׳דיג ווי דער בייזער טויט, וועלכער שאַרט זיך דורך די ווייסטע קאַריאַרען און קוקט אוים אויף נאַנטע, נייע קרבנות.

אויף ווייכע זוילען פאר׳ננב׳עט זיך דער שרעק ארום דעם שלאָם און קלאַפּט מיט לייכטע פינגער אין גיהיימע טי־ רען. און דאָם דאַזיגע קלאַפּען הילכט אַפּ אין מענשען־הער־ צער און רופט ארויס די בלייכע מחנה פון גייסטער.

און קאָלטע הענט נעמען אָן דאָס האַרץ פון׳ם קעניג, וועלכער קרעכצט פון יסורים און וואַרפט זיך ארום אין שלאָף. אָבער ער קאָן ניט אויסמיידען די געזיכטער,וועלכע שטעהען איהם אימה׳דיג פאר די אויגען, קוקען מיט הוילע בליקען איהם אין פנים אריין און צילען שטום מיט די פינגער צו איהם אין האַרצען.

א פאַרדריקטער כאַרכעל רייסט זיך אָפּ פון די בלאסע, פון אָנגסט פארצערטע ליפען, וועלכע ציטערן אין שלאָף, אזוי ווי זיי וואָלטען געפיהלט דעם וואנזין׳ס הייסען קוש.

גייסטער גליטשען זיך ארום איבער׳ן פינסטערן צימער, פון פאַרבאָרגענע ווינקלען הערט זיך זייער שטילער שפּאָטישער גלעזכטער, און זיי לעגען דעם שלאָפער שטיינער אויפּ׳ן האַרצען. ווי דער שוידער פון טויט נעמט עם איהם דורך די נשמה, אָפּגעאָסען מיט שוויים זיינען זיינע גלידער, ביז ער כאָפּט זיך אויפּ מיט א מורא׳דיגען געשריי.

א פארציטערטע שפרינגט די פרוי אויפּ און איז באַלד ביי זיין זייט. מיט בלאָנדזשענדע בליקען קוקט זי אריין אין דער פינסטערניש, וועלכע ציטערט ווי א מענשען־האַרץ אין אָנגסטען. א קאָלטער שוידער געהט איהר אריבער איבער׳ן שלאָנקען לייב. אין איהרע געדאָנקען זעהט זי דאָס שפיל פון בלייכע הענט, וועלכע שטרעקען זיך אוים סטראָשענדיג צו איהר האַרץ, און פאר פּחד שטעלען זיך איהר די האָר דיבאָס.

מיט אָמאָל פארשווינדט דאָס שרעקענס־בילד, און אָהן כוחות לאָזען זיי זיך ביידע אראָפּ אויפּ׳ן קישען און קוקען שטום אין דער פינסטערניש, אזוי ווי זיי וואָלטען זיך צוגעהערט צו דעם שטילען גערויש פון׳ם וועב־שטול, אויפּ וועלכען דאָס שיקזאָל שפּינט זיינע פעדים.

אין יענעם שלאָם איז ער געבוירן געוואָרן, א קעניג׳ס זוהן, א פירסט פון אייִדעלען בלוט. א בלאָסער פרינץ — כמעט בלוטלאָז קוקט אוים דער בלייכער שטערן. אבער הינטער דעם דאָזיגען שטערן האַלטען זיך אויף אָפגרונד־טיפע און רעטענישׂ־שוועָרע געדאנקען, וועלכע דרעהען זיך ארום גריבלענדיג אין זייערע שטילע קרייזען.

פון טונקעלע אויגען סטאַרטשען ארוים שרעקעדיגע בליקען און באַטראַכטען פרעגענדיג מענשען, וועלט און זאַכען, אזוי ווי זיי וואָלטען וועלען דערגעהן דעם טיפסטען גרונד פון׳ם לעבען.

וועו ער האָט זיך דערוואוסט וועגען דעם פאָטער׳ס פלוצלינגען טויט, איז ער שנעל צוריקגעקומען פון׳ם ווייטען לאַנד, אָבער ער האָט געפונען די היים פרעמד און פוסט, ניט פעהיג מעהר צו וועקען דאָם שטילע גליק, וואָם קייטעלט צו די מענשען צו דער אַלטער ערד און דערוועקט אין זיי זיסע, צארטע ערינערונגען.

ער האָט געפונען די מוטער פארהייראט צו דעם מאַן, וועלכער פאָכעט אצונד מיט זיין סצעפטער איבער די קרייזען פון׳ם צפון־לאַנד. דאָם האָט איהם דורכגעשניטען ווי א בליץ דורך דער נשמה. ער קאָן ניט באגרייפען די שנעלע פארוואנדלונג, ער קאָן ניט פארשטעהן, ווי אזוי נאָך׳ן טרויער האָט אין עטליכע חדשים געקאָנט קומען א חתונה־צערעמאָניע.

דער גאַנצער יאָמער פון׳ם לעבען נעמט איהם ארום. געמיין און נישטיג קוקט איהם אוים יעדער צוועק פון׳ם דאזיין און זינלאָז ווי די משוגענע קאָפריזען פון דעם צופאַל. ער זעהט די קליינליכקייטען, די גיריגקייט און נויט פון די מענ־

שען, די פאַזע, וועלכע מוז פאַרדעקען זייער שוואכקייט, און ער מאַכט חוזק פון זייערע קליינע מאסקאראדען.

ווי א ריזיגער יאריד קוקט איהם אוים אָט די וועלט, אָנגעפילט מיט פאַרביגע פליטערלעך און פוסטע זאכען, — ווי א ריזיגער יאריד, וואָס רייצט נאָר די פארבוילויפענדע רגע און פאַרשווינדט אזוי גיך ווי ער קומט.

מיידט ער אלזאָ מיט א כיוון אוים דעם ברייטען וועג און וואַנדעלט אויף שטעגען, וועלכע קיין אַנדערער געהט ניט, כדי אויסצופאָרשען, נאָכשפירען די אידעען, וועלכע וועלן אין שטילע שטונדען געבוירן אין זיין מוח.

ווי פרעמדע וואַנדערער אויף א פרעמדער ערד ציהט די געדאנקען־מחנה דורך ביי איהם אין מוח און לאָזט איהם צייטענווייז פיהלען די שפור פון א רעטעניש. פון טונקעלע שאַכטען פאַרמירען זיך שרעקעדיגע און אנגסטיגע באגריפען, וועלכע קאָנען שוועך פארטראָגען דאָס ליכט פון טאָג און בלישטשען מאַדנע איבער אָפגרונד־טיפענישען.

די אַנדערע באַמערקען גוט וואָס מיט דעם פרינץ קומט פאַר און שושקען זיך אריין געהיימע ווערטער אין די אויערן, אז עפעס איז ניט אלצדינג אין אָרדנונג ביי איהם. א מאָדנער בחור, וואָס געהט נאָך זיינע פינסטערע מחשבות, באגרייפט ניט דעם גראַדען גאַנג פון׳ם לעבען און לאָזט זיך פיהרען פון זיינע קאפריזען, פון זיינע שטימונגען.

די מוטער פיהלט זיך כסדר דערשלאָגען אין זיין אָנווועזענהייט, און ווען זיין בליק דרינגט פאַרשענדיג אריין צו איהר אין דער נשמה, דערשפירט זי דעם טעמפען וויטאַג פון חרטה אין האַרצען.

דעם קעניג אָבער קוקט דעם פרינץ׳ס באנעמונג אוים

פּארדעכטיג; דער דאָרן פון חשד בויערט זיך טיף אריין אין זיין ברוסט. — צי פיהלט אקאָרשט יענער ניט דאָס, וואָס ליגט פּארבאָרגען אין טיפסטען גרונד פון זיין זעל? די שווערע שולד, וועלכע ער האָט געטומען אויף זיך, און פון וועלכער קיינער וויסט ניט אזוי גוט ווי די מחנה פון בייזע טייוואָלים, וועלכע באווייזען זיך צו איהם בויאכט אין שווערע חלומות און פילען אָן זיין נשמה מיט שרעק?

איין נאכט, וען אלע אין שלאָף זיינען שוין לאנג פּארזונקען אין שלאָף, קאָן דער פּרינץ ניט אויפּרוהען און עס טרייבט איהם ארויף אויף די אַלטע מויערן, וועלכע הויבען זיך אויף שטום און פינסטער צום הימעל. אין'ס וויטען רוים הערשט א טיף שטיל-שווייגען, וואָס וועדט ניט איבערגעשלאָגען פון דעם קלענסטען געריש. איהם דוכט זיך אוים, אזוי ווי יעדער הויך וואָלט אָפּגעשטאָרבען און דאָס גאנצע לעבען וואָלט פלוצלינג פּאַרטיליגט געוואָרן פון'ם טויט. — דאָ באָווייזט זיך פּאר זיינע אויגען א בלייכער שיין, און פון'ם נעבעל קומט ארוים דעם פאָטער'ס בילד.

דערשרעק זיך ניט, מיין זוהן! קלינגט עם אָפּ טעמפּאון שווער. פון אן אנדער וועלט קום איך צו דיר, כדי דיר צו אנטפּלעקען א מורא'דיגען פּאַרברעכען. געשטאָרבען בין איך ניט, ווי אנדערע שטאָרבען, מיך האָט געטראָפען א מערדער'ס האַנד. דער אייגענער ברודער האָט אָקט באָגאָנגען, האָט אויסגעשטרעקט די האַנד נאָך מיין לעבען, ווי קין פּאַרגאָסען זיין ברודער'ס בלוט.

ניין, ערגער נאָך ווי קין, וואָרים דער דאָזיגער האָט זיך בלויז געלאָזט פּארפיהרען פון זיין צאָרן, וויל ער האָט ג'ע-

מיינט, אז דער בורא האָט איהם פיינט. אָבער יענער איז געקראָכען ווי א שלאַנג אויף׳ן בויך און האָט מיר ווי א פייגלינג אין שלאָף געגעבען דעם טויטליכען בים. דער מאָן, וואָס טראָגט מיין קרוין און האָט זיך אויסגעקליבען דיין מוטער אלס פרוי, — דאָס האָט ער שענדליך, הינטען ארום מיך דער׳הרג׳עט.

אין דיינע אָדערן קאָכט דעם פאַטער׳ס בלוט. פון מיין זאמען ביזטו געקומען אויף דער וועלט. דערום גיב איך אי־בער צו דיר אין האַנד די אויספיהרונג פון מיין נקמה. דיין פאַטער׳ס שטים רעדט צו דיר און רופט דיך צו דער טאַט, כדי איך זאָל געפינען רוה אין דער שאַטען־וועלט.

אין׳ם נעבעל פארשווינדט דאָס בילד פון׳ם גייסט. ווי איינגעווארצעלט שטעהט דער פרינץ אויף דעם זעלבען אָרט, אזוי ווי ער וואָלט ניט געקאָנט באגרייפען דאָס מורא׳דיגע, וואָס ער האָט געזעהן און געהערט. אָבער דאָ קאָן דאָך קיין שום ספק ניט זיין. ס׳איז געווען דעם פאַטער׳ס בילד, דעם פאַטער׳ס שטים. אין גאָל וועלט פארוואנדעלט דאָס בלוט ביי איהם אין דער ברוסט, און פון דער טיפעניש רופט עם, שרייט עם נאָך ראַכע.

ער זעהט, ווי דער מערדער פאר׳גנב׳עט זיך צו זיין קרבן, וועלכער האָט זיך פרידליך אויסגעשטרעקט צו רוהען און איז פארזונקען אין דעם טיפסטען שלאָף; ער זעהט, ווי יענער טריפט איהם אריין גיפט אין אויער, כדי קיין פאַרדאכט פון מענשען זאָל ניט דערוועקען קיין צווייפעל איבער דעם פלוצ־לינגען טויט.

צו מורא׳דיג איז געווען די טאַט, צו פאַרברעכעריש, אז

זי זאָל קאָנען בלייבען אומבאצאָלט. א מאָרד, אזוי שענדליך, ווי די וועלט האָט נאָך קיינמאָל ניט געזעהן! — דער פּאָטער טויט, דער'הרג'עט פון א מערדער־האַנד! די אייגענע מוטער אין דעם מערדער'ס ארעמס! דאָס איז א פּארברעכען, וואָס שרייט צום הימעל! דאָ ווערט די נקמה א הייליג־געזעץ, אויסגלייכענדע גערעכטיגקייט אויף דער ערד.

א קאָלטער שוידער באַפאָלט דעם פרינץ. ער פיהלט, ווי דער וואַנזין ווירט, וואָקסט ביי איהם אין בלוט און צורייסט יעדען באַנד, וואָס האָט איהם ביז אהער נאָך פארבונדען מיט די מענשען און מיט דער מענשהייט. צו שוידערליך איז דאס פינסטערע בילד פון דער וואַרהייט, וואָרים דאָס וואָס ער האָט געזעהן, האָט נאָך קיין שטערבליכער ניט געזעהן.

זיי רוהיג, בלייבער שאָטען, זאָגט ער שטיל. דו ווערסט מעהר ניט וואַנדערן אומרוהיג אין דער וועלט, עס וועט דער זוהן דיר העלפען, דיר געבען די פארדינטע רוה. איך וועל זיין דער ענקער פון דיין רַאכע, און נקמה וועל איך נעמען פאר דער מורא'דיגער שולד!

צום שווערד כאפט זיך די האַנד פון'ם בלייבען פרינץ, אַבער עם ציטערט איהם דער אָרם, ער האָט קיין כוח ניט, און אָהן מוט לאָזט ער צוריק אראָפּ די פויסט. צו אומגע־דיכט איז געקומען דעם פאָטער'ס וואָרט, און די דערקענטע־ניש האָט פאַראַליזירט זיינע כוחות. — אַבער בלויז אָפּגע־לעגט, ניט אויפגעגעבען. דאָס וואָס אָט דער טאָג האָט ניט געקאָנט דורכפיהרען, וועט אויפטאָן דער אייפער, דער חשק פון אן אנדער שעה.

אומזיסטע מיה! יעדען טאָג זעהט ער דעם מערדער'ס

ברוסט פאר זיינע אויגען, אזוי ווי דאָס שיקזאל וואָלט איהם צוגעפיהרט דעם ציל צו דער האַנד. אָבער אין דער לעצטער רגע באַפאַלט איהם א מורא; ער קוויינקעלט און איבערלעגט זיך, קומט קיינמאָל ניט צו קיין באשלום. אמת, אז ער טרעפט איהם אָפט מיט א פינסטער וואָרט, אָבער קיינמאָל ניט מיט דעם שוועריד'ס קאַלטען שטאָהל.

אזוי פארשווינדט טאָג נאָך טאָג, אָבער קיינמאָל קומט איהם ניט די טאַט. שוועד ליגט דעם פאַטער'ס וואונש איהם אויף דער נשמה; אָפט טוט זיך די האַנד שנעל א לאָז צום שוועדד, אָבער קיינמאָל שלאָגט פאר איהם ניט די שטונדע פון ענטשלום, וואָס זאָל איהם שטאַרקען דעם ווילען און ארויסציהען די קלינג פון'ם שייד.

אזוי ווי דאָס וויסען וואָלט זיין קראפט פאר'כשופ'ט. דאָס וואָס קיינער האַט זיך קיינמאָל ניט פאַרגעשטעלט, האַט ער געקראָגען צו וויסען. אבער די דערקענטעניש שוואכט אָפ דעם מוט צו טאָן, פארצעהרט דעם ווילען, וועלכער שרייט נאָך מעשים, נאָך טאַטען.

אומזיסט שלאָגט אין איהם דעם פאַטער'ס בלוט. ער גריבעלט זיך, קאָן זיך אליין ניט פארשטעהן, באשולדיגט זיך אין פייגהייט, שעלט זיך און רופט זיך מיאום'ער מענש, אָבער עס העלפט ניט; קיין פאַרוואורף שטאַרקט איהם ניט דעם שוואכען אָרם.

נו, זוכט ער טרייסט אין דער וועלט פון אידעען. דורך שלוסען פון טרוקענער לאָגיק פילט ער אוים דעם ליידיגען פלאַץ פון דער טאַט, כדי צו פארשרייען יענע אינערליכע שטים, וועלכע מאַנט און רעדט וועגען שטענדיגען אָפלעגען, וועגען פאַרשפעטיגטען האַנדלען. אין אומבאַקאַנטע טיפע־

נישען גראָבט זיך זיין מוח אויפֿ'ן שטייגער פון די חכמים און די פילאָזאָפען, וועלכע טייטשען זיך אוים דאָם לעבען לויט זייער באָדערפענישׂ. אָבער וועו דער מוח ליגט און פוילענצט אין אָפגרונד־טיפענישען, דאן האָט די האַנד קיין צייט ניט צום שנעלען טאָן.

וואָם איז דער צוועק פון'ם לעבען? פרעגט ער זיך. מיר דוכט, די לייזונג איז גאָר ניט אזוי שווער. דער צוועק פון'ם לעבען איז בלויז דער טויט, וואָרים אלצדינג, וואָם ענט־שטעהט אויפֿ דער דאָזיגער וועלט, וועלט פון'ם הויך פון די צייטען פארוועהט, אוועקגעבלאָזען ווי שטויב; דאָם שטאָר־בען איז דער גאנצער צוועק פון'ם משא ומתן. אָבער צוועק און זין זיינען שטענדיג פון'ם זעלביגען שטאָם, און אויב דאס לעבען האָט ניט קיין אנדער צוועק, דאן קומט פון'ם דאָזיגען צוועק אויך דער זין פון'ם לעבען.

ביי דעם מענשען אין די אויגען קוקט דאָם לעבען אוים צו זיין דאָם העכסטע גוט, אָבער בעסער וואָלט געווען, וועו ער וואָלט עס קיינמאָל ניט געזעהן. דאָם וואָם ערשיינט פאר אונז אין פארלויפֿ פון'ם געשעהן, פארשווינדט ווידער ווי א הויך אין'ם שטורם. אזוי שנעל ווי עס פארגעהט די שפור אין מדבר, אזוי פארטיליגט די צייט אויך די שפורען פון אונ־זער עקזיסטענץ, פונקט ווי אונזער פוס וואָלט קיינמאָל ניט באָריהרט די ערד.

אָבער דאָם וואָם דערגרייכט זיין צוועק אין גרויסען, איז אין קליינעם ווייט ניט קיין געווינם. אויב דער טויט דער־פילט דעם צוועק פון'ם לעבען, וועט אָבער דאָם שטאָרבען דעם מענשען קיינמאָל ניט זיין צום הארצען. וואָרים דאָם

וואָס דינט אין כלל, אין גאנצען א געוויסען צוועק, האָט אין פּרט, אין באזונדערן ניט קיין צוועק און ניט קיין זין. מחמת דעם איז דאָס לעבען פאר אונז א פּוסטער שיין. מיר ווערן מיטגעריסען פון׳ם וויכער און דרעהען זיך ארום ווי פּאר־ווייאַנעטע בלעטער אין׳ם ווינט, ביז מיר פּאַלען אראָפּ אויף דער ערד, ווערן ווידער ערד.

האָט אַלזאָ דאָס לעבען ניט קיין זין און קיין צוועק, דאן איז זיין ווערט פאר אונז א פּוסטער קלאַנג. מיר דוכט, אז אָט דער אמת איז אומבאשטרייטבאר; די לאָגיק פּארטראָגט ניט קיין ווידערשפּרוך. אבער אויב דאָס לעבען האָט ניט קיין ווערט פאר אונז, דאן איז דער טויט דעם מענשען׳ס בעסטער פרייַנד, ווייל ער מאכט א סוף צו דעם נאַרישען שפּיל.

יאָ, ווען מיר וואָלטען געהאָט אומשטערבליכקייט און מיר וואָלטען ניט געווען געבונדען אָן דעם לויף פון די ציי־טען, דאן וואָלט מעגליך געווען צו באנעמען דעם ווערט פון׳ם לעבען. ווארים וואו עס איז פּאראַן אומשטערבליכקייט, דאָרט איז דער גרויסער אויסגלייך פון אלעם וואָס עקזיסטירט, אלצאיינס צי מיר רופען עס זינד אָדער טוגענד.

אין׳ם אייביגען איז פּאראַן יעדער זין, און ווען דער אָפּפּלום האָט איבערגעלאָזט אויף׳ן זאָמד, דעם פיהרט דער קומענדער צופּלום ארויף צו נייע הויכען. אין׳ם אייביגען ווערט דערפילט יעדער חלום, און יעדע בענקשאפט געפינט איהר צייט. דאָרט לעבט דער שטענדיגער אויסטויש פון אלע ווערטען, און יעדער נומער מוז ארויסציהען א „זכה בגורל", א טרעפער, ווייל קיינער איז ניט געבונדען אָן דער צייט.

אָבער א ו נ ז ע ר לעבען מאכט, בנאמנות, דעם אויי־דרוק, ווי עס וואָלט געווען א שלעכטער וויץ פון א גאָט. אָן

האַמלעט

אומענדליכער באַנקראָט, א שטענדיג זוכען, א דראַנג צו כאַפּען דאָס אומבאגרענעצטע, אן אומאויפהערליך, אומרוהיג האָפּען, אויפן און דעריאָגען, וואָס געפינט שנעל זיין סוף אין׳ם שטראָם פון דער ציט און דערפיהרט קיינמאָל ניט צו קיין ציל.

דאָ דערמאָנט דעם פּאָטער׳ס שטים ווידער אמאָל דעם בלייכען טרוימער אָן דער ערנסטקייט פון דער טאָט. ער פיהלט ארום זיך די נאָנטקייט פון דעם בלאָסען שאָטען, פיהלט זיין אויסגעלאָשענעם בליק ביי זיך אין האַרצען און קאָן זיך פונדעסטוועגען דאָך ניט ענטשליסען צו האַנדלען.

ער שפרינגט אויף אין ווילדען וויטאָג, יעדעם מאָל וואָס זיין אויער פארנעמט דעם קלאַנג פון דער שטים. דער גאנצער בנין פון געדאנקען, וואָס זיין שארפע לאָגיק האָט מיט מיה אויפגעשטעלט, צופאַלט ווי א קאָרטען־שטיבעל פון א קינד׳ס בלאָז. ער דענקט פון נקמה, אָפּרעכענונג, שנעלע האַנדלונג, אָבער קוים נעמט ער נאָר דעם שווערד אין דער האנד, געהט איהם אריבער דער אלטער ציטער איבער די גלידער, און אָהן מוט לעגט ער איהם צוריק אריין אין שייד.

אומזיסט קאָכט ער זיך קעגען זיין שוואכקייט, אבער ער קאָן די שטונדע פון ענטשיידונג ניט באצווינגען. — ביז ער פאַלט ווידער אריין אין דעם אלטען צושטאַנד, פארשוועדט זיין ציט אין שטומען טראכטען און גריבלען, און אָנשטאָט טאָטען בויט ער טעאָריעס, כדי צו שאפען א גרונד, א תירוץ פאר זיין שוואכקייט.

א מאָדנע בריאה, דער מענש אין זיין אוינבילדונג! הויבט ער ווידער אָן צו רעזאָנירען, צו טענה׳ן מיט זיך אליין.

ער שטאַלצירט אזוי מיט זיין ברעקעלע, מיט זיין פונקעלע גייסט, אזוי ווי ער וואָלט געהאט צו שאפען איבער גאנצע וועלטען. און ער איז דאָך ניט מעהר ווי א שוואָך, וואקעל־דיג בריאה'לע, וואָס וועט אוועקגעטראָגען ווי א שטרוי פון'ם שטורם. ער רעדט מיט ענטציקונג וועגען דעם צוועק פון זיין עקזיסטענץ און פארבייט דאן דעם טייטש, די ערקלע־רונג, וועלכע זיין מוח האָט אויסגעשפונען, מיט דעם מורא'־דיגען געשעהן פון אונזער לעבען, וואָס געהט זיך אויטאָקרא־טיש זיינע אייגענע וועגען, ניט קימערענדיג זיך וועגען אלע קאָמענטארען און טייטשען.

פון גרויסע טאָטען טרוימט ער, וועלט־באצווינגונג, קלערט זיך אוים וואָס פאר עם איז מיסיע, מיינט, אז ער איז ספעציעל געשאפען געוואָרן פאר איהר, און שפרייט זיך אוים, פיהלט זיך היימיש ווי א פראָש אין זומפ. ער שרייט, באַ־וועגט זיך, האַנדעלט, ליארעמט און לעסטערט און מערקט ניט, ווי דאָס וואָסער, וואָס זיין דראַנג האָט אָקאָרשט צו־פלוישקעט און אין שוים צוקלאַפט, וועלט באַלד ווידער אוים־געגליכען און גלאַט.

מען קאָן שיער פלאַצען פאר געלעכטער, וועז מען באַ־טראַכט דעם נאַרישען בחור, וואָס האַלט דעם צעפטער און פיהרט איצט די מלוכה. מיט וואָס פאר א וויכטיגקייט ער באַטאַנט עס יעדעם וואָרט, וואָס קומט ארוים פון זיין ליגנע־רישען מויל! ער פוצט זיך אוים ווי א פּאָוע און פּאַראַדירט ווי א גאַסען־זינגער אויף אָפענעם מאַרק. געווים גלויבט ער, אז יעדע נאַרישקייט, וואָס ער באגעהט, איז ניצליך פאר דעם וואוילזיין פון זיין רייך. — וואָרים ביי די קעניגע איז אלצדינג גרויס, זאָגאר דער שטולגאַנג וועלט ביי זיי א קעניג־

ליכער אָקט, וואָס בלייבט ניט אָהן א ווירקונג אויף די געשע־
העניש‌ען פון דער וועלט.

דריקען איהם די געדערים חלילה ניט אין דער געוועהנ־
ליכער שעה, דאן קאָן א זיג זיך פאַרוואַנדלען אין א מפלה—,
א גאַנצע מלוכה קאָן אויף אַזאַ'ן אופן צופאַלען אין שטיקער.
עס וואָלט זיך כ'לעבען געלוינט אויסצופאָרשען די וועלטגע־
שיכטע אויף דעם שטולגאַנג פון די מאַנאַרכען. מען וואָלט
ביי דעם דאָזיגען סטודיום זיך דערוואוסט זאכען, וואָס אונזער
ווייסענשאפט האָט ביז אהער ניט געקאָנט דערגעהן.

ווי ווירדיג מיין הערר אָנקעל זעהט עס אויס, און דאָך
ליגט איהם דער פּחד, די שוידערליכע מורא אין בלוט און עם
ציטערט אויף איהם די הויט, ווי א פאַרבּרעכער, וועמען מען
פיהרט צום עשאפאָט.

די שולה, וועלכע ער האָט אָנגעלאָדען אויף זיין קאָפּ,
בעת זיין עהרגייץ האָט איהם אונטערגעשטעלט א פאַסטקע,
דערדריקט איהם שיער ניט צום טויט; די האָר שטעלען זיך
איהם קאַפּויר, וועז ער הערט זיין ברודער'ס קללות אין חלום.
א הייפּעלע שמוץ איז די גאנצע מציעסטעט, וועלכע שימעלט
אונטער א הערמעלין־פוטער.

דאָ געפעלט מיר שוין, כ'לעבען, בעסער דער קעניג וואָ־
רים! דער האָט גאַנץ אנדערע אייגענשאפטען, גאנץ אנדע־
רע הערשער־קוואַליטעטען ווי אזא ציטערדיגער בחור, וועז־
מען די שוידערליכע מורא נאָגט כסדר אין הארצען.

דער וואָרים איז קעניג פון אלע קעניגע, מחמת קיינער
קאָן זיך ניט אויסדרעהען פון'ם מס, פון'ם צינז, וואָס ער פּא־
דערט, הגם ער האָט ניט קיין פערד און ניט קיין רייטער,
כדי דורכצופיהרען זיין ווילען. דער וואָרים איז אומבאשטעכ־

ליך, מען קאָן איהם ניט אונטערקויפען מיט שוחד; ער איז אָהן פּעהלערן, א ריטער אָהן מורא און טאדעל. ער האנ־דעלט שטענדיג לויט זיין אייגענעם אורטייל, אן אמת׳ער קעניג, וועלכער בויגט זיך ניט פאר קיין שום איינפלום און רעגירט זיין וועלט נאָך זיין אייגענעם ווילען.

דער וואָרים פרעסט אלעמען — קעניגע און בעטלער, און דער זשעני איז ביי איהם ניט קיין גרעסערער יחסן ווי יעדער דומקאָפּ. אין זיין האַנדלונג שאנעווועט ער ניט קיין אלטע און קיין יונגע, האָט ניט קיין זין פאר געשלעכט און עלטער און איז פריי פון יעדער חניפה, פון יעדער היפאָקריטסטוון.

ער איז דער גרויסער אויסגלייכער פון דער גאנצער מענשען־עקזיסטענץ; פאר זיין ריכט־שטול גילט ניט קיין ראַנג און קיין טיטעל. קיין דענקער קאָן זיך ניט בארימען, אַז ער האָט א פאַרצוג ביי איהם, ניט קוקענדיג דערויף וואָס ער אליין האָט פילייכט עפעס פון׳ם דענקער.

דער מענש אין זיין גאוה פיהלט זיך הויך איבער יעדער באַשעפעניש און גלויבט, אז אלצדינג איז געשאַפען בלויז פאר איהם. אזוי האָט ער זיך איינגעאַרדענט די וועלט און באַשטימט א זין און א צוועק פאר אלצדינג. אָבער עס קומט איהם, פארשטעהט זיך, קיינמאָל ניט ארויף אויף׳ן זינען, אז אנדערע וועזענס באזיצען פילייכט אויך זיין קונסט פון לאָגיק און פון דעדוקציע.

און אויב דאָס איז דער פאַל, דאַן איז קלאָר, אז זייער באַזונדערער סאָרט דענקען איז אָנגעמאָסטען פאר דער ספע־רע פון זייער לעבען, אין וועלכער עס ליגט די פאַרשטעלונג פון דער עקזיסטענץ.

סוף כל סוף איז דאָך דאָס אָפּהענגיג פון דער פרעמיסע,

פון׳ם פאדערזאץ וואם פיהרט צום לאגישען שלום; וואהרים אז מען איז זיך נאכנישט משער, אז מען נעמט נאכנישט אן, דאן קאן נאכנישט ווערן. לעגט מען אוועק דעם יסוד, דעם ערשטען גרונד פון דער פרעמיסע, פאלגט זיך פון זיך גופא דער צוועק פון׳ם לעבען. דאם וואם מען האט פאראויסגע־זעצט איז דאם קערנדעל, דער עיקר פון׳ם דענקען, די בריק, וועלכע פיהרט צו יעדער לעבענס־חכמה.

אבער די פרעמיסען, וועלכע דער מוח טראכט אוים, זיי־נען שטענדיג געבונדען אן באדינגונגען; באדינגונגען גיבען דעם שכל פארם און מאניער. אנגענומען אלזא דעם פאל, אז דער וואהרים איז א פילאזאף, דאן איז זיין דענקען צוגעפאסט צו זיין וועזען און זיין אומגעבונג. און אזוי ווי זיין לעבען פאלגט נאך אנדערע געזעצען, זיינען אויך די אידעען, וועלכע ער פארמירט, אונטערוואהרפען דער לאגיק פון ז י י ן וועז־זען, וועלכע פארמירט זיך איהר אייגענעם צוועק און זין פון דער עקזיסטענץ.

א גלענצענדער אייגפאל, בנאמנות! דער וויץ איז אוים־געצייכענט, ניט צום באצאלען! דער וואהרים א פילאזאף, א טיפער דענקער, אנגעלאדען מיט די טיפסטע שלוסען פון דער חכמה! איך זעה שוין דאם בילד פאר מיינע אויגען: דער וואהרים אין דעם ערנסטען קרייז פון זיינע בריידער, וועלכע שטעהען געשפאנט און קוקען איהם אין מויל אריין, צו געני־סען מיט דארשט דעם טיפסטען זין פון׳ם אמת.

וויי שען, וויי הערליך איז די וועלט אייגעארדענט! קיין ברעקעלע ערד ריהרט זיך ניט פון ארט אהן דעם ווילען פון אונזער בורא. אזוי האט ער אריינגעגעבען א זין אין אלצ־

דינג, און זיין ליעבע נעמט ארום יעדע באַשעפענישׂ. אָבער דער עיקר הערשט זיין חסד איבער אונז, וואָס מיר זיינען דער „בחיר היצורים", די קרוין פון זיין שעפּונג.

צוערשט האָט גאָט באַשאַפען דעם הימעל און די ערד, די מענשען, פלאַנצען, זשוקעם און אזוי ווייטער, ביז ער האָט באַשאפען זיין ליבלינגס־קינד, דעם וואָרים. וואָס פאַר א זין וואָלט דען געהאַט די גאַנצע שעפּונג, ווען עס וואָלט, לויט דעם הייליגען ווילען פון אונזער בורא, ניט אויסגעקליבּן געוואָרען א וועזען, וואָס איז באַשטימט צו ערקלערען דאס גרויסע וווּרק פון׳ם מייסטער, צו ענטדעקען דעם צווועק און זין פון דער עקזיסטענץ און אייביג לויבען און גרויסען זיין ליעבען נאַמען?

צוליעב דעם וואָרים עקזיסטירט דער גאַנצער וועלט־אַל. עס לעבט די חיה, די פלאַנצע אויף דער וועלט, כדי עס זאָל ביי דעם מענשען וואקסען דער בויך, וועלכער וועט אונז אמאָל דינען אלס נאשעריי. אזוי לעבט דער מענש, כדי אַנצושטאָפּען, פעט צו מאַכען די וווּרים. אָה, קלוג איז אייגעאַרדענט דאָס לעבען; קלאָר ווי די נאַכט זעהט מיר אויס דעם בורא׳ס ווילען, די אומבאַגרענעצטע ליעבע פון זיינע מעשים.

אזוי רעדט דער וואָרים, ווען די מאַלצייטען זיינען איהם געראָטען. וואָרים אַזאַ באַליבטער, פעסט־געבויטער בחור, וואָס קאָן קוים דערשלעפען זיין פעטען גוף דורך׳ן לעבען, איז געטער־שפייז פאר דעם בורא׳ס קינדער און אנטפלעקט דעם טיפען זין פון׳ם לעבען.

אָבער וועו פון אויבען קומט מאַגערע שפייז, א דאר

שנייִדערל, דערשלאָגען פון טויט, וואָס האָט אפילו ניט קיין אונץ פעט אויף׳ן גוף, און וועמעס פלייש איז נאָך האַרטער, נאָך אויסגעטריקענטער ווי דאָס האָלץ פון׳ם ארון, אין וועלכען ער ליגט, דאן פארשווינדט אויך דעם וואָרים׳ס גוטע שטימונג, די זעלבסט־צופרידענקייט פון דער בריאה. ער געפינט, אז עס זיינען פאַראַן זאכען אַהן א צוועק, קריטיקירט דעם בורא׳ס הייליג ווערק און צווייפעלט אין דער חכמה פון דער דאָזיגער וועלט.

די לאָגיק איז אומבאַדינגט אויף זיין זייט, וואָרים וואָס פאַר א זין און צוועק האָט עס, כ׳לעבען, אז עס שטאַרבט אזא קבצן׳יק, וואָס האָט גאָרנישט אוועקצוגעבען, נאָר הויט און ביינער? אזא חברה־מאַן וואָלט געדארפט לעבען אייביג; ער שענדעט בלויז דעם טויט דורך זיין טויטען קערפער, דערוועקט דעם צווייפעל אין דעם צוועק פון דער עקזיסטענץ.

איז דאָס דער שכר, די באַלוינונג פאר אונזער טרייען גלויבען? זאָגט דער וואָרים, פאר דעם גאנצען לויב, וואָס מיר האָבען תמיד אָפּגעגעבען דעם בורא פון דער פולער ברוסט און פון טיפען, דאָנקבאַרען הארצען? האָט ער פאַרגעסען אַן דער נויט פון זיינע קינדער? זאָרגט ער שוין מעהר ניט, ווי ער האָט עס פריהער געטאָן, אז די מענשען זאָלען זיין פעט, כדי די ווערים זאָלען קאָנען פראָווען גרויסע, יום טוב׳דיגע סעודות? — מען קאָן דאָך — ניט שטראָף מיך גאָט פאר די זינדיגע רייד! — מען קאָן דאָך חלילה ווערן אן אפיקורס, אן אטעאיסט און צווייפלען אין דעם גאנצען זין פון דער שעפפונג! —

נאָר וען די מאַלצייטען ווערן ווידער רייכער, דאן גיט פינט אויך דער וואָרים צוריק דעם וועג צו גאָט. און מיט

חשק גיט ער אָפּ דעם בורא זיין לויב, וואָרנט זיינע קינדער פאר דעם שטן׳ס ליסטיגקייט און לויבט און גרויסט דעם טי־פען זין פון דער אייביגער חכמה.

וואָס איז דאָס? רעדט דאָ ניט ווידער דעם פאָטער׳ס שטים, וועלכע מאָנט שטילערהייט און דרינגט אריין צו איהם אין הארצען? פאר זיינע אויגען שטעהט דאָס בילד פון׳ם אָפּפער, וואָס לאָזט אריין דעם טויטען בליק טיף אין זיין נשמה און ווייזט אָן מיט דער האַנד אויף׳ן שוועד ביי דער זייט.

עס גיהט איהם אריבער א גרויל פאר אָט דעם בליק, פאר דעם קלאַנג פון אָט דער שטימע, וואָס טרייבט איהם ארויף דאָס בלוט צום האַרצען און צומישט איהם דעם מוח. אָבער ער פיהלט, ווי אלע זיינע גלידער זיינען אָנגעפילט מיט בליי, אזוי אז ער קאָן ניט א ריהר געבען מיט דער האנד עפעס צו טאָן.

א צושראָקענער וואנדעלט ער אויף וועלט־פארלאָזענע וועגען, וואָרים יעדער בליק פון די מענשען, וואָס ער באגע־גענט, קוקט איהם אוים פול מיט פאַרוואורף און שווער ווי דאָס שיקזאל.

וועו ער האָט אמאָל פארלאָזען די היים, איז איהם דאָ איבערגעבליבען א מיידל פון איידעלען בלוט, אין וועמעס האַרץ עס האָט געברענט דאָס פייער פון דער ליעבע. אָבער ער האָט אויסגעמידען זיך צו באגעגענען מיט איהר, זינט ער איז צוריקגעקומען פון׳ם וויטען לאַנד. ביז זי האָט שוין מעהר ניט געקאָנט באַהערשען די שטים פון איהר האַרצען. זי שפירט איהם נאָך אויף זיינע שטומע וועגען, וואו ער

פארברענגט זיינע טעג אין גריבלעריי, און איין טאָג שטעלט זי זיך אָפּ נעבען איהם.

זי קוקט איהם אָן מיט א פאַרזאָרגטען, טרויעריגען בליק, און שטיל ציטערט דאָס האַרץ ביי איהר אין ברוסט. ס׳איז אלזאָ אמת, וואָס מען דערצעהלט וועגען איהם? זיין האַרץ איז קראַנק, דער מוח איז איהם פארפינסטערט, און די גע־דאנקען דרעהען זיך כסדר ארום זאכען, וועלכע אנדערע מענ־שען מיידען אוים מיט שרעק, כדי די פינסטערע כוחות זאָלען איבער זיי קיין שליטה ניט האָבען.

אך, ווי וואָלט די ליעבע געקאָנט באלויכטען זיין לעבען! איהם באפרייען פון דער מאכט פון׳ם פינסטערן דראנג, וואָס ליגט איהם ווי א שטיין אויף׳ן האַרצען און פאַראַליזירט זיין נשמה!

ער בלייבט שטעהן, וועו ער דערזעהט דאָס מיידעל פאר זיך, און קוקט זי אָן מיט א בליק, אַזוי ווי ער וואָלט געוואָלט מיט זיין אויג דערגרייכען דעם טיפסטען גרונד פון דער זעלע. דאָן פאַרציהען זיך די בלייכע ליפען מיט א לייכטען, כיטרען שמייכעל, און מיט א שארפען שפּאָט זאָגט ער צו איהר:

נו, ליעב מיידעלע, וואָס מאכט די ליעבע? דער פריה־לינג קומט, עס שטייגט דער זאָפט אין ראָהר. ווי זאָל עס ביים מענשען אנדערש זיין! זיין גאנץ לעבען דרעהט זיך דאך ארום דאָס ביסעלע היץ, וואָס די נאַטור האָט איהם גע־געבען אלס נדן, כדי אָפּצונארען דאס פייער פון זיינע נארישע ליידענשאפטען. די תאוה פארבלענדט איהם די שוואכע אויגען, מאכט איהם פארגעסען, אז ער איז בלויז דעם טויט׳ס קנעכט, וועו ער וואַרקעט ווי א טויב פון ליעבע און טרייבט פּוסטע שפּאַסען.

דער טויט איז א זולל וסובא, א מורא׳דיגער פרעסער. אין יעדען קבר עפענט ער דעם פיסק, כדי גיריג צו פארשלינגען זיין קרבן. ס׳איז די ליעבע, וועלכע שטאַפט איהם כסדר אַן דעם מויל. וועו ניט די ליעבע, וואַלט ער שוין לאנג געווען קאפוט. זאַגאר דער גרעסטער נאַר קאַן פארשטעהן, אז יעדע וויג ווערט בלויז אויפגעקלאַפט, כדי שפעטער צו מאכען דערפון א טויטענ־קאַסטען.

די ליעבע איז דאַס אַפיום פון׳ם געשלעכט. דאַס מיטעל איז זיכער און העלפט אויף יעדען פאַל. פאר׳שכור׳ט פון זיין ליידענשאפט, פון זיין תאוה׳דיגער היץ, פארגעסט דער מענש, אז ער באטריגט זיך אליין.

די ליעבע ווייזט איהם זאכען, וועלכע זיינען ניטאַ; ער זעהט בלויז דעם אַנהויב, אַבער קיינמאַל ניט דעם סוף. בייסט זיי די הויט, שפרינגען זיי איינס צום אנדערן, כדי צו באפרידיגען דאַס בישעלע ליידענשאפט, די תאוה׳לע זייערע.

מיט הנאה רייבען זיי די פעלען איינס אַן אנדערן און שאַפען בלויז שפייז פאר׳ן טויט. איהם דינען זיי, וואַרים דאַס וואַם זיי רופען לעבען, איז בלויז אן אינטערמעצאַ פאר דעם קבר.

זאַגט אקאַרשט, ווערט אייך ניט איבעל, איידעלע דאַנא? באַליידיגט מיין רעדע אייער צניעות׳דיגען אויער? — איהר שווייגט, עס געהט אייך אריבער א שוידער פאר מיינע ווערטער און איהר קוקט מיך אַן מיט א מורא׳דיגען בליק. דאַס איז ניט ריכטיג פון אייך, מיין שען קינד. ניט תמיד געפינט מען דעם אמת אויף׳ן וועג, אז מען דארף זיך בלויז איינבויגען, כדי איהם צו קריגען.

איהר זיינט א פיין קינד, און די רעלע, וואם מען האט אייך אויסגעלערנט, שפילט איהר גאר נישׂ׳קשה׳דיג. — זעהט נאר די פרישע פראכט פון די צארטע בעקעלער, דאם נעזעל אביסעל עזות׳דיג און זעלבסטבאוואוסט, דער רויטער מויל ווי צום קושען געשאפען, און ציינדעלעך שענער ווי צוויי שורות פערל. דאם וואלט אפילו מענשען פון מיין גלייכען געקאנט חיים מאכען.

און דאך איז אלצדינג ליגען, וואם מען זעהט אויף דיר. דו ביזט ניט מעהר ווי א מאסקע וואם פארבארגט אויף א כיט־רען אופן דאם וואם איז באהאלטען אונטער איהר. — דער שענער שטערן, די ווייכע רויטקייט פון די ליפען, ווירקליך ענטציקט און פארפיהרט צו ווערן! אבער אונטער דעם אלעם באהאלט זיך בלויז א שארבען, א טויטען־קאפ, וואם מאכט שפאטישע גרימאסען און לאכט זיך אוים פון אונזער דומ־הייט.

די פולע ברוסט, די יונגע פרישקייט פון׳ם לייב, דאם באדעקט בלויז א סקעלעט, וואם האט זיך אויף א קורצער צייט אויסגעבארגט דעם לעבען׳ם פאנטאסטיש קלייד, כדי אויך אנווועזענד צו זיין ביים גרויסען מאסקען־באל.

די נארישסטע קאמעדיע, וואם מען האט ווען עס איז אויסגעטראכט! אבער זי ציהט, ברענגט יעדען טאג „פולע הייזער". דאם ליעב פובליקום קוועלט פאר נחת און ווערט קיתמאל ניט זאט פון׳ם אומזיניגען שפיל.

נאך שטעהסטו יונג און טוי־פריש אין דער זון און טראכטסט ניט ווענגען דער צוקונפט, ווילכע ווארט אויף דיר. אבער שנעל פארגעהט די צייט, ווילכע איז דיר באשערט,

באַלד וועט דיין קערפּער אראַפּ אין גרוב. דאן פּארשווינדט שנעל די צאַרטע פּראכט פון׳ם לייב, אויב די עלטער האַט זי שוין פּריהער ניט פּאַרצעהרט.

דו ביזט בלויז שפּיז פּאר׳ן וואַרים, ניט מעהר. וואַרים אלע פּלענער, וועלכע די יוגענד שפּינט, זיינען נאַר אן אומ־זיסטער פּאַרזוך צו פּארשלייערן דעם עיקר פון׳ם לעבען. מען מאַכט צו די אויגען פּאַר דער ווירקליכקייט און מען בויט זיך איין אין פּאַרמולעם און סיסטעמען, מען ווינשט זיך זאַכען, וועלכע ווערן קיינמאל אין לעבען ניט דערפילט, און מען יאָגט זיך נאָך געשטאַלטען, וועלכע פּארשווינדען שנעל אין׳ם נעבעל.

ווערט מען ענטוישט פון אן אלטען בנין, וואָס דער גע־דאַנק האַט מיט מיה אויפגעבויט, קווארטירט מען זיך גליין איין ערגעץ אנדערש. די אלטע פירמע בייט איהר נאַמע, אבער דאָס געשעפט געהט זיך ווייטער זיין גאַנג.

ס׳איז באמת א מאַדנע זאך, וואָס ליגט פּארבאַרגען הינ־טער א מענשען׳ס שטערן. דאָס קעמערל פון א מכשף, אין וועלכען אלע זאכען שפּיגלען זיך אָפּ אנדערש, ווי זיי זיינען. וואַרים הויבט דער מענש אָן, וואָס ער רופט, צו דענקען, דאן פּאַרלירט די ווירקליכקייט איהר רעכט. דאָס לעבען ווערט א פּורים־שפּיל, א משוגענער מאסקעראד, וואָס פּארדעקט בלויז די נאקעטקייטען פון דער עקזיסטענץ.

נו, שען קינד, כ׳מיין, דו האָסט גענוג. אין דיין מוח׳ל איז געווים ניטא קיין פּלאץ פּאר אלצדינג. וועז דער וואַרים וועט אַמאל ארומקריכען ביי דיר אין דעם געוועלב פון דיין שאַרבען, כדי צו דערגרונטעווען וואָס דאַרט איז פּארבאַרגען,

וועט ער דאָרט, כ׳לעבן, ווינציג וואָס געפינען. צו וועניג כמעט, אז עס זאָל זיין כדאי נייגיריג צו זיין.

זיי זשע מיר געזונט! און באגעגען זיך מעהר ניט מיט מיר. די וועלט איז גרוים און אזוי פול מיט פוסטע שוטים, אז דו וועסט מסתמא לאנג ניט דאַרפען בלייבען קיין בתולה. די צאָהל פון די שופטען דאָ איז גרוים, אומגעהייער גרוים, און פאר דער פארמעהרונג פון׳ם מענשליכען מין איז דער שופט דאָס רוב שטענדיג גרייט צו ברענגען זיין קרבן, כדי די רַאסע זאָל בלייבען ריין.

א צוטומעלטע, מיט א בלאָנדזשענדען בליק, פארלאָזט דאס מיידעל דעם אָרט. צושמעטערט איז דער חלום, וואָס זי האָט גע׳חלום׳ט, און פארוועלקט די בלומען, וועלכע די ליע־בע האָט רייף געמאכט. דאָס איז געווען צופיל פאר איהר צאַרטען געמיט. דער וואנזין דרינגט אריין אין איהר מידען הארץ. אויסגעטאָן פון׳ם לעבן, הערט זי געהיימע שטימען, וועלכע שעפטשען שטיל פון פארבאַרגענע וועלטען. זיי רו־פען, ציהען, שטופען זי מיט א מילדען צוואַנג. אין איהר גע־דאַנק זעהט זי, ווי הענט ווינקען צערטליך צו איהר. — דאָ נעמט זי דער טייך אויף אין זיין פייכטען שוים, און פון די וואַסערן פיהרט דער ·וועג אראָפּ אין קבר.

די טעג ציהען זיך לאנגזאם, שוער און אנגסטיג, אזוי ווי די צייט וואָלט בישלאכווייז אויסגעגאנגען, אויסגעטרי־קענט. דעם קעניג שרעקט יעדע נאַכט דערזעלביגער חלום, און א טיפער שוידער נעמט דורך זיין פּאַלש האַרץ. צו טייער איז די קרוין, וועלכע ער טראָגט, כמעט שווערער ווי די שולד, וועלכע ליגט אויף זיין קאָפּ.

די קעניגין ווערט פארגליווערט אין שטילען ווייטאָג; די מוראַ־דיגע זאָרג ליגט אויסגעשפרייט אויף דעם בלייכען שטערן. קיין שמייכעל באווייזט זיך מעהר ניט אויף די שטרענגע ליפען; א פינסטער פאַר־גענפיהל גענהט איהר דורך דורך דער נשמה. זי פיהלט דעם פלוך, וואָס ליגט אויף די מויערן און דערשטיקט שטילערהייט דאָס גאַנצע לעבען אין׳ם שלאָס.

איעדער טאָג איז כמעט גלייך צו דעם אנדערן. עס קערען זיך כסדר אום דיזעלביגע ווערטער, און יעדע מיענע, יעדער זשעסט ווערט א טויטער מנהג.

ווי א שפיל פון מאַריאָנעטען קוקט אוים דאס לעבען, וואָס גענהט אָן אין די פינסטערע, אומעטיגע צימערן. מעכאַניש שפילט זיך יעדער אַקט אָפּ פון זיך אליין, פונקט ווי דאָס פאַלען פון די זעמדעלעך אין׳ם גלעזערנעם זאַמד־זייגער. עס קומט־פאָר, אזוי ווי די האַנדלענדע פיגורען וואָלטען אויפגעצויגען געווארן פון אן אומבאַקאַנטער האַנד, און זיי דרעהען זיך אצונד כסדר אין דעם זעלבען קרייז.

נאָר דער בלייכער פרינץ אליין זעהט דאָס שפיל דורך און דורך, זינט יענער נאַכט, ווען דעם טויטען פאַטער׳ס גייסט איז צום ערשטען מאָל ערשינען פאר איהם און איהם אנטפלעקט פאַרבאָרגענע זאכען.

אָבער די ערינערונג אין יענער שטונדע האָט זיך אייגענגראָבען מיט טיפע קריצען אין זיין האַרץ. ער קאָן זיך קיינמאָל מעהר ניט באפרייען פון איהר; פון יעדען שטיין דרינגט צו איהם ארויס דעם טויטען׳ס שטימע און דערמאָנט איהם פינסטער אָן דער בייזער טאַט.

אומזיסט סטאַרעט ער זיך צוצוריסען דעם כשוף, אין

וועלכען די דערקענטעניש האָט איהם פעסט אויפגעשמידט. ער שטעלט אויף געדאַנקען נאָך געדאַנקען, געפינט אוים אלץ נייע און נייע גרינדען, וועלכע די שארפסטע לאָגיק גיט איהם אריין אין מוח, כדי צו פאַריאָגען די טייוואָלים, וועלכע ליגען באַהאַלטען אין די שאכטען פון זיין נשמה.

אומזיסט! זיך אליין קאָן ער ניט אָפנארען, וואָרים א שוידערליכע שולד באַצאָלט מען ניט מיט קיין וועדטער.

צו גרוים איז געווען די דערקענטעניש, וועלכע איז אי־בער איהם געקומען, האָט זי אלזאָ געמוזט דערשטיקען דעם דראַנג צו דער טאָט. דאָ העלפט ניט קיין וויטאָג, קיין אי־נערליכע פיניגונג; דעם טויטען'ס מאַהנען שטארקט איהם ניט דעם ווילען. ער טרוימט פון מעשים, פון טאַטען, און ברענגען ברענגט ער ארוים בלויז אידעען. —

וואָם איז די נקמה? פרעגט ער מיט לייכטען שפאָט. באצאָלט זי ווירקליך פאר א באַנאַנגענעם פאַרברעכען! אָפ־רעכענונג וואָלט עם געווען, וען איך זאָל קאָנען באצווינגען דאָם פאַרגאַנגענע, עם ארויפפיהרען אויף אנדערע וועגען. אָבער דערצו האָב איך קיין כוחות ניט.

אָנגענומען דעם פאַל, אז איך האָב שוין געצויגען דעם שווערד און אריינגעשטאָכען די שטאָהלענע קלינג אין דעם מערדער'ס ברוסט — וואָם וואָלט געווען דער רעזולטאַט פון מיין טאָן?

די ערד וואָלט פאַרדעקט זיין קערפער; מיט זיין פלייש וואָלט זיך דער וואָרים געקוויקט. דער־וואָרים קימערט זיך ווינציג וואָם איבער דער עפענטליכער מיינונג; ער פרעסט דעם מערדער ווי דעם דזשענטעלמאן. עטישע קוואליטעטען

L. Binstock

זיינען איהם פרעמד און קאַנען איהם דעם אפעטיט ניט פאר־קלענערן.

אָבער אַנגענומען דעם פאַל, אז איך קוויינקעל זיך, אז איך האַלט זיך צוריק פון איבערייסען דעם פאַדים פון זיין לעבען, אז איך וועל ניט זיין מלאך המות צוליב דער נקמה. וואָס וואָלט דאן געווען דער סוף פון דעם ליעד?

נו פארשטעהט זיך, דאַן וועט ער דעם פוילען גוף זיינעם שלעפען נאָך א פאָר יאָהר דורך'ן לעבען און שטאַרבען, אזוי ווי אלע שטאַרבען. מיט פאַמפּ, מיט פראכט און גלאַנץ וועט מען איהם באַגראָבען און זיין נאָמען וועט מען עהרען דורך א מאָנומענט, ווי עס געשיקט זיך פאר מענער פון זיין מין.

אָבער די פרעסער דאַרט אין'ם שוים פון דער ערד קאָן מען ניט פארבלענדען מיט פוסטע צערעמאָניעס. זיי וועלען מיט דעם זעלבען שטילען חשק נאָגען זיין טויטען קערפער, אזוי ווי ער וואָלט געווען אן אומשולדיג לעמעלע, א נעביכל, ביז פון איהם וועט איבערבלייבען ניט מעהר ווי א הייפעלע ביינער, וואָס וועט בישלאכווייז אויך פאַרוואַנדעלט ווערן אין ערד.

נאָר אויב דער רעזולטאַט איז דערזעלבער, איז דאָך דאָס איין שווערץ יאָהר, און מיין נקמה האָט ניט קיין שום צוועק. פון דער גיריגקייט פון די וועהרים וועט ער זיך ניט אויסדרע־הען, צי ער וועט שטאַרבען אויף זיין וויכטן בעט, צי אין וועל איהם שנעל אריבערשיקען אין קבר. פאר דעם וואָהרים וועט ער אלץ קומען פריה געניג.

מען דאַרף אויך לומפען קיינמאָל ניט פארקירצען דאס לעבען, וואָהרים א שנעלער טויט איז פאר זיי נאָר א געווינס,

וויל ער דערלייזט זיי פון׳ם שאָטען פון זייערע מעשים. אחוץ דעם פאַסט אונז גאָר ניט אזוי שטאַרק צו זיין נקמה־נעמער, וואַרים עס ליגט דאָך ביי אונז אלעמען עפּעס פון׳ם לומפּ אין׳ם בלוט. אז איך בארעכען זיך גוט, דאן איז די לומפּעריי פון דער וועלט פונקט אזוי נייטיג ווי דאָס שטיקעלע ברויט. ווי וואָלט מען אָהן דעם געקאָנט לעבען אויף דער וועלט? געמיינהייט באפליגעלט דאָס לעבען, מאכט עס לייכט, און וואָלט דער שופט ניט געלעגען פאַרבאַרגען אין אונז, וואָלט אונז די לאַסט פון דער עקזיסטענץ דערדריקט.

אָבער אפנים, אז גייסטער קאָן מען ניט קאָרמענען מיט גרינדען, וואָרים זיי באשטעהען איינגע׳עקשן׳ט אויף זייערם און האָבען ניט קיין פּאַרשטאַנד פאר לאָגיק און געזעץ.

שוין ווידער קלינגט די שטימע אין מיינע אויערן, רעדט פון פאָטער־רעכט, פון קינדער־פליכט און רייצט מיך אויף צום בייזען נקמה־אקט, וואָס איז מיר שרעקליך דערווידער און פארגרעסערט בלויז אין מיר דעם פלוך פון צווייסטיגקייט, וועלכער פארוואונדעט מיין זעל צום טויט.

טו העלף מיר וויטער, לאָגיק, דו שטן׳ם ווייב, כדי איך זאָל זיך קאָנען וועהרען קעגען די געדאנקען, וועלכע זויגען מיר אוים דאָס האַרץ־בלוט פון די אָדערן!

די פליכט פון די קינדער! האַ, האַ, א שען וואָרט, גע־הייליגט דורך טראדיציע פון קדמונים, פון דור־דורות אָן! — ער איז דיין פאָטער —; זי איז דיין מוטער. נו, איז וואָס? דערפאר וואָס ער איז דיין פאָטער, ביזטו אויף אייביג פאר־קויפט צו איהם, מוזטו דיין ווילען תמיד בויגען פאר זיינעם, טאָרסט קיינמאָל ניט געהן דיין אייגענעם וועג. ער איז דיין

פֿאַטער, ער האָט דיר געשענקט דאָס לעבן, דערפאר ביזטו איהם אייביג שולדיג, ביזט אייביג פארפליכטעט צו איהם.

זאָגט דאָך יענעס עהרווירדיגע בוך, פון וועלכן די מענשען שעפֿען די העכסטע חכמה:

דו זאָלסט עהרען דיין פֿאַטער און דיין מוטער, כדי דו זאָלסט לעבן לאַנג אויף דער ערד, וואָס דער האַר, דיין גאָט גיט דיר.

א קלוג בוך, כ'לעבן, א כיטרע געזעץ! אזוי ריכטיג געמאכט, צו פֿאַרטונקלען די אויגען פון די שוטים; אָבער עם זאָגט גאָרנישט דעם קלאָרן, פרייען גייסט, וועלכער פארטיפט זיך קריטיש אין יעדען וואָרט.

לאָמיך אַקאָרשט זעהן, וואָס איז דער זין פון די וועטער! ער איז דיין פֿאַטער —; זי איז דיין מוטער. — אין א שווערער, דריקענד חיסער נאַכט — די הירשען האָבען געשריען — דאָ האָט אויך דער פֿאַטער דערפיהלט אזא חיסדריקענדע שווערקייט אין בלוט, אז ער האָט ליידענשאפטליך ארומגענומען די פרוי, וועלכע איז שפעטער געוואָרן מיין מוטער, און וועלכע האָט פייערדיג אויפגענומען זיינע חיסע קושען.

דער רעזולטאט בין איך געווען. האָט וועד פון זיי גערַאכט דערפון אין יענער נאַכט, וועז דאָס פייער פון ליידענשאפט האָט זיי פארצעהרט? אין יענער נאַכט איז זיי ביידען געווען אלצאיינס. זיי האָבען געזוכט בלויז זייער אייגענעם פארגעניגען, און דער רעזולטאַט איז זיי אין זינען ניט געלעגען.

האָט אימעצער מיך געפרעגט, צי איך וויל אראָפקומען אלס גאַסט אויף דער דאָזיגער ערד? איז דער פֿאַטער אדער

די מוטער געווען באַוואוסטזיניג, וועז איך בין אריינגעשליי-דערט געוואָרן אין אַט דער נאַרישער וועלט, בלויז כדי אי-בערצונעמען די ירושה, וועלכע ליגט ווי א קללה אויף אונ-זערע קעפ, און פון וועלכער דער מענש קאָן זיך ניט באפרייען ביז'ן טויט?

ווער האָט זיי געגעבען דאָס רעכט, מיר צו העלפען צום לעבען? א גאָט, א שטן, וואָס פרעהט זיך מיט מיינע יסורים, און וועלכער האָט פארזייט לעבען, כדי צו זעטיגען זיין תאוה?

דאָן זיינען די באַשעפער פון מיין לייב צו מיר פאַר-פליכטעט, ביז צום ראַנד פון קבר זיינען זיי מיר שולדיג. דאָס רעכט פון די קינדער איז די עלטערן'ס פליכט.

שטער מיר אלזאָ מעהר ניט מיין רוה, בלייבער שאַטען! מיט וואָס פאר א רעכט פאַדערסטו פון מיר, אז איך זאָל זיין דער נקמה-נעמער פאר דיין טויט?

דער ברודער, וועלכער האָט דיך אין א פינסטערער שעה דערשלאָגען מיט א מערדערישער האַנד, איז באַגאַנגען בלויז איין מאָרד אין זיין לעבען. מיך אָבער האָסטו טויזענט מאָל געמאָרדעט, וועז דו האָסט מיך ברוטאל צום לעבען דער-וועקט. די לאַנגע פיין, צו וועלכער דו האָסט מיך פאראור-טיילט, איז ערגער ווי דער שנעלער קלאפ פון'ם מאָרד.

דו האָסט קיין רעכט ניט אויף דעם זעץ פון מיין שווערד. נאָך מעהר, דו האָסט אפילו קיין רעכט ניט צו פאַרפאַלגען דעם מערדער, וועלכער האָט דיך ווי א פייגלינג הינטען ארום דער'הרג'עט, וועז זיין בלינדער עהרגייץ האָט איהם געטרי-בען דערצו, איבערצונעמען דיין שטעל, זיך בייטען ראַלען מיט דיר.

א ראָלאן־אויסטויש אין דעם פּאַרס פון׳ם לעבען! צו וואָס זשע טויג דער ליאַרם, די פייערליכע זשעסטען? מיר איז דאָס לעבען אזוי אויך שווער געגוג צו טראָגען. וועג איך האָב די קראָפּט, וואָלט איך שוין לאַנג געמאכט א סוף צו דעם שפיל, אָבער דאָס וויסען האָט מיר פאַראַליזירט דעם מוט. מוז איך וויטער שפילען די קאָמעדיע, ביז אן אנדער האַנד וועט אראָפּלאָזען דעם פאָרהאנג.

ער פארלאָזט דעם שלאָם, וואנדעלט גריבלענדיג זיין וועג דורך פרעמדע לענדער, איבער פרעמדע ים׳ען, ביז אויך ער דערגרייכט דעם לעצטען גרעניץ.

* *
*

גרוי איז דער הימעל. עס גענייצט דער מדבר.

אויסגעשטרעקט אין׳ם ברוינעם מדבר־זאַמד ליגט א ספינקס פון שוואַרצען מאַרמאָר־שטיין, דער בליק פארזונקען אין׳ם רייך פון וויסטע וויטקייטען.

ניט שנאה און ניט ליבשאפט שטראָלט ארוים פון׳ם דאָזיגען בליק. דאָס אויג איז פארשלייערט פון א טיפען טרויס, און אויף דער קאַלטער פראַכט פון די שטומע ליפען שוועבט שטיל־שמייכלענדיג די שטילסטע אייביגקייט.

דער דריטער וואנדערער קוקט אריין דער ספינקס אין די אויגען, נאָר איהרע רעטענישען קאָן ער קיינמאָל ניט ערפאָרען, און שטום, ניט אויסריידענדיג קיין וואָרט, לאָזט ער זיך אראָפּ אין דעם שטויב פון׳ם מדבר.

דער פערטער וועג

ד זון לאַכט, עם שטראַלט דער בלויער הימל, און פֿרעהליך קלינגט דער יובעל־נעזאַנג פון דער לערכע. די אלטע דעמבעם רוישען שטיל, שאַקלען פֿריינדליך צו מיט די קרוי־נען און דערצעהלען זיך שענע, ליבע מעשה׳־לעך.

אין טאַל מורמלט לוסטיג די כוואליע פון׳ם טייכל; שטיל, אין זיך לאַכענדיג שפּרינגט זי איבער גלאַטע שטיינדלעך און רייסט זיך מיט א מורא׳דיגען דראַנג צו בלויע וויטקייטען. קיין זאַך קאַן זי ניט צוביגען צו דעם זעלביגען אָרט; אין׳ם שטענדיגען לויפֿען פֿאַרפֿליסט פון איהר דאַם בילד פון׳ם לעבען, יעדע פעסטע עקזיסטענץ.

א מילד ווינטעלע באוועגט די גרינע לאַנקעס, און גראַז און בלומען באַדען זיך אין׳ם מאַרגען־טוי, וועלכער שפּיגעלט אַפּ וואונדער פון מיליאַנען טראַפֿענס, ווי די שטילע פֿראַכט פון א צויבער־מעשה׳לע.

הונדערטער שמעטערלינגען וויגען זיך אויף צאַרטע בלו־מען־בעכערלעך און מיט שטילען, טיפען פֿאַרגעניגען ציהען זיי אריין די זיסע נעץ פון דער שענקייט. צו רייך כמעט איז די שפּע, וואַם ליגט אויסגעשפּרייט פאר זיי; פֿליהען זיי

ארום פֿארשנאַשקעטע פון בעכערל צו בעכערל און נעהרען זייער קורצען לעבען מיט בלומען־דופט און פֿאר׳שכור׳ענדע באַגעהרען.

די בינען זומען אין דער לעבליכער לופט, עס טרעלערט, סוויסטשעט, קוויטשעט פון בוים און קוסט, און אין׳ם גאַלד פון דער זון טאַנצט פֿרעהליך ארום א מחנה פֿליגען.

אין שאַטען גליטשען זיך פֿלינק יאַשטשערקעם ארום אלטע שטיינער, און צוויבערליך בלישטשעט די פּראַכט פון זייערע לייבער, וועו א פּאַרבלאַנדזשעטער שטראַל פֿאר׳גנב׳עט זיך דורך די בלעטער און שפּיגעלט זיך אַפּ טאַנצענדיג אויף דער ערד.

פון׳ם נאַהנטען דאַרף הילכען אַפּ די שטארקע קלעפּ פון׳ם האַמער, באגלייט פון דעם אַלטען שמיד׳ס געזאַנג. מיט חשק שטעהט ער שוין ביי דער ארבייט, הויבט די שטאַרקע אַרעמס ארויסצוקריגען ביים האַרטען שטאָהל זיין פּאַרבאַר־געגעם קלאַנג. א לייכטער רויך הויבט זיך אויף צום הימעל, פֿאַרלירט זיך אין דער בלויער לופט און פֿארשווינדט ווי דאַס בילד פון א גייסט ביים קלאַנג פון א צויבער־וואַרט.

די גאַנצע וועלט קוקט אוים אזוי שען און פריי פון זאָר־גען, א בילד פון פרייד, פון אומגעשטערטער לוסט. די זון לאַכט, עס לאַכט דער גאַנצער רוים, און רייצענדיג כיכעט עס פון יעדען קוסט, אזוי ווי עס וואַלט פֿארשוואונדען יעדע ערד־שווערקייט, וועלכע שלעפּט דעם גייסט כסדר אראַפּ אין דער טיפענישׂ, כדי ער זאָל ניט קאַנען אויפֿשטעהן קיין תחית המתים.

די גאַנצע מאַנטשע גלאַנצט אין׳ם יום טוב׳דיגען קלייד און זאָגט אַן דער וועלט די פֿרעהליכע בשורה, אז אייגער פון

LIBRARY
Jewish Home [illegible] the Aged.

איהרע זיהן האָט זיך ארויסגעלאָזט, אויסצולייזען די מענשען פון פאַרערבטע, גע׳ירש׳ענטע יסורים.

אסך האָבען שוין פאר איהם זיך צוועקגעלאָזט אין מרחקים און זיך אויסגעלאַכט פון׳ם טויט און פון דער שווערער נויט, אויסצוגעפינען דאָס „דאָראדאָ", דאָס אָנציהענדע גאָלדענע לאַנד, אין וועמעס טיר קיין מענש האָט נאָך ניט אָנגעקלאָפט, כדי עס זאָל דערפילט ווערן די צייט פון׳ם גרויסען גליק, וואָס טויזענטער זינגער האָבען וועגען איהר קומען געטרוימט.

אין ווייטע ווייטקייטען, אונטער׳ן האָריזאָנט, וואו עס געפינט זיך דער לעצטער ציל פון אונזער גרויסער בענקשאפט, דאָרט ליגט א פארלאָרענער גן עדן, ארומגעוועבט פון רויטען זונען־גאָלד, א טאָל פון לעבען און פון טיפסטער לוסט, וואו יעדער וואונש וועט דערפילט און יעדע פרייד וועט רייף.

א גרינער אינזעל איז עס אין אן אומבאַקאַנטען ים, וואָס לאָקט און ציהט מאַדנע פון בלויע, גלענצענדע ווייטקייטען, און וועמעס בילד עס דרינגט אריין ווי א זיסער חלום אין יסורים־פולע מענשען־הערצער, א חלום וואָס לאָזט אויפשפראָצען טויזענט בונטע בליהונגען און טרייבט ארויף העלדען אויף דעם שטורמדיגען וועג פון קאמף.

עם זיינען די אויסדערווילטע, וועלכע די ווייטקייט ציהט צו, הייליגע היטער פון׳ם אידעאל און ריטער אָהן מורא, וועלכע גהען פאַרטראַכט, פאר׳חלום׳ט זייער וועג, צו דעם רייך פון די שטערן, צום וואונדערלאנד.

אָבער קיינער איז קיינמאָל ניט צוריקגעקומען אין דער

אַלטער היים. זיי וואַנדערן, וואַנדערן, ביז די אויגען ווערן פֿאַרפינסטערט, ביז עס טריקענען אויס די לעצטע כוחות פון׳ם לעבן, און זיי שטאַרבן ניט באַווייניט אויף פֿרעמדער ערד, ווייט פון דער היים און פון׳ם וואונדער צוגלייך.

אין׳ם היימען מדבר־זאַמד פֿאַרדאַרט זייער געביין, אין פינסטערע וועלדער פוילען זייערע קערפֿערס, אין טיפע אפֿגרונדען פֿארשלייידערט זיי דער טויט, וועלכער געהט זיי נאָך ווי א שאָטען אויף זייער וועג.

אָבער אנדערע לאָזען זיך ארוים, פֿאַלגען נאָך די פֿארשאָטענע שפּור, קוקען ניט אויף קיין געפֿאַהר און לאָכען זיך אוים פון׳ם אייביגען שיקזאָל. וואָרים טיפע קלאָנגען דרינגען שטיל אריין צו זיי אין די אויערן, און זייערע אויגען זעהען א ווייטע וואונדער־וועלט. דאָס מאַניעט און ציהט און ווינקט; ווי דאָס געזאַנג פון ים־נימפען אזוי נעמט עס ארום זייערע געדאַנקען און געפיהלען, ביז זיי קאָנען זיך מעהר ניט אויפהאַלטען אין זיכערן האַפען און לאָזען זיך ארוים צו אומבאקאַנטע וועלטען, וועלכע ווינקען פֿאר׳חלום׳ט צו זיי פון דער בלויער ווייטקייט.

נו, איז אויפגעשטאַנען א נייער העלד, וואָס האָט לענגער ניט געקאָנט אינזיצען אין זיין דאָרף, און וועלכער האָט זיך ארויסגעלאָזט אין וועג, א באשירמער פון די אונטערדריקטע, א באַשיצער פון דער טוגענד און גערעכטיגקייט, וואָס אייד־לער פון איהם האָט די וועלט קיינמאָל ניט געזעהן. מיט א שטאַרקער האַנד וויל ער באַשיצען די אומשולד און באקעמפֿען געמיינע מוטווויליגקייט און טיראניי, כדי די וועלט זאָל זיך פרעהען מיט איהר לעבען.

דערפאר גלאנצט די מאנטשא היינט אין׳ם יום טוב׳דיגען קלייד און שמייכעלט ליבליך, ווי א שענע כלה, וואָם גרייט זיך צו דער פרעהליכער חתונה און עם קוקט איהר אויס, ווי דער הימעל וואָלט געווען באַהאַנגען מיט פידלען.

ארום גרינע בערגלעך שלענגעלט זיך דער וועג אראָפּ אין טאָל און איבער דער לענג פון׳ם טייכעל פיהרט ער צום פעלד פון מאַנטיעל, וואו דאָם אויג קאָן קוקען פריי, אָהן א שום שטערונג, גלייך צום האָריזאָנט.

עם באוועיזען זיך צוויי מאָדנע געשטאלטען; זיי רייטען לאַנגזאָם, אָהן איילעניש, אראָפּ אין טאָל. איינער לאנג און דאַר, א בילד פון׳ם הונגער, מיט באַקען וואָם זיינען אזוי איינגעפאלען און אויסגעדארט, ווי זיי וואָלטען זיך אינעווייניג אין׳ם אייגענעם מויל געוואָלט פאראייניגען צום קוש. א יאָמערליך בילד, וואָם רופט ארויס רחמנות, אָבער אין דערזעלבער צייט רייצט עס אויך צום לאַכען.

אן אָלטער פאַנצער באַשיצט דעם אויסגעמאַרעטען קערפער, די דאַרע גלידער זיינען באַדעקט פון אייזערנע שינעס, און אויף׳ן קאָפּ טראָגט ער א שיסעל, וואָם מוז איהם דינען אָנשטאָט דעם אייזערנעם היטעל. א לאַנגער שווערד הענגט איהם ביי דער זייט און אין דער רעכטער האַנד טראָגט ער א שפּיז, וואָם קוקט אויס ווי אן אלטע ריטערישע פיקע.

דער אלטער ריטער זיצט אויף א שקאפּע, וואָם יעדער ריפּ שטעהט איהר אָפּ פון׳ם קערפער, אזוי אויסגעדארט און אָפּגעליזעוועט, פונקט ווי דער אייגענער בעל הבית איהרער וואָלט זי געבראכט אויף דער וועלט.

אן עזעל שפּאַנט געמיטליך ביי זיין זייט, קיילעכדיג, דיק

און אָפּגעפּרעסען, און אויף'ן זאַטעל זיצט מיט צושפּרייטע פּים א נידעריגער ברייט־פּלייציגער בחור. מיט חשק, צופּרי־דען מיט זיך אליין, גריזשעט ער א ביינדעל פון א הון, פּאָס־מאקעווט זיך, קלאפּט הויך מיט די גראָבע ליפּען, אקוראט ווי די וועלט וואָלט איהם גאר קיין בעסערס דערפון ניט גע־קאָנט געבען.

דער ריטער קוקט פּאר'חלום'ט אויף'ן הימעל צו די ווייס־סע וואָלקענדלעך, וועלכע ציהען שטיל אין דער ווייטענס. א טיפער זיפץ רייסט זיך איהם ארויס פון דער ברוסט, וואָרים אין זיין הארץ ברענט א גרויסע ליעבע, וועלכע ער דער־נעהרט מיט זיין אייגען בלוט, כדי זי זאָל אייביג בליהען אוך אייביג לעבען, ווי דאָס פּייער פון דער געטין וועסטאָ, וואָס ווערט קיינמאָל ניט פּארלאָשען.

זיין געטריי הארץ איז ביי דער איידעלער דאָמע, וואָס ער האָט זיך אויסגעקליבען פּאר א הערשערין, צוליב וועמען ער האָט פּארלאָזען זיין הויז, כדי אָנצופּילען די וועלט מיט זיינע טאַטען.

אין דער צייט באַטראַכט דער דיקער בחור קריטיש זיין בוין, צי איז אקאָרשט ניט געבליבען דאָרט א פּעדימעל, וואָס ער וואָלט נאָך געקאָנט אָפּגריזשען. דאָן וואָרפט ער איהם אוועק אויף'ן פּעלד, ווישט זיך אָפּ מיט א ברייטער האַנד די פּעטע ליפּען אוך גרעפּצט אָפּ ווי א פּויער, וועמען די אָרע־מע מאָלצייט איז וואויל באַקומען.

אזוי ריטען זיי זיך באקוועם אויף זייער וועג, צוויי מענשען, וועלכע האָבען גאָרנישט צו פּאַרזאָמען, ביים צופּאָל אין די הענט, וואָס די שעה וועט ברענגען. איצט זיינען זיי איבערגעקומען דאָס לעצטע בערגעל, אוך ווייט שיינט אפּ

דאס פעלד פון מאָנטיעל, איינגעטונקט אין בלומען־דופט און זונענשיין.

אצונד שטעלט דער ריטער אָפּ זיין פערד, באדעקט זיך דאָס שפּרפּע אויג מיט דער לינקער האַנד, כדי צו קאָנען ארויסקוקען אין דער וויטקייט, וועלכע ציהט זיך אויס ווי א גרינער שטראָם פאר זיינע בליקען.

מיט אמאָל פארשטייפט זיך יעדער מוסקעל אין דעם אויסגעדארטען קערפער, און פעסטער דריקט זיך די פויסט צונויף ארום דעם שפּיז. א דרייסט פייערל בליצט ארויס פון זיינע אויגען, און יעדער נערוו איז אנגעצויגען, גרייט צום קאמף.

מיין זוהן, דו זעהסט די ריזען דאָרט אין פעלד? וועגדט ער זיך מיט היץ צו דעם דיקען בחור. דאָ איז מיר, ווייזט אוים, באשערט אן אָוואַנטיורע, א געוואגטער "צוזאמענ־שטויס. זעה נאָר, ווי זיי שטרעקען אוים די לאַנגע אָרעמס און ווייזען מיר סטראַשענדיג די שוועָרע פויסטען! די שוטים מיינען, אז זיי וועלען מיך פּאַרטומלען, מיך דערשרעקען, און זיי האָבען קיין אהנונג ניט, ווי שטאַרק איך בענק נאָך טאַ־טען. — היט זיך אקאָרשט, איהר גאָט־פּאַרדאַמטע, איהר גנבים־באַנדע! איין אייניציגער ריטער וואָגט עס זיך צו שטע־לען אנטקעגען אייך, גרייט אָנצוטרינקען דאָס פעלד מיט אי־ער בלוט!

רוהיג, מיין איידעלער האָר! פּאַלט איהם דער דיקער אריין אין די רייד. מיר דוכט זיך אז איהר זיינט ניט אינ־גאַנצען ביים זינען. ניט קיין ריזען זיינען עס, וועלכע איהר זעהט דאָרטען —, דאָס זיינען ווינט־מיהלען, וועלכע דרעהען

זייערע פליגלען. שטעלט אקאַרשט אָן די אויערן, וועט איהר הערען דעם געוויש!

וואָס פלאַפּעלסטו? מאַכט דער לאנגער מיט א בייזען טאָן. די מורא האָט דיר פארשלייערט, פּאַרנעבעלט דעם מוח און שפּיגעלט פאַלש אַפּ די וועלט ביי דיר אין קאָפּ. אָבער געגוג! צו לאַנג שוין האָב איך זיך געקווייטקעלט צו באפּרידיגען מיין ריטער־עהרע. פּאַרווים, מיין איידעל פערד, צו דער דרייסטער טאָט! אָה, איידעלע דאַמע, קעניגין פון מיין האַרצען, זעה ווי דיין ריטער לאַכט זיך אוים פון אלע שרעקען, כדי וועלט צו זיין דיין ליעבע, דיין שטאַלצע נשמה!

ער שטעלט אָן די פּיקע און גיט א דריק דער שקאַפּע מיט די שארפּע שפּאָרען אין דעם דאַרען לייב. דאָס פערדעל, וואָס איז ניט געווואוינט געווען צו אזעלכע שטיק, טוט ז'ך א לאָז מיט א ווילדען אימפּעט איבער'ן פעלד, ווי דער ניט גוטער וואָלט אין איהם אריין. — — — ס־ס־ס־ט! מאכט די מיהל. די פּיקע צוברעכט זיך אין צווייען, און פערד און רייטער ליגען אויף'ן פעלד, די גלידער צושעדיגט, דער אוים־געדאַרטער קערפּער צושלאָגען.

דאָ יאָגט דער דיקער בחור אָן מיט זיין עזעל און פילט אָן די לופט מיט א קלעגליכען געשריי:

וואָס האָב איך אייך געזאָגט, מיין אַרעמער האַר? אצונד זעהט איהר שוין אליין, אז דאָס זיינען ניט קיין ריזען, נאָר מיהלען, וועלכער דער ווינט לאָזט אוועק אין שוואונג. ווי אזוי האָט איהר דאָס ניט געקאָנט באַגרייפען? א בלינדער קאָן עס דאָך מיט די הענט אַנטאַפּען. בלויז אייער דראַנג צו טאַטען האָט אייך אָפּגעטאָן דעם שפּיצעל.

ס׳איז אייער אייגענע שולד, מיין האָר! איהר קאָנט עס ניט אָפּלייקענען. זאָל אונז גאָט וויטער באַשיצען פאר אַזעלכע טאַטען, אניט קאָן קומען א שנעלער סוף צו אונזער רייזע.

מיין זוהן, קרעכצט דער ריטער אונטער שמערצען, דו זעהסט די זאַכען, אזוי ווי דו מוזט, מחמת גאָט האָט דיר ניט געגעבען דעם טיפערן בליק. ניט יעדער איינער האָט גע־קריגען פון הימעל די מתנה צו זעהן די זאַכען אין דעם ריכ־טיגען ליכט. דערום זיי צופריידען מיט דעם גורל, וואָס איז פאר דיר באשטימט, וואָרים לייכט וועט פאר דיר פליסען דער לעבענס־קוואַל. וועד עס איז ניט באַלעמטיגט מיט אַזאַ גאָט׳ס מתנה, דער פיהלט אויך קיינמאָל ניט די פליכט, וועל־כע ליגט אויף א ו נ ז, די טיפע לויידען און דאָם אומגליק פון דער עקזיסטענץ.

דיין איינפאַך גמיט קען בלויז די נויט פון דער שטונדע, און קוים זיינען נאָר דיינע קליינע זאָרגען איינגעשטילט, דאן וועדט די גאנצע וועלט פאר דיר א גן עדן. פון מאָגען און געדערים שטראָמט ארוים פאר דיר די אידעע. דער הונגער איז דער פיהרער פון דיינע מעשים, פון דיין טאָן. דערפאר האָט פאר דיר קיין אָנציהונג ניט דאָם שטילע פונקלען פון די שטערן, דער טיפער רייז פון פאַעטישע געפיהלען, וועלכע זעהען וועלט און מענש מיט גאָר אנדערע אויגען.

דאָ האָט איהר טאַקע ריכטיג געטראָפען, ליבער האָר, זאָגט דער דיקער. וועז עס בורטשעט מיר דער מאָגען, דאן פאַרשווינדט מיין גוטע שטימונג. די שענסטע פאַעזיע קאָן דאן ניט העלפען, און א שטיק חזיר־פלייש וועגט שווערער ווי די שטערן־פינקלערי, וואָס ברענגט אייך אריין אין אזא

התפּעלות און אין אַזאַ היץ. אמת טאַקע, אז איך בין ניט מעהר ווי א פּשוט׳ער פּויער, פּונדעסטוועגען האָט מיין ביי־כעל גאַנץ מאָדנע באַגעהרן און קאָן זיך, כ׳לעבען, פּארמעס־טען מיט יעדען אריסטאָקראט.

א געבראָטען הינדעלע שמעקט אויסגעצייכענט, און א גענזעל איז אויך ניט אוועקצומאכען מיט דער האַנד. אז די לעדערנע פּלאַש איז מיר דערצו נאָך גוט אָנגעפילט, דאן פּיהל איך טיף דעם גאנצען רייץ פון׳ם לעבען.

בנאמנות, ס׳איז ניטאָ קיין גרעסער פּארגעניגען דאן, ווי ווען מען פּיהלט, ווי דער מאָגען פּילט זיך אָן, ווי דאָס בייכעל ווערט אלץ קיילעכדיגער און קיילעכדיגער. דאָס איז באמת א קריסטליך געפּיהל, וואָרים גלויבט מיר, קיינמאָל פּיהל איך זיך ניט אזוי געניגט מוחל צו זיין דעם ליבען מיט־מענשען אויף אלצדינג, ארומצוגעמען די גאנצע וועלט מיט ליעבע, ווי דאן, ווען איך בין פול, ווען איך מוז גרעפּצען פּאָר זאַטקייט און איך קאָן מיט פּארגעניגען אויסציהען די גלי־דער.

נאָר אויב עס איז קיין אנדער ברירה ניטאָ, נעם איך אויך ברויט און זאלץ אָן פּאר ליעב. דערצו נאָך א ציבעל־קעלע, וואָס מאַכט לופט, דאן איז דאָס לעבען נאָך אלץ צו דערליידען.

סוף כל סוף געהט דאָך דאָס אזוי מיט אלע מענשען. זאָגאָר מיין עזעלע קאָן אייך וועגען דעם עפּעס דערצעהלען. גלויבט מיר, די חיה איז גאָר ניט אזוי נאָריש, ווי מען האלט זי. מיין עזעל איז פּאַרשטענדיג ווי א מענש און ער וויסט גענוי, ווען דער שוך קוועטשט איהם. אנו, פּרואווט אקאָרשט איהם אויפּהענגען די קאָרעטע אביסעל צו הויך, דאן ווערט

ער נידערטרעכטיג ווי א מענש. מען זעהט עס און מען שטוינט און מען קאָן קוים באגרייפען, ווי אזא חיה פיהלט און דענקט אזוי מענשליך. ער טרייסעלט זיך און שפרינגט, קלאַפּט מיט די פּיס און ווערט געמיין, ווי נאָר א מענש קאָן עס זיין.

און אז ער האָט עס ענדליך געבראכט אזוי ווייט, אז איך ווער שיער ניט צופלאַצט פאר צאָרן און איך גיס אויס מיין בעס אין א שטראָם פון ווילדע קללות, דאָן לאַכט איהם די רשעות ארוים פון ביידע אויגען. ער פרעהט זיך ווי א גנב, זועמען ס׳האָט זיך איינגעגעבען א שטיקעל ארבייט — פונקט ווי א מענש, כ׳זאָג עס נאָך אַמאָל.

אַבער שטעלט איהם נאָר אוועק א פולע קאָרעטע, לאָזט איהם קיין געשמאק אויף ביידע באקען, דאן ווערט זיין פּאַלש הארץ אזוי ווייך ווי וואַקס. די טיפּסטע, די ריינסטע ליעבע פאר׳ן צווייטען שטראלט ארוים פון זיין בליק. קיין מלאך איז ניט אזוי פול מיט אומשולד ווי ער. איך זאָג אייך, מיין האָר, א מענש, א גאנצער מענש.

אז דער דונער זאָל דיך —, צושרייט זיך אויף איהם דער ריטער. וואָס פלוידערסטו דאָ אַהן א זין און אַהן א צוועק? לאָזט זיך דיין פלינקע צונג אוועק אין גאַלאָפּ, קאָן זי דער שנעלסטער רייטער ניט אַניאָגען. איך האָב געריידט פון איין זאַך, דו פאלסט ארויס מיט דיין עזעל. וואָס האָט דיין עזעל צו טאָן מיט די חברה לייט דאָרט, וועלכע זיינען מיר גאנץ דייטליך געשטאנען פאר די אויגען?

די פראַגע שטעל איך אייך, מיין איידעלער האָר. איהר האָט געזעהן ריזען, וואו עס זיינען געווען בלויז מיהלען.

דערנאָך זיינט איהר געקומען מיט אייער שטערן־פינקלען, וואָס קיין געזונטער קריסטען־מענש פארשטעהט ניט. וואָס פאַר א שייכות האָט דאָס פינקלען מיט די מיהלען דאָרט?

אצונד, מיין זוהן, זעה איך קלאָר, אז דו פארשטעהסט מיך ניט און ביזט נאָך אלץ מיט דער פאַלשער מיינונג, אז יענע מיהלען זיינען ניט קיין ריזען.

און איהר, הער ריטער, גלויבט נאָך אלץ ניט, אז מיהלען זיינען מיהלען און ניט קיין ריזען? געווים האָט אייך דאָס אַראַפּפאַלען פון פערד צוטומעלט דעם מוח, אניט וואָלט איהר ניט געקאָנט רַיידען אזעלכע וועדטער.

זאָג איך דאָך, אז דו פארשטעהסט מיך ניט. טו פאַס אויף, ביז די זאָך וועט דיר וועדן קלאָר. די מיהלען, וועלכע דו זעהסט דאָ אין פעלד און...

איהר גיט אלזאָ אליין צו, אז עס זיינען נאָר מיהלען! פאַלט איהם דער דיקער בחור האַסטיג אריין אין די רייד.

שווייג שטיל און הער וואָס איך זאָג. קאָנסטו ניט אייַנהאַלטען דיין לויזע צונג כאָטש אויף איין רגע? — אלזאָ נאָך אַמאָל, אַבער שלאָג מיר ניט איבער. די מיהלען, וועלכע דו זעהסט דאָ אין פעלד, זיינען באמת מיהלען, אָהן צווייפעל. דאָך שוועד איך דיר ביי קריסטוס'עם הייליג בלוט, אז דאָס זיינען ווירקליך געווען ריזען, וועלכע האָבען זיך ערשט איצט פארוואַנדעלט אין מיהלען.

וועז איך האָב זיי צוערשט דערזעהן אין פעלד, האָבען זיי באַוואויגען זייערע רויע, אומגעהובעלטע קערפערס אהין און אהער און מיר געסטראַשעט מיט משונה'דיגע, בייזע העויות, כדי צו צוטרייסלען מיין ווילענס־קראַפט. כ'האָב

גאנץ דייטליך געזעהן, ווי זיי האָבען צוגויפגעדריקט די פויס-טען, און פון דער ווייטענס האָט אָפגעהילכט זייער געשריי, וואָס האָט געקלונגען ווי דאָס רעווען פון ווילדע חיות.

מיין אייזעלער האָר, באטראכט פאָרט וואָס איהר רעדט, קאָן זיך שוין דער דיקער מעהר ניט איינהאלטען. איך האָב די מיהלען געזעהן אין דער זעלבער צייט ווי איהר און איך שוואר, אז דאָס זיינען ניט געווען קיין ריזען. מיינע אויערן האָבען אויך ניט פארנומען קיין שום געשריי, נאָר פון דער ווייטען האָב איך געהערט א לייכטען גערויש.

דאָס איז עס דאָך, וואָס איך האָב דיר געוואָלט זאָגען, זוכט דער ריטער איהם ווידער צו איבערצייגען. אז דו האָסט געזעהן בלויז מיהלען, ניט קיין ריזען, דאָס קוקט מיר אצונד אוים צו זיין קלאָר און גוט באגרינדעט, מחמת א כשוף האָט דיר די אויגען פארשטעלט. אָבער א י ך האָב געזעהן דייטליך, אז דאָס זיינען געווען ריזען, קיין כשוף האָט מ י ר די אויגען ניט געקאָנט פאָרבלענדען.

און וועז די קאָמף-לוסטיגקייט האָט זיך אין מיר צו-ברענט און איך האָב דעם איידעלען פערד א דריק געטאָן מיט די שפאָרען אין דעם ווייכען לייב, כדי אויסצופרואווען מיין קראפט אויף יענע רשעים, וועלכע איך האָב פאר מיר געזעהן, דאָן האָט א „נעקראָמאנט", א גייסטער-באשוועהרער שנעל פארוואָנדעלט די ריזען אין מיהלען, כדי איך זאָל זיך ניט קאָנען ריהמען מיט'ן זיג. — אצונד פארשטעהסטו, מיין זוהן, וואָס מיט מיר איז געשעהן?

פארשטעהן קאָן איך עס ניט, אָבער איך מוז אייך שוין גלויבען. איך האָף נאָר, אז אזא „קאָמאנדאנט" וועט זיך ניט צו אָפט באָגעגענען מיט אונז, אניט וועט מיר דאָס לעבען

קיינמאל ניט איינגעהן. צום טייוועל מיט אזעלכע פארשטע־
לענישען, וואם קיין געזונטער מוח קאן ניט באגרייפען!

מיט „אך" און „וועה" זעצט זיך דער ריטער אצונד ווי־
דער ארויף אויף זיין פערד. דער דיקער בחור האלט איהם
דערביי צו דעם צוים און העלפט דעם פארוואונדעטען ארויף
אויף'ן זאטעל. אזוי ריטען זיי לאנגזאם און רוהיג ווייטער
אויף זייער וועג. דער ריטער קוקט ווי תמיד ארוים אין דער
ווייטענס, בעת דער דיקער ווארפט זיינע בליקען בלויז אויף
דער נאהנטער שטרעקע ארום איהם, צי איז אויף'ן וועג ניטא
עפעם צו קריגען, וואם זאל איהם קאנען שפעטער דערקווי־
קען דעם גומען.

אזוי פארגעהען לאנגזאם די שטונדען פון טאג, און ווען
די זון לאזט זיך אראפ אין מערב זייט, ווארפענדיג איהרע
רויטע שטראלען אויף די ווייטע וואלקענס, דערזעהט דער
דיקער בחור א שענק אויף'ן וועג, און עס קומט איהם גלייך
ארויף אויף'ן זינען, אז דאָ וואלט געווען זעהר גוט איבערצו־
נעכטיגען.

מיט אמאל הילכט אפ דער קלאנג פון א טרומייט אין
דער לופט. א חזיר־פאסטוך בלאזט מיט מאכט אין האָרן,
כדי צו פארנארען אין שטאל די חזירים, וועלכע ראיען זיך
אין בלאטע. — דעם ריטער'ס אויערן פארנעמען דעם קלאנג
פון'ם האָרן, וואם וועקט איהם אויף פון זיינע טרוימען. זיין
אויג פאלט אויף דער ארעמער געבוידע, וועלכע מאלט זיך
גלייך אוים ווי א שלאם ביי איהם אין קאפ.

מיין זוהן, האסטו געהערט דעם טרומייטען־קלאנג?
פרעגט ער דעם דיקען קנעכט ביי זיין זייט. דעם וועכטער'ס

אויג האָט אונז שוין דערזעהן. מיר דוכט, מען האָט שוין ארונטערגעלאָזט די בריק, כדי מיר זאָלען קאָנען פֿריי אריינ־ געהן אין דעם שלאָס־הויף. אין אָט דעם שלאָס וועט מען אונז גערן אויפנעמען לויט דעם אלטען שטייגער פון די רי־ טער.

דער דיקער קוקט ערשטוינט, גלאָצט מיט די אויגען ארום זיך, אָבער ער קאָן ניט זעהן ניט קיין שלאָס און ניט קיין בריק, פון וועלכע זיין בעל הבית האָט גערעדט אזוי זיכער, פונקט ווי אלעם וואָלט געלעגען פאר זיינע אויגען.

איהר מיינט דעם שענק דאָרט? פרעגט ער פול מיט ערוואַרטונג. מיט מיין בעסטען ווילען קאָן איך דאָ קיין שום אנדער זאך ניט זעהן, כאָטש די אויגען קריכען מיר ארויס קוקענדיג.

דאָס איז א שלאָס, איעדער קאָן עס זעהן. אָן דאָרט קומט שוין דער „קאסטעלאן" (שלאָס־פאַרוואָלטער) אונז אנט־ קעגען, כדי אונז אויפצונעמען מיט כבוד, ווי עס פאַסט זיך פאַר מענשען פון אונזער שטאַנד.

אויב דאָס איז א שלאָס, דאָן מוז איך ווירקליך זאָגען, אז עס איז שווער צו אונטערשיידען צווישען איהם און א שענק, זאָגט דער דיקער בחור און טוט זיך דערביי א קניפ אין ליב־ קען אויער. און יענער דאָרט קוקט מיר אוים צו זיין א חזירים־פאַסטוך. ווי א „קאָפּלאָן" (הויז־גייסטליכער) זעהט ער געווים ניט אוים. צי שטעקט ניט אקאָרשט אויך דאָ הינ־ טער דעם דער „קאָמאנדאנט", וועלכער האָט אונז פריהער אָפּגעשפּילט דעם קונץ מיט די מיהלען!

דער דיקער חברה מאָן געהט פאַרזיכטיג ארונטער פון׳ם

עזעל און העלפט דעם דאַרפן ריטער אראָפגעהן פון׳ם פערד. דערנאָך גענעַן זיי ביידע אריין אין שענק און זעצען זיך בא־קוועם אַנידער ביי א קיילעכדיגען טיש.

דער דיקער פאַרלאַנגט שנעל עפעם צו שטארקען דעם מאָגען און ער שאַרפט באלד די צייהן אויף א שאָפענעם ריפ, אין דער צייט וואָס זיין בעל הבית קוויקט זיך מיט א קעזעל.

די נאַכט פאַרברענגען זיי אין א שייער, וואָס קוקט אוים ביי אונזער ריטער אין די אויגען ווי א סאַלאָן. דער דיקער מאַכט זיך באקוועם, ציהט אוים זיינע גלידער, און באַלד כראָפעט ער אזוי שטאַרק, אז אלע וועגט ציטערן. אָבער דער ריטער ליגט אין ווייכען הייי און טראַכט וועגען זיין דאָמע דאָרט אין דער וויטען, וועלכע זיין אייגענע פאנטאזיע האָט געשאפען, ביז וואנען דער שלאָף שליסט אויך איהם צו די אויגען.

אויף מאָרגען פריה זיינען זיי ביידע ווידער אויפ׳ן וועג. דער ריטער קוקט אוים נאָך נייע אויסערגעוועליכע געשע־העניש׳ען, נייע געוואגטע צוזאמענשטויסען, וועלכע זאָלען פאַרמעהרען זיינע בארימטע מעשים און אויסקלינגען זיין העלדענטום איבער דער גאַנצער אָפגעלאָזענער וועלט. אזוי ציהען ביידע דורך דאָס וויטע לאַנד, וואוהין דער צופאַל פיהרט זיי און וואו גרויסע טאַטען ערוואַרטען אונזער ריטער.

מעהר ווי איין האַרטען, שווערן קאַמף האָט אונזער ריטער דורכצומאַכען; עס דערצעהלט אונז וועגען דעם זיין פאַרוואונדעטער קערפער, אויף וועלכען ס׳איז ניטא קיין איין גאַנצע געזונטע שטעל. אָבער פעסט, ניט צוטרייסעלט בלייבט זיין דראַנג צו דער טאַט. שטענדיג ליגט זיין האַנד אויף

דעם קנאַפּ פון זיין שווערד. ער קווייטנקעלט זיך קיינמאָל ניט, טראַכט ניט איבער קיין רגע, וועָן די שטונדע שלאָגט פאר איהם.

אמת, אז די טאַטען לאָזען זיך פּאַר איהם דאָם רוב אוים צום שלעכטען אוּן ברענגען איהם וויטאַנגען, אומגליק אוּן פּיין. אָבער אומבאזיגט בלייבט זיין ווילענס קראַפט, קיין זאַך קאָן איהם ניט ארַאָפּשלאָגען פון מוט, אוּן אָהן אויפהער לעכצט ער נאָך נייע מעשים.

אין׳ם אייגענעם ליכט קומט איהם פּאַר יעדע זאַך; ער שאַפּט זיך א וועלט נאָך זיין בילד, וועלכע איז אזוי ווייט פון דער וועלט, אין וועלכער ער וואַנדעלט, אז ער קומט כסדר אין ווידערשפּרוך מיט איהר, אָבער גיט זיך קיינמאָל צו איהר ניט אונטער.

ער איז א באַשעפּער, וועלכער טראַגט ביי זיך אין דער ברוסט זיין אייגען גרוים וואונדער, וואָם מאכט פון טרוימען ווירקליכקייטען אוּן שאפט אָאזיסען פון וויסטען מדבר־לאַנד.

די מענשען לויפען איהם נאָך מיט שפּאַט אוּן גלויבען, אז ביי איהם אין קאָפּ איז עפּעם ניט אלעם אין אָרדנונג. צייטענווייז קלייבען זיי נחת פון איהם; זיין מאַדנע אויפּ־פיהרונג פּאַרשאַפּט זיי פּארגעניגען אוּן זיי שטאַלצירען מיט זייערע אייגענע מעשים, וועלכע וואקסען אוים אין זייערע אויגען, קריגען מעהר ווערט, וועָן מען מעסט זיי לויט די משוגע׳נע אייגבילדונגען פון יענעם שוטה.

אָבער מיסטענס שטעהט ער זיין צייט אין וועג. עס שטערט די אנדערע דאָם, וואָם ער זוכט שטענדיג ארַאָפּצו־פיהרען פון׳ם דרך הישר, פון דעם אלטען אויסגעטראַטענעם וועג די זאַכען, וועלכע זיינען געהייליגט דורך דער טראדיציע

און טראַגען אין זיך די ירושה פון גרויז־גרויע עלטער־זיידעס.

ווער עס רעוואַלטירט קעגען אַלטע מנהגים און אלטע רעכטען, ווער עס וואַנדערט ניט תמיד צוזאמען מיט די אנדערע אויף דעם זעלבען שאַסי, וואָס די טאַטעס האָבען אויפגעלעגט און אויסגעטראַטען, דער פּאַסט זיך ניט אריין אין דער וועלט פון דער נאַקעטער ווירקליכקייט, וואו די אַלטע רעדער פּאַסען זיך שטענדיג אריין איינע אין די אנדערע, צו רעגולירען דעם אלטען גאַנג פון דער געוואוינהייט.

ניטאָ מעהר קיין וואונדער אין דער דאָזיגער וועלט. דאָ איז די מלוכה פון ניכטערע געדאַנקען, וועלכע האָבען שוין לאַנג פארגעסען וואָס עס היסט אזוינס זיך וואונדערן, טיף שטוינען, און וועלכע באַטראַכטען וועלט און זאכען אין פשוט'ע, וואָכעדיגע ארבייטס־קליידער. ס'מאַכט נאָרנישט אוים וואָס דער בגד איז פּארפּלעקט, צוריסען און צושליסען אן די פּאַרב אָפּגעקראַכען, אָפּגעבליאַקעוועט פון דער זון, עס שטערט פונדעסטוועגען קיינמאָל ניט דעם ריטם פון די אַלט־געוואוינטע מעשים און רופט ניט ארוים אין מוח קיין פּראַגען, וועלכע זיינען איהם נאָך אומבאַקאַנט און גענהיים־ניספול פּרעמד.

אביסעלע פּאָעזיע איז, אמת, ניט אוועקצומאכען מיט דער האַנד, בתנאי, אז מען זאָל ניט פארגעסען דעם גרעניץ, וואו פאַנטאַזיע און ווירקליכקייט צושיידען זיך, כדי דער חלום זאָל זיך ניט אויסגעבען אלס לעבען און די ניכטערע איבערלעבונג זאָל ניט געשטערט ווערן.

אז מען האָט דערפילט די שווערע פליכט פון טאָג און מען ווייל אין אַוועגט געניסען די כשר־פּארדינטע רוה, דאַן איז די פּאָעזיע א ברכה פון גאָט און זי העלפט לאַנגזאם צו דער

דאָן קיכאָט

פאַרדייאונג. מען לייענט וועגען שטערן־טרוימען, צויבער־נעכט, וועגען שענע, ליבע וואלד־געטינס, קאַרליקעס, שדים און רוחות; מען הערט, ווי אויף'ן אויוועז זידען שטיל די וואורשטלעך, אזוי אז טרוים און ווירקליכקייט פארבינדען זיך. דאָן וועדט דאָס גלייכגעוויכט פון דער זעלע קיינמאָל ניט געשטערט און עס שאדט גאָרנישט צום געזונט.

אָבער וועד עס קאָן ניט געפינען דעם גרעניץ, וואו עס צושיידט זיך דעם חלום'ס לאנד פון'ם לעבען, דער איז א נאָר, וואָס זעהט נאָר שטוינענדע וואונדער און גאַהט אין וועגען, וועלכע זיינען פרעמד פאר'ן פאַרשטאַנד.

באגיימטערטע טרוימער זיינען דאָס, וועלכע וואנדערן אויף וואונדער'ס וועגען, פארבלאָנדזשעטע נשמות, וועלכע פאַראַבטען די פיהרונג פון די פאָטערס און שליידערן אריין זייערע פאקעלן אין דעם בית המקדש, אין דעם הייליגטום, וואָס דער פיליסטער האָט מיט בינען־פליים אויפגעבויט.

רעבעלען זיינען עס, וועלכע בונטעווען זיך קעגען אלטע מנהגים און צורייסען דעם הייליגען באַנד פון דער געוואוינ־הייט, וואָס פארקניפט אזוי ענג די יאַהרהונדערטע דורך טראַדיציע און פרומע, אומאויפהעריליכע רעפעטיציעס. זיי לאָבען זיך אוים פון יעדער נאַרמע, צוברעכען לייכטזיניג די אַלטע לוחות, די טאַוולען פון די געזעצען און יעדען צוים, וואָס האלט די וועלט צוזאמען, אזוי אז דער גייסט פארלירט זיך אין א ים וואָס האָט ניט קיין ברעג.

א חלום איז פאר זיי דער זין און צוועק פון דער עקזיס־טענץ. זיי פאַרמירען זיך די וועלט לויט זייער אייגענעם וואונש און גאהען אונטער, וועדן פארצאהרט פון זייער אוי־גענער משוגע'נער אוינבילדונג.

דער אײדעלער ריטער איז פון יענעם שטאַם. ווי א גאַט קיניגט ער אין דער מלוכה פון די טרוימען, וועלכע זיין פאַנטאַזיע אליין האָט אויסגעוועבט. אָט די מלוכה, אָט די טרוי־מען־וועלט ווערט פאר איהם אן אינערליכע איבערלעבעניש. ער פיהלט ניט, אז די וועלט, אין וועלכער ער לעבט, איז אין שטענדיגען קאַמף מיט זיין וועלט, זעהט ניט דעם אָפגרונד, וואָס צושוידט איהם פון רוים און צייט.

קיין אינערליכע צוויספּטיגקייט שטערט איהם ניט, לעגט איהם ניט קיין שטיינער אויף זיין וועג; דערפאר איז ער תמיד גרייט צו דער שנעלער טאַט. קיינמאָל קומט איהם ניט ארויף קיין געדאנק, וואָס זאָל וואָרענען, אָפהאלטען זיין אָרם, וועג ער ציהט דעם שוועכד אין דרייסטען קאַמף. ער וויסט ניט וואָס עם הייסט קווינקלען זיך, די וואקעלדיגקייט פון׳ם אייגענעם האַרצען איז איהם פרעמד; זיין וועזען איז אינגאנצען ווי פון איין שטיק אויסגעגאָסען. מחמת דעם פלאגען איהם קיינמאָל ניט די שטומע יסורים פון צווייפעל.

ער האַנדעלט, וויל די טאַט באַפעהלט עם איהם, ער פיהלט זיך אלם באַשיצער פון דער גערעכטיגקייט, וואָס מוז דערפילען א צוועק אין לעבען, פאר וועלכען דאָס שיקזאל האָט איהם באשטימט פאר דער צייט. מיט דעם גאנצען פייער פון זיין נשמה גלויבט ער אין דער ראָלע, וועלכע איז איהם אָנגעטרויט געוואָרן, און פיהלט זיך ווי א באנייער פון׳ם רעכט.

אָבער די וועלט באגרייפט ניט זיין חלום, ווייל ניט מקריב זיין דאָס עקזיסטירענדע פאר דער פאַנטאַזיע, וועלכע איז טאקע אזוי שען, וועלכע פונקעלט לוסטיג אין בונטע פאַר־בען, דאָך קאָן זי קיינמאָל ניט פארנעמען דעם פלאַץ פון דער

ווירקליכקייט. אזוי דאנקט איהם קיינער ניט פאר זיינע דרינגענדע מעשים, אפילו די „דערלייזטע" גופא מאכט ער זיך פאר שונאים, ווען ער וויל זיי צווינגען צו געהן אויף א נייעם וועג, וואָס איז באלויכטען בלויז פון דעם שטערן־שיין פון׳ם אידעאל.

איינמאָל, ווען האָר און דינער זיינען גערייטען אויף זייער וועג, האָבען זיי אין דער וויטענס דערזעהן א מחנה מענשען, וועלכע זיינען מיט שווערע טריט צוגעקומען אלץ נענטער צו זיי. צוועלף מענער זיינען עס, געשמידט אין אייזען, מיט שווערע קייטען אויף העגט און פיס. זיי גענהען אלע אין דערזעלבער שורה און טראָגען א קייט ארום האָלז, וואָס טשעפעט צו זייערע קעפּ איינעם צום אנדערן וווי ריזיגע פערל פון א רויזען־קראָנץ.

הינטער דער דאָזיגער שורה קומען פיער וועכטער, צוויי צופום און צוויי אויף פערד. זיי טרייבען אָן די געפאנגענע און שפּאָנען לאנגזאם און נאכלעסיג אנטקעגען זייער ציל.

דו זעהסט די מענער, וועלכע קומען דאָרט אנטקעגען אונז? פרעגט דער ריטער ערנסט ביי זיין דיקען קנעכט. מיר דוכט, אז עס איז מיר דאָ וויידער באָשערט אן אָוואָנטיורע, כדי אויסצופּראוועון די שטארקייט פון מיין אָרם.

גיט אקאָרשט אַכטונג, פאָלט איהם דער דיקער שנעל אריין אין די רייד. צאָמט איין אביסעל אייער אומגעדולד, וועלכע האָט אונז שוין מעהר וויי איין מאָל אריינגעבראכט אין א שווערער צרה. אויב איך האָב קיין טעות ניט, זיינען דאָס רודער־קנעכט, וועלכע ווערן אויף דעם קעניג׳ס באפעהל געפיהרט צו דער שטראָף־שיף, כדי אָפּצוקומען פאר זייערע זינד.

פארשטעה איך דאָס ריכטיג, דאַן צווינגט מען, הייסט עס, אָט די מענשען צו געהן אין אָרט, וואָס איז זיי ניט צום האַרצען. אויב אזוי בין איך פונקט געקומען אין דער רעכטער צייט, כדי צו העלפען די פאַרשקלאפטע און זיי דער־לייזען פון׳ם יאָך. איז עס ניט מיין פליכט זיך דאָ ארויינצו־מישען און באפרייען אָט די מענשען, וועלכע זיינען אליין צו שוואַך זיך ארויסצורייסען פון׳ם פרעמדען צוואַנג?

געדענקט, אז דאָס זיינען דעם קעניג׳ס שקלאַפען, וואָרנט איהם ווידער אמאָל דער אנדערער. פאַרברעכער זיינען עס, וועלכע איהר ווילט באַשיצען; פאַרברעכער וואָס די הייר־ליגע אינקוויזיציע האָט דערטאַפט, און וועלכע דארפען איצט קריגען דעם שכר פאר זייערע מעשים, ווי עס פאַדערט "אם געזעץ פון לאַנד.

וועד האָט עס געגעבען דעם קעניג דאָס רעכט, אייניצו־שפאַנען די מענשען דאָרט אין דעם שקלאַפען־יאָך? דער קעניג דאַרף באַשיצען זיינע אונטערטאַנען, אָנשטאָט ארויפ־צולעגען אויף זיי א צוואַנג און זיי איבערגעבען אין די הענט פון דער ברוטאלער טיראניי. — האַלט דיין עצה פאר זיך, מיין זוהן, איך וויים אליין וואָס איך האָב צו טאָן, וואָס עס איז אין איינקלאַנג מיט דער אייד־עלער פליכט פון דער רי־טערשאַפט.

דערווייל איז די פרעמדע מחנה, אָנגעלאַדען מיט די שווערע קייטען, צוגעקומען צו זיי. דער ריטער שטעלט זיך זיי אין וועג און פרעגט העפליך דעם ערשטען שומר, וועד ער איז און פארוואָס ער פיהרט די לייט, וועלכע זיינען אזוי געשמידט אָן אין יאָך געטריבען.

דער וועכטער קוקט פֿאַרוואונדערט אויף דעם מאַן, וועל־כער קומט איהם פּאַר אזוי פרעמד און מאָדנע. דאַן זאָגט ער מיט א גוט־געשטימטען טאָן:

מיין הויך געשעצטער האַר, אויב עס איז ניט צו שווער פֿאר אייך, טו פרעגט זיך נאָך ביי די חברה לייט אליין אויף זייערע מעשים. זיי וועלען פון אייך ניט פֿארהוילען דעם אמת און גערן צופֿרידענשטעלען אייער נייגעריגקייט.

דער ריטער פרעגט דעם ערשטען אויף דער קייט, פֿאר־וואָם ער ווערט פֿאַרשיקט אויף דער שטראָף־שיף. —

די ליעבע האָט מיך אריינגעבראכט אין אומגליק, איי־דעלער האַר, זאָגט דער דאָזיגער, פינטלענדיג כיטרע מיט די אויגען. איך בין געווען פֿארליבט, נו, בין איך איצט גע־שמידט אין קייטען.

זינט וועז פֿארשיקט מען דאָם פֿאַרליבטע אויף דער שטראָף־שיף? פרעגט איהם דער ריטער מיט פֿאַרוואונדע־רונג. אזוינס האָב איך נאָך קיינמאָל אין מיין לעבען ניט געהערט.

אך, ניט דאָם, מיין האַר, ענטפערט איהם דער בחור. ס'איז ניט געווען קיין פרוי, וועמען איך האָב מיין האַרץ געשענקט. מען האָט מיך געפאקט דערביי, וועז איך האָב אומאַרעמט א בינטעל וועש, וואָם האָט היים איינגעשלאָסען מיין ליעבע אין האַרצען.

אוז איהר? וועגדט זיך אצונד דער ריטער צו זיין שכן. פֿאר וועלכע מעשים טראָגט איהר אָט די קייט?

ער איז א זינגער, פֿאַלט דאָ שנעל א דריטער אריין אין די רייד. דאָם הייסט, ער גאהט מיט אונז, ווייל ער האָט

אזוי וואונדערליך געזונגען, וועו עס איז, פארשטעהט זיך, בעסער געווען צו שווייגען.

איהר מיינט צו זאָגען, פרעגט דער ריטער זעהר ערשטוינט, אז מען האָט אָט דעם מאַן געשמידט אין קייטען, וויל ער האָט געזונגען פון ליעבע און פון גרויסע טאַטען?

גאַנץ ריכטיג, מיין האַר, ער האָט געזונגען פון גרויסע טאַטען, וועו דער ענקער האָט איהם געפייניגט מיט די פיינגער־שרויפען. ער האָט אויסגעזונגען אלע לידער, וואָס ער האָט געקענט. דערפאר פארשיקט מען איהם אצונד אויף דער שטראַף־שיף.

אזוי פרעגט דער ריטער יעדען איינעם פון דער מחנה און הערט פון יעדען א נייע געשיכטע, פון וועלכער ער פארשטעהט בלויז דעם האַלבען זין. וועו דער לעצטער האָט פאר איהם געעפענט זיין הארץ, נעמט ער אָן די פיקע פעסטער אין דער האַנד און הויך אויף'ן קול זאָגט ער צו די שקלאפען:

אזוי וויט וויא איך האָב געקאַנט ארויסנעמען פון אייערע וועלטער, געהט קיינער פון אייך ניט גערן צו דעם אָרט, וואָס איז פאר אייך באַשטימט. דאָס שיקזאל איז געווען גרויזאָם מיט אייך. איהר האָט ניט געפונען ניט קיין ליעבע, ניט קיין רחמנות. קיין ריכטער האָט אייך ניט געשאַנקען יענעם רעכט, אויף וואָס יעדער מענש, אויך דער געפאלענער, איז בארעכטיגט. דערום מוז איך אלזאָ אליין אייך פאַרשאַפען רעכט, וויי עס באַפעהלט מיר מיין ריטער־פליכט.

דאן וועגדט ער זיך מיט אן איידעלער מיענע צו דעם ערשטען וועלכטער און זאָגט:

איהר, גוטער מאן, האָט אַלזאָ געהערט, וואָס איך האָב געזאָגט. נעמט אלזאָ אראָפּ די קייטען פון די געפייניגטע, כדי יעדער איינער זאָל זיך קאָנען געהן פריי זיין וועג. נאָר גאָט אין הימעל איז דער ריכטער איבער זייערע מעשים, ניט איהר, וואָס איהר קאָנט ניט לייענען אין מענשען־הערצער. אייך גופא האָבען אָט די אומגליקליכע גאָרנישט געטאָן, און עס פאָסט ניט פאָר א מאָן מיט עהרע צו שפילען דעם הענקער איבער זיין גלייכען.

נאָר וועט אימיצער פון אייך זיין אזוי פארבלענדט, אז ער וועט זיך שטעלען קעגען מיין ווילען, דאָן וועט מיין גוטער שוועהרד מיר פּאַרשאַפען רעכט און ברענגען הילף פאר דער פּאַרפּאַלגטער אומשולד.

מיין ליבער האָר, איהר זיינט ניט אינגאנצען בייס זינען, זאָגט דער וועכטער מיט אן אָנגעשטרענגטען בליק. געהט זיך אייך אין גאָט׳ס נאָמען און מישט זיך ניט אין זאָכען, וועלכע אייער אָרעמער מוח קאָן ניט באָגרייפען.

איהר זיינט א הורען־זוהן און אן אויסוואורף! שרייט אויס דער מוטיגער ריטער מיט ברענענדען צאָרן און גיט זיך א לאָז אויף איהם מיט דער אָנגעשטעלטער פיקע. דער וועכטער, וועלכער האָט זיך ניט געריכט דערוויף, וועט אומגעוואָרפען פון דעם פערד, און ער פּאַלט אָנידער א פארוואונדעטער אויף דָער ערד. דאָ קומען איהם צו הילף די אנדערע דריי, וועלכע אונזער ריטער נעמט אויף מיט זיין געצויגענעם שווערד.

אָבער די רודער־קנעכט זיינען ניט פויל און זיי ניצען שנעל אויס די גינסטיגע געלעגענהייט. זיי צוברעכען זייערע קייטען אויף די שטיינער, און איינער העלפט ארויס דעם אנ־

דערן פון׳ם אייזען. באַלד האָגעלט עם מיט שוועָרע שטיינער אויף די איבעראַשטע וועכטער, וועלכע האָבען קיין אנדער ברירה ניט און פּארלאָזען שנעל דעם שלאַכטפּעלד.

דאָ רופט דער ריטער צונויף זיין מחנה׳לע, און זיצענדיג אויף זיין שקאַפע רעדט ער צו זיי מיט א הויכער, קלאָרער שטימע און זאָגט:

איהר איידעלע העררן, ווי פּרעה איך זיך מיט אייך, וואָס איך האָב מיט גאָט׳ס הילף צובראַכען אייערע קייטען, אזוי אַז איהר זיינט וויידער מענשען צווישען מענשען. אָבער דאנק־באַרקייט איז די פּליכט פון איידעלע הערצער. טו נעמט אַלזאָ אָט די קייטען, וועלכע מיין אָרם האָט צובראַכען, און טראָגט זיי אויף אייערע פּלייצעס קיין טאַבאַסאָ, וואו עס וואוינט די הערשערין פון מיין האַרצען, די שענסטע דאָמע, וואָס די וועלט האָט ווען געזעהן. ברענגט איהר, איך בעט אייך, איהר ריטער׳ם גרוס; דערצעהלט איהר, ווי אזוי איך האָב אייך באפּרייט פון׳ם יאָך. דערנאָך קאָן זיך יעדער געהן זיין אייגענעם וועג.

הער ריטער, זאָגט איינער פון אָט די גאַלגען־פּייגעל, מיר דאַנקען אייך פּאר דעם וואָס איהר האָט געטאָן. נאָר דאָס וואָס איהר פּאַדערט איצט פון אונז, איז קעגען דעם שכל, אויב מיר ווילען זיך אויסדרעהען פון דער הייליגער אינקווי־זיציע. זייט זיך אייך געזונט! זאָל אייך גאָט באלוינען פּאר אייער טאָט! אָבער האַלט אונז דאָ ניט אויף צו לאַנג; דער אָרט קוקט מיר ניט אוים גאָנץ זיכער.

איהר זיינט אן אומדאַנקבאַרער און געמיינער יונג! גיט דער ריטער א געשריי אויף איהם מיט כעס. א מענש, וואָס

טראָגט ניט קיין אידאַל אין האַרצען, איז ניט ווערט די פּריי־
היט, וועלכע ער באַזיצט. אָבער איך שווער ביי גאָט׳ם
הייליג בלוט, אז דו וועסט נעמען דיין קייט אויף דער פּליציע,
דו פּארפּלוכטער טייוועל׳ם זוהן, און דו וועסט געהן אהין,
וואוהין איך האָב דיך געשיקט!

דאָ גיט דער חברה מאַן א וואונק צו די אנדערע. זיי
ציהען זיך צוריק און בילדען א קרייז, מיט די באפרי־ער
אינמיטען. דאן הויבען זיי אָן זיי מכבד זיין מיט שטיינער,
ווי זיי האָבען עס פריהער געטאָן מיט די וועכטער.

דער ריטער וועהרט זיך אפילו מיט זיין שילד קעגען די
שטיינער, אָבער ער קאָן ניט באשיצען דעם גאנצען קערפּער,
און געטראָפען פון א שטיין, פאַלט ער אראָפּ פון דער שקאָפּע.
אצונד רויבט אייגער שנעל אוועק ביי איהם די לענטע, וואָס
ער האָט געטראָגען; אן אנדערער נעמט ביים דיקען בחור
צו זיין מאנטעל. דאן לאָזט מען זיי איבער מיט געלעכטער
און שפּאָט.

ליגען זיי אלע פיער, האַר, דינער, פערד און עזעל — און
קאָנען קוים ריהרען מיט די פארוואונדעטע גלידער, ביז דער
דיקער קריגט צוריק לשון און זאָגט:

אָט האָט איהר אייך; דאָס איז דער סוף פון׳ם ליד. דאָס
אלעס וואָלט געקאָנט אויסגעמידען וועהרן, וועהן איהר מאכט
ניט אזוי אוועק מיינע וועהרטער מיט דער האנד. אָבער אייער
דראָנג נאָך טאָטען קערט אלעס איבער מיט׳ן קאָפּ אראָפּ און
מיט די פּיס ארויף און ברענגט אונז כסדר איין צרה גרעסער
פון דער אנדערער. ס׳קוקט כמעט אוים, אז אלע גוטע גייס־

טער האָבען אייך פארלאָזען, וואָרים די פארנונפט, דער שכל לעבט שטענדיג מיט אייך אין קריג.

אצונד האָט איהר נאָך צו די צרות א צוגאָב: דעם שפּאָט. דיזעלבע מענשען, וועמעס קייטען איהד האָט צובראָכען, האָבען אויפגעהויבען זייערע הענט קעגען דעם באפרייער. אָה, מיין האַר, צו שלעכט קענט איהר דאס הארץ פון די מענשען! איהר זעהט זיי שטענדיג אין׳ם גלאַנץ פון אייער טרוים און קוקט זיך קיינמאָל ניט אום אויף דער נאַקעטער ווירקליכקייט, וועלכע איז שטאַרקער ווי אייער שאָטען־וועלט.

מיין זוהן, איך וויל ניט זאָגען, אז דו ביזט אומגערעכט, און עס איז אויך ניט דיין שולד, וועז די זאכען שפּיגלען זיך אָפּ ביי דיר אין קאָפּ אנדערש ווי זיי זיינען.

געווים איז א ווייטאָג וואָס די זעלביגע האנד, וועלכע איך האָב באפרייט, האָט זיך אויפגעהויבען קעגען מיר. נאָר דאָס, ווייזט אוים, איז דער גורל וואָס דאָס שיקזאל האָט פאר מיר באַשטימט.

אָבער אויך ביי די געזונקענסטע מענשען אין הארצען לעבט נאָך א פונק פון יענער אנדערער וועלט, וואָס ליגט באהאַלטען און גליהט דאַרט אין דער טיפסטער פינסטערניש, ביז דער הויך פון דער פרייהייט צובלאָזט איהם אין א ליכטיגען פלאָם.

כ׳האָב צוריקגעגעבען די לומפען זייער פרייהייט און זיי געשיקט אין יענעם ווייטען אָרט, וואו עם וואוינט די הערשערין פון מיין הארץ, וועלכע רעגט מיך אָן און טרייבט מיך צו דרייסטע טאַטען. אָבער יענע, אָקאַרשט ערשט פון דער קייט באפרייט, האָבען ניט פארשטאַנען, וואָס עם איז

ניצליך פאר זייער נשמה. פונדעסטוועגען וועט אויך קומען זייער טאָג; אויך פאר זיי וועט אמאָל שלאָגען די שעה.

ביז דאמאָלס איז נאָך א היבשע ווייל, זאָגט דער דיקער בחור, און אויב איהר ווילט וואַרטען ביז וואסער וועט ברענען, דאַן וועט איהר, כ'לעבען, אביסעל צו קורץ קומען מיט דער צייט וואָס איז אייך באַשערט פון גאָט.

און וואָס איז שייך צו דער דאָנא פון טאָבאָסאָ, וועלכע איהר פארעהרט, אקוראַט ווי וואָלט געווען גאָט'ס מאַמע אליין, וויים איך ווירקליך ניט, וואָס דאָ קומט פאָר. איך קען זי גוט, די טאָכטער פון'ם קאָרטשועלאָ. טאָבאָסאָ ליגט ניט ווייט פון אונזער דאָרף.

נו יאָ, זי איז א געזונטע, פעסטע בחור'טע און זי הויבט אייך אויף א זאַק פון דער ערד—הערט איהר? דער שטארק-סטער פויער קאָן עס ניט מאַכען בעסער. א מויל האָט זי, זאָל מיך גאָט אָפהיטען! יאָ, זי איז ווירקליך א גרויסע בריה, און אז מען דאַרף וועט זי אייך ארויסשלעפען דעם בעסטען ריטער פון דער בלאָטע, אזוי ווי ער וואָלט געזונען געמאכט פון מאנדעל-קוכען. א קול'כעל האָט דאָס — איי, דו ממזר'זק! און ראַמט זי אייך איין אין אויער א סוד, קאָן אייך דאָס אויער-היטעלע פלאַצען פון איהר געשריי.

באמת, א מענש מיט אלע מעלות! נאָר אז איהר זאָלט זי האָבען אויסגעקליבען פאר א פירסטין, פאר דער אוים-דערווויילטער פון אייער ריטער-האַרץ, — דאָס, בנאמנות, קאָן איך ניט פארשטעהן.

ווייל א כשוף פארבלענדט דיר די אויגען, פאלט איהם דער ריטער האַסטיג אריין אין די רייד. דו זעהסט די זאכען

שטענדיג אין אן אַנדער ליכט. דיר געהט עס פונקט, ווי עס איז געגאַנגען די שקלאַפּען, וועלכע איך האָב באפרייט פון זייער שווערן יאָך. נאָר וען דער כשוף וועט זיך ענדליך אָפּ־טאָן פון דיר, דאן וועסטו אויך מיט אַמאָל איינזעהן, אז יענע שענע, וועלכע האָט געפאנגען מיין האַרץ, פּאַרדינט צו טראָ־גען די קרוין פון א וועלט.

איך הער נאַטירליך דאָס, וואָס איהר רעדט דאָ צו מיר, אָבער אלץ שווערער קומט עס מיר אָן אייך צו פּאַרשטעהן. ס׳איז אויך אַרויסגעוואָרפען צו טראַכטען, זיך גריבלען אין זאַכען, וועלכע לאָזען זיך בשום אופן ניט דערגרונטעווען. — נאָר איין זאַך וואָלט איך גערן געוואָלט וויסען פון אייך. ווי קומט עס, וואָס קיין אומגליק האָט אייך ביז אהער ניט ענ־טוישט?

דאָס וואָס מיר האָבען ביז אהער צוזאמען דורכגעלעבט, איז דאָך געווים ניט געווען בלויז א חלום. אמת, אז איהר רעדט כסדר וועגען א כשוף, א צויבער־גייסט, וואָס ווייזט מיר די זאַכען אין אן אנדער בילד. אָבער אָט דער גייסט קוקט מיר עפּעס אוים צו זיין צו רעעל. אויב אלע שנעלען אין נאָז, בוכצעס, שטורכעס און מורא׳דיגע קלעפּ, וואָס איך האָב ביז איצט געקריגען אין אייער דינסט, זיינען געווען ניט מעהר ווי א כשוף, א פּארבלענדונג, דאן מוז איך זיך גאָר פּשוט מודה זיין פּאר אייך, אז דער כשוף האָט זיך מיר גאָר נישׂ׳קשה׳דיג געלאָזט פיהלען, איז מיר אריין אין די ביינער. אביסעל צו שטאַרק קוקט מיר אוים אָט די כשוף־מאַכעריי. מען קאָן זי ניט אונטערשיידען פון דער ווירקליכקייט.

אזוי איז דאָס, מיין זוהן, זאָגט אונזער ריטער ערנסט.

ס׳איז א שווערע זאַך צו שיידען, אָפּצוטיילען די ווירקליכ־קייט פון׳ם טרוים. וואָרים יעדע ווירקליכקייט איז פריהער געווען א טרוים, און יעדער טרוים שטרעבט דערצו, צו ווערן א ווירקליכקייט. די שעפערישע קראָפט פון׳ם גלויבען שאפט ווירקליכקייטען, און א ווירקליכקייט, וועלכע וועקט ניט קיין טרוימען, איז א לעבען וואָס וועלט פארצעהרט, פארטרי־קענט אין זאַמד —, א זריעה, וואָס האָט פארלאָרן איהר פרוכטבארקייט.

דו פרעגסט, פארוואָס איך בין קיינמאָל ניט ענטוישט געווארן אין לעבען און בין שטענדיג גרייט צו נייע טאַטען? ווייל טיף אין מיין נשמה ברויזען פייער־שטראָמען און מיין אויג זעהט פאר זיך וויטע וועלטען, א ניי לאַנד, ארומגענו־מען פון ווילדען שטורם, וואָס קיין שטערבליכער האָט נאָך ניט אהער ניט באַטראָטען.

ווי טיפע קלאַנגען דרינגט עס אריין אין מיינע אויערן, און מיין נשמה באַדט זיך אין הימלשען תענוג. — זעה, אָט יענע וויטע וועלט רייצט עס מיך צו דער טאַט, גיט מיין הארץ פעסטקייט און קראָפט, וועלכע פארטרייבען יעדע שוואכ־הארציגקייט, יעדען צווייפעל.

וועז דער בורא וואָלט ניט באַשאפען מיין שטאַנד, די ריטער, וועלכע ווערן געטריבען פון אן אינערליכען דראַנג און לאָזען זיך ארוים אין וויטע וועגען צו וויטע צילען, דאן וואָלט דאָס דאָזיגע לעבען שוין לאַנג געווען פארפוילט און יעדע ווירקליכקייט וואָלט צופאַלען אין שטויב. קיין פעלד וואָלט מעהר קיין פרוכט ניט געטראָגען, די גאַנצע ערד וואָלט געווען א מדבר, די לעצטע האָפענונג וואָלט לאנג פארטרי־קענט, אויסגעלאָשען געווארן.

מיר זיינען עס די, וואָס טראָגען נייע זריעה אין האַר־צען. דער שוואַכער פונק, וועלכער איז שוין האַלב פאַרלאָ־שען, ווערט נאָר דורך אונז צובלאָזען און פאַנאַנדערגעפלאָ־קערט אין א ברענענדען פייער.

וועט מען אמאָל פאַרשאַרען אין דער ערד דאָס לעצטע צווייגעל פון אונזער איידעלען שטאַם, דאן וועט זיין א סוף צו אלע צייטען; די וועלט וועט אויסזעהן ווי א בית עולם, און יעדעס לעבען וועט אין דער סאַמע שפּראָצונג אָפּשטאַר־בען.

אויף מאָרגען אין דערפריה זיינען זיי אין די בערג, וואו אונזער ריטער פאָלגט נאָך פרעמדע שפּורען, אין דער צייט וואָס דער דיקער בחור געפינט אויפ'ן וועג א רענצעל, וואו עס ליגט באַהאַלטען א בייטעל מיט גילדערנע דוקאטען.

אזוי רייטען זיי דעם גאַנצען טאָג, ביז דער אוועגט לאָזט זיך ביסלאכווויז אראָפּ און וויט אין מערב שטראָלען אָפּ די שפּיצען פון די בערג מיט א רויטען שיין. אויף לייכטע, שטילע פליגלען קומט די נאכט; טויזענטער שטערן פונק־לען, און ווי א וואונדער־מעשה'לע קוקט אוים די גאנצע וועלט.

דער ריטער זיצט פאר'חלומ'ט אויף א פעלז און זיין בליק פאָלגט נאָך די שטראָלען, וועלכע דרינגען דורך דעם וועלט־רוים. אָבער אויך דער דיקער בחור איז נאָך אויף, ליגט אויף זיין קאָלדרע און טראַכט און גריבעלט זיך איבער די מעשים פון זיין האַר.

א זעלטענער מענש איז מיין בעל הבית, דאָס מוז איך צוגעבען. וואָס לענגער איך בין ביי איהם אין דינסט, אלץ שוועכער קומט עס מיר אָן איהם צו פארשטעהן. צייטענווייז

רעדט ער אזוי געלערנט, פונקט ווי א בוך, אזוי אז מען וואָלט געקאָנט יעדעם וואָרט באַשטעטיגען דורך א שבועה. דאן ווערט ער מיט אמאָל נאַריש ווי א קוה און טראכט פון האנד־לונגען, וואָס א קינד וואָלט זיך מיט זיי געדארפט שעמען.

צייטענווייז קלינגט מיר זיין וואָרט אזוי זיכער ווי דער „אמן" אין דער קירכע. דאָן זעה איך וועלט און זאכען, כמעט אין זיין ליכט. אן אנדער מאָל קומט מיר פאָר אלצ־דינג וואָס ער רעדט, ווי א ליגנערישע מעשה פון׳ם שטן׳ם מויל.

ווען דער אינזעל, וואָס ער האָט מיר צוגעזאָגט, זאָל כאָטש ניט ליגען אויף דער לבנה, ווי אזוי פיל אנדערע זאכען זיינען! אָפט שטעל איך זיך אליין די פראגע, פאַר־וואָס איך בין איהם די גאנצע צייט נאָכגענאנגען. ער האָט מיך אוועקגעריסען פון מיין אלטער וועלט, ניט קוקענדיג דערויף וואָס זיין דומהייט איז פאר מיר קלאָר ווי דער טאָג.

דאָך פיהל איך, אז קיין אנדערער וועט מיר דעם אינ־זעל ניט פאַרשאַפען; איך אליין וואָלט קיינמאָל ניט געווען אימשטאַנד דערצו. אייגענטליך גרייט ער מיר ערשט דעם טיש, אויף וועלכען איך וועל שפעטער באפרידיגען מיין גומען. איך לעב דאָך בלויז, ווייל ער גיט מיר לעבען, און אָהן איהם וואָלט מיר דאָ געווים געווען שווערליך דורכצו־קומען.

אז ער איז אַ נאַר, דאָס קאָן איך אָנטאָפען מיט דער האַנד, אָבער זיין נאַרישקייט דערהאָלט איהם ביים לעבען און לאָזט מיין בייכעל אויך ניט איינגעדאַרט ווערן. — דע־רום זאָל גאָט בענשען די דומהייט, וועלכע קומט אונז צו־ניץ, און מיין ריטער פון דער טרויעריגער געשטאלט!

אזוי וואַנדערן זיי דורך לעבן, מאַכען דורך אוואַנ־ טיורעס אָהן א צאָל, ביז דער גרויסער אָוועגט לאָזט זיך לאַנגזאַם אַראָפּ. דאָ שפּרייט זיך פּאַר זייער בליק אויס דער מדבר. —

איהר ווילט, הייסט עס, באמת רייטען אין מדבר אריין! רופט זיך אָן דער דיקער בחור מיט א פּארקלעמט האַרץ. אך, אייער דומהייט האָט דאָך גאָר קיין גרענץ ניט! ביז אהער האָב איך אייך באגלייט טאָג פּאַר טאָג און בין אייך נאָכגענאַנגען, ווי אייער אייגענער שאָטען. אצונד אָבער איז געגוג! דאָ איז דער אָרט, וואו אונזערע וועגען גיהען זיך פּאַנאַנדער.

זייט זיך אייך געזונט! אויב איהר ווילט ניט אנדערש, דאָן מוזט איהר אליין טראָגען די פּאַלגען דערפון. — דאָרט ווינקט צו אייך דער טויט, וועלכער האָט אייך די גאנצע צייט געאָרט און פּארפיהרט און אייערע אויגען פּאר־ בלענדט מיט אלערליי צויבער־וועלטען, ביז דער שכל איז פון אייער מוח ארויסגעפלויגען.

דער רַיטער הערט זיך ניט צו צו דעם דיקען בחור׳ס וועדטער און קוקט מיט הייסע בליקען אין דער ווייטענס. דערווייל פּארקירעוועט דער קליינער חברה מאָן זיין עזעל און רייט לאַנגזאַם צוריק צו זיין אלטער וועלט.

ער לעבט נאָך לאַנג, פיהלט זיך איצט אליין ווי א האָר און דענקט, אז קיין קליגערער פון איהם איז גאָר ניטאָ. פון זיין זאַמען זיינען ארויסגעקומען די ברואים, וועלכע ווייסען שטענדיג ווי צו דערטאַפּען דאָס גליק אויף און וועג און וועלכע פּאַשען זיך באקווים דעם פּוילען, גראָבען בויך.

אבער קיינמאָל חלום'ן זיי ניט פון דעם שטערן־רייך, פון דער אומבאשרייבליכער פּראכט פון בלויע וויטקייטען. דער בייטעל איז פאר זיי געווארן דאָס בענקעל, אויף וועלכען עס זיצט זייער נַשמה, און לויט וועלכען זיי מעסטען יעדע מענשען־ווירדע. איז ליידיג דער בייטעל, דאן פאלט דעם מענשען'ס ווערט. וואָרים צוערשט האָט גאָט באשאפען דעם בייטעל, דערנאָך דעם מענשען.

אָבער דער ריטער שטרעבט צום מדבר. קוים וואָס די שקאָפע טראָגט נאָך דעם אויסגעדארטען קערפער — די שעה דערנענטערט זיך, דער וועג איז אָפּגעלאָפען. —

* *
*

גרוי איז דער חימעל. עס געניצט דער מדבר.

אויסגעשטרעקט אין'ם ברוינעם מדבר־זאַמד ליגט א ספינקס פון שווארצען מארמאָר־שטיין, דער בליק פארזונקען אין'ם רייך פון וויסטע וויטקייטען.

ניט שנאה, ניט ליבשאפט שטראלט ארויס פון דעם דאָ־זיגען בליק. דאָס אויג איז פארשליירט פון א טיפען טרויס, און אויף דער קאלטער פּראכט פון די שטומע ליפען שוועבט שטיל־שמייכלענדיג די שטילסטע אייביגקייט.

מיט א פעסטען בליק קוקט דער ריטער אריין דער ספינקס אין די אויגען. — אן אוואנטיורע, מורמלען שוואָך די בלייכע ליפען.

די לעצטע, קלינגט עס שטיל אָפּ פון דער וויטען, און שטום, ניט אויסרייד־ענדיג קיין וואָרט, לאָזט ער זיך אראָפּ אין דעם שטויב פון'ם מדבר.

דער פינפטער וועג

ער אלטער קלויסטער ליגט אין טיפער רוה, אזוי פרעמד צו דער ערד, אזוי אפגערישען פון מענשען־זאָרג, אקוראט ווי דאָס לעבען וואלט זיך דאָ געגאנגען זיין אייגענעם גאנג און וואלט גאָר ניט אנגערירט געוואָרן פון׳ם שטורם און דראנג פון די צייטען.

די אלטע מויערן קוקען שטיל פארטראכט, און טיפען פרידען אטעמט יעדער שטיין, וועלכער ווערט אין זיינע חלומות ניט געשטערט פון קיין וואכעדיגען, פארשווע־כענדען קלאנג. פארגעסענקייט וואוינט דאָ הינטער די דאָ־זיגע וועגט, און מעהר ווי אייגער, ביי וועמען דער וויטאָג פון׳ם לעבען האָט געברענט אין מוח, וועלכער האָט זיך צו־בלוטיגט די נשמה אין שטומער פיין, האָט דאָ צוריקגעפונען די רוה, דעם פרידען פון זיין הארצען.

דאָ געהט זיך אָן א שטיל לעבען, וואָס איז אונטערוואָר־פען אנדערע געזעצען און וואָס טראָגט אין זיך דעם אייגענעם ריטם פון זיינע ווירקונגען.

די זון שטעהט טיף ביים האריזאָנט, און פאָמעלאך לאָזט זיך דער אָוועגט אראָפּ אויף לאָנקע און פעלד. דער אלטער קלויסטער־גאָרטען ליגט פאר׳חלום׳ט. אויף לייכטע, דינע

זוילען געהט דאָס שטיל־שווייגען דורך דורך'ן וועלדעל. אָבער וען די ווינטעלעך בלאָזען מילד דורך די בלעטער, קלינגט עס אָפּ וויך ווי אַרגעל־קלאַנג, וואָס רופט ארוים ציטערדיגע אקאָרדען אין דער נשמה.

די מאַנאַכען געהען שווייגענדיג ארום איבער די אלטע קאַרידאָרען, באַוועגען שטום די ליפּען אין געבעט, וואָס רייסט זיך ארוים פון די טיפענישען פון זייערע נשמות, כדי זיך אויפצוהויבען צו גאָט, צו זיין כסא הכבוד.

א וויך בין השמשות ליכט פילט אָן די קירכע. שטיל שטראָמט עס אריין דורך די שמאָלע פענסטער און וועקט אויף אין אַלצדינג די פאַרבאָרגענע זעלע, דאָס געהיימע לעבען, וואָס ליגט ווי פאר'כשופ'ט אין האָלץ און שטיין.

די בונטע, פארשידענ־פארביגע פענסטער וואַרפען א מאָדנעם שיין אויף די שטיינערנע פיגורען, וואָס וועגדען זייער ערנסטען בליק אין העלע וויטקויטען, וועלכע שפּרייטען זיך אוים ווי א צויבער פאר זייערע אויגען. פון טיפען שלאָף ערוואַכט דער קאַלטער שטיין און ציטערט שטיל, ווי דורכגע־נומען פון א וויטאָג, וואָס פארגעהט לאנגזאם אין א גליקזע־ליגער ענטציקונג.

הויך איבער דעם אַלטאַר שוועבט דאָס בילד פון'ם דער־לייזער, דער פון וויטאָג פאַרצויגענער קערפער, וואָס גוסס'ט, וואָס גיעהט אוים דאָרט אויף'ן קרייץ. פון'ם פענסטער דרינגט אריין א גרינליך־גלעזער שיין, וואָס בלישטשעט מאָדנע אויף דעם בלייכען פנים און שפיגעלט זיך אָפּ אין די יסורים פון דער נשמה.

די אויגען, וועלכע זיינען כמעט אינגאַנצען אָפּגעשטאַר־

בען, הויבען אויף מיט געבעט זייער לעצטען בליק, אזוי ווי זיי וואָלטען דאַרט געפונען דערלייזונג פון דער טיפסטער פיין. דער שטערן איז באַדעקט מיט רויטען שוויים, וואָס בלוטעט לאַנגזאַם פון די רויטע וואונדען, וועלכע די דערנער־קרוין האָט איהם געמאַכט.

אין אָט דעם בליק ליגט פאראייניגט יעדער ווייטאָג, וואָס איז ווען ארויסגעקומען פון דעם דאָזיגען טאָל פון טרער־רען, און וועלכער האָט אריינגעשטאָכען זיין דאַרניגען שפיץ אין די הערצער פון די ערד־קינדער.

דער בלייכער קערפער, צוטרייסעלט פון טויט־פראָסט, ציהט זיך אוים אין מורא׳דיגע טיפע יסורים, שטרעקט זיך אוים צו דער אייביגקייט, און שטיל לאָזען זיך אראָפּ די שאָטענס פון׳ם טויט.

רעכטס פון׳ם אלטאַר שטעהט א מאדאָנא־בילד, די מילדע בליקען אראָפּגעלאָזט צו דער ערד. די לינקע האַנד האַלט א פּאַלמען־צווייג, די רעכטע איז צום בענשען אויס־געשטרעקט, אזוי ווי זי וואָלט זיך וועלען דערבארעמען אויף יעדער נויט.

א יונגער מאַנאַך קניט פאר׳ן בילד פון דער יונגפרוי און בויגט אַן דעם נאַקען טיף צו דער ערד, אזוי ווי די שווערע לאַסט פון דער זינד וואָלט איהם דערדריקט. א טיף שלוכ־צען צוטרייסעלט זיין קערפער. מיט א טויבען, פארדריק־טען קלאַנג רייסען זיך די ווערטער ארויס פון די ליפּען און בינדען זיך צונויף, פאַרמירען זיך אין א היים, האַרציג גע־בעט:

מאריא, גנאַד־רייכע מוטער פון גאָט! פון דער טיפענישׁ

פון מיין נשמה שרייט מיין וויטאָג צו דיר, און אלע וואונדען בלוטען דיר אַנטקעגען. דערבארעם זיך אויף דעם קנעכט, וואָם קניט דאָ א שווער־באַלאַדענער, א צודריקטער פאר דיינע הייליגע פיס, און שיק מיר דערלייזונג פון דער פיין!

וועו איך בין אריינגעטראַטען דאָ אין אַט די שטילע מויערן, כדי זיך אָפצוגעבען מיט מיין גאנצער נשמה צו גאָט און זיין וועלק, דאן איז איבער מיר געקומען דער גרויסער פרידען, נאָך וועלכען מיין האַרץ האָט אזוי לאנג געבענקט. כ'האָב געפיהלט, ווי האַרפען־קלאַנגען רוישען אין מיר, און מיין זעל האָט געשוואומען אין א ליכטיגען גלאַנץ, וועלכער האָט זי געטראָגען אנטקעגען דער אייביגקייט.

אָה, הימליש איז געווען די רוה, וואָם איז איבער מיר געקומען און וועלכע האָט זיך אראָפגעלאָזט ווי באַלזאָם אין מיין האַרץ און מיר געוויזען, מיך גלאָזט דערקענען גאָט'ס הערליכקייט.

מיין מוח האָט זיך פארטיפט אין גאָט'ס וועלק. פון טויזענט קוואלען איז פאר מיר געפלאָסען דער ברונען פון זיין חכמה. אין יעדען שטויבעלע האָב איך געפיהלט זיין הויך, און יעדער זאנג, וואָם האָט זיך געוויגט אין פעלד, האָט מיך אָנגעפילט מיט ענטציקענדער גליקזעליגקייט, וועלכע האָט פאר מיר אנטפלעקט די גרויסקייט פון'ם בורא. פון יעדער בליהונג האָט זיין גייסט געריעדט צו מיר. כ'האָב געהערט זיין קול אין דעם קראָך, אין דעם בייזער פון'ם דונער, כ'האָב דערקענט זיין מאַכט אין בליץ און שטורם.

יעדעם מאָל, וועו די נאָכט האָט זיך ארונטערגעלאָזט אויף ים און ערד און הויך אויף'ן הימעל האָבען געפונקעלט טויזענטער שטערן, דאן האָב איך געפיהלט דעם בורא'ס הויי-

ליגע נאָנטקייט. די גאנצע וועלט האָט מיר אויסגעקוקט ווי א בוך, וואָס איז פול מיט דער חכמה פון זיינע מעשים.

בין איך ביינאַכט געזעסען שטיל אין מיין קעמערל, מיט דעם מוח פארטיפט אין גאָט'ס הייליג וואָרט, דאן האָב איך געפיהלט, ווי מיין האַרץ איז אויפגעלויכטען געוואָרן, כ'האָב דערקענט, ווי זיין גייסט האָט געברענט אין מיין נשמה און מיר פריי געלאָזט די צונג, וועלכע איז געזונען ווי געבונדען.

מיט דער טיפסטער פרומקייט האָב איך זיך צוגעהערט צו זיינע ווערטער און געפיהלט, ווי עפעס האָט זיך געריהרט אין מיר, מיך געהויבען אין דער לופטען. זיין שעפּער-ווילען האָט ארומגעטאַנצט ביי מיר אין בלוט, און פון דער טיפענישׂ האָט זיך עפעס ארויסגעריסען אין דער הויך, וואָס האָט זיך אזוי ווי צונויפגעגאָסען אין פּאָרם און אויסדרוק.

אָבער פלוצלינג איז מיין וועלט חרוב געוואָרן. אין צוויי-ערליי געשטאַלטען קומט מיר פאָר יעדע זאַך. אין מיין זעל ברויזען און שטורעמען פינסטערע כוחות, וועלכע שטערן מיין פרומען געדאַנק צום געבעט, פארקירעווען מיינע מחשבות אויף פארבאָטענע וועגען און רויבען ביי מיר אוועק די רוה, דעם פרידען פון מיין הארצען.

וועו מיין נשמה איז פול מיט פרומער איבערגעבענקייט און פיהלט זיך דורכגעדרונגען פון'ם הייליגען גייסט, באזויי-זען זיך פלוצלינג אנדערע בילדער, פאַרטומלען מיין מוח און ווייזען מיר די טויערן פון א וועלט, וואָס מיינע אויגען האָבען פריהער קיינמאָל ניט געזעהן.

די רויטע זינד שטעהט פאר מיר אין פורפור-קלייד און אָנגעשׂכור'ט מיט תאוה רייצט זי מיין גוף. איך פיהל דעם הייסען אָטעם פון איהר פייער, און ווילדער יאָגט זיך דאָס

בלוט ביי מיר אין די אָדערן. שנעל קלאַפט מיר דאָס האַרץ אין דער ברוסט, און א הייסע לײדענשאפט נעמט ארום ווי א נעבעל מיין געדאַנק. דער אָטעם ווערט פאַרכאַפּט; די אויגען זעהען רויט, און מיין זעל שמאַכט און לעכצט אין פייער־דיגען באגעהר.

דריקענדיג איז די לופט אין מיין קעמערל, פייכט און שוואר, און זיסע טענער דרינגען אריין אין מיינע אָפענע אויערן, פאַרפיהרעריש, פייערדיג און זינדיג שען. פון טויזענט קראַטערס פלאַקערן אויף די פלאַמען פון דער זינד און גיסען זיך פאַנאַנדער ווי פייער־שטראַמען אין מיין האַרץ, וואָס צוקט און שפרינגט אומפארשעמט אין קיינמאָל ניט־געהילט פון נעבעל און דרעהען זיך צונויף אין מוח ווי א פאר־פלאָנטערטער קנויל. ביסלאכווייז קומט ווידער די ערינערונג, און די גאַנצע שוואַרקייט פארשווינדט אין דער טיפעניש.

דאָן דערפיהל איך ווידער גאָט'ס הויך אין מיין ברוסט, מיין אויג זעהט ווידער דעם הימעל אָפען, און שטיל דרינגען אריין מלאכים־כאָרען אין מיינע אויערן. מיין האַרץ ווערט מיר פלוצלינג אזוי לייכט־באפליגעלט און עס יובעלט און טאַנצט פאר פרייד אנטקעגען גאָט'ס הערליכקייט, ווי א זינגפויגעלע, וואָס שוועבט צום הימעל.

קלאָר קוקט מיר ווידער אויס דער גרונד פון אלצדינג.

אין׳ם בוך פון די חיליגע פאַרטיפט זיך ווידער מיין זין, כדי פון דער טיפקייט פון די געדאנקען צו שעפען כוחות, צו ווי־דערשטעהן די בייזע ליסטיגקייט פון׳ם שטן.

נאָר וועז מיין גייסט איז פול מיט די העכסטע פריידען, וועז ער פאַר׳שכור׳ט זיך אלץ מעהר און מעהר מיט חיליג־סטע חיליגקייטען און דערהויבט זיך צום פייערדיגסטען עקסטאַז, דאַן לאָזט עס זיך אראָפּ ווי א שאָטען אין מיין האַרץ, און יעדע זאך באווייזט זיך פאר מיר אין א ניי קלייד.

מיר קומט פאָר, אזוי ווי שלאַנגען וואָלטען ארומגע־קראָכען צווישען די שורות און יעדעס וואָרט גליהט פאר מיר אין א נייעם זין. ווי א פינסטערע אַנטפלעקונג קומט עס איבער מיר. איך קאַן זיך מעהר ניט וועהרען אנטקעגען דער פינסטערער מאַכט, וועלכע דרינגט אריין פון פאַרבאַרגענע אָפּגרונדען צו מיר אין דער נשמה און שטריקט ארום מיין מוח מיט צויבער־פעדים.

קוק איך אין מיין העכסטער נויט ארויף צו קריסטום׳עס בילד, וואָס הענגט איבער מיין בענקעלע, דאַן לאכט מיר מיט שפאָט אנטקעגען א שד, וועלכער האָט זיך דורכגעבראָכען א וועג און איז פון׳ם גיהנום געקומען צו מיר.

פון יעדען חיליגען־בילד שמייכלען טייוועלשע צורות, פון יעדען ווינקעל לאָזט זיך דער גיהנום מיט שטורם ארויף אויף מיר. שדים דרעהען זיך אין א ווילדען קרייז, אזוי אז איך געה שיער ניט אראָפּ פון זינען.

און אָט ענדערט זיך מיט אמאָל דאָס בילד. איך הער, ווי עס קומען צאַרטע קלאַנגען, וועלכע גנב׳ענען זיך שטיל אריין צו מיר אין דער נשמה און לאָסטשען און רייצען מיך צו פאַרבאָטענע מעשים. דאָס קעמערל שמעקט ווי א רויזען־

קוסט, און הייסער און שנעלער לויפט מיר דאָס בלוט דורך אלע גלידער. צוטומעלטע שטימען שפּאַרן זיך ארויס פון דער טיפענישׂ, די דיקע וועגט ציטערן ווי אין קרעמפּען.

דאָ פאלען אראָפּ די קלייד̈ער פון די הייליגע און נאַקעט פלייש הויבט זיך אן שטרעקט זיך אוים אין תאוה־דיגער היץ. און שוימענדיג ברעכט אוים דער שטראָם פון אלע טיפענישען; די גאַנצע ערד בושעוועט אין׳ם קראַמף פון וואויל־לוסטיגקייט. אצונד ווערט דאָס קעמערל פאר מיר דער „וועגוס־באַרג", און אומפּארשעמט צושפּרייט זיך די אויסגעלאָסענקייט פאר מיינע אויגען.

דאָ נעם איך צונויף מיינע לעצטע כוחות און שריי אוים צו גאָט אין מיין טיפּסטער נויט. אָבער בלויז א מורא׳דיגער פלוך רייסט זיך ארויס פון מיין מויל, וואָס הילכט שוידערליך אָפּ דורך די שטילע האַלען.

אין א משוגענעם קרייז דרעהט זיך יעדעם בילד, ביז דער לעצטער גרעניץ פארשווינדט סוף כל סוף פון מיר. איך ציטער פאר מיין אייגענעם איך, וואָס קוקט מיר אוים אזוי פרעמד און אומדערגרינדליך, אָקוראַט ווי ער וואָלט גאָר קיינמאָל ניט געווען פארוואנדט מיט מיר.

אין א ווילדען כאַאָס שטורעמען די געדאנקען, דאן דרעהט זיך איעדער ארום אין א משוגענעם קאַראַהאַד. דאָ איז ניטאָ קיין אויבען, ניטאָ מעהר קיין אונטען, ביז די דאַמבע ווערט צושמעטערט ביים אויפשטייגען פון דעם דאָזיגען מבול, וואָס גיסט זיך אצונד פאַנאַנדער אָהן א שום גרעניץ.

אין א משוגענעם וויכער דרעהט זיך גוט און שלעכט; די טוגענד פּאַרט זיך אָהן בושה מיט דער אויסגעלאָסענקייט, און וואו איך ערווארט צו געפינען גאָט, לאַכט שפּאַטיש

דעם טייוועל׳ס פרצוף. וואו איז דער גרעניץ וואָס טיילט פּאַנאַנדער די שטראַמען, וואָס צושיידט גאָט׳ס מלוכה פון דער מלוכה פון שטן?

איך אליין האָב פּאַרלאַרן יעדען אַנהאלט און פיהל, ווי איך וועל אוועקגעריסען פון וויכערם, וועלכע שליידערן מיר מיט שטורם אריין אין דעם ברעגלאַזען ים — א שטרויעלע, וואָס טאַנצט ארום אויף די שוימענדע כוואליעם און האָט קיין אהנונג ניט וועגען דעם טיפען אָפּגרונד אונטער איהם. —

אין מיין מוח קאַכט עס און שטורעמט ארויף און אראָפּ. די זינד טראַגט דער טוגענד׳ס צניעות׳דיג קלייד. מאדאם וועגוס האַלט דעם דערלייזער פרעך אין די אָרעמס. גאָט און דער טייוועל דרעהען זיך אין טאַנץ, צו וועלכע די הייליגע שפילען צו אויף האַרפעם.

איך וועל צוטומעלט וועגען מיין אייגען הארץ און פיהל, אז צוויי נשמות זיצען אין מיר. איינע רייסט מיך ארויף צו הימעל-הויכקייטען, בעת די אנדערע שלעפּט מיך אראָפּ אין אָפּגרונד, אין גיהנום.

מאריא, גנאַד-רייכע מוטער פון גאָט! דערהער מיך און די יסורים פון מיין נשמה! גיב מיר צוריק די רוה, דעם פרי-דען פון מיין האַרצען! דערלייז מיך פון׳ם זיסען גיפט פון דער זינד! זאָל מיין גייסט זיך ווידער אויפהויבען אין דער הויך און זיך זונען אין גאָט׳ס שטראַלען-גלאַנץ!

פּארשוואונדען איז דאָס פּארשידענפּארביגע ליכט פון די פענסטער; די קירכע איז איינגעהילט אין פינסטערניש. בלויז אויף דעם בילד פון דער יונגפרוי ציטערט נאָך א שוואַכער שיין.

אצונד שטעלט זיך דער מאָנאָך אויף אין טיפסטען וויי־טאָג און שטרעקט אוים די הענט אין א הייסען געבעט. דאָס יונגע געזיכט איז פארצויגען פון זאָרג און ערגערנישׂ; זיינע אויגען זוכען דעם בליק פון דער גנאָד־רייכער, צי זי ווייזט ארוים רחמנות, דערבארעמונג אויף זיין נויט.

דאָ שטראָלט ארוים געהיים לעבען פון׳ם בילד. די אוי־גען קוקען מילד אין׳ם וויכען גלאָנץ, און לאָנגזאָם לאָזט זיך די רעכטע האַנד אראָפּ צו געבען די ברכה.

גערַאטעוועט! רייסט עס זיך ארוים מיט פרייד פון ויין מויל. די טונקעלע אויגען קוקען אוים ווי באגאָסען מיט ליכט, און די גאנצע פארגליווערטקייט געהט איהם אראָפּ פון דער נשמה. די ענגע מויערן, וועלט און זאכען פארשווינדען. ער פיהלט, ווי ער ווערט ארומגענומען ארום און ארום מיט א ליכטיגען גלאָנץ און הערט דעם שטילען הויך פון דער אי־ביגקייט.

אין קלויסטער געהט זיך דאָס לעבען זיין גאנג. קיין פאַלשער טאָן שטערט ניט דעם פרידען, וועלכער וואוינט דאָ און דרינגט דורך מיט רוה די הערצער פון די ברידער. דער יונגער מאָנאָך פיהלט זיך ווי ניי באָלעבט. פארשוואונ־דען איז דער כשוף, וואָס האָט איהם געדריקט און ארונ־טערגעשלעפּט אין דער טיפענישׂ זיין געמיט. פארלאָשען, אָפּגעווישט איז דער מאסקאראד פון די לויידענשאפטען, וואָס האָט איהם אזוי אָפּט פאַרנאַרט און געצויגען מיט א ברע־נענדער הויז.

מיט פרומען חשק דינט ער גאָט׳ס ווערק, און קיינער איז צו איהם ניט גלייך אין מונטערקייט, אין לייכטען גע־

מיט. זיינע ברידער, די מאַנאַכען האָבען איהם ליעב גע־קראָגען און זיי קוקען ארויף צו איהם מיט פרומען אָפשיי, וואָרים ס׳איז קעַנטיג, אז גאָט׳ס גנאָד רוהט איבער איהם.

אזוי פארגעהן די יאָהרען רוהיג און פרידליך, פריי פון וואָס פאר עם איז טומעל און יאָגעניש פון דער דרויסענדי־גער וועלט. דער מאַנאַך, וועלכער איז שטענדיג פארטיפט אין גאָט׳ס וואָרט, האָט זיך שוין כמעט פארגעסען אָן דעם לויף פון דער צייט.

נו, קומט איין טאָג צו צו איהם דער עלצטער פון׳ם קלויסטער און זאָגט, אז ער האָט איהם באַשטימט פאר דעם שומר פון אלע אוצרות, וואָס ליגען באַהאַלטען הינטער שווערע, דיקע וועגט, און וועלכע טראָגען אין זיך דעם גאנ־צען שטאָלץ פון׳ם קלויסטער.

מיט אן ערנסטער מיענע פיהרט ער איהם אוועק צו דעם אָרט, וואו אָט די הייליגטימער ליגען גוט־באַשיצט אין אלטע קופערנ און אין שאפעס. דאָ זעהט ער שפענדלעך פון׳ם קרייץ, אויף וועלכען דער דערלייזער האָט געליטען די מורא׳דיגע יסורים פון טויט, ביינער פון הייליגע, וועלכע זיי־נען געשטאָרבען מיט א פרעהליכען געמיט אלס מאַרטירער פאר זייער גלויבען. און הונדערט אנדערע זאַכען זיינען דאָ נאָך צוזייט און צושפרייט, וועלכע זיינען באַשטימט צו ריה־רען די הערצער פון די גלויביגע און זיי וווייזען דעם וואונ־דער.

נאָכדעם ווי דער עלצטער האָט געווייזען דעם מאַנאַך אלע שאַצען, וואָס זיינען געלעגען שטיל פארבאָרגען אין קלויסטער, און וועו ער האָט איהם ערקלערט וואָס פאר א

הייליגע קראפט עם ליגט אין אָט די טויטע זאכען, א קראַפט, וועלכע ווירקט און שאפט, — האָט ער איהם צוגעפיהרט צו אן אלטער שאַפע, וועלכע איז געשטאַנען פארטרוימט אין׳ם שאָטען פון א נישע.

אין דער דאָזיגער שאפע, זאָגט דער עלצטער מיט אן ערנסטען טאָן, געפינט זיך א לעבענס־עליקזיר, א געטראַנק, וואָס דער שטן אליין האָט צוגעגרייט. ס׳איז געווען באַשטימט פאר דעם הייליגען אנטאָניום, וועמען דער ניט־גוטער האָט אמאָל געוואָלט אריינכאפען אין דער פאסטקע. אָבער גאָט׳ס חסד האָט געוואָכט איבער איהם, און וועז דער הייליגער איז געשטאָרבען, איז דאָס פלעשעלע מגולגל געוואָרן אהער, צו אונז.

מיין זוהן, אויך דאָס דאָזיגע פלעשעלע איז אין דיינע הענט, אונטער דיין אויפזיכט. טו גיב אלזאָ אכטונג, אז קיין מענשען־האַנד זאָל עס קיינמאָל אין זינדיגער תאוה ניט אָנריהרען. וועלט אימעצער געשטרויכעלט און אָט דער טייוועלשער געטראַנק קומט איהם אריין אין׳ם בלוט, דאן איז ניטאָ מעהר קיין האָפענונג פאר איהם, ער פאַלט אריין אין די הענט פון די פינסטערע כוחות, פארלאָרן פאר דער צייט און פאר דער אייביגקייט.

דער עלצטער שליסט אויף דעם אלטען שלאָס און נעמט ארוים פון שאפע א רייך־פארפוצט קעסטעלע, וואו דאס פלעשעלע ליגט וויך אויסגעבעט. און אזוי גיך ווי דער עלצטער עפענט אויף דאָס קעסטעלע, פארשפרייט זיך אי־בער דעם גאַנצען זאָל א זיסער, צארטער דופט, וואָס ווירקט ווי בארוישענדיג אויף אלע חושים.

דער יונגער מאַנאַך וווייסט ניט, וואָס מיט איהם קומט

פּאַר. זיין בליק איז ווי צוגעשמידט צום פלעשעלע, וואָס דער אַלטער באַהאַלט שנעל צוריק אין שאָפּע. בגנבה ציהט ער אריין אין זיך דעם זיסען ריח, וואָס פילט נאָך אלץ אָן דעם אַלטען חדר. האָט ניט דערזעלביגער ריח איהם שוין פּרי־הער אַמאָל באַרוישט? וואו איז דאָס פּאַרט געווען, וועו יענער דופט האָט איהם דעם קאָפּ פארדרעהט?

מיט אַמאָל דערפיהלט ער א שטילע אהנונג אין זיין האַרץ. ס׳איז געווען דער ריח, וואָס האָט אַמאָל אָנגעפילט זיין קעמערל, א דופט פון רויזען, וועלכע עפענען זיך אויף ביינאכט, א ריח, וואָס באַרוישט, פאר׳שכור׳ט די חושים.

וויי אין חלום הערט ער דעם אלטען׳ס וועריטער, אוּן שטילע שטימען דרינגען איהם אריין אין די אויערן. — מיט אַמאָל פּארשליסט זיך הינטער איהם די שווערע טיר. פּאר־שוואונדען איז דער רויש, וואָס האָט איהם גענאַרט. מיט א שנעלער האַנד נעמט ער צו די שליסלען אוּן באַהאַלט זיי טיף אין זיין גראָבען מאַנטעל.

דער טאָג געהט אריבער אויף דעם אַלטען געווענליכען שטייגער. נאָר וועו ער זיצט ביינאכט ביי זיך אין קע־מערל, פּארטיפט אין גאַט׳ס הייליג וואָרט, דאָ דערפיהלט ער ווידער יענעם פיינעם ריח, וועלכער לעגט זיך שמייכ־לענדיג ארום זיינע חושים. צי זיינען דאָס אקאָרשט ניט די רויזען, וועלכע בליהען אין גאָרטען אוּן שיקען אריין זייער דופט דורך׳ן אָפענעם פענסטער?

אויף זיין טיש ליגט דאָס אלטע בוך, באלויכטען פון דעם בלייכען שיין פון׳ם לאָמפּ. אומזיסט באמיהט ער זיך צו כאַ־פען, צו פּאַרשטעהן דעם זין פון די וועריטער, וואָרים יענער

ריח רויבט ביי איהם אוועק די רוה פון׳ם האַרצען. ער פיהלט, ווי עפּעס פרעמדס ווילקעלט זיך ארום איהם ארום און זיין מוח ווערט ארומגעשטריקט פון ווייכע, צאַרטע פּעדים.

דאָ דערזעהט ער אויף דער וואַנד א בלאַסען שאַטען, וואָס בויגט זיך אַן צו זיין בוך. א צומישטער קוקט ער זיך אום אין דעם ענגען צימערל און הערט דייטליך דעם קלאַנג פון א שטימע:

וואָס קווינקעלסטו זיך? דער שליסעל איז ביי דיר אין די העגט. טרינק פון׳ם פלעשעלע, וואָס איז אָנגעפילט מיט וויין. קלאָר וועט ווערן דיין זעל און צויבער-קרעפטען וועלען דורכגליהען דורך דיין לייב. דיין גייסט וועט וואנדערן איבער פרעמדע לענדער און מעכטיג וועלען וואקסען זיינע פליגלען.

דאָ פאַלט ער אויף די קניע פאר דעם קרייץ. פון דער טיפסטער טיפענישּ פון זיין נשמה שטראַמט ארוים זיין געבעט, וואָס זאָל איהם באשירעמען אין זיין שווערער נויט:

אָה יעזום, האָב רחמנות אויף דעם אַרעמען זינדער און באַשיץ מיך פון נייער זעלען-פּיין! באַהיט מיך פאר יענער פרעמדער מאַכט, וועלכע שפּינט ארום מיין מוח מיט געמיינער כיטרעקייט, כדי מיך איבערצוגעבען צו די שרעקען פון׳ם גיהנום!

אזוי מאַטערט ער זיך אין אנגסטען די גאנצע נאַכט, טוט תּפלה און פּיניגט זיך דעם גוף מיט אלערליי אויסגעקלערטע יסורים און ענוים, ביז די מידקייט פאַרמאַכט איהם די אויגען.

בייטאָג קוקט איהם אלצדינג אוים ווי א חלום, נאָר וועז די צווייטע נאַכט לאָזט זיך אראָפּ, דאָן הויבט זיך פון דאָם ניי

אַן דאַסזעלבע שוידערליכע שפּיל. דורך'ן אָפּענעם פענסטער דרינגט אריין א זיסער ריח, און באלד פֿאַרנאַרט איהם ווי־דער דיזעלביגע שטימע:

דו שוטה, אויף וואָס ווארטסטו? פֿאַרוואָס ניט די רגע! דאָס שיקזאל האָט דיר אריינגעלעגט אין דער האַנד דאָס, וואָס עס איז קיין שטערבליכען ביז אהער ניט באשערט גע־ווען. לאָז ניט אריבערגעהן די שטונדע אומגענוצט. וואָס דו פֿארזאמסט, דאָס וועט קיין אייביגקייט ניט ברענגען צו־ריק!

אזוי נאַרט און ציהט די שטימע אלין העכער יעדע נאַכט. ער פּיהלט, ווי די כוחות פֿארשווינדען איהם בים־לאכווייז. און אין דער זיבעטער נאַכט האַלט ער עס מעהר ניט אויס. מיט א ווילדען אימפּעט יאָגט עס איהם ארוים פון׳ם קעמערל. אין איין אָטעם לויפט ער דורך די קאָרידאָ־רען צו יענעם אָרט, אויף וועלכען עם וואַרט זיין שיקזאל.

שנעל עפענט זיין האַנד די שמאַלע טיר. ער שטעלט אוועק דעם לאָמפּ אויף דער אלטער שאַפע און נעמט זיך אַן מיט ביידע הענט ביי זיין האַרץ, וואָס ציטערט פֿאר זוייטאַג אין זיין צעוואונדעטער ברוסט. אין פּיבער־טרייסלעניש עפענט ער די שאַפע און שטעקט אריין די האַנד נאָך יענעם זעלטענעם שאַץ, וואס האָט צוגע׳גנב׳עט ביי איהם דעם פּרי־דען פון זיין זעלע.

זיין נאגצער קערפּער איז דורכגעטרייסלט פון פּראַסט; ער פּיהלט, ווי דאָס בלוט שטעלט זיך איהם אַפּ אין די אָדערן. — אז אָט האַלט ער שטום דאָס פּלעשעלע אין דער האַנד. א זיסער דופט צומישט איהם, פּארנעבעלט איהם דעם מוח. ציטערנדיג מיט'ן גאנצען קערפּער, ציהט ער ארוים די פּראַפּ־

קע און זעהט, ווי בלויע פונקען שפריצען ארויס פון׳ם העלזעל. שנעל לעגט ער צו דאָס פלעשעלע צום מויל און זופט מיט הייסער גיריגקייט דעם זיסען געטראנק, וואָס געהט דורך ווי א־פייער דורך זיינע אָדערן.

דאָ קלינגט עס אָפּ פון דער ווייטענס אין זיינע אויערן: אצונד איז אלעס אוים! פאַרשפילט דורך אייגענער שולד!—

מיט ווילדער האַסטיגקייט באַהאַלט ער ווידער דאָס קעס־טעלע אין דער שאָפע און מיט שנעלע טריט פאַרלאָזט ער דאָס צימער. —

די אַלטע קירכע גלאַנצט מיט ליכטיגער פראַכט, און טי־פער אָרגעל־קלאַנג פילט אָן דעם הייליגען אָרט, וואו די גע־מיינדע האָט זיך פאַרזאַמעלט, כדי אויפצונעמען דעם האַר׳ם ברכה. דער טיפער קלאַנג ברויזט דורך די מענשען־הערצער, באַפרייט זיי פון די נויטען פון דער דאָזיגער וועלט און דער־הויבט דעם גייסט צו ליכטיגע הויכען.

דאָן פליסט ביסלאכווייז אָפּ דער שטראָם פון טענער, ווערט אלץ שוואכער און שוואכער, ביז עס שטאַרבט ציטע־רענדיג אָפּ דער דער לעצטער קלאַנג. ארומגענומען פון א פייערליכען שטיל־שווייגען, געהט איצט דער יונגער מאַנאַך ארויף אויף דער בימה. דער בלייכער פנים קוקט אוים ווי פון שטיין אויסגעהאקט און יעדע ליניע ווי געצייכענט פון א קינסטלער־האַנד. נאָר פון די טונקעלע אויגען שטראַלט ארוים א רויטער שיין, וואָס ווירקט ווי אן אָפּגלאַנץ פון אי־נערליכע פייערן.

ער שטעהט און שווייגט, אזוי ווי ער וואַלט וועלען מיט זיין בליק פאר׳כשופ׳ען די מענשען, וועלכע ערשיינען דאָ פאַר

איהם. זיין אויג בויערט זיך טיף איין אין יעדען האָרץ, אוּן עם גיהט יעדען איינעם אריבער א שטילער שוידער איבער'ן לייב אונטער דעם דאַזיגען בליק, וועלכער דרינגט אריין מיט שארפקייט הינטער יעדען שטערן.

אוּן אָט קלינגט עם טיף ווי גלאָקען-טענער פון זיין מויל, אוּן אנגענעם, לאַסטשענדיג הילכט אָפּ זיין וואָרט אין יעדען אויער. גאַנץ מאַדנע איז די שפראַך, וואָס ער רעדט, אזוי ווי יעדעס וואָרט וואָלט גיהאַט א פאַרבאָרגענעם זין. די זאַצען פונקלען אין בונטע, הייסע פאַרבען, גיסען זיך צונויף אוּן בויען אויף א וואונדערליכען בנין פון ניט-גע'חלום'טער פראַכט אוּן הערליכקייט.

ווי פייער-צונגען שיסען ארויף די געדאנקען, פארטיי-לען זיך קנאַקענדיג אין טויזענט פונקען אוּן פאלען אראָפּ ווי א שטראַלען-רעגען. יעדעס וואָרט האָט דאָ זיין אייגען לע-בען אוּן דרעהט זיך מיט די אנדערע אין'ם פאַרשידענ-פאַר-ביגען קרייז, כדי צו שאַפען ליכטיגע סימפאָניעס. דאָן לאָזט עם זיך ווידער אמאָל אוועק אין'ם אייגענעם קאַראַקטער אוּן בלישטשעט קלאָר אין'ם פייער פון דער אידעע.

די קירכע איז אָנגעפילט מיט א צערטען דופט, וואָס ווירקט נאַרקאָטיש אויף די חושים אוּן ציהט ארוים מאַדנע געפיהלען פון האַרצען. —

די פרומע געמיינדע איז ווי באַרוישט אוּן זיצט פארגלי-ווערט, פאר'כשופ'ט פון יעדען וואָרט, וואָס ריייסט זיך ארוים ביי דעם יונגען מאָנאַך פון מויל אוּן לויפט דורך שטיל צי-טערענדיג דורך דעם קירכען-צימער.

אָבער ער אליין איז פאַרגליווערט פון שטוינען, אונטער-וואַרפען דעם צויבער פון זיין אייגענער רעדע. די אייגענע

וועלטער קלינגען איהם אַפּ אין די אויערן, אזוי ווי זיי וואַל־טען געקומען פון א פּרעמדען מויל. ער פּיהלט זיך ווי בא־הערשט פון א חלום און צווייפעלט אין דער ווירקליכקייט, וועלכע רינגעלט איהם ארום.

וואַר רעדט עס דאָ? פּרעגט עס טיף ביי איהם אין דער נשמה. דאָס בין ניט איך — אן אנדערער רעדט ארוים פון מיר. אזעלכע זאכען זיינען דאָך מיר קוים אויף'ן זינען ארויפ־געקומען. איך שטעה באראישט פּאר מיין אייגען וואַרק אין איך פּיהל, אז א פּרעמדער האָט עס געשאַפען.

מיט אַמאָל הויבט זיך די שטימע אויף צום העכסטען קלאַנג און רוישט אין שטורמדיגע אקאָרדען דורך דעם קיר־כען־צימער, וועלכע צוטרייסלען די זעלע און רופען ארוים פון איהר אומדערהערטע געפּיהלען. אצונד נאָך א יובעל־געשריי פון טיפּסטער ברוסט, א לעצטער זיפּץ, וועיך און פּאר־פּיהרעריש; דאַן וועלט עס שטיל, דער לעצטער קלאַנג שטאַרבט אָפּ. —

די מחנה פון גלויביגע זיצט ווי באַראישט און קוקט נאָך אלין צו דעם זעלבען אָרט, זאַגאר דאַן וועט דער מאַנאָך האָט שוין לאַנג געהאט פּאַרלאָזען די בימה.

ער אליין ווייסט ניט, וואָס מיט איהם איז געשעהן. די פּרעמדע שטימע דרינגט נאָך אלץ אריין אין זיינע אויערן; די וועלטער גיסען זיך צונויף אין וואונדערליכער פּראַכט, און די געדאַנקען זיינען ארומגעוועבט מיט א זיסען ריח. דאָס איז דערזעלבער ריח, וועלכער האָט ארויסגעזעצט פון'ם פּלע־שעלע, וואָס ער האָט אין יענער נאַכט געגומען צו זיינע ליפּען. אצונד ליגט דער דופּט ביי איהם אין בלוט, רעדט ארוים פון

מעדאַרדוס

יעדען וואַרט און שפּריצט פון זיין גייסט מיט בלויע פונקען.
פּאַרלאַרן פּאר דער צייט; דאַך טרעפֿער פון אן אייגענער וועלט!

די נייע ידיעה קלינגט דורך שטאַט און דאַרף, אז א נביא איז אויפגעשטאַנען אין לאַנד. די קירכע קאַן קוים נאַך אריינענעמען די מחנות, וועלכע שטראָמען פון אלע ערטער, כדי צו הערען פון זיין מויל גאָט'ס וואָרט.
די גאנצע וועלט איז פול מיט לויב-געזאַנג פאר איהם. שנעל, אויף'ן קוק שמידט ער צו צו זיך די הערצער פון די מענשען און פיהרט זיי צו א נייער וועלט.

בלויז דער עלצטער פון קלויסטער בלייבט ניט געריהרט פון איהם. איהם קאַנען זיינע פייערדיגע רייד ניט פארטומלען דעם מוח. ער פיהלט, אז דאָ האַט געמוזט געשעהן עפּעס מורא'דיגעס און בעט גאָט, ער זאָל איהם שיקען קלאָרקייט, כדי ער זאָל קאַנען פארטרייבען די געפאַהר, וואָס הענגט איבער'ן קלויסטער, און ווי דעם שטן'ס ליסטיגקייט דראָהט זי די רוה און דעם פרידען פון'ס הייליגען אָרט.

און איין טאָג שיקט ער רופען דעם ברודער צו זיך און רעדט צו איהם מיט א טיף-טרויעריגען בליק:

מיין זוהן, דער ניט-גוטער האַט ארומגענומען דיין הארץ מיט זיינע לאַפּעס, כדי דיך אָפּצורייסען פון גאָט'ס גייסט. אויך פאַר מיר קוקט דיין וואָרט אוים צו זיין א וואונדער, אָבער ס'איז ניט גאָט'ס שטים, וואָס רעדט פון דיר ארוים. ס'איז דעם שטן'ס ליסטיגקייט, וואָס בינדט דיר אויף די צונג. די מאַכט פון פינסטערניש האַט דיך ארומגענומען, און אלין טיפער וועלט דער אָפּגרונד, וואָס ציהט דיך ארונטער.

צו שטאַרק האָט דער טייוועל שוין דיין האַרץ פאַר־פיהרט, אז מיינע שוואַכע ווערטער זאָלען דיר קאָנען העלפען. דיר העלפען וועט בלויז גאָט, וועלכער וועט זיך דערבאַרע־מען איבער דיין נשמה. דיין שיקזאל ליגט אין זיין שטאַר־קער האַנד. נאָר ער קאָן דיך רעטעווען פון דעם פלוך און באפרייען דיין האַרץ פון דעם שטן׳ס רשעות.

די פּראָסטע, די מענשען אָהן אורטייל האָט דיין וואָרט באַרוישט, אָבער עס ווירקט ווי א בייזער ביישפיל אויף דעם דאָזיגען אָרט. עס שטערט דעם פרידען, וואָס האָט דא שטענדיג געהאַרשט, און פלאָנצט אין ביי אונז דעם גיפט פון זינד. מחמת דעם קאָנסטו דאָ לענגער ניט בלייבען.

פאַר דיר קאָן די דערלייזונג קומען בלויז פון דרויסען. נאָך האָב איך די האָפנונג ניט פארלאָרן. דו וועסט זיך אלזא ארויסלאָזען אין וועג קיין רוים, צו דערפילען א גע־היימע שליחות, וועלכע איך גיב איבער מיט גאָט אין דיינע הענט.

ניין אויס די געלעגענהייט, וועלכע ווערט דיר איצט געגעבען, כדי דו זאָלסט צוריקגעפינען גאָט׳ס וועג. און ווען די חרטה וועט אויסלייטערן דיין האַרץ, דאן קעהר זיך אום צוריק אַהער, אין אָט די מויערן, וואו עס קלאַפּט פאר דיר א פאָטער־האַרץ.

מיין גייסט באגלויט דיך אויף דיין וועג. דעם האַר׳ס ברכה זאָל הערשען איבער דיר! — טו מאַך זיך גרייט צום ווייטען ציל; וואַרים מאַרגען, נאָך איידער די זון וועט אויפ־געהן, וועט זיך דער טויער פארשליסען הינטער דיר.

אין מזרח וואַרפט די זון איהרע רויטע פייערדיגע שטרא־

לען און לאַנגזאַם פּארגעהט דער בלאַסער בין השמשות׳דיגער שיין, וואָס האָט ווי איינגעהילט די זאכען אין שלאָף. די גראָזען זיינען באדעקט מיט פּרישען טוי, אין פּרעהליך סוויש־טשעט עס פון יעדען צוויג. די בלומען וויגען זיך ביים ראַנד פון טייכעל, און לוסטיג רוישט די ראָד פון א מיהל. — ווי שען איז די וועלט אין איהר פּראַכט!

מונטער און קרעפּטיג געהט זיך דער יונגער מאָנאַך זיין וועג און טרינקט מיט ענטציקונג די גאנצע הערליכקייט, וועל־כע האָט זיך מיט אמאָל אויפגעעפענט פּאר זיינע אויגען. די וועלט פון׳ם קלויסטער ליגען הינטער איהם, און אָפען שפּרייט זיך אוים די וויטקייט. דאָרט הינטען ליגט פּאר׳כשופּ׳ט דאָם קליינע, וואָס האָט ארומגעשלאָסען זיין מוח ווי מיט גענענגעניש־וועלט און זיין פייערדיגען גייסט די פּליגלען אָפּגעהאקט. אצונד קאָן ער ענדליך אויסשפּרייטען פּריי די פּליגלען און ווי אן אָדלער זיך וויגען אין׳ם וועלט־רוים, זיך אָנ׳שכור׳ן מיט זיין אייגענער קראָפט.

עס דוכט זיך איהם, אז יאָהרען זיינען שוין פאַרביי, זינט ער האָט איבערגעלאָזט דעם קלויסטער הינטער זיך. א שליי־ער לאָזט זיך אראָפּ אויף דער פּארגאַנגענהייט. דאָם וואָס איז אמאָל געווען, קוקט אוים ווי איינגעהילט אין נעבעל, און שוועך קומט איהם אָן זיך צו דערמאָנען אָן יענע צייטען, וועלכע ער האָט אמאָל דורכגעלעבט.

אזוי געהט ער שוין זינט וואָכען אויף זיין וועג, וועז ער געפינט זיך מיט אמאָל ארומגערינגעלט פון א געדיכטען וואַלד. דער טאָג האלט שוין ביים פארגעהן, און ער זעהט נאָך אלץ ניט קיין ציל פאר זיך, ביז ער פארלירט ענדליך דעם שמאָלען שטעג, און איבערגעלאָזט אין די הענט פון דעם

בלינדען צופאַל, שפּאַנט ער ווייטער אוּן זוכט זיך דורכצו־ברעכען א וועג דורך׳ן וואַלד.

מיט אַמאָל שטעלט ער אָפּ זיינע טריט; אַן אָפּגרונד איז פּאָר זיינע פּיס. די אַלטע בוימער שטעהען געדיכט איינע נעבען די אַנדערע אוּן הויבען אויף זייערע צווייגען אין דער הויך, אזוי אז פּוּן אויבען דרינגט אַראָפּ בלויז א שוואכער שיין.

פּוּן הויכע פּעלזען גיסט זיך אַראָפּ א שטראָם אין אָפּ־גרונד, אוּן שוימענדיג צוברעכט זיך דאָס וואַסער אַן שפּיציגע שטיינער, צושפּריצט זיך אין אלע זייטען. דער באָדען איז באַדעקט מיט ווייכען מאָך, אוּן פּארשידענ־פּאַרביגע שוועמ־לעך שטעהען ארום אין קרייז. ווי א צויבער־לאַנדשאַפט פּאַרכאָפּט עס זיין בליק. א טיפּע בענקשאפט געהט דורך דורך זיין ברוסט, אוּן פּאר׳חלום׳ט קוקען זיינע אויגען אַראָפּ אין אָפּגרונד.

דאָ דערזעהט ער א מאַן אין יעגער־קלייד׳ער, וואָס ליגט אויסגעשטרעקט ביים אָפּגרונד אוּן שלאָפּט רוהיג אוּן אָהן זאָרג אין דעם גרינעם בין השמשות׳דיגען שיין.

פּאַרשענדיג קוקט ער אריין דעם שלאָפענדען אין געזיכט, אוּן ווי א פּאַרגעפּיהל כאָפּט עס איהם אַן ביים האַרצען. איהם קומט פּאָר, אזוי ווי ער וואַלט שוין אָט דעם פּנים ערגעצוואו געזעהן. ער שטעהט אוּן טראַכט, אָבער זיין מיה איז אומ־זיסט. פּלוצלינג פּאר׳גנב׳עט זיך א געדאנק ביי איהם אין מוח:

אשטייגער וועט איך זאָל אליין זיין אָט דער יעגער? מיר דוכט, אז איך האָב מעהר טאַלאַנט צו זיין א יעגער, איידער א מאָנאָך.

אָבער אזוי גיך ווי דער געדאנק איז נאָר אויסגעדענקט, דערפיהלט ער, ווי דאָס האַרץ קלאַפּט איהם שנעלער. ווי א גיהנום'שער כשוף קאָכט עס איהם אין זיין בלוט; זיינע אויגען ברענען מיט ווילדער לײדנשאפט, און רויטע שאָטענס שטייגען ארויס פון דער טיפענישׂ.

דאָ דערפיהלט ער מיט אַמאָל, ווי א פרעמדע מאַכט ציהט איהם אוים דעם אָרם. ער גיט דעם שלעפער א ווילדען שטויס, אזוי אז ער פאַלט אראָפּ פון'ם פעלז אין אָפּגרונד. עס דערהערט זיך א מורא'דיגער פאַרדריקטער געשרייי פון דער טיפענישׂ, דערנאָך שפּרייט זיך אוים די גרויסע שטיל-קייט, אזוי ווי אלצדינג וואָלט געוועזן ניט מעהר ווי א חלום.

מיט א צומישטען בליק קוקט ער אראָפּ אין אָפּגרונד און ווייסט נאָר אלץ ניט, וואָס מיט איהם איז געשעהן. דאָ הילכט אָפּ א פּרעך געלעכטער אין זיינע אויערן, און א מונטערע שטימע רעדט צו איהם:

דער מאַנאַך פּאַסט אייך אויסגעצייכענט צום געזיכט. אין די דאָזיגע קלײדער קאָנט איהר דעם טייוועל פיהרען כּיי דער נאָז. כ'ווינש אייך גליק צו דער דרייסטער טאַט, מיין אייידעלער האַר! אייער ליבלינג זאָל אקאָרשט אליין ניט ווערן צומישט!

נאָך האַלב פּאר'חלום'ט וועגדט ער זיין בליק און זעהט אנטקעגען זיך א בחור'ל, וואָס קוקט איהם אוים ווי א לייכט-זיניגער פּאַזש. — אָבער דער דאָזיגער ווערט שיער ניט צו-פּלאַצט פּאַר גלעלכטער; ער קרימט זיך און דרעהט זיך, כּיז די טרערען קומען איהם אין די אויגען, און ער כיכעט און לאַכט, אָקוראַט ווי דער ניט-גוטער וואָלט אין איהם אריין.

א מאַנאַך! א מאַנאַך, ווי גאָט האָט געבאָטן! אזוי ווי ער וואָלט אָקאַרשט פון קלויסטער ארויסגעקומען. דאָס איז דאָך ווירקליך צו קאַמיש. דער שענסטער קונץ, וואָס איהר האָט ביז אהער געמאכט! — אָבער אצונד איז צייט, אז מיר זאָלען שטעלען פּים, וואָרים ביז'ן שלאָס איז נאָך א היבשער מהלך.

דער מאַנאַך פּארשטעהט ניט קיין וואָרט, וואָס יענער רעדט; אָבער ער שמייכעלט, אזוי ווי אלין וואָלט איהם געוען קלאָר. ביי איהם אין מוח דרעהט זיך אלעס ארויף און אַראָפּ; אין'ם פּאַרביגען כאָאָס טאַנצען די געדאַנקען, און יעדע ווירקליכקייט פּארשווינדט פון זיין בליק.

רויט שטעהט די זון שוין ביים האָריזאָנט, וועו זיי קומען צו צום ראַנד פון'ם וואָלד, און אויף א משופע'דיגן בערגעל באַווייזט זיך פּאר זייערע אויגען א שלאָס, וואָס קוקט אראָפּ אין טאָל.

אצונד איז צייט, איך זאָל זיך שטילערהייט אָפּטראָגען, רופט זיך אָן דער פּאָזש, פּינטלענדיג מיט די אויגען. וואָרים וועו מען זאָל מיך זעהן צוזאַמען מיט אייך, וועט אייך אפילו דער מאַנאַכען־מאַנטעל ווינציג וואָס העלפען. — זייט זיך אייך געזונט! און גליק צו דער זינדיגער טאָט!

אין דער צייט וואָס דער פּאָזש פּארשווינדט אין וואָלד, לאָזט זיך דער מאַנאַך געהן אויף דעם משופע'דיגען וועג, ביז ער דערגרייכט דעם טויער פון'ם שלאָס. — מיט אן ערנסטער מיענע און מיט א פּרייַנדליכער באַגריסונג באגעגענט איהם דער בעל הבית פון'ם שלאָס, אזוי ווי ער וואָלט שוין פון לאַנג אָן געבענקט נאָך איהם.

ער רעדט וועגען זיין זוהן, ביי וועמען דער מוח האָט זיך איבערגעקערט, און שוועדע לייַדען רייסען זיך ארוים פון זיין ברוסט. דאָס שיקזאָל איז געווען אומפריינדליך צו איהם, אָבער ער האָט פונדעסטוועגען נאָך ניט פאַרלאָרן די האפנונג, אז דער מאָנאַך וועט איהם ברענגען דערלייזונג, וועט איהם ביישטעהן אין זיין נויט און מיט גאָט'ס הילף באלויכטען זיין קינד'ס מוח.

בעת דער גראַף עפענט אויף דאָס האַרץ פאר דעם מאָנאַך און אַנטפלעקט פאר איהם זיינע זאָרגען, נעמט איהם די גרעפין דורך מיט א הייסען בליק, אזוי אז דאָס בלוט קאָכט איהם אויף ווי פייער דורך די אָדערן.

און וועז די נאַכט הילט איין דעם שלאָף אין פינסטערניש און אלע גיבען זיך איבער דעם שלאָף, דאָן פאר'גנב'עט זיך די גרעפין צו דעם מאָנאַך אין צימער און זי נעמט איהם ארום מיט ווילדער ליידענשאפט. ווי א שנעל שרפה'נדיג פייער פיהלט ער איהרע הייסע קושען, וועלכע זויגען איהם אויס דאָס בלוט פון האַרצען.

דער שטן גופא לעבט אין דער דאָזיגער פרוי, וועלכע בושעוועט ווי א ווילדע מיט אן אומגעשטילטען פייער. איהר נאַקעטער קערפער ציטערט און וואַרפט זיך ארום אין פיבער-היץ. מיט א משוגענער תאוה נעמט זי ארום זיין לייב און קרעכצט און כאַרכעלט, ווי די לעצטע כוחות וואָלטען איהר אויסגענאַנגען פאר פאַרלאַנג.

דאָ דערפיהלט ער אליין, ווי א פייער וואָלט איהם דורך אין מוח. דער רויטער וואַנזין בושעוועט ביי איהם אין בלוט. ער זעהט, ווי די זינד בלישטשעט איהר ארוים פון די אויגען, און ער הערט, ווי איהרע ליפען שעפטשען שטיל:

פֿאַרבראכן איז דאָס העכסטע גליק. דאָס וואָס דו האָסט זיך דאָ באַווייזן פֿאר מיר אלס מאַנאָך, דערהויבט די לוסט צו א ציטערענדען עקסטאַז.

אזוי פֿאַרשווינדט די נאַכט אין הייסער תאוה. אין מזרח גרויט דער ערשטער בלייכער שיין. דאָ רייסט זי זיך מיט אַמאָל ארוים פון זיינע אָרעמס, כדי קיין שפּיאָנען־אויג זאָל זי ניט דערזעהן.

ווי אין חלום פארגעהען די טעג, און יעדע נאכט די־זעלבע משוגענע בארוישונג. אין אָנפאַנג איז דער מאַנאָך ענטציקט פון דעם טאָפּעל־שפיל, דאָן פיהלט ער, ווי עס פאר־שווינדען פֿאַמעלאך די גרענעצען, אין וועלכע זיין איך איז ביז אהער געווען געפאנגען. א געהיימער שרעק וואקסט אין זיין ברוסט און א קאַלטע מורא דריקט איהם צונויף דאָס האַרץ, וועו דאָס אייגענע בילד זיינם קוקט איהם אנטקעגען.

וועו בין איך? פרעגט ער זיך מיט א צומישטען בליק. בין איך דער מאַנאָך, וואָס דינט דאָ דער זינד? בין איך דער יעגער, וועלכער פוילט דאָרט אין אָפּגרונד? — א צוויייטער איך וואקסט אוים פאר מיינע אויגען און פאַרכאַפּט דעם מאָ־נאָך׳ס קערפער, כדי זיך צו פאַרטומלען, זיך בארוישען מיט זינד. קוים שטעהט איין בילד קלאָר פאר מיין זעל, אזוי נעמט עס אויף גיך אָן די פּאַרם פון דעם אנדערן. דערנאָך דרעהען זיך בייזע ארום אין א ווילדען קאַראַהאָד, אזוי אז אין דעם וויכער פארשווינדט יעדער אונטערשיד.

איך פיהל, ווי עס שווינדעלט מיר אין קאָפּ און איך קאָן ניט מאַכען קיין חילוק פון אויבען ביז אונטען. דער מאַנאָך וועדט מיר פון טאָג צו טאָג אלץ פרעמדער, אָבער ער שלעפּט

מיט מיין נשמה מיט זיך און האַלט מיך פעסט מיט טויזענט אייזערנע קייטען.

איך קאַן שוין מעהר דעם צושטאַנד ניט אריבערטראַגען, כ׳מוז ווידער קלאָר ווערן ביי זיך, ווער איך בין, כדי אָפּצושוידען אייגענע ליידען פון פרעמדער זינד.

אָבער וואַרט אקאַרשט! אצונד ווערט עס מיר בישלאכוויז קלאָר. ס׳איז די פרוי, וואָס האָט מיר דעם קאָפּ פארדרעהט און אויף מיר אָנגעשיקט יענעם משוגענעם, ווילדען גייסט. אין איהר פייער צוגעהט מיין אייגענער איך — א שטיקעל וואַקס אין א שרפה׳נדען אויוון.

און א געדאנק גנב׳עט זיך אריין צו איהם אין מוח: זי דרעהט דיך ארום אין׳ם משוגענעם קרייז, ביז דו ווערסט בישלאכווייז אראָפּ פון זינען. ווילסטו דערקענען, ווער דו ביזט באמת, דאן מוזטו אפריהער דער שלאַנג דעם קאָפּ צוטרעטען.

דאָ ליגט אלעם רויט ווי בלוט פאר זיינע אויגען. אין זיינע אָדערן קאָכט דער חשק צו מאָרד. אצונד ווייסט ער, ווער עס האָט איהם דעם מוח פארפינסטערט.

און ביינאַכט, פאר׳שכור׳ט פון דער ווילדסטער ליידענשאפט, זעצט ער אריין דער פרוי די נעגעל אין האלז, ביז זי ליגט א דערוואַרגענע ביי איהם אויף׳ן בעט.

דאַן שרייט ער מיט קולות אין דער שטילער נאכט ארוים, און שוידערליך הילכט עס אָפּ דורך די ווסטע קאַרידאָרען.— מאָרד! מאָרד! קלינגט עס אָפּ מיט אימה איבער׳ן גאנצען שלאָס. אָבער אין דער צייט וואָס אלע זיינען נאָך פאַראַלי־זירט פון שרעק, כאָפּט זיך דער מערדער שנעל ארוים פון׳ם טויער פון שלאָס, כדי צו פארשווינדען אין דעם נאָנטען וואַלד.

אצונד וואנדערט ער איבער דער וועלט אין ציווילי־קלייד אָנגעטאָן; דער גראָבער מאַנטעל פון׳ם מאַנאָך ליגט באַהאַלטען אין וואַלד. און ביסלאכווייז קומט איהם פּאָר, אז ער האָט מיט די נייע קלייַדער אויך א נייע נשמה אָנגעטאָן. אָבער רוה גיט איהם אויך די נייע נשמה ניט.

וועו ער האָט אין יענער נאַכט דערוואָרגען די פּרוי, האָט ער געגלויבט, אז ער האָט באַזיגט דעם שונא, וועלכער האָט איהם אַמאָל די אייגענע זעלע אין צווייען געשפּאָלטען. אָבער דער מאָרד האָט ניט פּאַרטריבען די פּינסטערע כוחות, און אלץ פּרעמדער וועדט איהם פּון טאָג צו טאָג זיין איך, וועמען ער זוכט אומזיסט צו דערגרונטעווען.

דאָן געפינט ער זיך איינער אליין מיט זיך, פּאַרלאָזען פּון דער גאנצער וועלט, און וועו ער וואלגערט זיך ארום אָהן רוה אויף זיין געלעגער און פּאָלגט נאָך די געדאנקען וועלכע פּלאָטערן ארום אין זיין מוח, דאן פּיהלט ער אָפּט די שוידערליכע נאָנטקייט פּון׳ם וואַנזין.

וואו איז מיין איך? האַלט ער זיך כסדר אין איין פּרעגען. וועו וועט מיר העלפען אויסמעסטען די טיפקייט פּון מיין וועזען? — מיר קומט פּאָר, אזוי וויי די קעמערלעך פּון מיין מוח וואַלטען געווען אָקוראַט ווי די געדיכט־פּארשלאָסענע צעלען פּון דער תפיסה. אין יעדער צעל וואוינט א משוגענער גייסט, שדים גיבען דאָרט אָן מעשים, נעהרען און האָדעווען שטיל אוים טעמפּע און שוועכט געדאנקען, וועלכע ציהען זיך און רייסען זיך סטראשענדיג פּון אלע טיפּענישען.

און וועו זיי וועכט דאָרט אין שטילען קעמערל אויסגערייפט, פּארטיגע באַגריפען, דאָן עפּענט א פּינסטערע מאַכט

אויף דעם טויער. איצט קערען זיי וועלטען, מיט רויטע אויגען גיבען זיי זיך א לאַז דורך די קאַרידאָרען פון׳ם מוח, און זייער אָטעם שיסט מיט פיבער־חיץ. זיי טאַנצען, שרייען, קלאַפען אין די וועגט; אינצווישען הער איך א שטילען גערויש, אזוי ווי דער וואַנזין וואַלט זיך געריהרט אין די אייזערנע קייטען.

וואו איז מיין איך? וועך וועט מיר אויפלייזען דאס דאָזיגע רעטעניש? — די קלוגע ליט האָבען געדעדט אזוי פיל וועגען אונזער וועזען און האָבען אונז איבערגעלאָזט דאָס וואָרט: דערקען זיך אליין! — אָבער זייער חכמה טראָגט דאָס היטעלע פון דעם הויף־נאָר; ס׳איז נאָרישקייט, אָנגעטאָן אין א מאַנטעל פון ערנסטקייט, פוסטער שווינדעל, וואָס איז ניט ווערט קיין שמעק טאָביק.

דערקען זיך אליין! אָבער וואו זאָל איך אָנהויבען? אָט דוכט זיך מיר אויס, אז איך האָב דערטאָפט דעם אייגענעם איך, אָבער ער וועט גלייך צובראָכען, צושפליטערט ווי גלאָז ביי מיר אין דער האַנד. און יעדער טייל טאַנצט ארום ארום מיר מיט מוראַ־דיגען שפאָט און שטעקט מיר ארויס די שפּיציגע צונג.

אָפט קומט מיר פאָר, אז מיין איך באַהאַלט זיך אונטער מאַסקען. אָבער קוים וויל איך אין משוגענער לייכטזיניגקייט איהם ארונטערריסען די פאַלשע צורה, לאַכט מיר פרעך אנטקעגען א נייע מאַסקע. איך צופּ, ריים, ביז דער אָטעם פאַרגעהט מיר, אָבער וועך איך נעם ענדליך אָן די לעצטע מאסקע, דאן פיהל איך, אז זי איז פארוואקסען מיט׳ן פלייש.

און וועך איך וואָלט אפילו דעם פּנים גופא אין שטיקער

צוריסען, וואָלט איך זיך אַלין אַנגעשטויסען בלויז אויף נייע מאַסקען.

זאָגאר אין אנדערע זעה איך שטענדיג מיין אייגען בילד, געשטאַלטען, וואָס זיינען ארויסגעקומען פון די געפענגנישען פון מיין מוח און וועלכע שפילען זיך אצונד אזוי דרייסט, אזוי געוואָגט מיט מיינע חושים.

די פיינסטע לאַניק קאַן דעם געשפענסט ניט כאַפען, וואָרים זי איז דאָך בלויז דער שאָטען פון אויסערליכע זאכען, אָבער אין דעם וועזען גופא דרינגט זי ניט אריין.

די זעלבסט־דערקענטעניש איז די שטאַרקייט פון׳ם גייסט. — וויי אָפט האָט מיין אויער פאַרנומען די אלטע גע־שיכטע! וויער עם דערקענט זיך אליין, דער איז דער האַר פון זיין שיקזאָל! — זעהר שען געזאָגט, אָבער עס איז דאָך ניט מעהר ווי א פוסט וואָרט. איך הער, ווי די גלעקלעך קלינגען מיט שפאָט, און איך זעה דעם פאַיאַץ אויף דער בית־נע, דעקלאַמירענדיג מיט אן ערנסטער מיענע זיינע נאַרישע קייטען. — די אויערן געווענהנען זיך ביסלאכווייז צו צו דעם קלאַנג, און קוים איז מען נאָר געווואוינט צו די זאַכען, דאַן ווערט יעדע משוגעת דער גרונד פון׳ם טיפסטען אמת.

מיין אַרעמער איך, דו אייביג שאָטען־בילד! אויך דו ביזט נאָר א געשפענסט, וואָס פארגוואלטיגט די פארנונפט; א בלענדענדיג, איינגעבילדעט ליכט, וואָס שפוקט איבער זומ־פען און נאַרט אָפּ און פארפיהרט און שלעפט אונז אראָפּ אין טיפענישען. —

נו, פיהרט איהם אמאָל דער וועג זיינער אריין אין א שטאָט, וועלכע רייצט איהם אויף א מאַדנעם אופן. וויי א

וויט פֿאַרגעפּיהל לאָזט עס זיך אַראָפּ אין זיין האַרץ, אזוי ווי ער וואָלט געוואָגן פֿארבונדען מיט דעם דאָזיגען אָרט דורך אומבאַקאַנטע באנדען.

דער צופֿאַל ברענגט איהם צו דעם קעניגליכען הויף, וואו ער זוכט צושטרייאונג אין זיינע יסורים. דאָרט ווערט זיין בליק ווי צוגעשמידט צו א יונגער שענהייט, וועלכע וועקט אויף טונקעלע זכרונות ביי איהם אין דער נשמה.

ער זעהט ווידער פאר זיך די קליינע קלויסטער־קירכע, דערקענט דאָס בילד פון דער הייליגער רַאזאליע, וואָס האָט מעהר ווי אין מאָל זיין בליק פאר׳כשופ׳ט. לעבעדיג האָט איהם דאָס דאָזיגע בילד אויסגעקוקט צו זיין. אין א הייסער, דריקענדער נאַכט, וועו דאָס פייער פון זיינע תאוות האָט זיך צופלאַקערט, פלעגט די הייליגע ערשיינען פאר זיינע בליקען אלם וועגוס, וועלכע האָט געשמידט זיין לייב אין רויזען־קייטען.

און אַצונד האָט זיך רַאזאליע באוויזען פאר איהם אין פלייש און בלוט, אָקוראַט ווי ער האָט זי געזעהן אין׳ם בילד. — דאָ דערפיהלט ער, ווי עס ברענט א פיבעריש פייער ביי איהם אין האַרצען, און יעדעס פעדימעל פון זיין וועזען ציהט איהם צו איהר, וועלכע האָט געווירקט אזוי געהיימניספול אין זיין לעבען.

און זיין פאַרלאַנג געפינט שנעל אן אויער. די שענע טראַגט זיין בילד אין איהר האַרץ, און שטיל שפינען זיך די קייטען פון דער ליעבע.

די ליעבע טראַגט איהם אויף איהרע פליגלען, הויבט איהם אויף צום הימעל. פאַרשוואונדען איז דער טיפער וויי־טאָג פון דער נשמה, און די גאנצע שווערקייט געהט איהם

אראָפּ פון האַרצען. די גאַנצע וועלט קוקט איהם אוים ווי באַגאָסען מיט ליכט, און שטראַלענדיג געהט אויף פאר איהם א נייע זון.

די חדשים פליהען; עס דערנענטערט זיך דער חתונה־טאָג. פון לאַנג שוין האָט ער פארגעסען דעם נדר, וואָס האָט איהם אַמאָל פארבונדען מיט דעם קלויסטער און וואָס קיין פרויען־ליעבע האָט ניט געקאָנט אויפבינדען.

ער טרעפט די כלה אין׳ם אלטען פירסטען־שלאָס, וואו זי וואַרט אויף איהם מיט הייסער בענקשאפט.

נאָר פלוצלונג דערהערט מען פון דער גאַס א געוויש, אזוי ווי א שווערער וואָגען וואָלט צוגעפאָהרען צום שלאָס. נייגעריג געהט דאָס איידעלע פאַר׳ל ארוים אויף׳ן באלקאָן. דאָ דערזעהען זיי, ווי פארן חויז שטעהט דעם תליון׳ס וואָגען, אויף וועלכען א מאָנאָך איז געשמידט אין קייטען. דער תליון שטעהט פאר איהם אין׳ם רויטען מאַנטעל, כדי איהם אָפּצופיהרען צו דער תליה.

אז דער מאָנאָך דערזעהט דעם חתן, פארקרימט זיך זיין געזיכט אזוי, אז ער קוקט אוים ווי א שד. פון שווארצע אויגען שטראָלט ארוים דאָס פייער פון משוגעת, און חייזעריג רייסט עס זיך ארוים פון דער טרוקענער קעהל:

קום, ברודערל, ארונטער פון׳ם באלקאָן! הי־הי, דער תליון רופט צום שוידערליכען שפיל! און ווער עם דערשלאָגט דעם אנדערן, דער זאָל זיין קעניג און טרינקען בלוט פון א גילדערנעם בעכער!

פלוצלינג באַפאַלט איהם א פחד, ווי דער שרעק פון׳ם גיהנום; דער וואַנזין נעמט איהם אָן ביים טויטען האַרץ.

ער זעהט פּאר זיינע אויגען א ים פון בלוט, ער זעהט, ווי רויטע הענט שטרעקען זיך אוים פון דער טיפענישׂ.

דאָ שטעכט ער אריין דער גאליבטער א קינזשאל אין הארצען, לאָזט זיך ארונטער מיט איין שפרונג פון׳ם באל־קאָן און ברעכט זיך דורך א וועג צום תליון׳ם וואָגען. דער תליון פאלט, געטראָפען פון׳ם קאלטען שטאָהל. דערנאָך צוברעכט ער שנעל די קייט, מיט וועלכער דער מאַנאך איז געשמידט. מיט איין שפרונג שטעהט ער אויף׳ן וועג און לויפט אזוי לאַנג, ביז דער וואלד נעמט איהם אונטער זיין שוץ.

דאָרט לאָזט ער זיך אראָפּ א מוראַ׳דיג פארמאטערטער צו דער ערד און ליגט, אזוי ווי דער טויט וואָלט איהם דער־שלאָגען.

דאָ שפרינגט איהם ארויס אויף׳ן רוקען א געשפענסט, און א שטימע פייפט איהם אין די אויערן:

אצונד בין איך שטענדיג ביי דיר, דיין צווייטער איך! קיינמאָל וועסטו זיך ניט באפרייען פון מיין לאַסט! איך לעב דיינע טעג, חלום דיין חלום און וועל אמאָל שטארבען דיין טויט! —

דאָ הויבט ער מיט גרויס מיה אויף דעם מידען קערפער און געהט זיך לאַנגזאַם זיין לאַנגען וועג דורך ווייטע לענ־דער, איבער ווייטע ים׳ען, ביז איין שענעם טאָג ווינקט צו איהם דער לעצטער גרעניץ. —

* *
*

גרוי איז דער הימעל. עם גענייצט דער מדבר.
אויסגעשטרעקט אין׳ם ברוינעם מדבר־זאַמד ליגט א

ספינקס פון שוואַרצען מאַרמאָר־שטיין, דער בליק פאַרזונקען אין׳ם רייך פון ווייסטע וויטקייטען.

ניט שנאה, ניט ליבשאַפט שטראָלט ארוים פון׳ם דאָזיגען בליק. דאָס אויג איז פארשלייערט פון טיפען טרוים, און אויף דער קאַלטער פראַכט פון די שטומע ליפען שוועבט שטיל־שמייכלענדיג די שטילסטע אייביגקייט.

דער פינפטער ואנדערער קוקט אריין דער ספינקס אין די אויגען, נאָר איהרע רעטענישען קאָן ער ניט דערגרונטע־ווען, און שטום, ניט אויסרייד־ענדיג קיין וואָרט, לאָזט ער זיך אַראָפּ אין דעם שטויב פון׳ם מדבר.

דער זעקסטער וועג

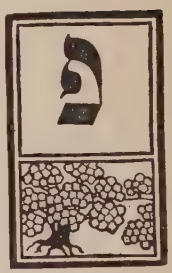

פון וואַנען ער איז געקומען, איז געבליבען א סוד פֿאר דער גאנצער וועלט. ער גופֿא וואָלט עס קוים געקאָנט זאָגען. אָפּט נעמט איהם ארום א שטיל געפֿיהל, אזוי ווי ער וואָלט ארויסגעקומען פון א צויבער־לאַנד, וואָס גרויט און טונקעלט פֿאר די אויגען אין בלויע וויטקייטען און וועקט א שטומע בענקשאפֿט ביי איהם אין דער נשמה.

פֿאר זיינע אויגען ליגט דעם דיכטער׳ס וועלט, א פֿאר־חלום׳טער ברעג, ארומגענומען פון ים, וואָס באהאלט אין זיך טויזענט בלויע וואונדער און עפֿענט נאָר פֿאר דעם גלויביגען אויף די טירען.

ס׳איז א נשמה־וועלט, וואָס ווינקט צו איהם. דאם וואונ־דער־מעשה׳לע זיצט אויף א בלומען־טראָן און שפּינט אריין געהיימע פֿעדים אין דעם וועלט־אל. א ווייכער קלאנג פֿילט אָן די לעבליכע לופֿט און וועקט אויף אין דער ברוסט א פֿאר־חלום׳טע בענקשאפֿט, וואָס ווינט זיך שטיל און רופֿט ארויס נייע קלאַנגען אין האַרצען.

אין יענעם רייך פֿעהלען אלע צוימען, וועלכע צושיידען געווענליך די ברואים איינע פון די אנדערע. אפֿילו דער שטיין

איז באַשאַנקען מיט'ן כח הדבור, קאָן זאָגען זיין וואָרט; עס רעדט דאָס טייכעל, די בלום און דער שטערן. אין יעדער זאַך איז פאַראַן א קלאַרער גייסט, וואָס אנטפלעקט זיך מיט פרייד פאר דעם מענשען און דעקט פאר איהם אויף דעם גרויסען בונד פון'ם וועלט־אל.

דער ריח פון דער רויז איז פארוואנדט מיט'ן שטערן, דעם וויינט'ס בלאַזען מיט דער פראכט פון דער ליליע. עס שפיגעלט זיך אָפּ דער וועלט־אל אין יעדען טייל, און פון'ם גאנצען שטראלט אָפּ צוריק דער טייל. דעם מענשען'ס איך געפינט זיך אין דעם גרויסען „מיר", און פון דעם „מיר" וויי־קעלט זיך פאנאנדער די אייגענע קראפט.

פון יענעם לאַנד איז דער טויט פארטריבען; פאראן בלויז א קומען און אוועקגעהן, א זיסער אָפּשייד, א זיך ווידער־געפינען. דער גייסט פון די זאכען ווירקט אין יעדען שטיין און געפינט אן אָפּקלאנג אין יעדער ברוסט.

אין טיפע הייהלען פונקלען די קרישטאַלען אין א ים פון וואונדערליכער פארבען־פראכט, וועלכע וואַרפט איהרע שטראלען אין דער נשמה, וועקט אויף א געהיימען פייער אין מענשען־הערצער און שפיגעלט זיך אויף א זעלטענעם אופן אָפּ אין מח, אזוי אז יעדע זאך קוקט איהם אויס ווי דורכגע־דרונגען פון ליכט.

געדאנקען פאַרמירען זיך ווי די קרישטאַלען און שטרא־לען מונטער אין רייגעם גלאנץ, קיינמאָל ניט פארדעקט פון קיין פינסטערן וואָלקען. אויף צויבער־בלומען וויגען זיך אידעען ווי פארשידענ־פאַרביגע שמעטערלינגען, וועלכע ווערן פאר'שכור'ט פון דופט און טרינקען אלץ נייע פרייד פון טויזענט בלומען־קעלשיקלעך.

פון טרוימען וועלט געבוירן די ווירקליכקייט, וועלכע רופט גלייך ארוים נייע טרוימען, אזוי אז חלום און וואַהר געפינען זיך אייביג און דורכדרינגען זיך טיף אין הארציג.

אבער נאָר דער דיכטער וואוינט אין יענעם לאַנד, וואָס איז פרעמד פאר אלע אנדערע קינדער פון דער ערד, וועלכע זיינען צוגעבונדען צו דער קליינער נויט פון דער צייט און מוזען טאָג־טעגליך מאַטערן דעם מוח און זיך פלאגען אין דעם שווערן יאָך פון דער פליכט, וואָס האלט זיי געשמידט.

נאָר וען דער דיכטער קלאפט אָן אין דער נשמה, דאן לייזט זיך לאַנגזאַם אויף דער כשוף פון דער ווירקליכקייט. פאַרבאַרגענע סטרונעס הויבען אָן צו ציטערן, און שטיל קלינגט עס אָפּ אין האַרצען. א געהיימע בענקשאַפט ריסט זיך שטום ארויף, און פון דער טיפענישׂ הערט זיך א זויט ליד. —

אין חלום האָט ער יענע וועלט געזעהן. אצונד איז דער חלום געוואָרן פאר איהם א ווירקליכקייט, וועלכע ציהט איהם וויא וויטע חיים. ער זעהט די יסורים פון די מענשען און זייער שטילע פיין, זעהט, וויא זייער לעבען פארגעהט אָהן פרייד, וויא די דורות געהען אראָפּ אין גרוב מיט טיפע ליידען און מיט צואוויטאָגטע, פאר׳חשך׳טע הערצער, וואָס קיין שטראל פון דער אייביגקייט האָט קיינמאָל ניט באריהרט.

וואָרים אויף דער ערד הערשען זאָרג, קריג און טויט. דער וויטאָג בלייבט אונז בירושה פון גרויע זיידעס, און ביים ראַנד פון׳ם קבר לאָזען מיר איהם איבער פאר די אנדערע, כדי זיי זאָלען מיט דעם זעלבען שווערן יאָך אויף די פלייצעס וואַנדערן וויטער אויף דעם זעלבען לאנגען וועג, וואָס פיהרט פון׳ם נעבעל אין׳ם נעבעל.

דער טיפסטער יאָמער פון׳ם לעבן נעמט איהם ארום, ווען ער באטראכט דעם גורל פון די ערד־קינדער, די גרויע מאַנאָטאָניע פון דער אלטעגליכער נויט, אין וועלכער עם פאר־בלאָנדזשעט זעלטען א שטראל, וואָס דרינגט אריין פון דעם דיכטער׳ס ווייטע לענדער, צו עפענען פאר די מענשען ליכ־טיגע וועלטען, די טיפע בענקשאפט נאָך דעם נייעם רייך.

זיין גאַנץ וועזען איז א בילד פון חן, פון ליבליכקייט. די בלאָנדע האָר ראהמען ארום דעם פיינעם שטערן, פון בלויע אויגען שטראלט ארויס דער שיין פון ליעבע און שטילע בענק־שאפט, וועלכע לעכצט נאָך וואונדער.

תמיד איז זיין מוח פארנומען מיט אנדערע, קיינמאָל מוטשטעט איהם ניט דער גדאנק וועגען דעם אייגענעם איך. אין ליעבע וואָלט ער ארומגענומען די גאַנצע וועלט און וואָלט וועלען לינדערן פרעמדע ליידען און פרעמדען וויטאָג, וועל־כע קלינגען אָפּ טיף ביי איהם אין דער נשמה, אזוי ווי זיי וואָלטען זיך געזומען פון דער אייגענער נויט.

ער איז א זינגער, פון גאָט געבענשט, און וועז זיין ליד שטראָמט איהם ארויס פון די ליפען, פארשווינדט יעדע ערד־ליכע נויט און יעדער וויטאָג. די מענשען זיינען פאר׳כשופ׳ט פון דעם דאָזיגען קלאַנג, וועלכער רוישט דורך דורך דער נשמה ווי א וויט פאָר־געפיהל וועגען א וועלט, וואָס מען האָט נאָך ניט געזעהן.

א נייע וועלט! דער דיכטער טראָגט זי אין זיין הארץ ווי די פארשפרעכונג פון א וויטער צייט, וועלכע לאסטשעט און נעמט ארום די נשמה מיט א צאַרטען, זיסען רויש.

פון זיין ליד הערט זיך ארויס דאס רוישען פון׳ם ים, דאס

דופטען פון די בלומען און דאס שטראלען פון די שטערן; עס קלינגט אַפּ די בלויקייט פון׳ם הימעל, דער גלאַנץ פון דער זון, דער שטילער, צאַרטער טאָנץ פון בלומען־גייסטער ביים שיין פון דער לבנה און ווייטע, פאר׳שכור׳טע געשרייען פון וואַסער־גייסטער, זיסע, רייצענדע קלאַנגען פון דעם גן עדן, פון וועלכען דער ערדען־זוהן איז אמאָל פארטריבען געווארן.

די גרויסע בענקשאַפט קלינגט ארויס פון זיין ליד, דער צויבער־רוף, וואָס הילכט אַפּ פון דער ווייטען, כדי צו מאַכען א סוף צו אלע יסורים פון דער ערד און ברענגען וואָס גיכער די צייטען פון דערווארטונג און דערפילונג.

אזוי וואַנדערט ער, א זינגער, איבער׳ן לאַנד, א דיכטער, וואָס שאפט זיך פון ווערטער וועלטען. וען זיינע פינגער באריהרען די סטרונעס און צאַרטע קלאַנגען שטראָמען ארויס פון זיין מויל, דאן הערען זיך אפילו די שטיינער צו צו זיין ליד. די פייגעלעך ווערן פלוצלינג אנשוויגען אין די צווייגען, און פאר׳חלומ׳ט לאַזט עס זיך אראָפּ אויף בוים און קוסט.

דאָרט, וואו ער וואנדעלט, פארשווינדט יעדער ווייטאָג. ער טרייבט ארויס די זאָרג פון דעם מענשען׳ס הארץ און פאר־יאָגט די ליידען, וואָס קוועלען ארויס פון דער טיפענישׁ.

נו, איז ער איינמאָל געקומען אין א ווייטען אָרט, אין וועלכען זיין ליד האָט אפגעקלונגען צום ערשטען מאָל. און יעדער אייגער איז ווי פאר׳כשופ׳ט און קוקט איהם מיט ענט־ציקונג אין מויל אריין. קיינמאָל נאָך האָט מען אזא זינגער ניט געהערט, וואָס פארכאפט די הערצער ווי אין חלום און האַלט זיי געשמידט אין׳ם צויבער פון זיין בענקעניש.

לאַנג פארווילט ער אין די מויערן פון יענער שטאָט, און

וועלן ער טוט זיך ענדליך אָן א כח און באשליסט צו נעמען אָפשיד, דאָ באווייזט זיך פאר איהם א זקן אין וויסע האָר און רעדט צו איהם מיט אייגדרוקספולע וועדטער:

דו ביזט א קעניג צווישען אלע דיכטער, א זינגער, ווי די וועלט האָט קוים אָנא איינעם געזעהן. אז איך הער דיין ליד, קלינגט עס אָפ אין מיין נשמה ווי א שטיל פאַרגעפיהל וועגען א ווייטער צייט, אין וועלכער קיין מענשען־לייד וועט ניט פאראומערן די ערד.

אין דיין ליד לעבט דער גייסט פון ווייטקייט, וועלכער עפענט אויף אין הארצען געהיימע טירען, וועקט אויף געדאנקען, וועלכע וויגקען נאָר אין חלום ווי ליכטיגע וואונדער פון א לבנה־נאַכט.

דיין הארץ, וואָס קוקט אוים צו זיין געמאכט פון טויזענט קלאַנגען, הויבט זיך אויף פון יעדער ערד־שווערקייט און גיסט אריין א שטראָם פון ליכט אין אונזערע הערצער.

דו ביזט ווי דער מלאך, וואָס אנשטאָט א האַרץ טראָגט ער אין זיין ברוסט א האַרפֿ, פון וועמען סטרונעם עם קומען ארוים טיפע קלאנגען וועגען הערליכע פעלדער, וועלכע זיינען אונז פרעמד. דו ביזט אויפגעשטאַנען פאר אונז ווי א נייער זעהער, וואָס וואַרפט אריין אין אונזערע זעלען א מילדען שיין און טראָגט זיי אנטקעגען דער נייער וועלט, וואָס דיינע לידער זאָגען אָן וועגען איהר אָנקומען.

אָבער, יונגער מאַן, שנעל פארגעהט די צייט, און עס וועט קומען די שעה, וועו דיין מויל וואָס שטראָמט נאָך היינט מיט ליכטיגע קלאַנגען, וועט אנשוויגען וועלן, וועו דער טויט וועט זיך מיט איהם צוקושען. דאן וועט דיין ליד פארשטומט וועלן אויף אייביג, וועט אָפשטארבען ווי א טאָן אין שטילער

נאכט. עס וועט גארנישט איבערבלייבען פון דיין וועלק ווי נאר דער געדאנק, אז דו האסט אמאל געלעבט.

דורות וועלען קומען און פארגעהן, און פארשווינדען וועט דיין נאמען אלץ מעהר, געדיכט ארומגעוועבט פון׳ם נעבעל פון דער לעגענדע, ביז עס וועט סוף כל סוף ניט בלייבען דערפון מעהר ווי א שוואכער שאטען.

דער דיכטער קומט פון אן אנדער וועלט; זיין ליד קלינגט איהם ארוים פון א שטילען רייך. דארט, וואו עס בלויט די וויטקייט אין׳ם בריטען, וויטען רוים, איינגעהילט פון צארטע, טונקעל-שיינענדיגע נעבעלס, דארט ליגט יענעם וואונדערלאנד, דאס ציל פון אונזער בענקשאפט.

א ווייכער, מילדער גלאנץ שטראלט איבער יענעם ארט, וואו א זילבער-פלאם הויכט ארוים מיט שווערער בענקעניש זיין שטיל ליד אין טיפע וויטקייטען.

און ליכטיגע שאטענס שוועבען ארום אין א לייכטען טאנץ ארום יענעם פלאם, הערען זיך צו צו זיין ליד, צו דעם ליד פון בענקשאפט און פון שפּפער-טרוימען.

דא גיט דער פלאם א צוק, ווי אין שטומע יסורים. פון׳ם בלייכען ליכט טיילט זיך אף א טרער און פאלט ארא אין׳ם טאל פון די ערדען-זיהן, כדי צו באפרוכטען א דיכטער-זעלע.

אט אזוי וועהרט דורכגעפיהרט די מיסטעריע, וואם שוועבט ארום דער געבורט פון׳ם זינגער. דורך יענעם טרער בלישטשעט פאר איהם די אייביגקייט, און שטיל קלינגט איהם יענעם וויטע ליד, וואם צייטיגט אוים די בליהענדע חלומות אין בלויער פראכט.

אויף זיינע ליפען ציטערט אצונד דער קלאנג, דאס ליד, וואם דער ליכטיגער פלאם האט איהם געזונגען און וואם

דרינגט אריין טיף אין די הערצער פון די מענשען־ברידער, ווי א שליחות, א בשורה פון דער נייער וועלט.

אָבער דיר האָט א גאָט געגעבען געזאָנג. אין דיין זעל ברויזען צויבער־קרעפטען, וועלכע קיין שעפּפער־ווילען האָט נאָך ניט באַפרייט. דו ווּאַלסט געקאָנט ווערן א דערלייזער פּאר דער דאָזיגער וועלט און זי ראַטעווען פון די יסורים פון קנעכטשאפט, וועלכע נאָגען ווי א ווּאָרים אונזער הארץ.

פון אַלטע, אַלטע צייטען אָן געהט די מענשהייט איהר וועג, וועלכער פּארלירט זיך אין גרויען בין־השמשות־ליכט. א לאַנגער צוג. כמעט אָהן אן ענד זיינען די מענשען־רייהען, וועלכע טראָגען אויף'ן שטערן קין'ס צייכען און זינט טויזענ־טער יאָהרען שלעפּען זיי זיך דורך די צייטען ווי מידע וואנ־דערער, וועלכע האָבען פּארלאָרן זייער ציל.

אָנגעלאָדען מיט דעם שיקזאל'ס שוידערליכען פלוך, אי־בערגעלאָזט אויף הפקר פאר דער שוערער נויט פון דער שטונדע, געהען זיי דורך דער שרפּה־נדיגער היץ פון'ם מדבר, דורך די שניי־פעלדער פון מורא'דיגע אינזאמקייטען. די גאַנצע משא פון די צייטען ליגט אויף זיי. וואָס די פּארגאנ־גענהייט זאָל אונז ניט איבערגעבען, זיי טראָגען עס, ביז זייע־רע קניע ברעכען זיך איין. אָבער אנדערע הויבען אויף די טויטע, שווערע לאָסט און פּארמאטערטע קרעכצען זיי דורך'ן טאָל פון'ם לעבען, ביז אויך זיי פאַלען אונטער דער שווערער משא.

און דאָך ליגט אויך אין זייערע נשמות טיף באהאלטען א פונק פון הייסער בענקעניש, וואָס טרייבט זיי צו יענעם שטילען, אומבאקאנטען רייך, וואָס שוועבט דאָרט צווישען

ליכט און פינסטערניש הינטער די שלייערן פון בלויע וויט־קייטן.

אז די דאָזיגע בענקעניש געהט אריין טיף אין די בייַ־נער, ווערט פלוצלינג פון דעם פונק א פלאָם, וואָס שיסט ארויף אין ווילדען דראַנג הויך צום הימל. דאָן ברעכט זיך איין דער גוט־געבויטער בנין פון דער אָרדנונג, און אלטע וועלטען צופאַלען פלוצלינג אין שטיקער. אויף'ן רויטען הי־מל טאַנצען נייע שטערן, און פון דער טיפענישׂ הילכען אָפּ שעפּפער־וועלטער, וועלכע פאַרמירען פון'ם כאַאָס נייע וועל־טען און לעגען אויס בריקען צו דעם בלויען רייך.

אָבער בימלאכווייז ווערט דער פלאָם ווידער קליין און פאַרשווינדט טיף אין'ם אָפּגרונד פון'ם געשעהן. עס בליי־בען נאָר שוואָכע פונקען דאָ און דאָרט, וועלכע גליהען שטיל אונטער גרויער אַש.

דאָס לעבען געהט זיך דאָן ווידער זיין אלטען וועג, און יעדער טאָג איז ווידער גלייך צו דעם אנדערן. די האָפענונג פאַרשווינדט פון דעם מענשען'ס האַרץ, און קין קייכט שווע־רער אונטער זיין לאַסט, וואָס די קללה פון די צייטען האָט אויף איהם ארויפגעלעגט.

ביז עס פלאקערן ווידער אויף פלאמען פון די פונקען. דאָס איז דער אָנהויב פון א נייעם שפּיל; געהיימע כוחות ברעכען אוים פון דער טיפענישׂ, און ווידער אמאָל זוכט קין דעם וועג צו יענער וועלט, נאָך וועלכער ער האָט אזוי אָפּט אין שטומע יסורים געבענקט.

אָפּט ויל ער עס דערגרייכען מיט'ן שווערד און פארגיסט זיין בלוט אין ווילדען ברודער־קאמף. א רויטער ים דער־שטיקט די זריעה פון די פעלדער, אָבער קיין בריק פיהרט

ניט צום אנדערן ברעג. קיין זעגעל בלאָזט זיך ניט אַן אויף דעם דאָזיגען רויטען שטראָם, וועלכער שלעפּט אראָפּ דאָס גאנצע לעבען אין דער טיפענישׂ.

דאָן הויבט ער ווידער אָן גלויבען אין דעם טיפען בליק פון דער חכמה, קלערט אוים סיסטעמען, וואָס קומען ארוים פון שכל און זיינען אויפגעבויט אויף יסוד פון דער לאָגיק,— סיסטעמען, וועלכע זאָלען פאַר איהם אויפמאַכען די טויערן פון דער נייער מלוכה. אָבער ביז אַהער האָט איהם ניט געהאָלפען קיין לאָגישער שלום. וואָס דער שכל האָט אזוי הכמה'דיג אויסגעקליגעלט, דאָס ברענגט איהם ניט א טריט נענטער צו יענעם גרויסען ציל, וואָס ער זעהט פאר זיך אין שטילע שטונדען, אזוי נאָנט, דוכט זיך, מיט די הענט אנצוגרייפען, און דאָך אזוי וועלטען־ווייט.

איך אָבער גלויב אין דעם דיכטער'ס וואָרט. ער איז דער זעהער, וואָס זעהט די צוקונפט און וועקט בענקשאפט אין די הערצער פון די ערדענ־זיהן, כדי זיי זאָלען מאכען פון טרוימען ווירקליכקייטען און אונז טראָגען פּאָרוים צו נייע וווייטקייטען.

אָבער דו ביזט דאָך ניט מעהר ווי א מענש, געבוירן פון שטויב, וועלכער מוז אמאָל אָפּגעבען דעם גוף צוריק צו דער ערד. דאָן בלייבסטו בלויז א הויך אויף דער דאָזיגער וועלט. א נאָמען, וואָס וועט אפשר אָפּקלינגען דורך די צייטען.

נו, געווים וועסטו מעהר ווי איינעם ברענגען גליק און פרייד, אָבער זאָל דיין ליד ניט קלינגען בלויז פאר דעם מענשען, דער מענשהייט זאָלסטו ברענגען די בשורה פון דערפילונג! פון דיין ליעבע זאָל די וועלט גענעסן

LIBRARY
Jewish [illegible] ed.

זען ווערן און פארשווינדען זאָל יעדער ערד־ווּעה און יעדע נויט! —

דער זינגער קוקט אריין דעם אלטען אין געזיכט, לייענט איהם אראָפּ פון די ליפּען יעדעם טיפע וואָרט און מיט א ריהרענדער שטים, פון טיפען הארצען, זאָגט ער צו איהם:

עהרווירדיגער זקן, ווי גערן האָב איך אייך אויסגעהערט! דאָס וואָס איהר וואָלט געזאָגט דאָס, וואָס איך האָב געטראכט. וועז דאָס בלוט פון מיין הארצען וואָלט אייך גע־קאָנט העלפען, וואָלש דער דאָזיגער קרבן ניט געווען צו גרויס פאר מיר. דאָס שטיקעלע איך האָט א קנאפען באטרעפּ, וועז עס וואָלט געבראכט דערלייזונג פאר דעם גאנצען, פאר דעם כלל. — אָבער עס ווייזט זיך פאר מיינע אויגען ניט קיין קלאָ־רער וועג, אויף וועלכען איך וואָלט געקאָנט דערגרייכען דעם דאָזיגען ציל.

א וועג איז דאָ, אָבער ער איז, פאַרשטעהט זיך, שווער, פאָלט איהם דער זקן מיט אן ערנסטען טאָן אריין אין די רייד. זוך אָקאָרשט אוים דעם שליסעל, וואָס שאפט די וואונדער! דעם וועג וועט דיר די גרויסע ליעבע ווייזען.

דעם שליסעל? פרעגט דער יונגער בחור ווי אין חלום, וואו זאָל איך איהם געפינען אין אָט דעם ערדען־טאָל? איך וואָלט געוואנדערט, געוואנדערט אָהן רוה דורך ווייטע לענ־דער, איבער ווייטע ים'ען, כדי צו קריגען אָט דעם אוצר, וועלכער ציהט מיך ווי א מאגנעט צו זיך.

טו הער מיך אוים, זאָגט דער זקן מיט א ליכטיגער מיענע.

וויט פון דעם דאָזיגען אָרט, אין א טאָל, וואָס קיין מענשען־פוס האָט נאָך ביז אהער ניט באטראָטען, בליהט א בלום שטיל אין בלויער פּראַכט. אבער ניט פאר דעם טאָג עפענט זי אויף דאָס בעכערל. איהר געליבטער איז דער בלייכער שיין פון דער לבנה, אין וועמעס ליכט זי באָדט איהר שענקייט.

וען העל ווי זילבער גלאנצט אָפּ דער לבנה־שטראָל און א נאָכטיגאל שטאָרבט ביי איהר אייגען ליד, דעמאָלט וואקסט די בלויע בלום אוים פון דער ערד, דעקט אויף פאר די שטערן איהר שטראָלען־קרוין, וועלכע איז וויי א בלויער וואונדער צום אָנקוקען. די בלויע בלום איז דער וואונדער־שליסעל, וואָס וועט אויפעפענען פאר דיר א נייע צוקונפט — פאר דיר און די ברידער, וועלכע וואנדלען אין דער פינסטער.

און וואו קאָן איך געפינען די וואונדער־בלום? פרעגט איהם דער זינגער מיט א שטים פול מיט בענקשאפט.

דו מוזט זי זוכען, ענטפערט פאַרטראָכט דער גרייז־גרויער מאָן. געה ווייטער דיין וועג און וואנדער איבער דער וועלט, ביז דו וועסט קומען אין'ס טאָל פון דער בלויער בלום. וויט איז דער וועג, און מעהר וויי איין שטערונג וועסטו אויף איהם באַגעגענען. אָבער האלט אוים! פארליר קיינמאָל ניט דעם מוט, וואָרים די ענטוישונג איז דער ערגסטער שונא, וואָס דו וועסט באַגעגענען אויף דיין וועג.

דער גלויבען איז דער פאָטער פון יעדער טאָט. גלויב אין דיין ציל, דאן האָסטו איהם האלב דערגרייכט. וער עס ווייל דורכפיהרען גרויסע זאכען אין דער דאָזיגער וועלט, דער מוז טראָגען באגייסטערונג אין הארצען, דארף ניט קו־קען ניט אויף קיין מיה, ניט אויף קיין ליידען און מוז געהן

מיט צוטרוי צום ווייטען, אומזיכערן ציל, אפילו ווען די אלטע וועגען קוקען איהם אוים צו זיין אָהן א שום ציל.

מיט'ן בלוט פון דיין הארץ מוזטו באפרוכטען דיין וועג. ווער עס וויל האָבען גרויסע זאכען, דער מוז זיך אליין פאר־שווענדען און טאָר ניט וואוכערן מיט דעם אייגענעם איך. נאָר דער וואָס וואָרצעלט אין'ם גאנצען, קען די קראָפט פון דער ליעבע און זעהט די כוואליעדיגע, רוישענדע פעלדער פון דער צוקונפט.

דאָרט, וואו דער איך שאפט זיך אן אייגענעם גרענץ און שטעלט אויף וועגט צווישען מענש און מענש, דאָרט איז דער פרייער אויסקוק פארשפארט פאר דיר. ווער עס וואוינט צווישען בערג, אין גריבער איינגעענגט, דער זעהט קיינמאָל ניט די וויטקייט, וועלכע ציהט זיך אוים אָהן א סוף. ער זיצט און גריבעלט זיך אָהן אויפהער און רוה, דרינגט אריין אין די שאָכטען פון זיין וועזען, ביז אלצדינג קומט איהם ענד־ליך פאָר גרוי און ער פארלירט דעם וועג צו דעם גרויסען „מיר".

וואנדאָר, מיין זוהן, די גרויסע וויטקייט רופט, און קוק זיך ניט אום אויף די שאָטענס, וועלכע שרעקען דיך! אויף יענער זייט פון די וואָסערן ליגט א בלויע וועלט. אין'ם אומ־באגרענעצטען גליהען דיינע שטערן.

איך וועל זוכען, זאָגט דער זינגער שטיל. שוין פון לאנג האָט מיין אויג דערזעהן יענעם טאָל, אין וועלכען די בלויע בלום עפענט זיך אויף. אין שטילע חלומות האָב איך געזעהן יענעם אָרט, אָבער דער חלום איז געווען אזוי קלאָר און לע־בענס־וואָהר, אז ער האָט אויסגעזעהן ווי א ווירקליכקייט.

מיר קומט פאָר, אזוי ווי איך וואָלט שוין געהאַט געזעהן יענעם טאָל, נאָך איידער איך בין געקומען אויף דער דאָזיגער וועלט.

זייט געזונט, מיין פאָטער! די בלויע ווייטקייט רופט. דער ציל איז ווייט, כ׳מוז אלזאָ אויסניצען די ציים! ווי א שטיל קלינגען הילכט עס אָפּ אין מיינע אויערן פון יענעם טאָל, וואו דער שליסעל ליגט באַהאַלטען. זייט געזונט! די גרויסע שטונדע שלאָגט!

דאָ דריקט איהם דער זקן צו פעסט צו זיין ברוסט און ציטערענדיג טוט ער איהם א קוש אויף דעם ריינעם שטערן.

געה געזונט! זאָגט ער. וואנדער אין פרידען אויף דיין וועג און שפּאַן ארוים אין דער מאָרגען־רויטקייט! קוק קיינמאָל ניט צוריק, וואָרים דאָס וואָס פארגעהט אין פארלויף פון׳ם טאָג און הויפט זיך אָן הינטער דיר אלס פארגאנגענעם, לעגט ארום זיינע קייטען ארום דעם מענשען׳ס נשמה און רעגט אָן דעם מוח צו שווערע, פינסטערע מחשבות. —

אצונד קלינגט זיין ליד נאָך טיפער ווי פריהער, און אלץ וואָס לעבט אין זיין זעל טרעט איצט ארוים מיט אומגעשטערטער קראַפט. זיין ליד איז געווידמעט דער בלויער בלום, און וועז די ווערטער שטראָמען פון זיינע ליפּען, געהט עס דורך ווי א חלום דורך יעדען מענשען־האַרץ וועגען יענעם ווייטען רייך, וואָס ער האָט געזעהן.

א שטילע בענקעניש געהט דורך דורך יעדען האַרץ, וועז ער באריהרט מיט לייכטע פינגער די סטרונעס, און זיין האַרץ קלינגט אָפּ אין זיסע אקאָרדען. טיף דרינגט אריין זיין ליד ביז צום גרונד פון דער נשמה. דער לעצטער שליי־

ער פֿאלט אראָפּ ביי דעם דאָזיגען קלאנג, און מיט פרייד קלאפט יעדעס האַרץ איהם אנטקעגען.

אזוי וואנדערט ער אָהן אָפּרוה פון אָרט צו אָרט, דורך שטעט, דערפער, וועלדער, ווִיסטענישען, כדי צו דערבליקען יענעם שטילען טאָל, וואָס שטעהט אזוי קלאָר און דייטליך פאר זיין נשמה און קומט פונדעסטוועגען פאָר אזוי ווייט פאר'ן אויג, אָקוראט ווי ער וואָלט געוואָלט אויסגעשפונען פון קלאָנג און דופט.

אין'ס שטראָם פון דער צייט פארשווינדט יאָהר נאָך יאָהר. גאָר אסך זאכען האָט זיין אויג שוין דערבליקט, נאר יענער טאָל, אין וועלכען די בלויע בלום עפענט אויף איהר פראַכט ביים גלאַנץ פון דער לבנה, איז פאר איהם ביז אהער געבליבען פארבאָרגען ווי דער קבר.

אָבער קיינמאָל פאראומערט איהם די ענטוישונג ניט דאָס האַרץ. זיינע אויגען קוקען אזוי לעבעדיג און ריין, אָקוראט ווי די זאָרג וואָלט איהם קיינמאָל ניט געדריקט.

נו, קומט ער אמאָל אָן אין א פרעמדער שטאָט מיט ריי־כען לעבען, א געדרענג פון מענשען, וואָס ווירקט ווי א בא־רוישונג אויף זיינע חושים. ענטציקט געהט ער דורך אסך אלטע גאסען און באוואונדערט די גאנצע רייכע פראכט, וואָס שפּרייט זיך דאָ אוים פאר זיינע אויגען.

מיט אמאָל דערזעהט ער א רייך פארצירטע געביידע, אויף וועלכער עס גלאנצען די הערבען פון אלע לענדער. א רייכער סוחר וואוינט אין יענעם הויז, וועלכער איז פארבונ־דען מיט דער גאַנצער וועלט און וועמעס נאָמען ער האָט שוין פריהער געהערט.

צי וויסט אקאָרשט ניט דער דאָזיגער פון יענעם טאָל, וואָס איך האָב ביז אהער אומזיסט ארומגעזוכט? שיסט פלוצלינג דורך א געדאנק דורך זיין מוח.

שנעל עפענט ער אויף די טיר, וועלכע פיהרט אריין אינעווייניג אין הויז. א דינער פיהרט איהם אריין אין א חדר, וואָס איז אָנגעפילט מיט די וואונדער פון דער גאנצער וועלט. — ביי א טיש זיצט אן אלטער מאַן, מיט דעם בליק פארזונקען אין לאנגע שורות פון ציפערן, וועלכע לויכטען ארוים צו איהם פון א שווארן, דיקען בוך.

דער אלטער קוקט איהם פאָרשענדיג אריין אין געזיכט און גיט א שמייכעל, וועז זיין בליק באמערקט די האַרף, וועל־כע דער יונגער זינגער האַלט אין דער האַנד. דערנאָך פרעגט ער איהם אויף זיין נאָמען און זיין באגעהר.

וואָס עס האָט מיך געפיהרט צו אייך? איך וויים עס כמעט אליין ניט, זאָגט דער יונגער בחור און א לייכטע רויט־קייט געהט איהם אריבער איבער'ן פנים. — אָבער איך וואָלט אייך דאָנקבאַר געווען, וועז איהר קאָנט מיר אן עצה געבען. איהר זיינט א מאַן, וואָס איז באקאנט מיט דער גאנצער וועלט, און איהר האָט א ידיעה אין זאכען, וואָס ניט יעדער אייגער וויסט. האָט איהר אפשר געהערט אמאָל וועגען דעם טאָל פון דער בלויער בלום?

פון אַזא טאָל האָב איך קיינמאָל ניט געהערט, ענטפערט איהם דער זקן מיט א לייכטען שפאָט. נאָר אויב איהר האָט מיר פאָרצולעגען געשעפטען, דאן וועט שוין דער אָרט אויס־געפונען ווערן. איהר ווילט פרואווען אייער מזל מיט בלויע בלומען? איך גלויב קוים, צי דער האנדעל לוינט זיך. —

דער האנדעל? פרעגט דער זינגער מיט א קאלטבלוטיגען טאָן. פון דער זעלבן־וואָרע לאָזט זיך גאָרנישט אײַנהאנדלען. קאָן מען מעסטען די בענקשאפט מיט׳ן שעפּעל און ארויפלייגען בלויע וואונדער אויף דער וואָג? דאָס טיפּסטע בלייבט אייביג פרעמד פאר דעם האנדעל. פארצייהט, אויב איך האָב אייך געשטערט מיט זאכען, וועלכע פאסען זיך ניט אריין אין די ראָמען פון אייערע עסקים.

איהר זיינט א שוטה! צובייזערט זיך אויף איהם דער אַלטער. ווער עס זוכט בלויע וואונדער פאר דעם בלייבט די ערד פרעמד, און עס וואָלט בעסער געווען, ווען ער וואָלט קיינמאָל ניט געבוירן געוואָרן. וואָרים ער רויבט דאך בלויז אוועק די צייט ביי דעם פליסיגען מענשען, וואָס ציהט נוצען פון די פּעהיגקייטען, וועלכע גאָט האָט איהם געגעבען.

איהר רעדט וועגען דעם טיפּסטען, אײַדעלער זינגער; אבער די דומהייט האָט ניט קיין שום טיפּקייט. — קוקט אָן דאָס דאָזיגע בוך מיט זיינע שורות פון ציפערן! דאָ ליגט באַהאַלטען דער טיפּסטער זין פון דער חכמה. וואָרים צווישען „זאָל" און „האָבען" געהט דער לויף פון דער וועלט. ווער עס מיידט אוים אָט דעם צירקעל, דער איז פארלאָרן פאר דער פליכט פון דער ערד.

איהר פאַלגט מיך, לאָזט איבער די בלויע בלום וואו זי איז, און יאָגט זיך ניט נאָך פרעמדע וואונדער־זאכען, וועלכע זיינען ניט געמאכט פאר דעם מענשען׳ס לעבען. —

זייט זיך אייך געזונט! מיר איז ניט באַשערט צו חלום׳ן.

נו, פארלאָזט ער שטיל דעם טויטען ים פון הייזער און

אין׳ם גאָלד־שיין פון דער אוועגט־זון וואנדערט ער ווייטער צו דעם ווייטען ציל. דעם אלטען׳ס ווערטער טומלען איהם אין קאָפּ. א פינסטערער שאָטען האָט זיך אראָפּגעלאָזט אין זיין נשמה, און אויף׳ן הארצען ליגט איהם א שווערע לאָסט.

די זון גליהט שוין רויט ביים האָריזאָנט. דאָ דערזעהט ער מיט אמאָל, ווי א פרעמדער וואנדערער קומט איהם אנט־קעגען. זיין געזיכט איז פארברוינט, זיינע קליידער צורישען. א לאנגער שווערד העגגט איהם ביי דער זייט, און אין דער רעכטער האנד טראָגט ער א שפיז. א זעלנער איז דאָס, וואָס וואנדערט צוריק צו דער היים, וועלכע ער האָט שוין זינט אסך יאָהרען ניט געזעהן.

דער זינגער נעמט ארום דעם פרעמדן מיט א מילדען בליק און ליבליך שטרעקט ער איהם אויס די האַנד.

פון וואָס פאר א לאנד קומסטו איצט? פרעגט ער איהם הארציג. אסך, אסך וווייטקייטען האָט דיין אויג געזעהן. דו האָסט געוואנדערט איבער פרעמדער ערד, און דו האָסט גע־ווים געהערט מעהר ווי איין ידיעה, וועלכע איז ביז אחער קיינמאָל ניט דערגאנגען צו די אויערן פון׳ם היימלאנד.

זאָג, וווייסטו גאָרנישט וועגען א ווייטען טאָל, וואָס קיין מענשען־פום האָט נאָך ביז איצט ניט אריבערגעטראטען? מען רופט איהם דער טאָל פון דער בלויער בלום, וואָס וואַרט חלום׳ענדיג אויף א ווייטען דיכטער, פאר וועמען זי וועט דינען אלס שליסעל פון דערלייזונג, כדי צו מאכען א סוף צו אלע יסורים פון דער ערד.

דער זעלנער קוקט איהם אַן מיט א שטרענגען בליק, און ווי א שווערד בויערן זיך זיינע ווערטער אריין אין זיין ברוסט:

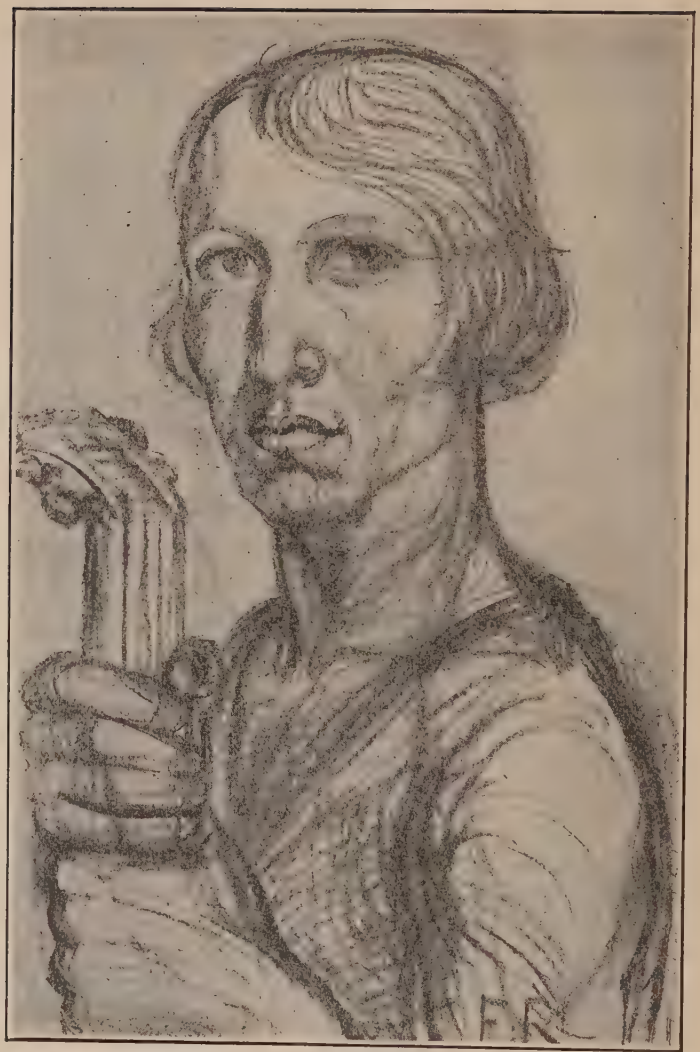

היינריך

פון אזא טאָל האָב איך גראָד געהערט. מעהר ווי איין נאָר, וועמען די כאָלעריע האָט געמעגט דערשטיקען, האָט מיט מיר וועגען דעם גערעדט. — דער טאָל, פון וועלכען דו רעדסט, ליגט אויף דער לבנה, און יענע בלום, וועלכע באגייסטערט אזוי דיין הארץ, איז שוין לאנג פארדארט אויף דער דאָזיגער ערד.

דו שוטה, וואָם געהסטו נאָך פרעמדע שאָטענס, אין דער צייט וואָם די מורא שמידט די וועלט אין קייטען? שאָף זיך א שווערד, צוברעך דיין הארפֿ, און באָט זיך אָן דעם טויט אלס וואַרגער!

אין דער שלאכט, וועו עס הויפען זיך אָן בערגלעך מיט מתים און רויטער מאָרד בושעוועט דורך שטעט און דערפער, דעמאָלט פיהלט מען ערשט די טיפע לוסט פון'ם לעבען!

אין קריג, אויף'ן שלאכט פעלד וועלט געבוירן דער אמת'ער מאָן, וועלכער דערוועלבט זיך זיין רעכט מיט א שטאַרקער פויסט. וואָרים רעכט איז מאכט, און מאכט ליגט בלויז אין'ם שווערד. אז דאָם בלוט רויטעלט און רינט דיר שטיל איבער די הענט, דאן פיהלסטו דיין פלאין אין דער דאָזיגער וועלט. נאָך ביזטו יונג. אז די עלטער קומט אָן, דאן דרעמעלט לאנגזאם איין דער העלד אין אונזער זעל.

א טיפער שוידער כאפט איהם אָן ביים הארצען. מיט א פארגליווערטען בליק פאָלגט ער נאָך די געשטאלט, וועלכע פארשווינדט ביסלאכווייז אין דעם בין־השמשות־ליכט. עס דוכט זיך איהם, אז דאָם האָט דער מאָרד אליין געוועדט צו איהם, און אויף'ן וועג, וואו דער פרעמדער איז געגאנגען, דערזעהען זיינע אויגען א רויטע שפור, וועלכע גליהט בלוטיג אין'ם לעצטען אוועגט־שיין.

דאָ הויבט ער שנעל אָן צו שפילען אויף זיין האַרף, כדי צו פאריאָגען יענעם בילד פון שרעק, וואָס דער פרעמדער האָט איהם אריינגעוואָרפט אין דער נשמה. —

העל, מונטער קלינגט זיין ליד, פול מיט פייערליכען צוזאָג, מיט האָפנונג, און לאַנגזאָם געהט איהם אראָפּ די שוועריקייט, דער שטיין פון האַרצען. פאר זיינע אויגען באווייזען זיך ווידער בלויע וויטקייטען און מאַרגען־רויטען, ווייך און רויזען־שען.

ניט דאָרט, וואו פראָפיט שמידט די הערצער פון די מענשען אין קייטען, און ניט דאָרט, וואו דער שוועדד ברעכט דורך פאר׳ן טויט דעם וועג, קאָן יענער חלום אויפשפראצען אין לעבען און פארוואנדעלט ווערן אין ווירקליכקייט.

דאָ, וואו דער גייסט האָט פארלאָרן דעם שוואונג צו פליהען אין דער הויך און האלט זיך שרעקעדיג אָן דער אלטער ערד, דאָרט איז די גרויסע בענקשאפט שוין פון לאנג פארלאָשען. עס דרינגט מעהר ניט אריין קיין שטילער קלאנג אין יענער טויטער וועלט פון יענעם וויטען רייך, וועגען וועלכען דער דיכטער טרויעט.

אצונד ווערט איהם קלאָר דער טיפער זין פון׳ם וואָרט, וואָס דער אלטער האָט איהם אויף׳ן וועג געגעבען: דער וועג צו יענעם בלויען וואונדער־רייך ווערט ניט אויפגעפענט דורך׳ן שוועדד און ניט דורך דעם קליגעלדיגען שכל. דער דיכטער מוז ענטדעקען דאָס לאַנד פון דער צוקונפט אוּ דערוועקען טיפען גלויבען אין דעם מענשען׳ם האַרץ, אזוי אז עס זאָל ארויף ווי באשעפער־דראַנג צום הימעל.

שוין אסך יאָהרען איז ער אויף׳ן וועג, אבער אין ערגעץ

ווינקט ניט צו איהם דער ציל, אויף וועלכען ער קוקט ארויס. ער וואנדערט, וואנדערט איבער גאַט׳ס ערד און זין ציטער־דיגער האַפנונג פרואווט ער אוים יעדען אָרט, אבער יענער טאָל, פון וועלכען דער אלטער האַט גערעדט, באווייזט זיך קיינמאָל ניט פאר דעם טיפען בליק.

נו, קומט ער איינמאָל אויף זיין וועג פארביי א בערגיגע געגענד, ווי זיינע אויגען האַבען עס קיינמאָל פריהער ניט געזעהן. די טיפסטע אינזאמקייט וואוינט דאָ אין יעדען טאָל. קיין קלאַנג פילט ניט אָן די שטילע, קלאָרע לופט, און אין ערגעץ ווייזט זיך ניט קיין שפור פון א מענשען.

אזוי שפאַנט ער דעם גאנצען טאָג אלין ווייטער און ווייטער, ביז די נאכט הילט איהם איין אין איהר מאנטעל, און עם ווייזט זיך נאָך אלץ ניט קיין רוה־פלאץ.

דאָך איז איהם היינט אזוי האַפנונגס־פול, אזוי פרעהליך אויף׳ן הארצען. ווי א שטיל פאַרגעפיהל געהט עם איהם דורך דורך דער נשמה, און מאַדנע קלינגט זיין ליד אין דער שטילער נאַכט.

אויף׳ן קלאָרען הימעל פונקלען טויזענטער שטערן; די שטימונג איז אזוי טיף און וואונדערליך, גלייך ווי זי וואָלט געקומען פון אן אנדער וועלט. דורך זיין נשמה געהט דורך א ליכטיגער חלום, ער פיהלט דעם הויך פון א ווייטען רייך, די ליכטיגע נאַנטקייט פון׳ם גרויסען וואונדער.

איצט שלענגעלט זיך דער וועג אראָפּ אין טאָל; א טאָל, אזוי מאַדנע און אזוי פאר׳חלום׳ט, ווי ער האַט עס אָפט געזעהן אין שטילע שטונדען, וען ווייטע טרוימען האַבען איהם

געטראַגען אין דער לופטען און זיין זעל האָט געשוועבט צו די שטערן.

אזוי וואונדערליך קומט איהם פאָר יעדער שטיין, ווי ער וואָלט שוין זינט לאנג געוועזן מיט איהם באקאנט. א טיפע בענקשאפט נעמט איהם אָן ביים האַרץ, און עס ציהט איהם שטיל צו דעם היים־לאַנד.

דער גאַנצער טאָל שטראלט אָפּ אין זילבער־גלאַנץ, און ווייסע נעבלען וויגען זיך אין׳ם שיין פון דער לבנה ווי עלפען, וועלכע טאַנצען ארום אין א קאַראַהאַד.

מיט אַמאָל הילכען אָפּ זיסע קלאַנגען אין זיינע אויערן. אין׳ם נאַנטען קוסט זינגט א נאַכטיגאַל איהר בענקשאפט־ליד דורך׳ן שטילען טאָל. דער זינגער שטעהט פאר׳כשופ׳ט פון דעם דאָזיגען ליד, וואָס ציטערט שטיל אין דער לעבליכער נאַכט, ווי דער זיסער צויבער־קלאַנג פון א וואונדער־מעשה־לע.

און אלץ פולער קלינגט דאָס ליד אין׳ם וועלדעל, און פרעהליך הילכט עס אָפּ פון די בערג, ביז עס שטארבט פלוצ־לינג אָפּ אין א לעצטען טרעל. ער הערט א לייכטען פאַל פון דעם בוים. ס׳איז די נאַכטיגאל, וועלכע איז דאָרט אויסגע־גאנגען, געשטאָרבען ביים קלאַנג פון איהר אייגען ליד. —

א שטיל קלינגען געהט דורך דורך׳ן גאנצען טאָל, און פאר איהם באָדט זיך אין׳ם ליכט פון דער לבנה די בלויע בלום, וועלכע ער האָט אזוי לאנג געזוכט. — איז דאָס א חלום, וואָס נארט זיינע חושים? די גאַנצע וועלט קומט איהם פאָר ווי פאר׳כשופ׳ט; ער געטרויט ניט דעם אייגענעם פאַרשטאַנד, ביז עס פארשווינדט ביסלאכווייז פאר איהם דער

לעצטער צווייפעל. — עס איז דער טאָל, אויף וועלכען ער האָט אזוי לאַנג ארויסגעקוקט.

זיין בליק קאָן קוים כאפען דעם וואונדער, וואָס האָט זיך פאנאנדערגעעפענט דאָ פאר זיינע אויגען, און איז פארזונקען אין דעם בלויען שיין, וואָס שטראָלט צויבערליך אין׳ם בליי־כען לבנה־גלאַנץ.

גענפונען! רייסט עס זיך ארוים פון זיין מויל. די נייע מלוכה פון׳ם וואונדער קומט אָן! די אלטע וועלט פארגעהט, די צייטען זיינען דערפילט.

אין עקסטאַז בויגט ער זיך אראָפ צו דער ערד, באריהרט מיט צארטע ליפען דאָס בעכערל פון דער בלום און לעגט צו־נויף זיינע העגט צום געבעט. און שטיל קלינגט עס אָפ דורך׳ן גאנצען טאָל, ווי דאָס שפילען פון וויגט־האַרפען. די שטערן בלישטשען מאַדנע אין דעם וועלט־רוים, און ערד און הימעל פאראייניגען זיך צום קוש.

נאָך קניעט דער זינגער, דורכגעדרונגען פון גליק, און קוקט אראָפ מיט שטילער פרייד אויף דער בלום, וועלכע צי־טערט שטיל אונטער זיין הויך. דאָן קלינגט אָפ דער טיפער גלאָקען־קלאַנג פון דער האַרף, און הערליך שטראָמט ארוים פון זיין מויל א ליד, ווי עס האָט נאָך קיינמאָל שענער פון זיין ברוסט ניט ארויסגעקלונגען.

אצונד באווייזט זיך דער וואונדער איבעראל, און שטיין און פלאַנץ זאָגען אוים זייער סוד. א טיפע שושקעריי גענהט דורך דורך בוים און קוסט, און בלויע פונקען שפריצען אין דער לופטען. און שטיל עפענט זיך די וועלטען־נשמה, אזוי

ווי זי וואָלט וועלען אנטפלעקען פאר'ן דיכטער דאָס טיפסטע, וואָס רוהט אין איהר שוים.

דאָ שפּאָלט זיך דער הימעל איבער איהם —, אין'ם שטראָלן־גלאַנץ ליגט דאָס בלויע רייך, א צויבער־לאַנד, הער־ליכע פעלדער, ווי זיין האַרץ האָט אזוי אָפט אויסגע'חלום'ט.

פון ווייטער ווייטקייט הערט ער דאָס רוישען פון בלע־טער, און א שטילער גערויש פון כוואליעם הילכט אָפּ אין זיינע אויערן, א שטילער גרום פון אן אנדער וועלט.

ער הויבט אויף זיינע אַרעמס צום הימעל, אזוי ווי ער וואָלט וועלען ארומנעמען די גאנצע פראַכט, וועלכע איז דאָרט אויסגעשפרייט פאר זיינע בליקען. ער פיהלט די זעליגקייט פון'ם גליק אין זיין ברוסט, פיהלט, ווי די דערליייזער־פרייד פילט אָן זיין נשמה און פיהרט זי צו דעם נייעם רייך, וואָס דאַרף איצט ענטשטעהן פאר דעם מענשען.

דאָ זוכט זיין בליק ווידער די בלויע בלום. א ניי וואונ־דער אנטפלעקט זיך פאר איהם. אויפגעפענט האָט זיך דאָס וואונדער־בעכערל, און יעדעם בלעטעלע שטראָלט אין'ם שיין פון דער לבנה ווי א סאפיר, וואָס בלישטשעט בלוי פון דער טיפענישׂ. פון יעדען בלאַט, וואָס באַצירט די קרוין, זעהט ער א בילד פון יענער בלויער מלוכה, וואָס שטראלט אראָפּ פון די הימלען אויף דער ערד.

ענטציקט שטעהט דער זינגער פאר דער דאָזיגער פראכט און אין שטומער פארגעטערונג לאָזט ער אראָפּ זיין בליק פאר דעם דאָזיגען וואונדער, וואָס עפענט זיך אויף פאר איהם.

אמאָל האָט ער געפיהלט דעם וואונדער ביי זיך, אין דער אייגענער ברוסט. פון זיין זעלע האָט ער געוועבט דעם

חלום אין׳ם וועלט־אַל. אצונד אָבער לעבט דער וואונדער אליין אין׳ם גרויסען "אַל", און פון דעם „אַל" לאָזט זיך דער חלום אראָפּ צו איהם אין האַרצען.

דער חלום איז אצונד דעם לעבען׳ם ווירקליכקייט. עם קלאפט דער דיכטער אין די טויערן פון׳ם רייך, וועלכע זיין באַשעפער־וואָרט עפענט אויף פאר דער וועלט. דער גן עדן, וואָס איז אזוי פריה פאַרלאָרן געגאנגען פאר דעם מענשען, — דער דיכטער האָט איהם איבער א נייעם ענט־דעקט. קין קערט זיך אום צוריק אהיים.

מיט א צארטער האַנד נעמט ער אָן די בלויע בלום און ציהט ארויס די וואָרצלען פון דער ערד. דאָ שטראלט אָפּ דער גאנצער טאָל אין׳ם בלויען גלאַנץ, ווי אין׳ם אויפגעלויכ־טענעם שיין פון׳ם נייעם רייך, און רוישענדע אקאַרדען קלינ־גען דורך דער לופט. אין ליכט און קלאַנג וועלט געבוירן א וועלט, און שטיל שליסען זיך די טויערן פון׳ם הימעל. —

פאַרזיכטיג וויקעלט דער זינגער איין די בלום און באַ־האַלט דעם אוצר ביי זיין דיכטער־האַרץ. — אצונד איז פאראן א סוף צו יעדען לייד און יעדען וויטאג. ס׳איז געפונען גע־וואָרן דער שליסעל, וואָס עפענט אויף דעם רייך.

פון די בערג ארום שטייגט אויף דער נעבעל און לאָזט זיך אראָפּ ווי א שלייער שטיל אין טאָל. אין׳ם בלייכען ליכט באגריסט דער נייער טאָג די ערד און וועקט זי אויף פון איהר טרויס.

די שפיצען פון די בערג לויכטען אויף אין רויטען שיין, און עם שפילט זיך ארום זיי א פורפור־גלאַנץ, וואָס לאָזט זיך לאַנגזאַם און שטיל אַרונטער אין טאָל.

Ex-Libris
L. Zunick

מיט א פרעהליכען געמיט נעמט דער זינגער שנעל די האַרף און שפּאַנט אנטקעגען דעם נייעם טאָג. פון זיינע אויגען שטראַלט ארויס א בלויער שיין, דער ווייכער אָפּגלאַנץ פון יענעם בלויען רייך, וואָס האָט איהם אין יענער נאַכט אָפּגעשטראַלט פון׳ם הימעל.

נו, האָט ער דורכגעשפּאנט דעם שטילען טאָל, און משופּע׳דיג הויבט זיך אויף דער באַרג פּאר זיינע אויגען. אויף א שמאָלען שטעגעל פיהרט דער וועג ארויף. מיט א מורא׳דיגער ווילדקייט הויבען זיך אויף די פעלזען צום הימעל, און וואסער־שטראַמען גיסען זיך אראָפּ מיט אימפּעט אין דער טיפענישׂ. פּארשוואונדען איז אצונד יענער זיכערער שטעג. מיט גרויס מיה נאָר ברעכט ער זיך דורך א וועג דורך דעם מישׂ־מאַש פון ווייסטע פעלזען־שטיקער ארום איהם.

אָפּט מוז ער קלעטערן איבער שמאָלע, משופּע׳דיגע הויכען, און טיפע אָפּגרונדען קוקען איהם אנטקעגען מיט אפענע, אויפגערישענע מיילער, אזוי ווי זיי וואָלטען וועלען איהם פּארשפּאַרען דעם וועג. ער בלאָנדזשעט, וואנדערט אַהן א ציל. איז ער קוים מיט צרות איבערגעקומען איין אָפּגרונד, עפענט זיך שוין באַלד פּאר איהם אן אנדער אָפּגרונד.

פּאַרמאָטערט לאָזט ער זיך אָפּט אראָפּ אויף א שטיין, ווייל די מידע גלידער זיינע קאָנען איהם מעהר ניט טראָגען, אָבער ער בלייבט קיינמאָל לאנג ניט אויף איין אָרט. א הייסער דראַנג לאָזט איהם ניט אָפּ, גיט איהם קיין רוה ניט. דאָס גרויס ווערק, וואָס וואַרט אויף איהם, מונטערט איהם אויף, טרייבט איהם אָן ווייטער.

פּאר זיין גייסטיגען אויג שטעהט דאָס בילד פון דער מענשהייט, וועלכע קוקט ארויס פול מיט בענקשאפט אויף

זיין קומען. און ער וויסט וואָס דאָס הייסט, ער פארשטעהט, ווי אָפצושאַצען דעם וועדט פון דער שטונדע. צו לאַנג שוין האָבען געדויערט די יסורים פון דער ערד. אצונד זאָל אויך פאר קיין שלאָגען די גרויסע שעה.

אזוי בלאָנדזשעט ער דורך דער וויסטעניש פון די בערג, ביז די נאַכט לאָזט זיך שטיל אראָפּ. דאן לעגט ער אוועק זיין קאָפּ אויף א שטיין און זעהט דאָס שטילע בלישטשען פון די שטערן איבער זיך.

ווי א בלויער ים קוקט איהם אויס דער וויטער רוים. איהם דוכט זיך, ווי ער וואַלט געלעגען אויף׳ן טיפען גרונד און געהערט איבער זיך דאָס רוישען פון די כוואַליעס. א ווייס שיפעלע שוויבט אויף׳ן בלויען וואַסער. אינעווייניג זיצט א זינגער, וואָס שפילט אויף דער הארפ און הערט זיך שטיל צו צו די קלאַנגען, וועלכע ער גיט ארויס.

באגינען צו טאָג, ווען ער כאפט זיך אויף פון שלאָף, געדענקט ער יענעם חלום, וואָס ער האָט געזעהן ביינאכט. דאָ ציהט ער ארויס פון די סטרונעם דעם טיפען קלאַנג און הערט זיך צו, וואו דער טאָן פארלירט זיך אין דער ווייטענס. אהין, אין יענער ריכטונג פארקירעוועט ער זיינע טריט, ביז זיין אויג דערזעהט א וועג וואָס פיהרט איהם ארונטער אין דעם אָפענעם שאָסיי.

אצונד שפרייט זיך דאָס לאַנד אוים פאר זיין בליק. די לופט איז קלאָר, אָבער דער הימעל איז אומעטיג, אנגע׳־ברוגז׳ט, און געדיכטע וואָלקענם קאָטשען זיך אין׳ם רוים. פארבלאַנדזשעטע טראָפענם פאַלען דאָ און דאָרט, ווי טרע־רען, וועלכע א ווייט אויג ווינט.

ער פיהלט, ווי עפעס ריהרט זיך ביי איהם אין דער ברוסט, און א שטילער אומעט פילט אָן זיין האַרץ. אזוי מאַדנע קוקט איהם היינט אוים די גאנצע וועלט. דער היים־וועה, דאָס פאַרבענקען זיך נאָך די מענשען נעמט איהם ארום, און עס ווערט איהם קלאָר, אז שוין זינט אסך טעג האָט זיך זיין בליק ניט אראָפגעלאָזט אין מענשען־אויגען.

מיט אַמאָל דערזעהט ער, ווי אין דער וויטעמנס ווינקען צו איהם הייזער. א קליין קירכעלע הויבט זיך אויף צום הימעל, ארומגערינגעלט פון וויסע מויערן. אצונד קומט די גרויסע בענקשאפט איבער איהם, די בענקשאפט נאָך די ברידער אין דער וויטעמן. דער הייסער דראַנג באַפליגעלט זיינע טריט, און שנעלער שפּאַנען זיינע פים צו דער היים.

אָבער אין ערגעץ קומט איהם קיין לעבעדיגער וועזען ניט אנטקעגען. קיין קלאַנג דרינגט ניט פון דערוויטען צו זיינע אויערן. אין טיפער שטילקייט איז איינגעהילט דער דאָרף, אזוי ווי יעדעס לעבען וואָלט מיט אמאָל פארגליווערט, דערשטיקט געוואָרן פלוצלינג פון׳ם בייזען טויט.

דאָ זעהט ער, אז די פעלדער ארום און ארום זיינען צושטערט, און וועו ער קומט אריין אין דער ערשטער גאַס, דעקט זיך אויף א בילד פון שרעק פאר זיינע אויגען. פאר־וויסטונג צייגט זיך איהם ביי יעדען שריט און טריט. די טירען העגען לויז אין די זאוויעסעם; מיט צושמעטערטע, צובראָכענע זאַכען זיינען די שטיבער אָנגעפילט. צווישען די חורבות זעהט מען טויטע מענשען־קערפערס, וועלכע ליגען דאָ דערשלאָגען אויף דער ערד, מיט אָפענע, אויסגע־

סטארטשעטע אויגען, דער בליק פארגליווערט אין אנגסטען פון טויט.

אפגעשטארבען איז דאס לעבען איבעראל. דאס וואס די ווילדקייט פון׳ם מאַרד האט ניט דערגרייכט, האט זיך געראטעוועט, איז אנטלאפען, זיך צושאטען, צושפריצט אין אלע עקען, פארטריבען פון׳ם טויט׳ס מורא׳דיגען צאַרן.

א טיפער שרעק כאפט אן דעם זינגער, און ווי פאראליזירט שטעהט ער פאר דעם דאזיגען בילד. ער פיהלט א שטיל ציטערן אין די גלידער, און זיין האַרץ פארציהט זיך אין א מורא׳דיגען ווייטאג.

דאן נעמט ער צונויף אלע זיינע כוחות, פארלאזט דעם אָרט פון שרעק און פון פיין און לויפט מיט שנעלע טריט צו נייע וויטקייטען.

דאָ קומען ווייטע קלאנגען צו זיינע אויערן, און ווייט אין פעלד זעהט ער א געמיש פון מענשען, וועלכע שטראמען אין אלע זייטען, אבער דאך באוועגען זיי זיך אין א באשטימטער אָרדנונג.

און פלוצלינג ווערט איהם קלאר, וואס דאָרט קומט פאר. דאס איז דער קריג, וואס האט זיך אריינגע׳גנב׳עט אין לאנד און האלט אצונד די מענשען ביים גאַרגעל.

מיט א שנעלער האנד כאפט ער זיך אן ביי דער ברוסט און טאפט אן די בלום, וועלכע ליגט דאָ גוט באהאלטען. דערנאך לאזט ער זיך ווייטער אוועק אין וועג, שנעל ווי דער ווינט. דער אייזעלער שטערן איז אפגעגאסען מיט שוויים, חיים פליהט דער אטעם ארוים פון דער פארוואונדעטער ברוסט, קוים וואס זיינע פיס באריהרען די ערד.

צוויי ארמייען זעהט ער דאָרט שטעהן אין פעלד, גרייט זיך צו דערווערגען אין מורא׳דיגען צאָרן. אין זיינע אויערן הילכט אָפּ דער קלאַנג פון טרומייטען און ווילדע קאמף־געשרייען פון טויזענט העלזער. אין טונקעלן שיין זעהט ער, ווי עס בליצען די וואָפען און פאָהנען פלאַטערן אין דער קיהלער לופט.

דאָ דערפיהלט ער מיט אַמאָל ריזענ־כוחות אין די אָדערן און ווי א ווילדער לויפט ער צום שלאַכטפעלד, כדי אפצושטעלען דעם רויטען טויט. און אייַדער דאָס משוגענע שפיל הויבט זיך נאָך אָן, שרייט ער אויס הויך אויף׳ן קול צו די קעמפער, זיי זאָלען ארונטערלאָזען די וואָפען.

א פאַרדריקטער מורמעל געהט דורך די רייהען, און לאַנג־זאָם לאָזען זיך אראָפּ די וואָפען. שטום קוקען די זעלנער אָן דעם פרעמדען און פיהלען זיך ווי פאר׳כשופ׳ט פון זיין בליק. אָבער ער לאָזט זיך מוטיג אריין אין זייער קרייז, כדי זיי אָנזאָגען די בשורה, זיי ברענגען דאָס צויבער־וואָרט פון דער־לייזונג:

צוברעכט דעם שוערד —, די צייטען זיינען דערפילט! עס הערשט מעהר ניט דער מאַרד אויף דער דאָזיגער ערד! דאָס בלויע רייך עפענט אויף זיינע טויערן. דאָס וואָס לעבט טיף פאַרשטעקט אין אייער בוזים, קומט אצונד ארויס אין העלען זונענ־ליכט. קין האָט פארענדיגט דעם לאנגען וועג פון ליידען. אין מזרח גליהט א נייע מאָרגען־רויטקייט!

נאָר די פארצווייפלונג האָט אייך געפיהרט אין קריג און אייך אריינגעדריקט די שווערדען אין די הענט. אזוי איז פון דער ליעבע געבוירן געוואָרן האָס און גילדערנע זריעה איז מיט ברודער־בלוט געמיסטיגט געוואָרן.

א נייע מלוכה ערוואַרט אייער מחנה. דער רויטער קוואל פון שנאה איז אויסגעטריקענט, און אלע מענשען דער־לאנגען זיך די האנד צום בונד. א וועלט פון פרייהייט וועט פאר אייך אצונד ענטשטעהן. גערעכטיגקייט וועט הערשען אויף דער ערד!

וואָס דער דיכטער האָט אַמאָל בלויז אין חלום געזעהן, דאָס האָט דער גלויבען אין ווירקליכקייט פארוואנדעלט. זעהט פאַרט, וואָס פאר א וואונדער עס איז געשעהן פאר דער וועלט! די בלויע בלום איז ביי מיר אין די הענט. איך אליין האָב זי אָפּגעריסען אין יענעם טאָל, וואו קיין שטערבליכער האָט נאָך פריהער זיין פוס ניט ארויפגעשטעלט. זי איז דער שליסעל צו דער נייער מלוכה!

און פון בוזים נעמט ער ארוים דאס טיכעלע, וויקעלט עס אויף מיט א געפיהל פון טיפער פרומקייט, כדי צו באוויי־זען דער וועלט דעם נס, דעם גרויסען וואונדער.

אָבער פלוצלונג טוט ער א קרעכץ, ווי געפיניגט פון א ווילדען וויטאָג. א מוראַ־דיגער קלאַנג רייסט זיך איהם ארוים פון דער ברוסט — א קלאַנג, וואָס ענטהאלט אין זיך אלע יסורים פון די צייטען.

די בלום ליגט פארוויאנעט אין זיין האַנד, און פון דעם וואונדער־בעכערל לאַכט שפּאָטיש דער טויט. — —

אצונד איז אלעם אויס. אויסגע׳חלום׳ט איז דאָס לעצטע וואונדער־מעשה׳לע, אָפּגעשטאָרבען דאָס גליק פון יעדער ציטערענדער בענקשאפט. —

אָהן צערעמאָניעס, מיט א רויהער האַנד טרייבט מען איהם אוועק פון׳ם אָרט, און שאַרפער שפּאָט קלינגט איהם

שרייענדיג אין די אויערן. אזוי מיעד קלאַפט דאָס האַרץ ביי איהם אין ברוסט, דעם זינגער׳ס לעצטע האָפנונג איז אוועק מיט׳ן רויך, און זיין זעל בלוטעט שטום אין שטילער פּיין.

אין׳ם גרויען בין־השמשות־שיין פארגעהט דער טאָג, און א טיפע פינסטערניש נעמט ארום די וועלט. אויף א שטיין, וואָס ליגט אויף׳ן וועג, האָט זיך דער זינגער אנידערגעזעצט, זיך א ווייל אפצורוהען, און ער קוקט מיט טרויעריגע בליקען אין דער נאַכט אריין.

ביז ער נעמט פּלוצלינג די האַרף און ציהט ארויס פון איהרע סטרונעס יעדען וויטאָג, וואָס נאָגט און עגבערט טיף זיין דיכטער־האַרץ. — מיט אַמאָל הערט זיך א שארפער קלונג, די ערשטע סטרונע פּלאצט. —

אזוי וואנדערט ער נאָך אלץ דורך פּרעמדע לענדער און שלעפט דעם מידען גוף פון אָרט צו אָרט, אָבער ער קאָן אין ערגעץ ניט געפינען קיין רוה־פּלאַץ. נו, האָבען איהם שוין אלע סטרונעס געפּלאצט, בלויז איינע איז נאָך ביז אהער געבליבען אומבאַשעדיגט.

ביז ער דערזעהט איין טאָג דעם מדבר. א שארפער קלאַנג — די לעצטע סטרונע פּלאַצט. —

* * *

גרוי איז דער הימעל. עס גענויגט דער מדבר.

אויסגעשטרעקט אין׳ם ברוינעם מדבר־זאַמד ליגט א ספינקס פון שוואַרצען מארמאָר־שטיין, דער בליק פארזונקען אין׳ם רייך פון ווייסטע וויטקייטען.

ניט שנאה, ניט ליבשאפט שטראלט ארוים פון׳ם דאזיגען גליק. דאס אויג איז פארשלייערט פון טיפען טרויס, און אויף דער קאלטער פראכט פון די שטומע ליפען שוועבט שטיל-שמייכלענדיג די שטילסטע אייביגקייט.

דער זעקסטער וואנדערער קוקט אריין דער ספינקס אין די אויגען, נאר איהרע רעטענישען קאן ער ניט דערגרונטעווען, און שטום, ניט אויסרייד ענדיג קיין ווארט, לאזט ער זיך אראפ אין דעם שטויב פון׳ם מדבר.

די ערוואַכונג

ין׳ם שנעלען לויף פליהט צווישן די צייט, און יאָהר נאָך יאָהר רינט אריין אין׳ם ים פון דער אייביגקייט, וואָס ציהט זיך אָהן א סוף אין א לאנגזאמער, אָפּגעלאָזענער רוה, וואָס וועלט ניט געשטערט פון קיין שום וואונש.

און עפּעס טראכט און גריבעלט זיך אי־בער רוים און צייט און קוקט מיט טויטע אויגען אויף דעם אַלטען שפּיל פון טויט און לעבען, ווערן און פאַרגעהן, וואָס האַלט זיך אלץ אין איין אומקערען אין דעם לויף פון׳ם געשעהן.

מיט אן אויפגערישענעם מויל, גענעצענדיג, ציהט זיך נאָך אלץ אוים דער מדבר, און א גרויער הימעל באַדעקט דאָס וויסטע לאַנד, וואָס שטרעקט זיך אוים אומעטיג צום האָרי־זאָנט, א בילד פון טויט און פון פארגליווערטער רוה.

אין׳ם מדבר־זאַמד ליגט נאָך אלץ די ספּינקס און חלום׳ט מיט ווייטע בליקען אין דעם רוים; אויף איהרע קאַלטע ליפּען שוועבט נאָך אלץ דער געהיימניספולער, רעטענדיש־שווערער שמייכעל פון טיפסטער אייביגקייט, וואָס די יאָהר־טויזענטער האָבן איינגעפאסט אין שטיין.

נאָר איינמאָל, אין א טויטער נאכט, צורייסט זיך דער גרויער נעבעל־שלייער פון׳ם קראַנקען הימעל, און א העל ליכט פון א גרויסען שטערן פאַלט שטיל פונקלענדיג אראָפּ אויף דעם שטיינערנעם בילד.

דער שטראַל נעמט צערטליך ארום דעם שטרענגען שטערן, און א שטילער שיין שטראַלט אָפּ פון׳ם פנים, וואָס קוקט פול מיט אנגסטיגע רעטענישען ארויס אין וויסטע וויט־קייטען, אזוי ווי עס וואַלט פון דאָרט געדאַרפט קומען פאר איהם די שעה.

אין׳ם בלייכען גלאַנץ שטראַלט דער שלאַנקער קערפּער. א ווייך בין־השמשות־ליכט רייסט זיך ארויס פון דער טיפּע־ניש, וואו עס ליגען זעקס וואנדערער, פארזונקען אין פעסטען שלאָף.

מיט אַמאָל טוט א בלישטש א מאַטער שיין אויף דעם שטערן פון׳ם ערשטען וואנדערער. א שטיל ציטערן געהט דורך זיינע גלידער, און לאנגזאם הויבען זיך אויף די ברעמען, פארגליווערט און שווער.

זיינע אויגען זעהען דעם זילבער־שיין, וואָס פונקעלט מאַדנע איבער זיין שטערן. ער הויבט אויף דעם קאָפּ, וועל־כער איז נאָך באַלאַדען פון׳ם חלום, באַטראַכט די ספינקס אין׳ם מאַטען שטערן־גלאַנץ און דרינגט אריין מיט א בלאָנ־דזשענדען בליק אין דער נאַכט, אזוי ווי ער וואַלט געוואַלט ארויסרופען לאַנג פאַרגאַנגענעם אין זיין זכרון.

לאַנגזאַם, ביסלאכווייז קומט איהם די ערינערונג. פון דער טיפּעניש פון זיין נשמה שטייגט ארויף א שטילע אהנונג, ווי דער הויך פון גייסטער אין א לבנה־נאַכט. פאר זיינע אוי־גען ליגט דער לאַנגער וועג, אויף וועלכען ער האָט אמאָל

געוואנדערט דורך דער וועלט, דער לאנגער וועג, וועלכער האט איהם געפיהרט אין אומבאקאנטע לענדער און איהם געטריבען צו א ווייטען ציל, וואס האט ווי א פארבלענדעניש געצויגען און פארנארט זיין נשמה.

דאס איז דער מדבר, וועלכער האט איהם אמאל פאר־שלונגען, וועו ער איז פאר פיל יאהרען אהן א ברעקעל האפ־נונג צוגעקומען צו דעם סוף פון זיין וואנדערונג אויף דער ערד.

נאך קלינגט איהם אין די אויערן דאס פרעמדע וואורט, וואס האט זיך איינגעגראבען טיף און שווער אין דער נשמה, וועו ער האט דערזעהן די רעטעניש־טונקעלע אויגען, וועלכע האבען ארויסגעקוקט פאר׳חלום׳ט אין ווייטע ווייטקייטען, דעם שטילען שמייכעל אויף די קאלטע ליפען, וואס האט שטיל אריינגעדרונגען אין פארבארגענע טיפענישען אוו פלוצלינג פארליזירט די פליגלען פון זיין גייסט.

איהם איז דעמאלט פארגעקומען, אזוי ווי דער מדבר אליין וואלט ארויסגעהויבט דאס וואורט, וואס האט זיך אוועק־געלעגט ווי א נעבעל ביי איהם אין מוח, וואס די בליצען פון קיין גייסט וואלטען ניט געקאנט ליכטיג מאכען. — דאס וואורט פון דער ספינקס, וואס האט אפגעהילכט טיף אוו רע־טענישׂ־שווער אין יעדען קעמערל פון זיין נשמה, ווי דער לעצטער קלאנג פון א ווייטען עכא.

ער קוקט זיך אום; דאס איז דער ארט, דערזעלביגער מדבר, וועלכען ער האט אמאל געזעהן, וועו דער לעצטער פארהאנג איז הינטער איהם געפאלען. פארדארט, פארווייסט לאנד, באפאלען פון׳ם טויט, וועלכער האט שוין לאנג דער־שטיקט דא יעדען שפראץ פון׳ם לעבען.

אָבער דעמאָלט האָט ניט געשטראָלט קיין שטערן־ליכט. אין גרויע שלייערס איז דער הימעל געווען איינגעהילט, און ער האָט אראָפגעקוקט טרויעריג אויף דער טויטער געגענד, אזוי ווי עס וואָלט הינטער יענער אָפּגעבליאקעוועטער וואָנט ניט אראָפגעלויכטען קיין פרייַנדליכער שטערן צו דער ערד.

אצונד אָבער גלאַנצט פאר איהם יענער זילבער־שיין, וואָס שטראָלט איינזאם אין דער נאַכט פון׳ם מדבר. ער פיהלט דאָס שטילע ציטערן פון זיין ליכט, וואָס דרינגט אריין ווי דינע שטראָלען אין דער נשמה און וועקט אויף לאַנג פאר־שוואונדענע געדאַנקען.

ווי אזוי איז דאָס פאַרט געווען? האָט ער ניט ארויס־געוואַנדערט, ווייל זיין זעל האָט געשריען נאָך דערקענטע־ניש, וועו ער האָט פאר פיל יאָהרען געזוכט צו דערגעהן דעם גרונד פון די זאכען, אָבער ער האָט קיינמאָל ניט געקאָנט אויפהויבען דעם פאַרהאַנג, וואָס האָט פארבאַרגען אלע רע־טענישען הינטער זיינע פאַלבען?

אין האַרצען הילכען אָפּ אלע שרעקען, וועלכע האבען איהם אמאָל געיאָגט פון אָרט צו אָרט און איהם ניט געגעבען קיין מקום מנוחה, קיין רוה־פלאַץ אויף דער ערד, וואָס וואָלט איהם געקאָנט ברענגען דערלייזונג אין דער נויט.

ווי א פרעמדער וואנדערער האָט ער דורכגעצויגען די וועלט, איבערגעלאָזט היים, רוה, גלויבען הינטער זיך און איז נאָכגענאנגען דעם פאַלשען שטראָל פון זיין שטערן, וואָס האָט איהם געצויגען, ארויסגענארט אין פרעמדע עדטער, אָבער האָט קיינמאָל ניט געלאָשען דאָס פייער פון זיין בענק־שאפט.

ביז וואנען דער מדבר איז געלעגען אפען פאר איהם, דאס וואלט פון דער ספינקס האט געבראוזט אין זיין מוח און דער מידער גוף האט געפונען די לעצטע רוה.

אצונד פיהלט ער, אז דאס פייער איז נאך ניט פארלאשען, די זעלבע בענקעניש פילט אן די אלטע ברוסט, און פון דער נשמה שטייגען ארויף די יסורים פון אלטע וואונשען.

דאך קוקט איהם אלצדינג אוים אנדערש ווי פאר צייטען. א הייסער שוידער געהט איהם אריבער איבערן לייב. ס׳איז דאס ליכט פון׳ם שטערן, וואס וועקט אויף נייע האפנונגען.

האסטיג שפרינגט ער אויף, באזעלט פון א הייסען דראנג. ווי אן אנטפלעקונג קומט עם איבער איהם, און ליכטיגע פונקען גליהען איהם אין מוח.

דא דערזעהט ער מיט אמאל א שאטען נעבען זיך. ס׳איז דער צווייטער, וועמען דאס ליכט האט אויפגעוועקט, און וועלכער מעסט אצונד אפ מיט פארשענדע בליקען דעם חבר. אזוי ווי ער האט אויך יענער פאר צייטען אויסגעוואנדערט אין דער וועלט, געטריבען פון אינעווייניגסטע פייערן, ביז וואנען דער שטומער מדבר האט איהם פארשלונגען.

שטיל-שווייגענדיג קוקט ער אריין דעם פרעמדען אין גזיכט. ער פיהלט, ווי זיין בליק בויערט זיך איהם אריין אין די אויגען, פונקט ווי ער וואלט וועלען דערגעהן דעם גרונד פון זיין נשמה.

דא נעמט ער לאנגזאם אן זיין בלאסע האנד און זאגט איהם אין א שטיל-פארטרויטען טאן:

דאן זשואן, דאס ביזטו! די שטים פון׳ם הארצען זאגט עם מיר. דער גרעסטער וואונדער איז אלזא געשעהן: ד א ן

ז ש ו א ן און פ א ו ס ט צוזאמען אויף דעם זעלבען אָרט! צוויי עלעמענטען, וועלכע האָבען זיך שטענדיג פארניינט, פארליייקענט און ווי צווויי פּאָלען זיך צושיידט איינער פון אנדערן, ווייל ביידענם לעבען איז געווען פארשידען.

דאָן זשואָן, איך האָב געהאַט א טיפען חלום, א חלום וועגען דיר און אלע רעטענישען, וועלכע דו באהאלטסט אין זיך. אויך דו האָסט זיך שטענדיג אוועקגעלאָזט אויף פרעמדע שפורען און ביזט נאָכגעגאנגען דעם הייסען דראַנג פון דיין הארצען, וועלכער האָט דיך אריבערגעפיהרט איבער טיף־באַגראָבענע צו נייע ערטער, וועלכע קיינער האָט נאָך ניט געהאט געזעהן.

אויך דו ביזט געווען בלויז א זוכער אין דער ווייטענם, וועלכער האָט קיינמאָל ניט געפונען קיין צופריידענקייט אין לעבען. אין דיין זעל ברויזט דערזעלבער דראַנג, וואָם האָט זיך צונויפגעקאטשעט אין מיר און איז געוואָרן א טיפע, אנגסטיגע בענקשאפט.

אצונד שטעהסטו פאַר מיר, א פאַרוואנדטער גייסט, וועלכער קומט ארוים אזוי ווי איך פון קין׳ם געשלעכט, באַלאָדען ווי איך מיט דער קללה פון די צייטען. דאסזעלבע פייער, וואָם האָט פארצערט מיין גייסט, ברענט אויך אין דיר און לאָזט דיך קיינמאָל ניט רוהען. אויך דיין נשמה האָט געדאָרשט נאָך דערקענטעניש און שטענדיג ארויסגעקוקט נאָך ווייטע וואונדער.

מיר זיינען געגאנגען יעדער איינער אויף אן אנדער וועג; זאָגאר אונזערע שאָטענם זיינען אנטלאָפען איינער פון אנדערן, און איז איינער פון אונז געגאנגען צו צפון, האָט דער אנדערער פארקירעוועט זיין וועג צו דרום.

אצונד האָבען מיר זיך געטראָפען ביי דעם זעלבען ציל, מיר, וואָס מיר האָבען זיך אויסגעמידען ווי טאָג און נאכט, וועלכע האָבען זיך שטענדיג געפיהלט אָפּגעשטויסען איינער פון אנדערן און קיינמאָל קיין אהנונג ניט געהאט וועגען דער הארמאָניע פון אונזערע זעלען.

פאר מיר איז די הויפטזאך געווען דאָס אייביגע, וואָס האָט געהאָלטען מיין בליק געפאנגען. איך האָב פארשאָלטען די פארגענגליכקייט פון׳ם זיין, וועלכע האָט מיר, ווי מיר האָט זיך אָפּגעדוכט, פארדעקט דאָס טיפסטע, געהאלטען דעם געדאנק בלויז אויף דער אויבערפלאך, כדי דער מוח זאָל ניט אריינדרינגען אין דאָס פארבאָרגענע, וואו טונקעלע רעטענישען דרעמלען אין דער שטיל.

פאר דיר איז דער העכסטער ציל געווען דאס ערדישע. פון דער פארגענגליכקייט איז דיר ארויסגעוואקסען דאס בילד פון׳ם לעבען, וואָס דו האָסט אומזיסט געזוכט צו דערגרונטעווען. דער דראַנג פון׳ם גוף, פון׳ם פלייש איז פאר דיר געוואָרן די מאכט פון׳ם שיקזאָל, די טיפסטע רעטעניש פון אלע וועלט־געשעהענישען.

וואָס איך האָב געזוכט אין׳ם גייסט, האָסטו געזוכט אין׳ם טריב, וועלכער דרעמעלט טיף אין דעם אָפּגרונד פון אונזערע זעלען און מיידט אוים די אויפגעוועקטע געדאנקען פון׳ם פאָרשטאָנד. דאָרט, וואו עס ברויזען אין דער טיפסטער טיפענישע מורא׳דיגע כוחות, וועלכע געפינען קיינמאָל ניט זייער אויסדרוק אין וועלטער, דאָרט איז די אומבאגרענעצטע מלוכה פון׳ם טריב.

דאָ ווירקט דער שטומער באַשעפער־דראַנג פון׳ם פלייש און לאָכט זיך אוים פון אלע רעגלען פון דער פארנונפט און

פון יעדער נאַרמע, וועלכע דער שכל האָט אויף א כיטרען אופן אויסגעקליגעלט.

וואָס איז דאָס געווען אזוינס, וואָס האָט דיך געטריבען פון בעכער צו בעכער און אָהן א שיעור געריצט דיינע חושים? וועך האָט עס פאנאנדערגעשאַרט און צובלאָזען אין דיר יענעם חיסען דראַנג, וואָס האָט אויפגעוועקט א ווילדען פייער אין דיין האַרצען און צוישענט פאַרלאַנגען נאָך דער שולד פון דער זינד?

איז דאָס געווען בלויז די פלאטשיגע, אויבערפלעכליכע פרייד פון׳ם גענוס, די צאַרטע בענקשאפט נאָך די „חיי שעה", די גינסטיגקייט פון דער שטונדע, וועלכע פארשווינדט שנעל ווי רויך און קלאַנג אין דעם וועלט־רוים?

ניין, דאָס וואָס האָט דיך געצויגען און אלץ ווידער געצויגען, דאָס איז געווען די נייגיריגקייט נאָך דעם גרונד פון׳ם לעבען, די רעטעניש, וואָס בלישטשעט ארוים פון טונקעלע טיפענישען און וואָס שטריקט ארום דיין מוח מיט צויבער־פעדים.

וואָס איך האָב געזוכט אויף דער אנדער זייט פון רוים און צייט, דאָס האָסטו געזוכט אין׳ם פייער פון היסע ליפען. דער ווילדער אויסגעשריי פון טיפסטער ליידענשאפט, די ברענענדע היץ פון׳ם פלייש אין׳ם וואנזין פון׳ם געשלעכט, דער דראַנג פון די גלידער, וואָס פאַדערט דערליזונג און בריהט אוים ניי לעבען — דאָס איז געווען פאר דיר דער טיפסטער גרונד פון דער רעטעניש.

צוליב דער דאָזיגער רעטעניש האָסטו זיך באמיהט און האָסט געזוכט פאַנאַנדערצונעמען די פארפלאָנטערטע פעדים, אריינצופלעכטען די פינסטערע טריבען איינע אין די אנדערע.

אין יעדען קרעכץ, וואָם די לוסט האָט ארויסגערופען, אין יעדען בליק, פון וועלכען די תאוה האָט ארויסגעלאכט, אין יעדען פיבערדיגען ציטער, וואָם האָט ארומגענומען דעם קערפער, פאר'שכור'ט, פארטומעלט דעם מוח און אין וויי-טאָגען אויסגעשריען, האָסטו געפרואווט כאָפען די שטילע שפור, כדי צו דערגעהן דעם אור-גרונד פון'ם גאנצען דאזיין.

דו ביזט געווען א זוכער פונקט אזוי ווי איך, נאָר דיין אויג איז נאָכגענגאנגען אנדערע שפורען, וועלכע האָבען סוף כל סוף געפיהרט אין דעם זעלבען מדבר, דאָ וואו די ספינקס חלומ'ט איהר טיפע רעטעניש.

דאָ רופט זיך אָפּ דער אנדערער, באלויכטען פון'ם גייסט:

מיר דוכט, איך האָב גע'חלום'ט מיין טיפסטען חלום. אצונד ווערט ערשט אנטפלעקט פאר מיר דיין וועזען, דאָם וועזען פון פאָוסט, וואָם איך האָב קיינמאָל ניט געקאָנט בא-גרייפען.

אצונד זעה איך קלאָר, אז מיר זיינען פון'ם זעלבען שטאם; נאָר הגם מיר זיינען געגאנגען אויף פארשידענע וועגען, האָט אונז אָבער געפיהרט די זעלבע טיפע שפור, וועלכע יעדער איינער האָט אויסגעטיטשט אויף זיין שטיי-גער.

דו האָסט געזוכט זיך אפצושיידען פון'ם ערדישען, האָסט געוואָלט, אז דער מוח, באפרייט פון יעדער לאָסט, זאָל זיך פארנעמען מיט זיך אליין אין זיין אייגענעם רייך, כדי הינ-טער די בילדער פון דער דאָזיגער וועלט צו דערזעהן דאס גרויסע „ווי אזוי" פון די זאכען און אראָפנעמען דעם מאנ-טעל, די הילע וואָם באדעקט דעם „פארוואָם".

דיין וועג האָט דיך אלזאָ קודם כל געפיהרט צו גאָט, אז ער זאָל אויפעפענען זיין רייך פאר דיין גייסט און זאָל דיר אָנצינדען א פייער אין דער נאַכט, כדי דיין אויג זאָל זעהן טיף און קלאָר דאָס וויטסטע און דאָס נאָנטסטע פון יעדער עקזיסטענץ.

און וועג ער איז טויב געווען צו דיין געבעט און האָט פאר דיין גייסט ניט אויפגעשלאָסען די טיר, וועלכע באַהאַלט ווי דער קבר איהר טיפסטע רעטעניש, דאן האָט די פארצווייפלונג דיך געטריבען אין די הענט פון׳ם שטן, כדי עס זאָל דיר פון איהם קומען די דערקענטעניש, נאָך וועלכער דו האָסט געשמאכט אין דיין טיפסטער פיין.

אָבער אויך פון איהם איז דיר קיין רעטעניש ניט קלאָר געווארן. דאָס וואָס דו האָסט דערזעהן, איז געווען דיין אייגען לעבען, דיין אייגענע עקזיסטענץ. אזוי ביזטו פארפיהרט געווארן פון׳ם אייגענעם בילד און האָסט געהערט בלויז דעם ווידער־קלאַנג פון דיינע וואונשען.

ביז וואַנען דו האָסט דערקענט דאָס משוגענע שפיל, וואָס האָט זיך געענהרט פון די זאָפטען פון דיין לעבען. — ס׳איז אָבער געווען צו שפעט, דער מדבר איז שוין געלעגען אָפען פאר דיר. —

אָבער הגם דו האָסט קיינמאָל ניט דערגרייכט קיין דערקענטעניש, איז דיין קאמף פונדעסטוועגען ניט געווען אומזיסט. אויב דו האָסט אליין קיינמאָל ניט געזעהן דעם שטראל פון׳ם ליכט אין דער גאַנצער פינסטערניש, וואָס רינגעלט אונז ארום, בלייבט אָבער דיין שטרעבען פאר יעדען קומענדען דור אלס ירושה פון יענעם הייסען בענק־

שאפט־דראנג, פון וועלכען עס וועט ארויסקומען די מלוכה פון׳ם גייסט.

איך אבער בין אנגעבונדען אן דער דאזיגער וועלט, אן דער פארגענגליכקייט פון׳ם ערדישען לעבען, וואס קומט און פארגעהט שנעל ווי דער וואלקען, אזוי ווי קיין אויג וואלט איהם קיינמאל ניט געזעהן.

וואס איך האב געזוכט, דאס געהט מיט מיר צוגרונד. קיין יורש קלאגט ניט איבער מיין קבר, וואהרים אלעס ערדישע, דאס וועלט פון פינסטערע טריבען, וועלט צושטערט פון דער צייט און צופאלט אין שטויב.

בלייבען וועט נאר יענער העכערער דראנג, וועלכער פארבינדט זיך מיט דעם וועלט־אל, מיט דער אייביגקייט, און אנטלויפט פון דער פארגענגליכקייט.

און דאך קומט מיר ארויף אן אהנונג, א פארגעפיהל פון האארצען, אזוי ווי איך וואלט געשפירט די דערנענטערונג פון א נייעם רייך, פון א נייער וועלט, וואו גיים אן טריב געפינען זיך, וואו פארגענגליכקייט מיט אייביגקייט צוקושען זיך. וועד וויים? פילייכט — — —

דיזעלבע אהנונג נעמט אויך מיך אן ביים האארצען. זאג, ברודער, פיהלסטו דאס ליכט פון יענעם שטערן? קומט עס ניט ווי אן אנטפלעקונג איבער דיר, אזוי ווי טיפע חלומות וואלטען געדארפט מקוים ווערן?

ווי א שלייער פאלט עס מיר ארא׳ף פון מיינע אויגען, און אלעס ערדישע וועדט פאר מיר א סימבאל פון דער גרויסער אייביגקייט, וועלכע נעמט אלצדינג אריין אין זיך. ערשט דאן, וען דער מענש וועט אין זיין הייסען דראנג פון׳ם טריב

אָנטאָפּען טיף־פּאַרבאָרגענע וואָרצלען, וועט די תאוה פון׳ם פלייש זיך פּאראיניגען מיט דעם גייסט.

פּארגענגליכקייט איז ניט קיין אוועקבלאָזען, קיין פּאר־שווינדען אין׳ם רוים, וואָרים יעדעם שטארבען איז בלויז א צוריקקער און באַהאַלט אין זיך די טיפקייטען פון יעדער אייביקקייט. ערשט וועז עם וועט אראָפּפאַלען דער לעצטער שלייער פון דער ערד, דאַן וועט געשעהן דער נס, דער גרוי־סער וואונדער. דאַן וועט דאס אויג דערזעהן די בריק, וועל־כע פּאראיניגט ערדישעם מיט אייביגען.

ס׳איז ניט גוט, בלויז צו וואנדערן אין דער ווייטען. אויף אייזיגע שניי־בערג ציטערט אויך דער גייסט פון קעלט, וויל עם פעהלט איהם דאַם הייסע קאָכען פון׳ם טריב. אויך אין דעם נאָנטען ליגט באַהאַלטען א וועלט, און וואונדער איבער וואונדער הויפען זיך אָן דאָרט, וואו עם הערשען די פינסטערע כוחות פון׳ם טריב.

דאַן איז אלזאָ דערפילט געווארן די באַשטימונג פון׳ם שיקזאל, און פאוסט און דאַן זשואן גיבען זיך די האנד. אין׳ם גייסט שפּיגעלט זיך אַפּ דער דראַנג פון׳ם פלייש, און ליכט נעמט ארום דאַם טונקעלע רייך פון די טריבען. פונקט ווי דער הימעל שפּיגעלט זיך אַפּ אין׳ם טראָפּען טוי, אזוי שטראַלט אַפּ דאַם אייביגע אין דעם ערדישען — דער וואונ־דער דערנענטערט זיך — די צייטען זיינען דערפילט.

און אלץ קלאָרער וועדט דאַם ליכט פון׳ם שטערן, אין׳ם ווייטען מזרח גאהט אויף א בלייכער שיין.

דאָ הויבט דער דריטער וואנדערער אויף דעם קאַפּ. דער בלאַסער שטערן איז העל באַגאַסען פון׳ם ליכט, און אין די

אויגען בלישטשעט א מאַטער גלאַנץ, אזוי ווי זיי וואַלטען וועלען דערגעהן, אויסגראַבען פאַרגאַנגענעם, וואָס איז שוין לאַנג אָפּגעשטאַרבען אין דער נשמה.

נאָך האַלב פאר׳חלום׳ט קוקט ער זיך אום. מיט אמאָל טוט עם איהם א קלאַפּ אין די אויערן, ווי דער קלאַנג פון אייזען. א ריטער שטרעקט זיך אויס פון׳ם מדבר־זאַמד און קוקט שטראַלענדיג אין׳ם ליכט פון יענעם שטערן, וואָס שיינט אראָפּ פון׳ם הימעל אין מדבר.

איצט קומט איהם ביסלאכווייז די ערינערונג, און בליי־כע שאַטענס שטייגען ארויף פון דער טיפענישׂ, וועלכע האָט אמאָל דורכגעשניטען זיין לעבענס־וועג. אין זיין געדאנק זעהט ער די פארנעבעלטע געגענדען פון׳ם צפון־לאַנד, און פון דער וויטען דרינגט צו איהם דעם פאַטער׳ס רוף ווי דער לעצטער הויך פון א שוואכען עכאָ.

אצונד זעהט ער ווידער יענעם לאַנגען וועג, אויף וועל־כען ער איז אמאָל, פאר לאנגע צייטען, געגאנגען, ביז ער איז צוגעקומען צום ראַנד פון׳ם מדבר. א שוואכער קלאַנג הילכט אָפּ אין זיינע אָפענע, וואכע אויערן — די לעצטע שטים, וואָס ער האָט אמאָל געהערט, וועו די ספינקס האָט איהם געפרעגט איהר שטילע רעטעניש.

אָבער יענער ריטער דאַרט, ווער קאָן ער פאַרט זיין? וואָס האָט איהם געפיהרט אהער אין דעם דאַזיגען טויטען אָרט, וואָס איז ווי באַלאַדען פון גאָט׳ם קללה? מעהר ווי איינער איז איהם פארבייגעגאנגען אויף זיין וועג, אָבער יענעם האָט זיין אויג קיינמאָל ניט געזעהן.

און דאָך קוקט איהם די געשטאַלט אוים אזוי היימיש, אזוי ווי זי וואַלט ארויסגעקומען פון דעם אייגענעם מוח און

וואָלט געווען טיף פארוואקסען מיט דעם אייגענעם זיין. ער טראַכט און טראַכט, אָבער ער קאָן ניט געפינען קיין שפור, וואָס וואָלט איהם געקאָנט לייזען דעם פרעמדען׳ס רעטעניש.

דאָ קוקט ער זיך איין אין דעם באַשטראַלטען בליק פון׳ם אנדערן, וועלכער איז געווענדט צו יענעם שטערן, און עס ווערט איהם מיט אמאָל ליכטיג אין די אויגען.

ווען ער איז מיט לאַנגע יאָהרען צוריק דאָ אנשלאָפען געווארן, האָט זיך א חלום איהם אוועקגעלעגט אויף׳ן האַר־צען, א דריקענדער, פיינליכער, טיפער און שווערער חלום. ער האָט געזעהן, ווי דער מדבר שפרייט זיך אוים האָפנונגס־לאָז און שטום ביז צום ראַנד פון׳ם גרויען הימעל. אזוי מוראׄ׳דיג, אזוי פאַרצווייפעלט איז געווען די ווייסטעניש ארום און ארום, אז דאָס האַרץ איז איהם פארגליווערט געווארן אין דער ברוסט און זיין זעל האָט געקרעכצט און אויפגע־שריען פאר יסורים.

אין טויט־אַנגסטען קוקט ער זיך אום, וועגדט זיין בליק אין אלע זייטען, צי גרינט ניט ערגעצווואו א צייכען פון האפ־נונג. — אומזיסט, דער מדבר האָט געגענעצט מוראׄ׳דיג און שווער, און זיין מוח איז געווען ווי אַנגעפילט מיט בליי.

דאָ האָט ער דערזעהן, ווי דער הימעל איבער איהם האָט זיך לאַנגזאַם אראָפגעלאָזט טיפער צו דער ערד. א קאַלטער פחד האָט איהם ארומגענומען ביים האַרצען. ער האָט גע־פיהלט, ווי דאָס בלוט קלאַפט איהם אין די אָדערן, געזעהן, ווי הענט שטרעקען זיך אוים נאָך זיין האַלז, איהם צו דער־ווערגען.

זיין קערפער ווארפט זיך ארום אונטער מוראׄ׳דיגע יסורים פון טויט, די גלידער הויבען זיך אין קאלטען קראמף,

און קייכענדיג קלאפט דאס הארץ ביי איהם אין דער ברוסט.

דא האט ער מיט אמאל דערזעהן, ווי ביים ווייטען האָריזאנט איז פון דער טיפענישׂ לאנגזאם ארויסגעוואקסען א שאטען. און אלץ קלארער איז איהם געוואָרן די פיגור, וואס נענטער דער פרעמדער איז צוגעקומען צו דעם ציל. ס׳איז געווען א ריטער פון טרויעריגער געשטאלט, וואס האט זיך קוים געקאנט האלטען אויף זיין שקאפע, וועלכע האט זיך געשלעפט אָהן כוחות דורך׳ן זאמד פון׳ם מדבר.

אצונד איז איהם ארא׳ף דער שווערער שטיין פון האַרצען, און ער האט זיך דערפיהלט ווי אויסגעלייזט. אין חלום האט ער נעבען זיך געזעהן דעם ריטער, וועלכער האט געראַטט צו איהם פון זיינע גרויסע טאטען און פארטריבען יעדע אנגסט פון זיין האַרצען.

נו, שטעהט איצט דאס טרויס־בילד פאר זיינע אָפענע אויגען, דערזעלבער ריטער, וועלכען ער האט אמאל געזעהן; נאָר דער מאַגערער, אויסגעדארטער פנים קוקט אוים אזוי באַשטראַלט, פונקט ווי זיין גייסט וואלט געווען באלויכטען פון א ניי ליכט.

לאנגזאם הויבט ער זיך אויף, געהט צו מיט לייכטע טריט צו דעם ריטער און לעגט איהם ארויף די האנד אויף דעם אויסגעדארטען אָרם.

דא קוקט דער פרעמדער איהם אריין אין געזיכט, אבער עם ווייזט זיך ניט קיין ערשטוינונג אין דעם בליק, אזוי ווי ער וואלט שוין פון לאנג געפיהלט זיין נאנטקייט.

ווילקאמען, האמלעט, ברודער פון מיין נויט! איך בין געשלאפען און האב ג׳חלום׳ט א טיפען חלום, אין וועלכען

דיין שאַטען האָט געהאַלטען אין איין פּארשוויגדען און צו־ריקקומען, ביז וואַנען דיין וועזען איז מיר געווארן אזוי חיי־מיש, אזוי ווי עם וואָלט ארויסגעקומען פון מיין אייגענעם גייסט.

געבענשט זאָל זיין די שטונדע, וועלכע האָט געשלאָגען פּאָר אונז, וועז דאָס ליכט פון יענעם שטערן האָט אוועקגע־נומען דעם כשוף, וואָס האָט אונז געהאלטען יאָהרען לאַנג אין קייטען! — צוויי ברידער האָבען געוואנדעלט אויף ווייטע וועגען און האָבען זיך צוזאמענגעטראָפען ביי דעם זעלבען ציל. —

אזוי איז עס, אייִדעלער ריטער דאָן קיכאָט. אין טיפען חלום האָסטו זיך באוויזען פּאר מיר, וועז מיין זעל האָט גע־קרעכצט און זיך געמוטשעט אונטער יסורים פון טויט. דאָ האָסטו מיט אמאָל אויפגעהויבען דעם כשוף, וואָס האָט מיך ווי מיט שטריק ארומגעשנורעוועט, און א העלער שטראָל איז אריינגעפאלען אין דער נאַכט וואָס האָט ארומגערינגעלט מיין נשמה.

מיין גאַנץ לעבען האָב איך זיך באמיהט צו געפינען ליכט אין דער פינסטערניש, וועלכע שפּרייט זיך אוים ארום אונזער לעבענס־וועג. נאָר וועז א טויטער האָט מיר געגעבען געוויסהייט און מיר געוויזען די פלאַמען־שפּורען פון דעם אמת, דאָן האָט די דערקענטעניש פּאַראַליזירט מיין קראָפט, און מיין האַנד איז געוואָרן שוואַך צו דער בייזער טאַט.

דערקענטעניש האָב איך געקריגען, אָבער ניט דעם מוט, וואָס האָט מיר געזאָלט באַוועגען די האַנד צו דער טאַט. דער וואָרים פון צווייפעל האָט זיך איינגעפרעסען טיף אין מיין

ברוסט, האָט צושטערט מיין ווילען׳ס האַרטען „מוז" און האָט מיך געמאכט צום שפּאָט פאר זיך אליין.

אזוי איז די דערקענטעניש פאר מיר געוואָרן א וואַמ־פיר, וואָס האָט מיר אויסגעזויגען דאָס בלוט פון הארצען אין א תל געמאכט פון מיין גאַנצער לעבענס־קראַפט, ביז וואַנען איך אליין בין געוואָרן א בלייכער שאָטען.

ווי אנדערש וואָלט זיך דאָס לעבען פאר מיר פאַרמירט, וועו בלויז א טיילכעלע פון דיין מוט וואָלט מיך באזעלט! דו האָסט קיינמאָל ניט געפרעגט, האָסט זיך קיינמאָל ניט געקימערט וועגען דער גינסטיגקייט פון דער שטונדע. קיין ציטערענדער צווייפעל האָט ניט פאַראַליזירט דיין אָרם. שטענדיג האָסטו געפאָלגט דעם איידעלען דראַנג צו דער טאָט.

דו האָסט געלעבט, איך האָב בלויז געטרוימט, וואָרים לעבען אָהן טאָט איז האַלבער טויט. ערשט דורך דער טאָט רעדט קלאָר די שטים פון׳ם גייסט.

מיר דוכט, אז דו זעהסט ניט קלאָר דעם גרונד פון די זאַכען, פאַלט איהם דער ריטער האַסטיג אריין אין די רייד. — וואָס טויג די טאָט, וועו עס פעהלט איהר די דערקענטעניש, די טאָט, וועלכע איז ניט די רייפע פרוכט פון׳ם מוח? די טאָט אליין איז א פוסטע נום, אזוי לאַנג ווי דער מוח וויזט איהר ניט דעם וועג, פון וועלכען עס פאַרמירט זיך ערשט דער זין פון דער האַנדלונג.

ס׳איז אמת, אז איך בין שטענדיג געזוען גרייט צו דער שנעלער טאָט, אָבער פאר מיר איז ניט ערשינען קיין טויטער פאָטער, וואָס זאָל מיר געבען דערקענטעניש און גרונד פון

וואַרחייט. דערפאר האָט מיין האַנדלונג נאָר ארויסגערופען שפּאָט, דער פלוך פון דער דומחייט איז נאָכגעגאַנגען מיינע טריט און האָט אַוועקגעוויבט דעם ריכטיגען זין פון מיין טאַט.

דאָך ביזטו געווען גליקליך, וויל דו ביזט געווען פריי פון צווייפלען. דיין גאַנצער וועזען איז ווי פון איין שטיק אויסגעגאָסען. דו האָסט ניט געפּיהלט דעם שפּאָט פון דער נאָרישער וועלט, און דיין זעלע האָט ניט געוואוסט פון ער־גערניש, פון בייזקייט.

אָבער מיין וועזען איז צוריסען, וויל דער געדאַנק איז שטענדיג אַנטלאָפען פאר דער האַנדלונג און האָט מיך גע־מאַכט פאר א שפּיל־באָל פון פינסטערע כוחות. דעם פּאָ־טער׳ס שטים איז מיר שטענדיג געלעגען אין אויער, אָבער זי האָט מיר קיינמאָל ניט געשטארקט די האַנד צו דער טאַט. זי האָט בלויז געהרט די יסורים אין מיין האַרץ און מיר אַנגעוויזען אויף מיין אייגענער שוואכקייט.

אזוי איז מיר געבליבען בלויז דער בייזער גיפט פון׳ם ליגען, כדי צו פאר׳שכור׳ן, פאַרטומלען די שטים פון׳ם גע־וויסען. מיין מוח ערפונען אלערליי געדאַנקען־מאַסקע־ראַדען, כדי צו פארדעקען אין מיר די שוואַכקייט פון׳ם ווי־לען. כ׳האָב געזוכט טרייסט אין טויטע טעאָריעס; כדי דורך קוליסען צו פארשטעלען די דערקענטעניש, האָב איך זיך אַנגעטאָן דעם מאַנטעל פון׳ם פילאָזאָף.

אָבער געבליבען איז מיר ניט מעהר ווי דער ווייטאָג, וועלכער האָט זיך קיינמאָל ניט איינגעשטילט, ביז וואנען מיין אייגען בילד איז מיר געווארן דערווידער און דעם פּא־

טער׳ס שטים האָט קוים נאָך געקלונגען אין מיינע אויערן.

דערקענטעניש, דוכט מיר, איז דעם ווילען׳ס טויט. ווער עס ווייסט צופיל, דעם דריקט די לאַסט פון׳ם לעבען. ער וועגט און וועגט, ביז וואַנען ער פּאַרזאַמט די טאַט און דאָס רייך פון דער ווירקליכקייט פארשווינדט פון איהם.

פילייכט איז די לאַסט ווירקליך געווען צו שווער פאר דיר. דיין וויסען האָט ביי דיר אוועקגערויבט דעם מוט צו דער טאַט. און דאָך מוז דער פּאַקעל פון דערקענטעניש לייכטען, כדי דאָס וועלק פון דער צוקונפט זאָל דערפילט ווערן.

מיר דוכט, איך הער א שטילען פליגעל-נערויש. עם קומט א נייער אָנפאנג פון אַלצדינג. זאָג, האַמלעט, געהט דיר ניט דורך א פּאַרגעפיהל אין האַרצען, אזוי ווי א נייע מלוכה וואָלט פאר אונז ענטשטאַנען?

וועז דאָן קיכאָט און האמלעט האָבען זיך געפונען, דאן פאַרמירט זיך דער כאָאָס צו א נייער וועלט. פון דער דער־קענטעניש וואקסט פאר אונז דאן ארויס די טאַט, און יעדע האַנדלונג טראָגט די קראפט פון׳ם גייסט.

פון גייסט וועלט ווילען, ווילען וועלט פארוואנדעלט אין טאַט. פון גייסט און ווילען וואקסט דער באשעפער־דראַנג, און גייסט און ווילען געפינען זיך אין׳ם וועלק. דורך גייסט און טאַט קומט פאר אונז די נייע מלוכה.

דער אייגענער גייסט שאפט זיך דעם אייגענעם שווערד, כדי צו קעמפען קעגען די מאכטען פון׳ם שיקזאל. — די גרוי־סע שטונדע קומט, עם דערנענטערט זיך די מאַרגען־רויט־קייט!

איז דאָס דאָס רוישען פון א נייער צייט? וועט דער חלום זיך פארוואנדלען אין ווירקליכקייט? וועט האַמלעט אצונד באפרוכטען דעם ריטער׳ס מוח און דאָן קיכאָט וועט איהם אנטלייהען זיין ווילען?

ס׳איז מעהר קיין צווייפעל ניטאָ, אז דער גרויסער אוים־טויש קומט! דעם פאַטער׳ס שטים קלינגט דעם איידעלען ריטער אין די אויערן, כדי זיין הארץ זאָל דורכגענומען ווערן פון דעם שוידערליכען אמת, אין דער צייט וואָס פרינץ האמלעט זעצט זיך אויף דער שקאַפע און פארקירעוועט זיינע טריט קיין טאָבאָסאָ.

זעה, ווי דער שיין פון׳ם שטערן שטראַלט פון׳ם הימעל! זיין קלאָר ליכט דרינגט אריין אין׳ם גרונד פון דער זעלע, און ווייט אין מזרח געהט אויף א בלייכע רויטקייט! —

פון׳ם טיפען שלאָף האַט זיך אצונד אויפגעכאפט דער מאָנאַך. פארוואונדערט עפענט ער אויף די שווערע ברעמען און זעהט איבער זיך אנגעבויגען א געזיכט, וואָס נעמט איהם ארום מיט א מילדען, ווייכען בליק.

די גרויסע אויגען שטראַלען מיט א וואַרעמען גלאַנץ, וואָס גיסט זיך אריין ווי באַלזאַם אין דער נשמה און וועקט אויף די שטילע בענקשאפט פון דער ערינערונג.

ער פיהלט דעם לייכטען דרוק פון׳ם פרעמדען׳ס האַנד, און א שטילע גליקזעליגקייט קומט איבער איהם. דאָ איז די רוה, וואָס ער האַט אַמאָל געזוכט. אזוי מאַדנע קוקט איהם אלעס אוים און אזוי פרעמד און דאַך אזוי אינטים און היימיש, פונקט ווי עס וואָלט געווען א בילד פון דער וויטער יוגענד־צייט.

דאָ הערט ער, ווי דער אנדערער רעדט צו איהם און זאָגט:

מעדאַרדום, ברודער, דו האָסט זיך אלזאָ אויפגעכאפט? האָט דאָס ליכט פון יענעם שטערן באריהרט דיין הארץ און פאַריאָגט די שאָטענס פון דיין זעלע? פיהלסטו דאָס שטילע וועלט פון׳ם גרויסען וואונדער, אזוי ווי א נייע וועלט וואָלט באַדאַרפט געבוירן ווערן? דערקענסטו מיך, וועלכער גהט דאָ ארום אין׳ם ליכט?

איך קען דיך, דו ווּאָם דו ביזט דאָס בילד פון מיין טרוים. מיר קומט פאָר, אזוי ווי דו וואָלסט געווען מיין נייער איך, וואָם רייסט זיך פון די קברים צו דער זון.

היינריך, איך האָב גע׳חלומ׳ט א טיפען חלום, א חלום פון דיר און דער גאנצער אייביגקייט, א חלום, אזוי מאַדנע און אזוי וועלטען־וויים, ווי מיין מיעד האַרץ האָט נאָך קיינ־מאָל ניט געפיהלט.

ס׳איז געווען אום האַלבע נאַכט. ארומגערינגעלט פון קברים בין איך געשטאַנען אליין מיט דער אַנגסט פון מיין האַרצען. מיט אַמאָל האָב איך דערזעהן, ווי די אלטע שטיי־נער האָבען אויפגעציטערט און שווער, מיט א טעמפען קראַך, זיינען זיי אראָפגעפאלען אויף דער ערד.

און פון די לעכער זיינען ארויפגעשטיגען שאָטענס, פון וועלכע עם האָבען זיך פאַרמירט מורא׳דיגע גייסטער, וואָם האָבען זיך געקרימט אנטקעגען מיר אין ווילדען שפאַט. איעדער פון זיי האָט געהאַט אן אנדער געשטאַלט, דאָך הא־בען זיי מיר אלע אויסגעקוקט היימיש.

איך האָב געזעהן, אז אין יעדען איינעם לעבט א שטיק

פון מיר; זיי אלע זיינען געווען שטיקער, שפּענער פון מיין איך, אָבער יעדער איינער האָט זיך געהאַט זיין אייגענעם וועג, אזוי אז עס האָט זיך קיינמאָל ניט געקאָנט פאָרמירען קיין גאַנצעס.

מיט אַמאָל האָבען זיי זיך פלינק אָנגענומען ביי די הענט און זיך אוועקגעלאָזט אין א ווילדען קאַראַהאָד ארום מיר, אז איך בין שיער פון זינען ניט אַראָפּ. און אלץ ענגער איז געוואָרן דער משוגענער קרייז. כ׳האָב געפיהלט, אז מיין האַרץ האָלט ביים פּלאַצען און פּאר מורא האָבען זיך מיר די האָר געשטעלט קאָפויר.

ווי פעלזענשטיינער איז עס מיר געלעגען אויף׳ן האַרצען. כ׳האָב געוואָלט שרייען, אָבער איך האָב ניט געקאָנט. ס׳האָט מיך געוואָרגען, מיין האַלז איז געווען ווי פּארשנורעוועט, און איך האָב ניט געקאָנט ארויסלאָזען קיין קלאַנג.

כ׳האָב שוין געפיהלט, ווי מיין פּאַרשטאַנד פּארשווינדט, אָבער פלוצלינג איז דיין בילד געשטאַנען פּאר מיין זעלע. דו ביזט געשטאַנען אויף דער אנדער זייט, אויסער דעם משוגענעם קרייז, און האָסט אויסגעשטרעקט ביידע ארעמס צו מיר. דאָ איז אַראָפּ דער שטיין פון מיין האַרצען, פּארשוואונדען איז דער שווערער דרוק פון מיין נשמה און בלייכער איז געוואָרן די גיסטער־מחנה.

כ׳האָב געפּרואווט אָננעמען דיינע הענט און געזוכט מיט אלע כוחות דיר אנטקעגען צו געהן, אָבער איך האָב געזעהן, אז איך בין ניט געקומען קיין טריט נענטער צו דיר. די גיסטער זיינען נאָך אלץ געשטאַנען צווישען אונז, אבער איך האָב געפיהלט דעם ווארעמען גלאַנץ פון דיין אויג, וואָס האָט אָפּגעשטראָלט טיף אין מיין נשמה.

דאָ האָב איך דערפיהלט, פון וואַנען דו ביזט צו מיר געקומען, און איך האָב געוואוסט, אז עס וועט אמאָל מוזען שלאָגען די שעה, וועו אונזערע הענט וועלען זיך דערגרייכען.

זיי מיר געגריסט, דו בלייך שטערן-ליכט, וואָס וועקט מיך צו א נייעם לעבען. שוין דרינגען אריין ווייטע קלאַנגען אין מיין אויער, וועלכע זאָגען מיר אַן וועגען א נייער מלוכה.

הערסטו דעם קלאַנג, וואָס קומט פון דער ווייטען? באַלד וועלען זיך עפענען די טויערן פון דער נייער מלוכה!

מעדאַרדום, שוין לאַנג ביזטו מיר באַקאַנט. נאָך איידער דער מדבר האָט מיך אויפגענומען, בין איך איבעראל נאָכגעגאַנגען דיין שאָטען.

וועו איך האָב אמאָל געפונען די בלויע בלום אוו מיין האַרץ האָט געקוואָלען פאר ענטציקונג, דאן האָט מיין אויג געזעהן דעם שאָטען פון א מאַנאַך, וועלכער איז ארויפגעפאלען שטום, ווי אן אָנזאָגער פון אומגליק, אויף דער בלום אוו איז באַלד ווידער פארשוואונדען, אזוי שנעל ווי ער איז גקומען.

דיין וועזען איז מיר דאָן געווען פרעמד. ס׳איז מיר ארי־בער א גרויל, וועו איך האָב דיך געזעהן אין חלום, אוו מיין זעל האָט אויפגעציטערט אין מורא׳דיגער פיין.

אצונד אָבער איז דיין וועזען אָפען, אויפגעשלאָסען פאר מיר. קלאָר ליגט דיין טיפע פיין פאר מיין בליק. איך זעה די דעמאָנען, די שדים, וועלכע האָבען דיך געהעצט אוו די נשמה דיר צוריסען אין שטיקער.

דו האָסט געוואָלט געפינען דעם וואָרצעל פון דיין איך, וואָס דו האָסט אומזיסט געזוכט צו דערגרונטעוועו. אזוי

ביזטו פאר דיר געוואָרן דער מיטעלפונקט פון דער וועלט, קיין שום אַנדער זאַך האָט ניט עקזיסטירט פאר דיין אויג, און אלצדינג איז פאַר דיר געווען בלויז א שפיגעל פון זיך אליין.

דו האָסט געפיהלט בלויז דיינע אייגענע יסורים און די פרייד פון דיינע אייגענע וואונשען, האָסט אויפגעבויט הויכע מויערן ארום זיך, וואו דו האָסט זיך אויפגעהאלטען אליין מיט דיין שאָטען.

איך אָבער בין געגאַנגען אויף אן אנדער וועג, איך האָב קיינמאָל ניט געזוכט דעם גרונד פון מיין וועזען. מיין האַרץ האָט שטענדיג ארומגענומען די גאנצע וועלט. איך האָב געזוכן די גרויסע ליידען פון די מענשען און איך האָב זיי געזוּאָלט דערלייזען פון דער נויט.

אין מיין נשמה האָט געברענט יעדע פיין, יעדע מאַטער־ניש, וואָס האָט מיין בריידער־מחנה געשמידט אין קייטען. דער גאנצער יאָמער פון׳ם מענשליכען מין האָט מיך ארומ־גענומען און יעדער וויי־שאָג, וואָס האָט זיך אין אלע צייטען ארויסגעריסען פון די הערצער, אָבער אויך די האָפנונג אויף א נייעם רייך, וואָס זאָל מאכען א סוף צו אלע יסורים פון דער ערד.

נו, האָב איך געזוכט דעם טאָל פון דער בלויער בלום, וואָס איך האָב אזוי אָפט געזוכן אין חלום. דאָרט איז גע־וען דער שליסעל צו דער נייער מלוכה, וועגען וועמעס קומען איך האָב געזונגען פאר מיינע בריידער.

דורך פרעמדע לענדער האָט מיך געפיהרט דער וועג, און די ענטוישונג איז מיר נאָכגעגאַנגען אויף שריט און טריט. דאָך האָב איך ניט ארויסגעלאָזט דעם ציל פון מיין

אויג, ביז וואַנען איך האָב געפונען דעם אָרט, וואָס איך האָב שטענדיג געזוכט.

איך האָב אַלזאָ געהאַלטען דעם שליסעל אין מיין האַנד, און מיין האַרץ איז דורכגענומען געוואָרן פון טיפסטען גליק. ס׳איז געקומען א סוף צו די יסורים, געענדיגט האָט זיך די צייט פון די גרויסע ליידען, און פאר מיר איז געלעגען דאס טויזענט־יעריגע רייך, וואָס איז געווען דער וויטסטער ציל פון מיין בענקשאפט.

אָבער וען איך האָב געבראַכט מיין אוצר צו די מענ־שען, איז די בלויע בלום שוין געווען פאַרוויאנעט, און דער מויער פון מיין גלויבען איז איינגעפאַלען, צושאַטען געוואָרן אין שטויב. א סוף איז געקומען צו דעם דיכטער׳ס שענעם חלום, און א וויינטער־קעלט האָט דורכגענומען מיין נשמה. דאַן האָב איך ווידער דערשפירט די נאַנטקייט פון דיין שאַ־טען און געפיהלט, ווי דער מאַנאַך וואַרגט דעם דיכטער.

נאָר היינט איז מיר אלעם קלאָר געוואָרן. קיין משיח קאָן ניט העלפען די זיהן פון דער ערד. דער פרייער גייסט שאפט זיך זיין אייגען רעכט. ערשט דאַן, וען אין יעדען האַרץ וועט אויפפלאַמען די בענקשאפט, די גרויסע בענק־שאפט נאָך דער נייער מלוכה, וועט איינפאַלען יעדע וואָנט, יעדער גרענץ, וואָס צושיידט אונז.

קיין אויסדערווייל־טער קאָן ניט צוברעכען די קייטען, דער מענש מוז פאר זיך אליין ווערן א דערלייזער, א בא־פרייער פון׳ם שווערן יאָך פון דער קנעכטשאפט. פון אלע הערצער מוז ארויסוואקסען די טאַט, וועלכע וואַרפט אריבער בריקען צו א נייער וועלט און טראָגט הויך דעם שטאָלצען באַנער פון דער פרייהייט.

און דאָך איז געלעגען א ברכה איבער דיינע מעשים. אין אנדערע האָסטו זיך אליין געפונען, און דיין בענקשאפט האָט צושפריצט ליכטיגע פונקען, וועלכע לויכטען דורך דער פינסטערניש פון די טעג.

איך אָבער בין געבליבען ווייט פון די אנדערע, איך בין געווען א פרעמדער צווישען אייגענע ברידער. אין זיך אליין האָב איך געזוכט די גאַנצע וועלט און בין נאָכגעגאַנגען נאָך מיין איך דורך נאכט און שרעק, ביז דער ווילדער וואנזין האָט מיך אריינגעכאפט אין זיינע לאַפּעס.

קיינמאָל האָב איך ניט געטראכט וועגען דערלייזען די אנדערע, כ׳האָב דאָך פאר זיך אליין קיין דערלייזונג ניט גע־קאָנט געפינען, א דערלייזונג פון די יסורים פון׳ם אייגענעם איך.

אָה הייניריך, מוראַ־דיג זיינען די יסורים פון׳ם מענשען, וועלכער איז באשעפטיגט נאָר מיט זיך אליין און פיהלט קיינמאָל ניט די ווארימקייט פון אנדערע זעלען, דאָס האָר־ציגע „מיר", אין וועלכען דער „איך" געפינט זיך.

ווי א פארטריבענער, א פאַרשאָלטענער, שלעפט ער זיין עקזיסטענץ דורך די גאַסען פון׳ם לעבען און קעמפט מיט די גייסטער, וועלכע ער האָט אליין ארויסגערופען.

גליקליך איז דער מענש, וואָס לעבט אויך אין אנדערע און טראָגט אין זיך די פרייד און לייד פון זייער ברידער. נאָר דורך דעם „מיר" קאָן קומען די דערלייזונג.

מעדאַרדום, זעהסטו, ווי די דעמערונג פארשווינדט? מיר דוכט, עס קומט א נייער טאָג פאר אונז.

מיר האָבען געזוכט גאָט אויף צוויי פארשידענע וועגען,

ביז דאָס שיקזאל האָט אונז דאָ צוזאמענגעפיהרט. אצונד וויסען מיר, אז די צייטען זיינען דערפילט. — פון מאָנאַך און דיכטער שפראָצט ארויס א נייער שטאַם, וואָס וועט זיך פאַנאַנדערבליהען אנטקעגען א נייער וועלט.

ס׳איז ניט גוט צו פארגעסען די אנדערע, אָבער עס איז פאַלש אויסצומיידען דעם אייגענעם איך. פונקט ווי די אַטאָמען געפינען זיך אין׳ם גאַנצען, אזוי געפינט זיך אונזער „איך" אוים אין דעם „מיר".

אָרים איז די ליעבע, וועלכע טראכט בלויז פון זיך אליין, אָבער אויך די ענטזאגונג פון׳ם איך קאָן דעם מענשען קיינמאָל קיין דערלייזונג ניט ברענגען. אין דער פאראיניגונג, אין׳ם בונד דערפיהלען מיר ערשט דאס גליק פון׳ם לעבען.

געמיינשאפטליכקייט איז דער אויפגאַנג פון דער פרייהייט. אין׳ם בונד בליהט זיך פאַנאַנדער דער אמת׳ער איך. דאָ בליהט גערעכטיגקייט און ברודער-ליעבע, אין וועלכער עם ענטוויקלען זיך די טריבען פון׳ם ווילען און יעדע אייגענע קראפט געפינט איהר וואָרצעל.

דאָס נייע רייך ליגט אָפען פאר אונזער בליק. שוין פארשווינדט דער שטערן, וועלכער האָט אונז אויפגעוועקט, און גליהענדיג געהט אויף די נייע זון.

זיי געגריסט, דו פריה-מאָרגען פון פארשפרעכונג. דאס גרויסע וואונדער קומט, די שטונדע שלאָגט!

פורפור-רויט גליהט אויף דער הימעל אין מזרח, און שטראַלענדיג געהט אויף די זון פון דער טיפענישּ. פארשוואונדען איז די טויטקייט פון׳ם מדבר, און גרין לאַנד שפרייט זיך אוים ביז צום האָריזאָנט.

פון משופע׳דיגע פעלזען גיסען זיך אראָפּ קלאָרע קוואַלען, און פאר׳חלום׳ט שפרייט זיך אוים אין טאָל אן אָזיערע, אין וועמעס וואסערן עס שפיגעלט זיך דער הימעל אין׳ם בלויען גלאַנץ פון זיין הערליכקייט.

איצט קומען זיך די זעקס צוזאַמען פאר דער ספינקס און גיבען זיך די האַנד צום פעסטען בונד. די אויגען זיינען געוענדעט צום מזרח, וועלכער שטראַלט איבער א נייער וועלט.

מיט אַמאָל הויבט עס אָן זיך צו ריהרען אין׳ם טויטען שטיין, און לאַנגזאַם שטרעקען זיך אוים די שלאַנקע גלידער פון דער אלטער ספינקס, וועלכע האָט דאָ פאר טויזענטער יאָהרען געקיניגט. איהרע אויגען קוקען שוין מעהר ניט ארוים אין דער וויטענס. א וואַרעמער שיין שטראלט אָפּ פון׳ם פנים, און לאַנגזאַם עפענען זיך די קאלטע ליפען:

זעקס וועגען האָבען אייך געפיהרט צו די טויערן פון מיין רייך. א יעדער וועג האָט באַהאַלטען אין זיך אָן אנדער שפור, דאָך האָט יעדער פון זיי געפיהרט צו דעם זעלבען ציל. אזוי לאַנג ווי יעדער איינער איז נאָכגעגאַנגען זיין אייגענע שפור, האָט ער ניט געקאָנט דערגרונטעוועט מיין רעטעניש. אָבער אצונד זיינען די זעקס פאראייניגט אין בונד, און יעדער איינער פיהלט זיך דורכגעדרונגען פון אלע. צו א גאַנצען פאַרמירען זיך די טיילען.

די אַלטע רעטעניש, וואָס איז געווען פאַרבאָרגען אין מיר, איז אלזאָ געלייזט — די צייטען זיינען דערפילט. דער נייער מענש שאַפט זיך זיין אייגענע מלוכה. גערעכטיגקייט און פרייהייט געפינען זיך אין דעם בונד. —

די אלטע ספינקס צופאלט אין שטיקער, און א וואונדער־בלום, בלוי און צארט, שפראצט ארויס אויף דעם ארט, וואו זי האט אמאל געקיניגט.

דאָ עפענען זיך אויף די טויערן פון׳ם נייעם רייך. דער נייער מענש טרעט ארויף אויף דער נייער ערד, און יובע־לענדיג קלינגט עס אים פון די הימלען.

Ex - Libris
L. Binstock

אין זעלבען פאַרלאַג איז ערשינען

רודאָלף ראָקער׳ס בוך

„הינטער שטעביגע דראָט און גראַטעס״

עראינערונגען פון דער קריגס-געפאַנגענשאַפט אין ענגלאַנד.

דאָס איז ניט בלויז א פארצייכענונג פון אינטערעסאנטע פערזענלעכע עראינערונגען, נאָר אויך א זאמלונג פון וויכטיגען מאטעריאל פאר מענשלעכער און סאָציאלער פארשונג, פול מיט לעבהאפטע שילדערונגען פון זעהר אינטערעסאנטע טיפען. יעדעס קאפיטעל לייענט זיך מיט שפאנענדען אינטערעס און איז א קוואל פון וויכטיגער אינפארמאציע און גייסטיגען גענוס.

צוויי בענדער, איבער 800 זייטען

פרייז פאר ביידע בענדער: 5 דאָלאר.

Ex-Libris
L. Binstock

עם ווערט פאַרפֿערטיגט צום דרוק

רודאָלף ראָקער׳ס בוך

יאָהאַן מאַסט

דאָס לעבען פון אַ רעבעל

עס איז די ערשטע פולשטענדיגע ביאָגראפֿיע פון דעם באַרימטען רעוואָלוציאָנער און אַנארכיסטישען אגיטאַטאָר, און צו גלייכער צייט אויך א וויכטיג האנט־בוך פאר דער גענשיכטע פון דער סאָציאַליסטישער און אנארכיסטישער באוועגונג פון עטליכע צענדליג יאָר.

דאָס בוך איז אינגעטיילט אין צוואַנציג קאַפּיטלעך מיט פאָלגענדען אינהאלט:

1. קינדער־יאָרען. — לער־צייט. — וואַנדערונג. — מאַסט ווערט אַ סאָציאַליסט.
2. אין עסטרייך. — די אַרבייטער־באוועגונג. — פאר׳משפט אַלס הויך־פֿאַררעטער. — אויסגעוויזען.
3. מאַסט׳ס פראָפאַגאַנדיסטישע טעטיגקייט אין דויטשלאנד. — אין דויטשען רייכסטאג. — די באַסטיל ביי פלעצענזעע. — אין שטורעם און דראנג.
4. אויזשען דיהרינג — מאַסט׳ס לעצטע פּעריאָדען אין דויטשלאַנד. — די אַטענטאַטען פון העדעל און נאָבילינג. — דאָס סאָציאליסטען־געזעץ. — מאַסט פאָרט קיין לאָנדאָן.
5. די גרינדונג פון דער „פרייהייט". — קאַמף פון די פירער קעגען מאַסט׳ן. — ברעכט אַפּ מיט דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. — אין חרם.
6. באַציהונגען מיט מארקס און ענגעלס. — דזשאָהן נעווע. — די גע־היימע גרופּע־אַרבאַניזאציעס. — דער פּראָצעס פון דאווע און גענאָסען.
7. די פּיאָנערען פון דער אַנארכיסטישער באַוועגונג אין דויטשלאַנד. — עמיל ווערנער און די יורא־פעדעראַציע. — די בערנער „ארבייטער־צייטונג". — די ערשטע פּראָפאגאנדא אין דויטשלאנד.
8. מאַסט פאַראורטיילט אין ענגלאנד. — דער אינטערנאציאָנאלער קאָנגרעס אין לאָנדאָן. — די זעצער פון דער „פרייהייט" הינטער שלאָס און ריגעל. — די „פרייהייט" ערשיינט אין דער שווייץ.
9. מאַסט אין אמעריקא — אָנהויב פון דער אמעריקאנער ארבייטער־באַוועגונג. — די פּראָיביזיגונג פון די רעוואָלוציאָנערען. — די פּיטסבורגער פּרינציפּען־ערקלערונג.

10. די באַוועגונג פאר דעם אכט־שטונדען־טאָג. — מאַסט און די באַוו־ פעגונגס פראגע. — אמעריקאנישע פרויהויט. — דער גיהנום פון בלעקוועלס איילאנד.

11. די סאָציאל־רעוואָלוציאָנערע באוועגונג אין עסטרייך. — דער מער־ סטאָלינגער־פראָצעס. — די אטעמטאטען אין ווין. — אויסנאם־ געזעצען. — אונטערגאַנג פון דער ראַדיקאַלער באוועגונג.

12. רעוואָלוציאָנערע וועטער־צייכענס אין דייטשלאַנד. — אויגוסט רוידאַרף און די נידערוואָלד־פאַרשווערונג. — דער גרויסער חויך־ פארראַט־פראָצעס. — די הינריכטונג פון דעם פאָליציי־ראַט רומפף.

13. אינערליכע טומלענישען.—דער קאַמף צווישען פויקערט און דאווע. די שפאלטונג. — די גרופע „אויטאָנאָמיע". — פארשפרייטונג פון דער סאָציאליסטישער באוועגונג אין ענגלאַנד.

14. טהעאַדאָר רויס. — פויקערט פאַהרט מיט רויס'ן קיין בעלגיען. — די ארעסטירונג פון דזשאַהן נעוויל. — די פאָלגען. — פויקערט פארלאָזט לאָנדאָן.

15. דזשאָהן נעוויל פאר דעם רויכס־גערויכט. — לעבעדיג באגראָבען. — אונטערגאַנג פון דער לאָנדאָנער באוועגונג. — בענדזשאמין טאָקער קעגען מאָסט און דער „פרויהויט". — דאָס אָפברעכען מיט יוסטום שוואָב.

16. דער ענגעראל־סטרויק פאר דעם אכט־שטונדען־טאָג. — די געשעהע־ נישען אין שיקאגא. — די העצערייי קעגען מאָסט'ן. — דער גרויסער אַנארכיסטען־פראָצעס. — דער יוסטיץ־מאָרד. — מאָסט ווידער אַמאָל פאר'משפט.

17. אַלערליי שפּיאָנען. — ווידער אַמאָל אין תפיסה. — פויקערט אין אַמעריקא. — נייע קאַמפען. — דער סטרויק פון האַמסטעד. — אַלעק־ סאנדער בערקמאנ'ס אטענטאַט. — א שענדליכער אורטייל.

18. אַ יאָהר פון פאַרפאָלגונגען. — נאָלד און באָער פאר'ן גערויכט. — עמא גאָלדמאן פאראורטיילט. — די אַנארכיסטישע באוועגונג אין אמעריקא אין די ניינציגער יאָהרען. — די „פרויהויט" אין באָפאַלא. — צוואנציג יאָהר אין קאמף.

19. מאָסט און די טרויי־יוניאָן־באוועגונג. — דער סינדיקאליזם. — באגריסונג מיט פּעטער קראָפּאָטקין. — לעאָן טשאָלגאש דערשיסט דעם פרעזידענט מעקינלי. — די יאגד אויף אנארכיסטען. — רוזוועלט'ס „מעסעדזש" צום סענאט. — מאָסט ווידער אַמאָל פאר'משפט.

20. דער 25־יעהריגער יובילוי פון דער „פרויהויט". — די ציוויטונג און אירע מיטארבייטער. — די זאָרגען פון די לעצטע יאָהרען. — מאָסט'ס טויט. — דער סוף פון דער „פרויהויט". — שלום־ באַטראכטונגען.

ווען ערשיינען אין צווויי בענדער, איבער 800 זייטען.

פּריז פאַר ביידע בענדער: 5 דאָלאר.

LIBRARY
Jewish Home for the Aged

Ex = Libris
L. Binstock

Ex - Libris
L. Binstock

LIBRARY
Jewish Home for the Aged.

Ex-Libris
L. Binstock

LIBRARY
Jewish Home for the Aged.